ABHAZYA’YA DÖNÜŞ YAPANLARIN (REPATRİANTLARIN) HUKUK REHBERİ

Av. Anıt Baba

Аҧсныҟа ихынҳәуа арепатриантцәа рзинҭҵааратә шәҟәы

Аныҭ Папба

Ücretsizdir, para ile satılmaz.

Abhazya'ya Dönüş Yapanların
(Repatriantların) Hukuk Rehberi

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni:
Behice Bağ (Bagba)

Kapak Fotoğrafı: Sürgün Anıtı – Sohum Fotoğraf: Serpil Baba

1. Baskı- Eylül 2013
İstanbul

Kitabın yayına hazırlanmasına katkıda bulunan kurumlar:
Абхазский Общественный Фонд Развития "Амшра"
(Abhaz Toplumsal Kalkınma Vakfı)

Sukhum Center For Humanitarian Programmes
(İnsani Amaçlı Programlar Merkezi)

Kitabın basımına katkıda bulunanlar:
Suat Sazba, Nizam Hapat, Sunay Aguas, Vural Maan, Ali Anşba, Rıdvan Han-İpa, Bahadır Açuşba, Erkut Azınba, Neycan Açuşba

Kitap Dağıtım Sponsoru:
Abhaz Dernekleri Federasyonu
Adres: Caferağa Mahallesi, Bahariye Caddesi,
Sakızgülü Sokak: No: 21 Daire: 3 Kadıköy/İstanbul
Tel: 0216 700 13 68 e-posta: info@abhazfederasyonu.org

Baskı:
Kayhan Matbaacılık
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
C Blok No:244 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 576 01 36 Fax: 0212 612 31 85
info@kayhanmatbaacilik.com

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci Maddesinin 2'inci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

Hayatını dokuz çocuğunu yetiştirmeye adayan sevgili annem

Koç-pha (Kuaçpha) Yaman Baba'ya ve

70 yaşındayken bana bir gün mutlaka Kafkasya'ya birlikte

gideceğimizi söyleyen, olur da birlikte gidemezsek,

benim gidip görmemi vasiyet eden

rahmetli babam Papba Gazi Baba'nın anısına ...

ABHAZYA’YA DÖNÜŞ YAPANLARIN
(REPATRİANTLARIN)
HUKUK REHBERİ

İÇİNDEKİLER

Предисловие

Sunuş

2009 yılının Ocak ayında Abhazya'ya geldiğimden bu yana, Abhazya'da repatriant (vatana dönen) olarak adlandırılan, çoğunluğu Türkiye doğumlu Abhaz ve Ubıhlarla, onların ailelerinden oluşan kişilerin yaşadıkları entegrasyon sorunlarını derinleştiren hukuki mevzuat konusundaki belirsizlik, bilgisizlik ve eksiklerin nasıl giderilebileceği konusu, bir hukukçu olarak zihnimi daima meşgul etti. Bu konudaki sorunların aşılmasına katkı koyacak bir çalışma yapmayı hep arzuladım. Ne var ki bu tür bir çalışmayı birinci elden ilgilendiren Abhaz ve Rus mevzuatının Rusça olması, bu konuya dair projelerimi uzun bir süre ertelememe neden oldu. Tam da bu noktada, bu tip sunuş yazılarında adet olanın aksine bir teşekkürümü sonda değil en başta ifade etmek istiyorum. Eğer Sohum'da çalışmalarını yürüten Center For Humanitarian Programmes (İnsani Amaçlı Programlar Merkezi) ve onun değerli hukukçuları Said Gezerdava ile Tina Pilia'nın ve yine Sohum'un en tanınmış hukuk bürolarından biri olan Lex Consultant'ın kıymetli avukatlarından Vladimir Agumava'nın çok değerli teşvik ve katkıları olmasaydı elinizde tuttuğunuz rehberin hazırlanması kesinlikle imkansız olurdu. Onlara hem kendim, hem de bu çalışmadan yararlanacaklarına inandığım tüm repatriantlar adına en içten teşekkürü bir borç biliyorum.

Abhaz ve Rus mevzuatı ile ilgili özellikle dilden kaynaklanan sıkıntılarımı yukarıda isimlerini verdiğim değerli meslektaşlarımın destekleri ile aşabileceğime inandıktan sonra Repatriantların Hukuk Rehberi olarak kafamda tasarladığım çalışmanın hangi konulara odaklanması gerektiği sorusunun yanıtını aramaya başladım. Bu sorunun yanıtını almak için bir çok repatriantla ve konu ile ilgili Abhaz yetkili ile görüş alışverişinde bulundum. Yaptığım bu fikir alışverişleri ve kendi gözlemlerim neticesinde Abhazya'daki repatriantların hukuki sorunlarının temel olarak vatandaşlık, sosyal güvenlik (emeklilik, ücretsiz sağlık hizmetlerine erişim), aile hukuku mevzuatı (evlenme, boşanma, çocukların velayeti vb), askerlik mükellefiyeti, eğitim, miras ve mülkiyet sorunları gibi bazı başlıklarda yoğunlaştığını tespit ettim. Bu tespitim çerçevesinde şekillenen bu kitapta, az önce sayılanlar başta olmak üzere Abhazya'daki repatriantları en çok ilgilendirdiğine inandığım konularda, onlara temel mevzuat bilgileri vermenin yanı sıra, karşılaştıkları ya da muhtemelen günün birinde karşılaşacakları problemleri pratik biçimde aşmaları için öneriler getirilmesi hedeflenmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Repatriantların Hukuk

Rehberi'nin tamamen pratik bir takım ihtiyaçlara cevap vermek için hazırlandığı, herhangi bir akademik kaygı içermediği, bu tip bir kurgusunun ve iddiasının olmadığı derhal görülecektir. Umarım bu rehber, repatriantların hukuki sorunlarını aşmalarında, hedeflendiği şekilde, onlara pratik bir yarar sağlar ve aynı zamanda kendisinden sonra bu alanda yapılacak daha kapsamlı, daha işlevli ve daha değerli çalışmalar için mütevazi bir başlangıç noktası olmayı da başarır.

Bu kısa sunuşu bir dizi başka teşekkürle bitirmek istiyorum. Çalışmamı bir proje olarak kağıda döktüğüm andan itibaren onu en ciddi şekilde destekleyen ve projenin yürütülmesini mümkün kılan maddi desteklerin sağlanması için elinden gelen tüm yardımı yapan hatta adeta gönüllü bir proje danışmanı gibi çalışan Center For Humanitarian Programmes yöneticisi Arda İnal-İpa'ya gönülden teşekkür ederim. Aynı şekilde projenin hazırlanması sürecini maddi olarak destekleyen Abhaz Toplumsal Kalkınma Vakfı'na (Абхазский Общественный Фонд Развития "Амшра"), bu Vakfın kurucu ve yöneticilerinden Beslan Agırba, Aiada Ladaria ve Elena Kobakiya'ya da teşekkür ederim. Kitabın taslak halini inceleyerek değerli görüşlerini benimle paylaşan Ankara Barosu avukatlarından sevgili ablam Fahriye Belgün Baba ile İstanbul Barosu avukatlarından ağabeyim Murat Şeref Baba'ya ve hem kitabın teknik olarak hazırlanmasında, hem de değerli eleştirileri ile içeriğinin oluşturulmasında önemli bir katkı sunan, daha önce de "Her Yönüyle Abhazya" kitabını birlikte hazırlamaktan onur duyduğum (Bagba) Behice Bağ ve (Yağan) Adnan Özveri'ye de ayrı ayrı teşekkür ederim. Kitabın dağıtımını üstlenerek okuruna ulaşmasına imkan sağlayan Abhaz Dernekleri Federasyonu'na (Abhaz - Fed) ve onun değerli Başkanı Feridun Aksoy'a (Akhusba) da özel olarak teşekkür ederim. Ayrıca başta Suat Sazba olmak üzere Nizam Hapat, Sunay Aguas, Vural Maan, Ali Anşba, Rıdvan Han-İpa, Bahadır Açuşba, Erkut Azınba ve Neycan Açuşba'ya kitabın basılmasına yaptıkları maddi katkılardan dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak ise iyi günde kötü günde beraber olmanın hakkını her zaman en gerçek manasında vermeyi bilen hayat arkadaşım değerli eşime ve en sıkıntılı anlarımda bile bir gülümseyişi ile içimi ısıtmayı başaran minik kızıma teşekkür ederim. Onların manevi desteği, her türlü çabamın sonuca ulaşmasında benim için en temel güçtür ve aslında hiçbir teşekkürle bu desteğin hakkı ödenemez.

Av. Anıt Baba

Eylül 2013 - Sohum

Birinci Bölüm

TÜRKİYE - ABHAZYA İLİŞKİLERİ

Türkiye Abhazya İlişkileri

i-Türk-Abhaz ilişkilerinin tarihi

Türk-Abhaz ilişkilerinin uzun bir tarihi vardır. Türklerin Hazar bölgesine ve Anadolu'nun Karadeniz kıyılarına gelmeleri ile başlayan bu ilişkiler, 1454 yılında Osmanlı İmparatoru Fatih Sultan Mehmet'in bir Ceneviz kolonisi haline gelmiş olan Sebastopolis'i (bugünkü Sohum şehri) alıp Sohum-Kale adıyla Batum Sancağı'na bağlaması, daha sonrasında 3. Murat'ın Gürcistan ve Kafkasya fetihlerini takiben Sohum-Kale'yi Beylerbeyliği yapması ve ardından tekrar Çıldır Eyaleti'ne bağlaması Osmanlı tesirinin Sohum ve dolayısı ile Abhazya üzerinde giderek güçlenmesini beraberinde getirmiştir. Abhazların 1725 ve 1728 yıllarında Sohum-Kale'de bağımsızlık talebiyle büyük bir isyan çıkarması üzerine Çıldır Valisi Osman Paşa tarafından ayaklanma bastırılarak Sohum ve çevresinde Osmanlı hakimiyeti yeniden tesis edilmiştir. Daha sonrasında Ferah Ali Paşa tarafından yeniden inşa edilen Sohum-Kale, 1810'da Ruslar tarafından ele geçirilmişse de Bükreş Anlaşması hükümleri uyarınca Osmanlılara iade edilmiştir. 1828 yılında kalenin ikinci defa Ruslarca işgal edilmesi sonrasında Edirne Anlaşması ile bölge yeniden Ruslara bırakılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Abhazya'ya verdiği önemin bir göstergesi de, Sohum Kalesi'nin kapısındaki kitabenin, Türkiye'de 98 Harbi olarak da bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından kalenin kesin olarak kaybedildiği anlaşılınca, zamanın padişahı tarafından İstanbul'a geri getirilerek Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusuna dikilmesidir. Osmanlılarda kaybedilen başka bir kale için benzer bir uygulama hiç yapılmamıştır. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın sadrazam olduğu 1718 tarihinden sonra yaptırılan bu kitabe III. Ahmet zamanında yazılmış ve kale kapısına konulmuştur.

Abhazya ile Türkiye arasındaki en önemli tarihsel ve sosyal bağ hiç şüphesiz, 19. yüzyıl boyunca devam eden Kafkas Savaşları'nın neticesinde sayısı yüz binlerle ifade edilen Abhaz'ın Türkiye topraklarına zorunlu olarak sürgün gitmiş olmasıdır. Bu sürgünlerin torunları Abhazya yasalarına göre, Abhazya Cumhuriyeti'nin doğal vatandaşı sayılmakta ve bazı araştırmalara göre günümüzdeki nüfuslarının Abhazya'daki Abhaz nüfusundan

daha fazla olduğu tahmin edilmektedir. Öyle ki, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanı 2012 yılı içinde Abhazca'yı seçmeli ders olarak Türk devlet okullarında öğretilecek Anadolu'da *yaşayan* ilk dört dilden biri olarak deklare etmiştir (http://www.hurriyet.com.tr/gundem/20749000.asp). Özetle Osmanlılarla başlayan ve yaklaşık 600 yıl geriye giden Türk-Abhaz ilişkilerinin bugüne dek gelen etkisi küçümsenemeyecek boyuttadır.

ii-Abhazya Cumhuriyeti'nin Türkiye Devleti açısından statüsü

1992-1993 yıllarında Gürcistan işgalini başarıyla püskürten Abhazya sonraki yıllarda bağımsızlığını adım adım güçlendirdi. Abhazya'nın tarihsel ve sosyal gerçeklere dayanan bağımsızlığı uzun bir süre Birleşmiş Milletlere üye herhangi bir devlet tarafından tanınmadı. Hatta Gürcistan'ın girişimleri ile Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) tarafından 1996 yılından itibaren Abhazya'ya ağır bir ambargo uygulanmaya başlandı. Kara sınırları kapatıldı, denizden abluka uygulandı. Türkiye BDT ile herhangi bir üyelik ilişkisi içinde olmamasına karşın, bu topluluğun aldığı ambargo kurallarına gönüllü olarak destek olma yolunu seçti. Türkiye'nin bu kararı almasında sınır komşusu Gürcistan'la olan ilişkilerini geliştirme isteği etkili oldu. Bu acımasız ambargo ile mandalina başta olmak üzere, Abhazların tarım ürünlerinin ihracı ya engellendi ya da kısıtlandı. Aynı süreçte can damarı olan turizm sektörü de çöken Abhazya, Gazze Şeridi'ne uygulanan muamelenin bir benzeri ile adeta bir açık hava hapishanesine dönüştürüldü. Tüm bu akıl almaz baskılarla Abhaz halkına boyun eğdirileceği ve bağımsızlık iradesinin kırılacağı zannedildi. Ama zaman bu hesabı yapanların yanıldığını ortaya çıkardı. 2006'dan itibaren BDT üyesi Rusya Federasyonu daha önce kısmen gevşettiği ambargoyu fiilen adım adım kaldırdı. Ne yazık ki Rusya'nın bu olumlu adımı Türkiye tarafından takip edilmedi.

Gürcistan'ın 2008 yılında G.Osetya'ya saldırması ile birlikte başlayan savaş, Abhazya'yı da hedef alan açıklamalarla yayılma eğilimi gösterdi. Rusya'nın Gürcistan'ın askeri saldırısına yanıtı sert oldu ve savaş beş gün içinde Rusya Federasyonu birliklerinin zaferi ile sonlandı. Bu savaşın sonucunda sadece Güney Osetya'daki Gürcü işgal birlikleri değil ama Abhazya Kodor Vadisi'ndeki son Gürcü askeri varlığı da temizlendi. 26 Ağustos 2008'de Rusya Federasyonu Abhazya ile G.Osetya'nın bağımsızlığını tanıdığını tüm dünyaya açıkladı. Ardından Abhazya ve

Rusya arasında stratejik işbirliğinin temellerini atan birçok askeri ve mali anlaşma imzalandı. Ülkedeki güvenlik ve istikrar kaygıları büyük ölçüde giderilmiş oldu. Rusya Federasyonu'nun ardından Abhazya'yı BM üye ülkelerinden 5 Eylül 2008'de Nikaragua, 10 Eylül 2009'da Venezuella, 15 Aralık 2009'da Nauru, 29 Nisan 2010'da Vanuatu, 29 Eylül 2011'de Tuvalu devletleri de resmen tanıdığını açıkladı.

Abhazya'nın bağımsızlığının tanınması açısından uluslararası platformda olumlu etkileri olan tüm bu gelişmelere karşın Türkiye Devleti bugüne kadar Abhazya'yı Gürcistan'dan bağımsız ve kendi egemenliğine sahip ayrı bir ülke olarak resmen tanıma yönünde hiç bir adım atmadı. Türkiye-Abhazya ilişkileri Gürcistan'ın stratejik öneme sahip olduğu Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Nabucco Doğal Gaz Boru hattı ve benzeri projelerin gölgesinde kaldı. Bugün de Türkiye'nin konuya dair resmi bakışı eski Türk Cumhurbaşkanını S. Demirel'in ifadesi ile *"Abhazya'daki sorunun Gürcistan'ın toprak bütünlüğü çerçevesinde barışçı metotlarla"* çözülmesidir.

Abhazya'daki realiteyi kavramaktan uzak bu yaklaşım nedeni ile Türk-Abhaz ilişkileri sahip olduğu potansiyeli yakalamaktan ne yazık ki çok uzaktır. Yine de Abhazya açısından Türkiye en azından ticaret rakamları incelendiğinde önemli bir ticari ortaktır. Bazı istatistiklere göre Abhazya ithalatının yarıya yakınını ve ihracatının yüzde kırk beşini deniz yolu üzerinden Türkiye ile gerçekleştiriyor. Ne var ki zaman zaman Abhazya'ya giden Türk gemilerine Gürcistan tarafından açık sularda el konuluyor, kaptanlar hapsediliyor. Eski Abhaz Devlet Başkanı S. Bagapş 'korsanlık' olarak nitelediği bu konudaki tuhaflığa dikkat çekmiş ve *"Türkiye'nin Gürcistan'a hibe ettiği hücumbotlarla Abhazya'ya gidip gelen Türk gemilerine açık sularda el koyuyorlar*" diyerek tepkisini dile getirmişti.

Özetleyecek olursak Türkiye Cumhuriyeti devleti;

- Abhazya'nın bağımsızlığını ve egemenliğini resmi olarak tanımamakta, tıpkı diğer Batı ülkeleri gibi, Abhazya'yı Gürcistan'ın bir özerk bölgesi olarak var saymakta;

- Ticari ilişkilerin sürmesi için iki ülke arasında mevcut ticari gemi ulaşımına fiilen göz yummakta ama ne deniz ne de hava yolu ile Abhazya ile Türkiye arasında doğrudan yolcu ulaşımına izin vermemekte;

- Resmen tanımadığı Abhazya ile doğrudan diplomatik ilişki tesis etmemekte, az sayıdaki resmi ziyaretini Tiflis üzerinden gerçekleştirmekte

buna mukabil Abhazya'da ikamet eden ve çoğunluğu Abhaz asıllı olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının konsolosluk işlemlerini Tiflis (Gürcistan) üzerinden yapmaları olanaksız olduğu için, Novorosiysk (Rusya Federasyonu) üzerinden halletmelerine olanak vermekte;

- Abhaz vatandaşlarının eğitim, sağlık, turizm gibi nedenlerle Rusya Federasyonu pasaportlarını kullanarak Türkiye'ye gelmelerine bazı Avrupa devletlerinin yaptığına benzer herhangi bir kısıtlama, fiili engelleme politikası izlememekte hatta resmi veya yarı resmi kimi burslarla Abhaz gençlerin Türkiye'de yüksek öğrenim görmesini bir ölçüde teşvik etmekte;

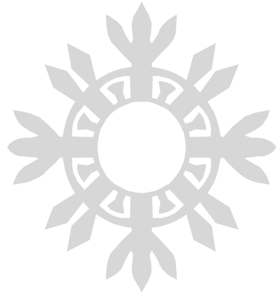
- Abhaz resmi otoritelerince düzenlenmiş pasaport başta olmak üzere, Abhaz menşeli resmi belge ve dokümanları resmen tanımasa da, fiiliyatta insani nedenlerle bu belgeleri (Abhaz pasaportu hariç) göz önünde bulundurarak (örneğin eğitim alanında orta öğrenim mezunu Abhaz gençlerin Türk üniversitelerine geçişine olanak sağlayacak şekilde denklik vb. işlemlerde sorun çıkarmayarak) işlem tesisine göz yummaktadır.

iii-Abhazya'nın Türkiye'ye ve Türk vatandaşlarına yönelik uygulamaları

Abhazya tüm bölge ülkeleriyle olduğu gibi, en büyük diasporasının yaşadığı Türkiye ile de iyi komşuluk ilişkileri tesis etmek istemektedir. Bu ilişkiler günün birinde tesis edildiğinde Abhazya belki de Türk turistlerin en çok tercih ettiği destinasyonlardan biri haline gelecektir. Bu açıdan Abhazya Türkiye'nin bağımsızlığını tanımasını, bu gerçekleşinceye kadar ise Abhazya ve Türkiye arasında doğrudan ulaşımın yeniden sağlanmasını talep etmektedir. Ne var ki Türk tarafı Abhazya'nın bu haklı taleplerine bugüne kadar olumlu bir cevap vermemiştir. Bu nedenle Abhazya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına vize uygulamaktadır. Abhazya Cumhuriyeti Devleti'ne her ne amaçla (turistik ziyaret, iş, yerleşme, eğitim vb.) olursa olsun gitmek isteyen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları Abhazya vizesi almak zorundadır. Vize işlemleri sınırda yapılmadığından ayrıca Abhaz pasaportu olmayan Türk vatandaşlarının önceden vize başvurusu yapmadan Abhaz sınırından içeri girmesi mümkün değildir. Abhazya vizesi internet aracılığıyla Abhazya Dışişleri Bakanlığı'nın sitesi (http://www.mfaabkhazia.net/tr/visa) üzerinden alınabileceği gibi, bizzat giderek Abhazya'nın İstanbul'daki temsilciliğinden de alınabilir.

İkinci Bölüm

ABHAZYA'DA REPATRİANTLARIN
(VATANA DÖNENLERİN)
STATÜSÜ

Abhazya'da Repatriantların (Vatana Dönenlerin) Statüsü

i-*Abhaz mevzuatına göre repatriant (vatana dönen) kimdir, hukuki statüsü nedir*

1998 yılında Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu tarafından temel kanun statüsü ile kabul edilerek yürürlüğe giren "*Repatriantlar Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası*"na göre anavatanları Abhazya'yı terk etmek zorunda kalan Abhaz (Abaza), Abazin ya da Ubıh kökenlilerden, Abhazya'ya geri dönenlere "*repatriant*" denir. Dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın Abhaz, Abazin ve Ubıh kökeni insanlar Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olma ve Abhazya'da yaşama hakkına sahiptir. Anavatanına dönen bu kişiler, kayıt tarihinden itibaren beş (5) sene için "*repatriant statüsü*" kazanır ve Abhazya vatandaşlarının haklarının yanı sıra özel bazı haklara da sahip olur.

Abhazya Cumhuriyeti yasaları uyarınca repatriant olma şartları:

-Abhaz, Abazin ya da Ubıh kökenli olmak.

-Abhazya'ya gelerek, Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesine vatandaşlık için şahsen başvuruda bulunmaktır.

Repatriantlık başvurusu için gerekli evraklar:

-Nüfus Cüzdanı,

-Türkiye Cumhuriyeti pasaportu,

-8 adet vesikalık fotoğraf,

-Geri Dönüşçü (Repatriant) Formu (daha önce gönderilmediyse),

-Diasporada yaşanılan yerdeki Abhaz yada Kafkas Derneği'nden hangi Kafkas halkından olunduğunu ve mensubu olunan sülaleyi gösteren mektup. Bu mektup, onu veren kurumun antetli kağıdına yazılmalı, sorumlu kişinin imzasını ve kurumun mührünü ihtiva etmelidir,

-Abhazya'da yaşayan Türkiye'den geri dönen ve repatriantlık başvurusu yapan kişiyi tanıyan, başvurucunun Abhaz, Abaza, yada Ubıh olduğunu ispatlayabilecek iki kişinin imzalı beyanları.

Repatriantlık başvurusunun bizzat yapılması gerekmektedir.

Repatriantlarca (tarihi) Abhaz soyadının yeniden kazanılması

Abhaz Medeni Durum İşlemleri Yasası sekizinci bölüm Madde 66 uyarınca, on dokuzuncu yüzyılda gerçekleşen Rus-Kafkas ve Rus-Türk savaşları ile yine aynı yüzyıldaki olayların neticesinde Abhazların (Abazaların) tarihsel topraklarını terk etmek zorunda kalan kesiminin doğrudan soyundan gelen etnik Abhazlar (Abazalar), on sekiz yaşına geldiklerinde (tarihi) Abhaz soyadlarını yeniden edinebilirler. On sekiz yaşından küçüklerin (tarihi) Abhaz soyadlarını edinmeleri ebeveynlerinin rızasına bağlıdır. Ebeveynin (tarihi) Abhaz soyadını alması esnasında kendi soyadı da değişecek on-on sekiz yaş aralığındaki küçük çocukların şahsi onayı aranır, on yaşından küçük çocuğun onayının alınması gerekli değildir.

(Tarihi) Abhaz soyadının yeniden kazanılması için şu evraklara ihtiyaç vardır:

- İlgili kişinin (tarihi) Abhaz soyadının yenilenmesi için başvurusu.
- Başvuru sahibinin pasaportunun bir sureti.
- Abhazya Geri Dönüş Devlet Komitesi'nin ilgili kişinin başvurusunu destekleyen yazılı beyanı.

Bu tip bir başvuruyu alan ilgili resmi memur üç işgünü içinde bir değerlendirme yaparak bir karara varmak durumundadır. Eğer geçerli nedenler varsa bu süre beş güne kadar uzatılabilir. Eğer başvuru reddedilirse, yazılı olarak ret gerekçeleri bildirilmek ve başvuruya müstenidat olarak resmi makama teslim edilen tüm belge ve dokümanlar başvurucuya eksiksiz iade edilmek zorundadır. Başvuru kabul edildiği takdirde, ilgili kişinin (tarihi) Abhaz soyadını yeniden edindiği bilgisi, yedi gün içinde kimlik bilgilerinin tutulduğu Devlet Kayıt Arşivi'ne bu konuda kararı veren makamca bildirilmek zorundadır. Bu bildirimde ilgili kişiye dair tüm kimlik, tabiiyet, doğum vb. bilgilerin yanı sıra tarihi Abhaz soyadı edinilmeden önceki soyadı ve edinilmeden sonraki soyadı bilgileri bilhassa bulunur. Bu işlemin numarası ve gerçekleşmesinin yasal dayanaklarını içeren bir kayıt da repatriantın Abhaz pasaportunun ilgili sayfasına işlenir.

ii-Repatriant statüsünün sona ermesinden sonra Türkiye'den Abhazya'ya dönüş yapanların hukuki statüsü nedir

Abhazya'ya geri dönüş yapan Abhaz asıllı Türk vatandaşları beş sene geçtikten sonra repatriantlık statüsünden çıkar ve normal Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı statüsüne girer.

iii-Türkiye'den Abhazya'ya geri dönüş yapan ve Abhaz vatandaşlığı ile birlikte Rusya Federasyonu vatandaşlığını da almış olanların hukuki statüsü nedir

Bu soruya yanıt verebilmek için, konuyu değişik açılardan ele almak gerekir. Türk hukukuna göre, Türk vatandaşlarının çifte vatandaşlığında bir sakınca yoktur. Türk vatandaşlığına sonradan alınmak için başvuranların, önceki vatandaşlıklarını iptal ettirmeleri genellikle koşul olarak öne sürülmez (takdire bağlıdır). Ama başka ülke vatandaşlığını da elde eden Türk vatandaşlarının, bu yeni vatandaşlıklarını ilgili nüfus müdürlüklerine veya bağlı bulundukları Türkiye Başkonsolosluğu'na bildirmeleri gerekmektedir. Rus vatandaşlık hukukuna göre ise bir kişinin sonradan Rus vatandaşı olması için önceki vatandaşlığından vazgeçmesi gerekmektedir (bunun sınırlı istisnaları vardır. Örneğin Abhaz vatandaşları –iki devlet arasındaki anlaşma gereğince- kendi vatandaşlıklarını kaybetmeden Rus vatandaşı da olabilmektedirler). Yani Türk vatandaşı bir kimsenin Türk vatandaşlığından çıkmadan Rus vatandaşı olması mümkün değildir. Eğer hem Türk vatandaşı, hem de Abhaz vatandaşı olan bir repatriant Türk vatandaşlığını iptal ettirerek Rus vatandaşı olmuşsa Rusya'da bulunduğu zaman sadece Rus vatandaşı, Abhazya'da bulunduğu zaman Abhaz vatandaşı muamelesi görür. Türkiye açısından ise başka ülke vatandaşı yabancı kişi muamelesi görür. Ama bu statüdeki repatriant eğer ileride detaylıca anlatılacak mavi kart uygulamasından yararlanırsa Türkiye'de Türk vatandaşlarının sahip olduğu hemen hemen her haktan yararlanmaya devam eder.

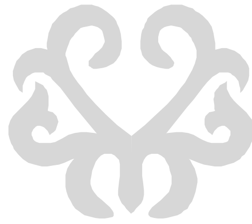

Üçüncü Bölüm

REPATRİANTLARIN FARKLI ÜLKELERDEKİ VATANDAŞLIK STATÜLERİ NEDENİYLE İLİŞKİLİ OLDUKLARI HUKUKİ MEVZUAT

BU STATÜLERİ BAĞLAMINDA SÖZ KONUSU MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE İZLENEBİLECEK HUKUKİ YOLLAR

Repatriantların Farklı Ülkelerdeki Vatandaşlık Statüleri Nedeniyle İlişkili Oldukları Hukuki Mevzuat

Bu Statüleri Bağlamında Söz Konusu Mevzuat Çerçevesinde Karşılaştıkları Sorunlar

Bu Sorunların Çözümünde İzlenebilecek Hukuki Yollar

Diaspora ülkelerinden özellikle de Türkiye'den Abhazya'ya dönerek yerleşen repatriantların ve onların çocuklarının birden çok vatandaşlığa (Abhaz, Türk ve bazen de bunlara ek olarak Rus) sahip olmaları olgusu hem bu kişilerin ilişkili oldukları ve bu nedenle hakkında bilgi sahibi olmaları gereken mevzuatı katmerlendirmekte hem de beraberinde bir dizi çözülmesi gereken ek sorun yaratmaktadır. Bu nedenle kitabımızın ana kısmını oluşturan bu üçüncü bölümde (özellikle de Türkiye'den gelen) repatriantların farklı ülkelerdeki farklı vatandaşlık statüleri nedeni ile ilişkili oldukları ve her zaman bir ölçüde bilgi sahibi olmalarında fayda olan mevzuat başlıkları hakkında genel bir bilgilendirme yapmayı ve bunun ardından da her bir başlık için kimi ilgili sorunlara dair pratik çözümler önermeyi uygun bulduk.

I- Repatriantları ilgilendiren vatandaşlık hukuku mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

i-Abhaz Vatandaşlık Hukuku

Abhazya Cumhuriyeti Vatandaşlık Yasası

17 Mart 2004 tarihli Abhazya Cumhuriyeti Vatandaşlık Yasası uyarınca, Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı, Abhazya Cumhuriyeti devleti ve ilgili kişi arasında, meydana getirdiği karşılıklı hak ve yükümlülüklerinin kapsamı Abhazya Cumhuriyeti tarafından belirlenen istikrarlı siyasi ve

hukuki bir bağdır. Yine bu yasa uyarınca Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı verme yetkisi, Abhazya Cumhuriyeti'nin egemenliğinden kaynaklanan devredilemez bir yetkidir.

2004 tarihli söz konusu yasada açıkça belirtildiği üzere Abhazya Cumhuriyeti, Abhazya Cumhuriyeti sınırları dışında yaşayan Abhaz (Abaza) diasporası mensuplarının tarihi anavatanları olan Abhazya'ya dönüş haklarını tanır ve bu dönüşü teşvik eder.

Abhaz Vatandaşlık Yasası uyarınca aşağıda sayılan kişiler Abhazya Cumhuriyeti vatandaşıdırlar:

a) İkamet yerlerine ve (aynı zamanda) yabancı ülke vatandaşı olup olmamalarına bakılmaksızın -*Abhazya'nın egemen statüsünü Abhazya Anayasası karşıtı metotlarla değiştirmeye kalkanlar veya Abhazya Cumhuriyeti anayasal düzenini şiddet yoluyla değiştirmeye kalkanlar ya da mevcut Abhaz devlet düzenine karşı Abhaz Anayasasına aykırı metotlarla mücadele yürütenler veya Abhazya'ya karşı terörist faaliyetlerle ilişkili olanlar hariç olmak üzere*- Abhaz (Abaza) milletinden olanlar;

b) Abhaz Devleti'nin Bağımsızlığı'na dair 12 Ekim 1999 tarihli yasanın yürürlüğe girmesinden önce -*Abhazya'nın egemen statüsünü Abhazya Anayasası karşıtı metotlarla değiştirmeye kalkanlar veya Abhazya Cumhuriyeti anayasal düzenini şiddet yoluyla değiştirmeye kalkanlar ya da mevcut Abhaz devlet düzenine karşı Abhaz Anayasasına aykırı metotlarla mücadele yürütenler veya Abhazya'ya karşı terörist faaliyetlerle ilişkili olanlar hariç olmak üzere*- Abhazya Cumhuriyeti topraklarında en az beş yıldır ikamet edenler.

c) 2004 tarihli yasa hükümleri uyarınca Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazananlar.

Abhaz Vatandaşlık Hukukuna göre çifte vatandaşlık

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir kişinin –*2004 tarihli ilgili yasanın ikamet yerlerine ve aynı zamanda yabancı ülke vatandaşı olup*

olmamalarına bakılmaksızın Abhaz (Abaza) milletinden olanlarla ilgili 5. Maddesinin "a" bendi uyarınca Abhazya vatandaşı olanlar hariç- Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından ayrılmadan ayrıca edinebilecekleri tek vatandaşlık Rusya Federasyonu vatandaşlığıdır.

Abhaz hukukunda aynı zamanda yabancı bir ülkenin vatandaşı da olan bir Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı, Abhazya Cumhuriyeti tarafından sadece Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı kabul edilir.

Çocukların vatandaşlık durumları

Abhazya Cumhuriyeti'nde çocuğun vatandaşlığı kazanması veya kaybetmesi ebeveynlerinin birinin veya her ikisinin bu yasa uyarınca Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanması veya değiştirmesiyle paralel muamele görür.

14-18 yaş arası çocuğun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı kazanması veya kaybetmesi kendi onayına bağlıdır (sadece ebeveynlerinin bu konudaki istek ve işlemleri ile olmaz).

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı kaybettirildiği takdirde vatansız kalacak (başka ülke vatandaşlığı olmayan veya kazanamayacak durumda olan) çocuğun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı kaybettirilemez.

Velayet hakları ellerinden alınmış ebeveynlerin vatandaşlık değiştirmeleri halinde (Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı) çocuğun vatandaşlığında bir değişme olmaz. Çocuğun vatandaşlık değiştirmesi durumunda velayet hakları ellerinden alınmış ebeveynlerin rızası aranmaz.

Abhazya Cumhuriyeti Vatandaşlığı'nın kazanılması

Abhaz vatandaşlık hukukuna göre Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı şu yollarla kazanılır:

a) Doğumla;

b) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmeyle;

c) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığının yeniden kazanılmasıyla;

d) 2004 tarihli Vatandaşlık Kanunu veya Abhazya Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası bir sözleşme uyarınca;

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığının doğumla kazanılması

Bir çocuk aşağıda belirtilen hallerde doğumdan itibaren Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanır:

a) Her iki ebeveyni veya yalnız ebeveyni (örneğin ebeveyn olarak sadece anne varsa) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı ise doğum yerine bakılmaksızın;

b) Ebeveynlerden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı, diğeri vatansızsa veya diğer ebeveyn hakkında gaiplik kararı varsa veya nerede olduğu bilinemiyorsa doğum yerine bakılmaksızın;

c) Ebeveynlerden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı ve diğeri yabancı bir ülke vatandaşı fakat çocuk Abhazya Cumhuriyeti topraklarında dünyaya gelmişse, veya çocuk başka türlü bir muamelede vatansız pozisyonuna düşecekse,

d) Abhazya Cumhuriyeti topraklarında bulunan ve ebeveynleri bilinmeyen ve bulunma tarihinden itibaren altı ay içinde ebeveynleri ortaya çıkmayan bir çocuk söz konusu ise.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına genel hükümler uyarınca sonradan kabul edilme

Aşağıda belirtilen şartları taşıyan, 18 yaşından gün almış ve temyiz kudreti sahibi yabancı ülke vatandaşları ve vatansız kimseler Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına başvurabilirler.

a) Abhazya Cumhuriyeti'nin devlet dilini bilenler;

b) Abhaz vatandaşlığına kabul için edilmesi zorunlu yemini edenler;

c) Abhaz Anayasasının temel hükümleri hakkında bilgi sahibi olanlar;

d) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmek için başvurduğu tarihten itibaren geriye dönük olarak, Abhazya Cumhuriyeti topraklarında oturma iznine sahip şekilde, sürekli olarak on yıl ikamet edenler. Bir sene zarfında üç aydan fazla bir süre Abhazya Cumhuriyeti dışında yaşamayanların, Abhazya Cumhuriyeti topraklarında sürekli ikamet etmekte olduğu kabul edilir.

e) Yasal yollarla geçimini sağlayacak ve Abhazya Cumhuriyeti mevzuatı tarafından saptanacak vergileri ödeyebilecek bir gelire sahip olanlar;

f) Eğer bu tip bir belge ilgili yabancı ülke tarafından düzenleniyorsa önceki yabancı ülke vatandaşlığından ayrıldığını veya ayrılma izni alındığını kanıtlayan belgeleri temin edenler

Vatandaşlık başvurusu yapan kişinin Abhazya Cumhuriyeti devlet dilini ve Abhaz Anayasası'nın temel hükümlerini bilme düzeyi bu konuda yetkili bir komisyonca değerlendirilir ve bu değerlendirme kararı Abhazya Cumhuriyeti Başkanı tarafından onaylanır.

Abhaz vatandaşlık yemini şu şekildedir: *"....... tarihinde …………..'de doğan ben ……….. (isim) Abhaz vatandaşı olduğum şu anda; Abhazya Cumhuriyetine daima sadık kalacağıma ve Abhazya Cumhuriyeti Anayasasına ve yasalarına saygı göstereceğime ant içerim. Gerektiğinde canımı ve tüm gücümü Abhazya Cumhuriyetinin bağımsızlığı ve egemenliği için feda edeceğime yemin ederim. Abhazya Cumhuriyeti halkının kültür ve geleneklerine saygı duymaya söz veririm."*

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına basitleştirilmiş usulde kabul edilme

Abhazya Cumhuriyeti topraklarında ikamet eden yabancı ülke vatandaşları ve vatansız kimseler eğer beş yıldan bu yana bir Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı ile evli ve en az üç yıldır da Abhazya Cumhuriyeti'nde ikamet ediyorlarsa, başvurmaları halinde Abhaz Vatandaşlık Kanunu'nun yukarıda detaylıca aktarılan 13. maddesi d bendinde ifade edilen şartlara sahip olup olmadıklarına bakılmaksızın basitleştirilmiş usulde Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilirler.

2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık yasasının 13. maddesinin ilk paragrafında belirtilen şartları taşımasalar da ilgili kişiler aşağıda sayılan durumlarda Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına basitleştirilmiş usulde kabul edilirler:

a) Eğer ebeveynlerinden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı olan ebeveyninin bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu ve vatandaş olmayan diğer ebeveynin bu başvuruya dair onayı varsa. Eğer çocuk halihazırda Abhazya Cumhuriyeti topraklarında yaşıyorsa diğer ebeveynin bu tür bir onayına ihtiyaç yoktur;

b) Tek ebeveyni bulunan ve bu ebeveyni Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı olan bu ebeveyninin bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu mevcutsa;

c) Vesayet altında bulunan ve bu vasisi Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı olan bu vasisinin, bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu mevcutsa;

d) Abhazya Cumhuriyeti ve insanlık adına özel bir liyakate veya Abhazya Cumhuriyetinin devlet çıkarları açısından özel bir mesleğe veya niteliğe haiz kişiler söz konusu ise.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmek veya Abhazya vatandaşlığına tekrar alınmak için yapılan başvuruların ret edileceği durumlar

Şu kişilerin Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmek veya Abhazya vatandaşlığına tekrar alınmak için yapacakları başvurular ret edilir

a) Abhazya'nın egemen statüsünü anayasa karşıtı metotlarla değiştirmeye çalışanlar veya Abhazya Cumhuriyeti'nin anayasal düzenini zor yoluyla değiştirmeye kalkanlar veya Abhazya Cumhuriyeti'nin güvenliğini tehdit eden diğer türlü eylemleri icra edenler veya Abhazya Cumhuriyeti'nin Hükümeti'ne ya da mevcut kurulu düzenine karşı anayasa dışı metotlarla mücadele edenler;

b) Sahte belge kullanarak veya gerçek dışı beyanda bulunarak başvuranlar;

c) Terörist faaliyetlerle bağlantısı bulunanlar;

d) Abhazya Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası bir anlaşma ile aksi yönde bir izin verilmediyse; yabancı bir ülke ordusunda, güvenlik kuruluşunda ya da (diğer) kolluk kuvvetlerinde görev icra edenler;

e) Abhazya Cumhuriyeti sınırları içinde veya başka bir yerde kanunun suç saydığı ağır bir fiili icra etmiş olmaktan ötürü mahkum edilmiş olanlar

f) Abhazya Cumhuriyeti veya yabancı bir ülke yetkili makamları tarafından haklarında kanunun suç saydığı ağır bir fiili işlemekten ötürü dava açılmış bulunanlar (mahkeme kararı kesinleşinceye kadar).

g) İşledikleri fiiller yüzünden, kanun uyarınca açılan bir takibat neticesinde mahkum olmuş olup da halihazırda bu cezaları infaz edilenler (cezaları sona erene kadar).

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığının sona ermesi

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı şu sayılan hallerde sona erer:

a) Abhazya vatandaşlığının kaybı halinde;

b) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını bahşeden kararın iptali durumunda;

c) 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası'nda veya Abhazya Cumhuriyeti'nin tarafı olduğu uluslararası bir anlaşmada belirtilen diğer durumlarda.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından vazgeçme

2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası'nın 19 maddesinde belirtilen durumlar hariç olmak üzere, Abhazya Cumhuriyeti topraklarında ikamet eden bir kişi, kendi özgür iradesi ile gönüllü olarak ve genel prosedüre veya yerine göre basitleştirilmiş usule tabi biçimde Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından vazgeçebilir.

Ebeveynlerinden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı, diğeri ise yabancı ülke vatandaşı olan veya tek ebeveyni yabancı ülke vatandaşı olan Abhazya cumhuriyeti vatandaşı çocuk her iki ebeveyninin veya (ilgili koşulda) tek ebeveyninin başvurusu ile basitleştirilmiş usulle Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından vazgeçebilir.

2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası'nın
19. Maddesi uyarınca Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından
vazgeçme taleplerinin ret edileceği durumlar

Aşağıda belirtilen hallerde Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı kişilerin Abhazya vatandaşlığından vazgeçme yönündeki talepleri kabul edilmez:

a) Abhazya Cumhuriyeti yasalarından kaynaklanan bir yükümlülüğün yerine getirilmemiş olması;

b) Abhazya Cumhuriyeti yetkili organlarınca ilgili hakkında sanık sıfatı ile bir ceza soruşturması açılmış veya yine ilgili hakkında geçerli ve uygulanabilir bir mahkumiyet hükmü verilmiş olması;

c) İlgilinin başka bir vatandaşlığının bulunmaması veya başka bir vatandaşlığı edineceğinin garantisinin olmaması;

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili kararların iptali

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili kararların iptalini gerektiren haller 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Kanunu'nda belirtilmiştir. Buna göre; Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığının kazanılması veya Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığından vazgeçilmesine izin verilmesi yönündeki kararlar; eğer bu kararların dayandığı başvurucu belgelerinin sahteliği veya ve beyanlarının gerçek dışılığı ortaya çıkarsa iptal edilir. Sahte belge kullanımına veya gerçek dışı beyan verildiğine dair tespitler mahkeme kararı gerektirir.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili işlemlerde prosedür

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili işlemlerde başvuruların iletilmesi için prosedür uyarınca Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili başvurular, Abhazya Cumhuriyeti Başkanlığı'na yapılmalıdır:

a) Abhazya Cumhuriyeti sınırları içinde ikamet eden kişi, söz konusu başvurusunu Abhazya Cumhuriyeti Başkanlığı bünyesinde kurulmuş olan Vatandaşlık Komisyonuna yapar;

b) Abhazya Cumhuriyeti sınırları dışında yaşayan ve Abhazya Cumhuriyeti sınırları içinde ikameti bulunmayan kişi ya Abhazya Cumhuriyeti'nin yurtdışındaki yetkili bir temsilciliğine veya doğrudan Abhazya Cumhuriyeti Başkanlığına iletir.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili işlemlerde başvuruların şahsen yapılması esastır. Eğer başvuru belgelendirilmiş istisnai nedenlerle şahsen yapılamıyorsa (örneğin hastalık, kaza vb.) söz konusu başvuru ve bu başvuru ile ilgili belgeler, bir temsilci vasıtası ile veya posta yoluyla iletilebilir. Bu durumda, başvurudaki imzanın başvuru sahibine ait olması hususu ile başvuruya ekli yazışma ve belgelerin orijinalliği noterler tarafından onaylanmış olmalıdır.

Çocuk veya mahcurun (herhangi bir nedenle medeni haklarını kullanmaktan kısıtlı bulunan kişi) vatandaşlıklarında değişime neden olacak başvuruları ise ebeveynleri veya yasal temsilcileri tarafından yapılır.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili hususlarda başvuru kayıtlarına dair usuller

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili işlem başvurusu, konuya dair matbu formun doldurulması ile mümkün olur. İmzanın başvurucuya ait olduğunun tespiti için, söz konusu formun imzalanması işlemi Abhazya Vatandaşlık işleri ile ilgili yetkisi olan bir memurun nezaretinde gerçekleştirilir. Eğer başvurucu okur yazar olmadığından veya fiziksel bir yetersizlik nedeniyle imza atamıyorsa söz konusu başvuru, başvuru sahibi adına bir başka kişi tarafından imzalanır. Bu kişinin imzasının orijinalliği noter tarafından onaylı olmak durumundadır (Türkiye'de imza sirküleri

denen belgenin başvuruya ekli olması). Abhazya dışında bu tür bir kayıt Abhazya'nın yetkili temsilcisi tarafından ilgili başvuruya eklenebilir.

İlgili tarafların Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanması veya terk etmesi için bu kanun uyarınca onayı alınması gereken kişilerin bu onayı yazılı olmak durumundadır. Bu tür onayı gereken kişilerin imzalarının orijinalliği de noter tarafından onaylanmalıdır. Abhazya Cumhuriyeti dışında bu tür bir imzanın orijinalliği Abhazya Cumhuriyeti temsilciliğinin yetkilileri tarafından onaylanmalıdır.

Abhazya Cumhuriyeti'nde vatandaşlık işlemleri ücrete tabidir.

Abhazya Cumhuriyeti'nde vatandaşlık ile ilgili tüm işlemlerde son onay mercisi bizzat Abhazya Cumhuriyeti Devlet Başkanı'dır. Genel prosedüre göre yapılan vatandaşlığa kabul, vatandaşlıktan vazgeçme başvurularına yanıt, başvurunun yapılıp, tüm ilgili belgelerin teslim edilmesini takip eden bir yıl içinde tamamlanır. Basitleştirilmiş prosedüre göre yapılan vatandaşlığa kabul, vatandaşlıktan vazgeçme başvurularına yanıt başvurunun yapılıp, tüm ilgili belgelerin teslim edilmesini takip eden altı ay içinde tamamlanır.

Abhazya Cumhuriyeti makamlarına vatandaşlıkla ilgili yaptığı bir işlem başvurusu, bu makamlarca ret edilen kişi aynı konuda bir yıl geçmeden yeni bir başvuru yapamaz. Eğer bu ret edilen başvuru sırasında başvurucu tarafından bilinmeyen yeni hususlar ortaya çıkmışsa yeni başvuru için bu bir yıllık sürenin beklenmesi gerekmez.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile ilgili işlem başvuruları ret edilen kişilerin, İdarenin bu ret kararına karşı mahkemeye başvurma hakkı vardır.

Abhaz etnisitesinden Türkiye Cumhuriyet vatandaşlarının Abhaz vatandaşlığını kazanması

Yukarıda detaylıca izah edildiği üzere ikamet yerlerine ve aynı zamanda yabancı ülke vatandaşı olup olmamalarına bakılmaksızın Abhaz (Abaza) milletinden olanları Abhaz vatandaşı sayan 17 Mart 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası'nın beşinci maddesinin "a" bendi uyarınca; çoğunluğu Rus-Kafkas ve Rus-Türk Savaşları'nın veya 19. yüzyılda vuku

bulan diğer olayların neticesinde tarihsel vatanlarını terk etmek zorunda kalan Abhazların (Abazaların) doğrudan soyundan gelen etnik Abhazlardan (Abazalardan) oluşan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Abhazlar aynı zamanda doğdukları andan itibaren Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı da sayılmaktadırlar. Ne var ki vatandaşlık esasının sadece Türk olma esası üzerinden inşa edildiği (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 66 uyarınca Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk kabul edilir) Türkiye Cumhuriyeti'nin düzenlediği resmi evraklardan (nüfus cüzdanı, pasaport vb) kimin Rus-Kafkas ve Rus-Türk Savaşları'nın veya 19. yüzyılda vuku bulan diğer olayların neticesinde tarihsel vatanlarını terk etmek zorunda kalan Abhazların (Abazaların) doğrudan soyundan gelenlerden olduğunun anlaşılması olanağı yoktur. Bu nedenle Abhaz etnisitesinden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları uygulamada, Abhazya'ya bizzat gelmekte, Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi'ne repatriantlık statüsünün tanınması için başvurmakta, bu süreçle paralel şekilde Abhazya vatandaşlığını belgeleyen iç pasaportunu da (tarihi Abhaz soyadıyla) almaktadırlar. Bu yüzden, 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Kanununda Abhazya dışında doğan ve başka ülke vatandaşı olan Abhazların vatandaşlığının Abhazya Cumhuriyeti tarafından belgelendirilmesi (kendilerine pasaport verilmesi) için özel bir evrak istenmemiş de olsa fiiliyatta bu durumdaki kişiler repatriantlık başvurusu için Abhaz ulusundan olduklarını belgelendirmek durumundadırlar. Başka bir ifadeyle, repatriantlık statüsünün tanınması fiili olarak bu durumdaki Abhazların, Abhazya Cumhuriyeti pasaportu alabilmesinin önkoşulu haline gelmiştir. Bu sebeple yasal çerçevesi 1 Haziran 1998 tarihli *"Repatriantlar" (Geri Dönüşçüler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası* ile çizilmiş olan repatriantlık statüsü ve bu statünün elde edilmesine dair esasların incelenmesinde fayda vardır.

Repatriant statüsünün kazanılması

Repatriantlık statüsü ilgili kişinin başvurusu ile ve sadeleştirilmiş bir usulle kazanılır. Başvuruların yapılış biçimi, dilekçelerin niteliği, eklenmesi gereken evraklarla ilgili prosedür Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından saptanır. Statünün kazanılması ile ilgili başvurular ve dilekçeler, kanunen onu vermeye yetkili kişiler tarafından yapılır.

Repatriantlık sürecini standardize etmek amacıyla Geri Dönüş Devlet Komitesince, bu yasa uyarınca Repatriant statüsü elde eden kişiler için, Repatriant kimlik belgesi tanzim edilir. 1 Haziran 1998 tarihli *"Repatriantlar" (Geri Dönüşçüler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası* uyarınca elde edilen Repatriantlık statüsü, bu statüyü kazanan kişiyle beraber sadece aile üyelerine (eş ve 18 yaşının altındaki küçük çocuklar) uygulanır ama miras alınamaz.

Repatriant statüsü kazanmanın yöntemi

1 Haziran 1998 tarihli "Repatriantlar" (Geri Dönüşçüler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası uyarınca repatriant olarak kayıt edilebilmek için, Rus-Kafkas ve Rus-Türk Savaşları'nın veya 19. yüzyılda vuku bulan diğer olayların neticesinde Abhazların (Abazaların) tarihsel vatanlarını terk etmek zorunda kalanların doğrudan soyundan gelen etnik Abhazlardan (Abazalardan) olmak gerekmektedir.

Repatriant Statüsünü elde edebilmek için aşağıdaki dokümanların ibraz edilmesi lazımdır.

-Repatriant statüsü için başvuru dilekçesi,

-Doğum belgesi sureti (nüfus kağıdı),

-Pasaport fotokopisi,

-Başvuru sahibinin Abhaz etnik kimliğini ve tarihsel Abhaz topraklarını terk etmeye zorlananların doğrudan soyundan geldiğini kanıtlayan ve ilgili devlet ya da menşe ülkedeki Abhaz toplumunun kültürel yetkilileri tarafından düzenlenen yazılı belge ya da aynı menşe ülkeden gelen ve artık Abhaz vatandaşlığını kazanmış olan iki kişinin yazılı (imzalı) şehadeti.

Tüm belgeler Abhazca veya Rusça olarak tanzim edilmiş olmalıdır. Eğer orijinal belge bir başka üçüncü dilde tanzim edilmişse, bu belgenin bir kopyası, resmi olarak tercüme edilmek ve onaylanmak suretiyle oluşturulacak Abhazca veya Rusça yeni belge suretine (müstenidat olarak) eklenecektir.

Usulüne göre tanzim edilerek tevdi edilen belgeler Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından teslim alınır. Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi belgelerin alındığı tarihten itibaren bir ay içinde konu hakkında karar verir.

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi repatriantlık başvurusu hakkında menfi karar verirse, başvuru sahibinin bu karara karşı ilgili mahkeme nezlinde itiraz etme hakkı vardır.

Repatriantlık statüsünün basitleştirilmiş usulle kazanılması

Basitleştirilmiş usulde, Abhazya Cumhuriyeti'nde daha önceden repatriant statüsü almış bir kişinin üçüncü kuşağa kadar aile üyeleri (anne, baba, yetişkin çocukları, torunları, kardeşleri, dedesi) olanlar doğrudan repatriantlık statüsünü alırlar.

Repatriantlık statüsünü basitleştirilmiş usulle almak için şu belgelere ihtiyaç vardır:

-Repatriant statüsü için başvuru dilekçesi,

-Daha önce repatriantlık statüsü kazanmış kişi ile yakınlığı kanıtlayan belge sureti,

-Daha önce repatriantlık statüsü kazanmış yakını olunan kişinin repatriantlığını kanıtlayan belgenin sureti.

-Pasaport fotokopisi.

Tüm bu belgeler Abhazca veya Rusça olarak tanzim edilmiş olmalıdır.

Eğer orijinal belge bir başka üçüncü dilde tanzim edilmişse, bu belgenin bir kopyası, resmi olarak tercüme edilmek ve onaylanmak suretiyle oluşturulacak Abhazca veya Rusça yeni belge suretine (müstenidat olarak) eklenecektir.

Usulüne göre tanzim edilerek tevdi edilen belgeler Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından teslim alınır. Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi belgelerin alındığı tarihten itibaren bir hafta içinde konu hakkında karar verir.

İkamet ettikleri ülkelerde savaş ortamı, etnik veya başka nedenli çatışma içinde kalan ve bu nedenle yaşamları, sağlıkları, politik, sosyal veya diğer hak ve özgürlükleri tehdit altına giren veya ırksal, etnik, dini, dilsel, veya başka nedenlerle zulüm tehlikesine maruz kalan Abhaz soydaşlar da basitleştirilmiş usulle repatriantlık statüsü almaya uygundurlar. Bu durumdaki kişiler repatriant statüsü kazanmak için başvurularını Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi'ne iletirler. Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi kendisine iletilen bu tür başvurulara ilişkin bilgileri araştırarak, söz konusu belgelerin kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki hafta içinde konu hakkında karar verir.

Repatriant statüsünün geçerlilik süresi

1 Haziran 1998 tarihli "Repatriantlar" (Vatana Dönenler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası uyarınca kazanılan repatriantlık statüsü, kazanıldığı tarihten itibaren 5 (beş) yıl için geçerlidir.

Repatriant statüsü kazanan kişi ile eş ve reşit olmayan çocuklarının Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını elde etmesi

1 Haziran 1998 tarihli "Repatriantlar" (Vatana Dönenler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası metninde *"Repatriantlar "Abhazya Cumhuriyeti Vatandaşlık Kanunu" tarafından öngörülen şekilde Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanabilir*" denmektedir. Fiiliyatta repatriantlık başvurusu ile paralel şekilde (gerekli tüm evraklar Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından tanzim edilerek) ilgili kişinin vatandaşlık işlemleri de eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Bir hafta on gün içinde de kişi Abhazya Cumhuriyeti iç pasaportunu tarihsel Abhaz soyadıyla alabilmektedir. Bu statüdeki kişinin fiilen Abhazya'da yaşayan reşit olmayan çocuğu da (diğer ebeveyn yabancı ülke vatandaşı olsa bile) diğer ebeveynin onayına gerek olmadan Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmaktadır. Eğer söz konusu çocuk Abhazya'da ikamet etmiyorsa bu takdirde yabancı ülke vatandaşı eşin onayı 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası hükümlerine uygun bir usulde alınmak zorundadır. Söz konusu onay alma usulü önceki sayfalarda detaylıca izah edilmiştir. Aynı şekilde

Abhazya iç pasaportunu alan repatriant statüsü sahibi kişinin, yabancı ülke vatandaşı olan (Abhaz etnisitesinden olmayan) eşi de (başvurusu halinde) 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık Yasası hükümleri uyarınca; söz konusu evlilik beş yıldan daha uzun bir süredir devam ediyorsa ve yabancı ülke vatandaşı olan bu eş en az üç yıldır Abhazya Cumhuriyetinde ikamet ediyorsa detayları yine önceki sayfalarda izah edilmiş olan basitleştirilmiş usulle Abhaz vatandaşlığını kazanabilir.

Son olarak eklemeliyiz ki Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı, repatriantlık statüsü ile elde edilen ek yararları geçersizleştirmez. Ayrıca Repatriantlık statüsünün sağladığı haklar ve yüklediği yükümlülükler ile ilgili detaylar için bu kitabın ekler kısmındaki *1 Haziran 1998 tarihli "Repatriantlar" (Geri Dönüşçüler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası*'nın Türkçe tam metin tercümesine bakılabilir.

ii-Türk Vatandaşlık Hukuku

a-Türk vatandaşlığını kazanma

Türk Vatandaşlığı Kanunu'na göre, doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı evli anne ve babadan doğan çocuk ile Türk vatandaşı anne ve yabancı babadan evlilik dışında doğan çocuk Türk vatandaşı sayılır. Türk vatandaşı baba ve yabancı anneden evlilik dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.

Türkiye'de doğan, yabancı anne ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşı olur. Türkiye'de bulunmuş çocuk, aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayılır.

Sonradan Türk vatandaşlığı ise yetkili makam kararıyla veya evlat edinilme yoluyla ya da seçme hakkının kullanılmasıyla kazanılır. Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, kanunda belirtilen şartları taşıması halinde, yetkili makam kararıyla bu hakkı elde edebilir. Ancak aranan şartları taşımak, vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak

sağlamaz. Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz 5 yıl ikamet etmek, Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışlarıyla teyit etmek, genel sağlık bakımından tehlikeli bir hastalığı bulunmamak, iyi ahlak sahibi olmak, yeteri kadar Türkçe konuşabilmek, Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartları aranır.

Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda, ayrıca mensup olduğu devlet vatandaşlığından çıkma şartı da aranabilir. Bu takdirin kullanılmasına ilişkin esasları, Bakanlar Kurulu tespit eder.

Milli güvenlik ve kamu düzenine engel oluşturacak bir hali bulunmamak şartıyla Türk İçişleri Bakanlığının teklifi, Türk Bakanlar Kurulunun kararıyla Türkiye'ye sanayi tesisleri getiren, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, sportif, kültürel, sanatsal alanlarda olağanüstü hizmeti geçen ya da geçeceği düşünülen ve ilgili bakanlıklarca haklarında gerekçeli teklifte bulunulan kişiler, vatandaşlığa alınması zorunlu görülenler ile göçmen kabul edilenler de, Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Çıkma izni alarak Türk vatandaşlığını kaybedenler, ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybedenlerden kanunda belirtilen süre içinde seçme hakkını kullanmayan kişiler, milli güvenlik açısından engel oluşturmayacak bir hali bulunmamak şartıyla Türk vatandaşlığını, ikamet etme süresine bakılmaksızın yeniden kazanabilirler.

Türk vatandaşıyla evlenmek, doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşıyla en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği süren yabancılar, Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde, aile birliği içinde yaşama, evlilik birliğiyle bağdaşmayacak faaliyette bulunmama, milli güvenlik ve kamu düzenine engel oluşturacak bir hali bulunmama şartları aranır. Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde, evlilik şartı aranmaz.

Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan, başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenerek, karar verilmek üzere Türk İçişleri Bakanlığına gönderilir. Türk İçişleri Bakanlığınca yapılan inceleme ve araştırma

sonucunda, durumu uygun bulunanlar, Bakanlık kararıyla Türk vatandaşlığını kazanabilirler.

Yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığının kazanılması, eşin vatandaşlığında etkili olmaz. Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti kendisinde bulunan çocukları, diğer eşin oluruyla Türk vatandaşlığını kazanır. Muvafakat verilmemesi halinde ana veya babanın meskeninin bulunduğu ülkedeki hakim kararına göre işlem yapılır.

Türk vatandaşınca evlat edinilen ergin olmayan kişi, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel oluşturacak bir hali bulunmamak şartıyla Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden çocuklar, ergin olmalarından itibaren 3 yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşı olabilir.

Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını elde edebilir.

b-Türk vatandaşlığını kaybetme

Türk vatandaşlığından çıkış

Türkiye henüz Abhazya Cumhuriyeti'ni resmen tanımadığı için, sadece Abhazya vatandaşlığını kazanan Türk vatandaşlarının bu bölümde anlatılan Türk vatandaşlığından çıkış hükümleriyle bir ilgileri yoktur. Ne var ki, Abhazya vatandaşlığının yanı sıra Rusya Federasyonu vatandaşlığını kazanmak isteyen repatriantların Türk Vatandaşlık Kanunu`ne göre, izin alarak Türk vatandaşlığından ayrılması mümkündür. Bu yasanın 25, 26, 27 ve 28. maddeleri izin alarak Türk vatandaşlığından çıkışın nasıl olacağını ve bunun hukuki sonuçlarını belirlemektedir. Türk vatandaşlığından çıkmak için izin isteyen kişilere aşağıdaki şartları taşımaları halinde Türk İçişleri Bakanlığınca çıkma izni veya çıkma belgesi verilebilir.

a) Ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak.

b) Yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak.

c) Herhangi bir suç veya askerlik hizmeti nedeniyle aranan kişilerden olmamak.

c) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak.

Türk Vatandaşlığı Kanunu´nün uygulanmasına ilişkin yönetmelik de bu konulara açıklık getirmektedir. Bu yönetmelik uyarınca:

Türk vatandaşlığından çıkma izni isteyen ve Kanunun 25 inci maddesinde aranan şartları taşıyan kişiler için müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir ve karar alınmak üzere Türk İçişleri Bakanlığına gönderilir:

a) İsteği belirten form dilekçe.

b) Müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.

c) Kişi, yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış ise buna ilişkin belge, henüz kazanmamış ise kazanmak istediği devlet vatandaşlığına kabul edileceğine ilişkin teminat belgesinin onaylanmış örneği.

Yabancı bir devlet vatandaşlığının kazanıldığını gösteren belge veya teminat belgesinin dış temsilcilikçe onaylanmış örneğinde veya başvurunun Türk İçişleri Bakanlığına intikal ettirildiği yazıda; ilgili belgenin kime ait olduğu, niteliği, geçerlilik süresi, düzenleyen makam gibi söz konusu belgenin kapsadığı bilgilerin belirtilmesi halinde ayrıca tercüme aranmaz.

Ana veya babaya bağlı olarak işlem görecek çocuğun, ana veya babanın kazandığı ya da kazanacağı yabancı devlet vatandaşlığını kazana-mayacağının anlaşılması halinde, bu husus müracaat makamlarınca başvurunun Türk İçişleri Bakanlığı'na intikal ettirildiği yazıda mutlaka bildirilir.

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden ana veya babaya bağlı olarak işlem gören çocuk için diğer eşin muvafakat belgesi, muvafakat edilmemesi halinde ise hâkim kararı istenir

Türk vatandaşlığından çıkma iznine ilişkin işlemler ve karar vermeye yetkili makam

Türk İçişleri Bakanlığınca yapılan inceleme sonucunda, Türk vatandaşlığından çıkma izni isteyen kişi hakkında hazırlanan dosyada varsa eksik olan belgeler tamamlatılır.

Türk vatandaşlığından çıkma izni isteyen kişi hakkında Emniyet Genel Müdürlüğünden, Kaçakçılık İstihbarat Harekât ve Bilgi Toplama Daire Başkanlığından ve Millî Savunma Bakanlığından arşiv araştırması istenir. Yapılan araştırmaların sonucu Türk İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Aranan şartları taşıdığı anlaşılan kişilere Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığından çıkma izni verilir. Aranan şartları taşımayanların talepleri ise Türk İçişleri Bakanlığı'nca reddedilir.

Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi ve
Türk vatandaşlığından çıkma belgesi

Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişilerden henüz yabancı devlet vatandaşlığını kazanmamış olanlara Türk İçişleri Bakanlığınca Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi ve Türk vatandaşlığından çıkma belgesi birlikte düzenlenerek müracaat makamına gönderilir.

Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişilerden yabancı devlet vatandaşlığını kazandığını belgeleyenlere ise Türk İçişleri Bakanlığınca sadece Türk vatandaşlığından çıkma belgesi düzenlenerek müracaat makamına gönderilir.

Türk vatandaşlığından çıkma izin ve
Türk vatandaşlığından çıkma belgelerinin teslim edilmesi

Başka bir devlet vatandaşlığını kazanmış olan kişiye müracaat makamlarınca Türk vatandaşlığından çıkma belgesi teslim edilir. Başka bir devlet vatandaşlığını kazanmamış olan kişiye ise müracaat makamlarınca önce Türk vatandaşlığından çıkma izin belgesi teslim edilir. Türk vatandaşlığından çıkma belgesi, ilgilinin yabancı devlet vatandaşlığını kazandığını belgeleyene kadar dosyasında muhafaza edilir. Yabancı devlet vatandaşlığının kazanıldığına dair belge ibraz edildiğinde Türk vatandaşlığından çıkma belgesi ilgilisine teslim edilir.

Çıkma izin ve çıkma belgelerinin geçerlilik süresi

Türk vatandaşlığından çıkma izin ve çıkma belgesi, karar tarihinden itibaren iki yıl geçerlidir.

Çeşitli nedenlerle karar tarihinden itibaren iki yıl içerisinde ilgiliye teslim edilemeyen çıkma izin ve çıkma belgeleri, kararın ve belgelerin iptal edilmesi için müracaat makamınca Türk İçişleri Bakanlığına iade edilir.

Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişinin Kanunda aranan şartlardan birini kaybettiğinin müracaat makamlarınca tespiti halinde, çıkma izin ve çıkma belgeleri teslim edilmez. Kişi hakkında alınan kararın ve belgelerin iptal edilmesi için Türk İçişleri Bakanlığına iade edilir.

Çıkma izninin sonuçları

Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişi, çıkma belgesini imza karşılığında teslim aldığı tarihten itibaren Türk vatandaşlığını kaybeder ve yabancı muamelesine tabi tutulur.

Öte yandan doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları ise, istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır. Bu kişilerin, seçme ve seçilme, muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü yoktur. Bu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.

Bu kapsamda bulunan kişiler, bir kadroya dayalı ve kamu hukuku rejimine tabi olarak asli ve sürekli kamu hizmeti görevlerinde bulunamazlar. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarında işçi, geçici veya sözleşmeli personel olarak çalıştırılabilirler. Bakanlar Kurulu gerekli görmesi halinde üçüncü dereceden itibaren hangi dereceye kadar olan altsoyların bu maddede tanınan haklardan faydalanabileceğini belirleyebilir. Mavi kart hükümlerinden yararlanacak olan altsoyun, üstsoyu ile soy bağını belgelendirmesi şarttır.

Çıkma belgesini teslim eden makamlarca yapılacak işlemler

Müracaat makamınca; çıkma belgesini teslim almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişi ve birlikte işlem gören çocuğunun aile kütüğündeki kaydının kapalı hale getirilmesi için form düzenlenir ve düzenlenen form, ilgilinin kaydının bulunduğu yerin nüfus müdürlüğüne gönderilir.

Nüfus müdürlüklerince yapılacak işlemler

Müracaat makamlarınca düzenlenerek gönderilen forma dayanılarak Türk vatandaşlığını kaybetme işlemi kişinin aile kütüğüne işlenerek kayıt kapalı hale getirilir. İşlemi yapan nüfus müdürlüğünce dayanak belgelerinin bir örneği, elektronik ortamdan alınan çıktıları ve varsa ekleri ile birleştirilerek ait olduğu özel kütüğüne, ikinci örneği ise arşivlenmek üzere Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne gönderilecek olan özel kütüğe ek konulmadan takılır. Türk vatandaşlığından çıkmasına izin verilen kişilerin aile kütüklerindeki kayıtları NVİ Genel Müdürlüğü'nce de kapalı hale getirilebilir.

Türk vatandaşlığını kaybetmenin eş ve çocuklar bakımından sonuçları

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığının kaybedilmesi, eşin vatandaşlığına tesir etmez. Türk vatandaşlığını birlikte kaybeden ana ve babanın reşit olmayan çocuğu da Türk vatandaşlığını kaybeder.

Ana veya babadan birisinin Türk vatandaşlığını kaybetmesi halinde, Türk vatandaşlığını kaybeden kişinin talepte bulunması ve diğer eşin de muvafakat etmesi kaydıyla reşit olmayan çocuk ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeder. Muvafakat edilmemesi durumunda hâkim kararına göre işlem yapılır.

Ana veya babadan birinin ölmüş olması halinde çocuk, Türk vatandaşlığını kaybeden sağ olan ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeder.

Ana ya da babadan birinin yabancı olması halinde çocuk, Türk vatandaşlığını kaybeden ana ya da babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeder.

Türk vatandaşlığını kaybeden ananın evlilik birliği dışında doğan çocuğu anasına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeder.

Türk vatandaşlığının kaybı, çocuğu vatansız kılacak ise bu madde hükmü uygulanmaz.

Türk vatandaşlığından çıkma izni kararının iptali ve düzeltilmesi

Türk vatandaşlığından çıkma izin ve çıkma belgeleri teslim edilmeden önce müracaat makamlarınca ilgilinin nüfus kaydı sistemden kontrol edilerek çıkma izin ve çıkma belgelerinde yer alan kimlik bilgileri ile sistemde yer alan kimlik bilgileri karşılaştırılır. Yapılan karşılaştırma sonucunda:

a) Evlenme, boşanma, evlat edinme, evliliğin feshi veya butlanı ya da kayıt düzeltme gibi olaylar sonucunda kişinin nüfus kayıtlarında değişiklik meydana gelmiş ise belgeler teslim edilmez, gerekli düzeltme yapılmak üzere Türk İçişleri Bakanlığına iade edilir.

b) Kararda kişinin kimliğine ilişkin bilgilerde maddi hata olduğunun anlaşılması halinde belgeler, gerekli düzeltme yapılmak üzere Türk İçişleri Bakanlığına iade edilir.

c) İlgilinin ölümü veya Türk vatandaşlığından çıkma talebinden vazgeçmesi halinde belgeler iptal edilmek üzere Türk İçişleri Bakanlığına iade edilir.

Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını

kaybeden kişilere tanınan haklar

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve kendileri ile birlikte işlem gören çocukları;

millî güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Ancak bu durumdaki kişilerin askerlik hizmetini yapma yükümlülükleri ile seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları yoktur. Söz konusu kişilerin sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup, bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.

Bu kişilerin Türkiye'deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemler, ilgili kurum ve kuruluşlarca Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuat çerçevesinde yürütülür.

Türk vatandaşlığından ayrılmak özel bir ücrete tabi değildir. Sadece Konsolosluklarca yapılan idari işlemler için harç ödenmektedir.

Mavi Kart düzenlenmesi (eski adıyla Pembe Kart)

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenlere ve bunların 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde belirtilen altsoylarına, talepleri halinde 52. maddede sayılan haklardan faydalanabileceklerini gösteren Mavi Kart düzenlenerek verilir ve bu kişiler Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünce elektronik ortamda tutulan Mavi Kartlılar Kütüğüne kaydedilir. Bu kütüğe kaydedilenler, her türlü nüfus olaylarını yurt içinde nüfus müdürlüklerine, yurt dışında ise dış temsilciliklere beyan etmekle yükümlüdürler.

Mavi Kart yurt dışında dış temsilcilikler, yurt içinde ise il müdürlüklerince düzenlenir. Gerekli görülen hallerde NVİ Genel Müdürlüğü'nce de Mavi Kart düzenlenebilir. Mavi Kart almak için; talebi belirten dilekçe, iki adet fotoğraf ve yabancı devlet vatandaşı olduğunu gösteren kimlik belgesi veya pasaport ile birlikte müracaat makamlarına başvurulur.

Mavi Kart; nüfus cüzdanı, pasaport veya kimlik belgesi olarak henüz kullanılamamaktadır, kurumlardan hizmet alınması sırasında yabancı kimlik belgesi ile birlikte ibraz edilmelidir. Belirtmeliyiz ki, Mavi kartın resmi kimlik haline getirilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Mavi Kartın kapsamı, şekli, ebadı ile yürürlük, değiştirme ve geçerlilik tarihlerini belirlemeye, taklit, tahrif ve sahtecilikten korumak maksadıyla üzerine

konulacak güvenlik unsurlarını, basımını ve kişiye teslim edildiği aşamada uygulanacak sistem ve teknolojiyi, kaybı ve değiştirilmesi halinde yapılacak işlemleri tespit etmeye Türk İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden ve nüfus kaydında bu yolda açıklama bulunan kişilerin 52. madde ile tanınmış olan hakları kullanmalarında nüfus kayıt örneği ya da sistemden alınacak belge de yeterlidir.

Mavi Kartın düzenlenmesinde uygulanacak esaslar

Mavi Kart, doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişi ve kendisi ile birlikte işlem gören çocuğuna kapalı nüfus kayıtları esas alınarak düzenlenir.

Mavi Kartın düzenlenmesinde, Türk vatandaşlığının kaybından sonra kimlik bilgilerinde meydana gelen değişiklikler dikkate alınmaz. Çocuk adına düzenlenen Mavi Karta, istenmesi halinde fotoğraf yapıştırılabilir.

Mavi Kartın düzenlenip ilgilisine tesliminden sonra kart bilgileri, elektronik ortamda ya da kağıt ortamda tutulur. Mavi Kartın kaybedilmesi veya kullanılmaz hale gelmesi durumunda yetkili makamlar tarafından kart yenilenir.

Mavi Kartın imhası

Mavi Kartın imhası, düzenlemeye yetkili makamlar tarafından yapılır.

Mavi Kart sahibi kişinin Türk vatandaşlığını yeniden kazanması halinde Mavi Kart, nüfus cüzdanını düzenleyip veren makam tarafından geri alınarak imha edilir.

Geri alınan veya kurumlarda unutulan ya da vatandaşlar tarafından bulunarak nüfus müdürlüğüne teslim edilen Mavi Kartların seri ve numaraları elektronik ortamda ya da kâğıt ortamda imha tutanağına geçirilir. Bu çıktılar oluşturulan imha komisyonu tarafından imzalanır.

Mavi kart, saklı tutulan hakları dışındaki iş ve işlemler sırasında ibraz edilecek bir belge olup, vatandaşlığını kazandıkları ülkenin resmi kimlik kartı ile birlikte kullanılması gerekmektedir. Vekalet yoluyla işlem yapmak

isteyen belge hamilleri, vekaletnamelerini çıkartırken vatandaşlığını kazandıkları ülkenin resmi kimlik kartını kullanacaklardır. Bu vekaletname ile vekalet verdikleri şahsa, 5203 Sayılı Kanunla Tanınan Hakların Kullanılmasına İlişkin Belgenin tasdikli bir suretini de iletmeleri gerekmektedir.

Bir diğer önemli husus da askerlik hizmetini yerine getirmeden Türk vatandaşlığından çıkanlarla ilgilidir. Askerliğini yapmadan Türk vatandaşlığından ayrılıp başka bir ülke vatandaşı olan, ancak sonradan tekrar Türk vatandaşlığına geçen kişilerin askerlik işlemleri kaldığı yerden devam eder. Türk yasalarına göre askerlik hizmetini yerine getirmeyenler askerlik çağından çıkarılmamaktadır. Bu nedenle, askerlik hizmetini yerine getirmeden Türk vatandaşlığından çıkan veya çıkarılanlardan sonradan yeniden Türk vatandaşı olanlar askerlik hizmetini yapmak zorundadırlar.

Türk vatandaşlığını kaybedenlerin Türkiye'deki mülkiyet hakları

Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler kayıp anından itibaren yabancı statüsüne girerler, bu nedenle konuya bu açıdan yaklaşmak gerekmektedir. 1982 Anayasasının 12. maddesinde "Herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, vazgeçilmez, devredilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir." hükmü yer almaktadır. 35. maddede ise "Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü yer almaktadır. Görüldüğü üzere, Anayasa, yabancıların gayrimenkul edinme ve miras haklarını ve kapsamını belirleyen açık bir hüküm ihtiva etmemekte, herhangi bir ayrım yapmaksızın genel olarak ülkede bulunan herkese tanıdığı mülkiyet ve miras hakkını belirlemek yoluna gitmektedir. Anayasa, vatandaş-yabancı ayrımına gitmeksizin herkesin temel hak ve hürriyetlere sahip bulunduğunu belirlemekle beraber, 16. maddesinde bu temel hak ve hürriyetlerin yabancılar açısından milletlerarası hukuka uygun olarak ve kanunla sınırlandırılabileceğini öngörmüştür. Böylece temel haklar arasında yer alan mülkiyet hakkı da yabancılar bakımından bu çerçevede sınırlandırılabilecektir.

Medeni Kanun, kural olarak genellik ve eşitlik prensiplerini getirmiştir, buna göre yabancı kişilerin de vatandaşlar gibi özel haklardan yararlanabilmeleri gerekmektedir. Ancak Kanunun getirdiği eşitlik prensibi mutlak değildir; dolayısıyla yabancıların kural olarak sahip oldukları

medeni haklardan yararlanmaları istisnai hükümlerle sınırlandırılabilir. Bu sınırlandırmaların hukuki dayanağı da Anayasa md. 16'dır. Kanunun gayrimenkul mülkiyetine dair hükümleri incelendiğinde, yabancıları farklı bir uygulamaya tâbi kılan bir hükme yer vermediği görülmektedir. Buna göre, Medeni Kanun açısından yabancı gerçek kişilerin Türkiye'de gayrimenkul mal edinmeleri Türk vatandaşlarının tabi olduğu rejime tabidir, sonucuna ulaşılabilir. Konuyla ilgili diğer hususlar miras işleri ile ilgili kısımda detaylandırılacağından burada ayrıca işlenmeyecektir.

Türk vatandaşlığından çıkarılma, vatandaşlığın iptali veya vatandaşlığın kaybettirilmesi ve kaybedilmesi

Yabancı bir devlette Türkiye'nin menfaatlerine uymayan herhangi bir hizmette bulunup da bu görevi bırakmaları kendilerine bildirilmesine rağmen bırakmayanlar, Türkiye ile savaş halindeki bir devletin her türlü hizmetinde Türk Bakanlar Kurulunun izni olmaksızın kendi istekleriyle çalışmaya devam edenler, izin almadan yabancı bir devlet hizmetinde gönüllü olarak askerlik yapanlar, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu kararıyla Türk vatandaşlığını kaybedebilir.

Kaybettirme kararları şahsidir, ilgilinin eş ve çocuklarına tesir etmez. Türk vatandaşlığı kaybettirilen kişi adına bildirim formu düzenlenir ve bu forma dayanılarak nüfus kaydı, gerekli açıklama yapılarak kapatılır. Yapılan işlem sonucunda alınan karar ilgili kurumlara bildirilir. Türk vatandaşlığının kaybettirilmesi, Bakanlar Kurulu kararının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren hüküm ifade eder.

Türk vatandaşlığını kazanma kararı, ilgilinin yalan beyanı veya vatandaşlığı kazanmaya esas teşkil eden önemli konuları gizlemesi sonucunda oluşmuşsa bu durum, kararı veren makam tarafından iptal edilir.

İptal kararı ilgili kişiye bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan eş ve çocuğu hakkında da hüküm ifade eder. İptal kararı, karar tarihinden itibaren geçerlidir. Türk vatandaşlığını kazanma tarihi ile kararın iptal edildiği tarih arasında Türk vatandaşı olarak yapılmış olan işlemler hakkında iptal kararı uygulanmaz.

İptal kararı, Türk vatandaşlığını kazanan kişinin Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra doğan çocuğuna ve evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanan eşine ise tesir etmez.

Vatandaşlığı iptal edilenlerin mallarının tasfiyesi hakkında Vatandaşlık Kanunu 33'uncu maddesi hükmü gereğince, 15/7/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Bunlardan mallarının tasfiyesi gerekli görülen hallerde bu husus iptal kararında belirtilir. Bu kişiler en geç bir yıl içinde Türkiye'deki mallarını tasfiye etmek zorundadır. Aksi halde, malları Hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına kamu haznedarlığı sistemine dahil bir kamu bankasına yatırılır. Bu kişiler iptal kararı aleyhine yargı yoluna başvurdukları takdirde malların tasfiyesi dava sonuna bırakılır.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybı

Türk vatandaşlığını aşağıda belirtilen nedenlerle kazanmış olan ve ergin olmalarından itibaren üç yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılmak üzere yazılı bildirimde bulunan kişiler Türk vatandaşlığından ayrılabilirler:

a) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle doğumla Türk vatandaşı olanlardan yabancı ana veya babanın vatandaşlığını doğumla veya sonradan kazananlar.

b) Ana ya da babadan dolayı soy bağı nedeniyle Türk vatandaşı olanlardan doğum yeri esasına göre yabancı bir devlet vatandaşlığını kazananlar.

c) Evlat edinilme yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar.

c) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan yabancı ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar.

d) Sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazananlar.

Türk vatandaşlığının kaybı ilgili kişiyi vatansız kılacak ise seçme hakkı kullanılamaz.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybında
başvuru ve yapılacak işlemler

Müracaat makamlarınca, seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybetmek isteyenlerin 59'uncu maddede aranan şartları taşıyıp taşımadıkları tespit edilir. Aranan şartları taşıyan kişiler adına aşağıda

belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir ve karar alınmak üzere Türk İçişleri Bakanlığına gönderilir:

a) İsteği belirten form dilekçe.

b) Kişinin kazandığı devlet vatandaşlığını gösteren belge.

c) Müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.

Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kaybında karar

Türk İçişleri Bakanlığınca yapılan inceleme sonucunda, aranan şartları taşıyan kişi Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığını kaybeder. Türk vatandaşlığını kaybeden kişinin aile kütüğündeki kaydı gerekli açıklama yapılarak kapalı hale getirilir. Aranan şartları taşımayan kişinin talebi Türk İçişleri Bakanlığınca reddedilir.

Seçme hakkı ile Türk vatandaşlığının kaybı, bu hakkın kullanılmasına dair şartların varlığının tespitine ilişkin Bakanlık kararı tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığının kaybı kişinin eşine tesir etmez, çocuklar hakkında ise yukarıda detaylıca aktarıldığı üzere, çıkma izni alarak Türk vatandaşlığından ayrılanlarla aynı hükümler uygulanır.

c-Türk hukukunda çifte vatandaşlık.

Türk vatandaşlık hukuku çifte vatandaşlığa izin vermektedir. İzin almadan kendi isteği ile başka bir ülke vatandaşlığını kazanmak 2009 yılında yapılan değişiklikle vatandaşlığın idari kararla kaybettirilmesi sebebi olmaktan da çıkartılmıştır.

Buna karşın herhangi bir nedenle bir veya birden fazla yabancı devlet vatandaşlığını iradesi dışında veya kendi isteği ile kazanan ve bu yolda yazılı olarak bildirimde bulunan Türk vatandaşı hakkında yapılacak inceleme sonucunda, aynı kişi olduğunun tespiti halinde nüfus kaydına çok vatandaşlığa sahip olduğuna dair açıklama yapılır.

Bildirim yükümlülüğü

Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanan kişilerden ergin olanların kendileri, ergin olmayanların ise veli ya da vasisinin bildirimde bulunması zorunludur. Bildirim sırasında, nüfus cüzdan örneği ile diğer devlet vatandaşlığını hangi tarihte kazanıldığını gösterir kimlik bilgilerini içeren resmi bir belgenin ibraz edilmesi gerekir. Çok vatandaşlığa ilişkin bildirim müracaat makamlarına veya doğrudan nüfus müdürlüklerine yapılabilir. Müracaat makamlarınca çok vatandaşlığın tesciline ilişkin yapılan bildirim üzerine gerekli işlemler yapılmak üzere belgeler ilgilinin Türkiye'de kayıtlı olduğu yer nüfus müdürlüğüne gönderilir.

Dış temsilciliklere yapılan bildirimler

Çok vatandaşlık işleminin ilgilinin nüfus kütüğüne tescili yolunda Form Dilekçe (VAT-12) ile Türk dış temsilciliklerine yapılan bildirimler üzerine bu kişilere ait belgeler gerekli işlem yapılmak üzere doğrudan ilgilinin Türkiye'de nüfusa kayıtlı olduğu yer nüfus müdürlüğüne gönderilir.

Nüfus müdürlüğünce yapılacak işlem ve uygulanacak esaslar

Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını iradesi dışında veya kendi isteği ile kazanan ve form dilekçe (VAT-12) ile nüfus müdürlüklerine ya da dış temsilciliklere bildirimde bulunan Türk vatandaşlarının çok vatandaşlık işlemleri nüfus müdürlüklerince yürütülür. Bildirim üzerine nüfus müdürlüğünce, ilgili kişilerin Türkiye Cumhuriyeti nüfus kayıtlarında yer alan adı, soyadı, doğum tarihi ve cinsiyet bilgileri ile sahip oldukları diğer devlet vatandaşlığını gösteren belgelerde yer alan kimlik bilgileri karşılaştırılır.

Yapılan karşılaştırma sonucunda kimlik bilgilerinin birebir uyması halinde ilgili VGF Formu düzenlenir ve nüfus kaydına gerekli açıklama

yapılır. Çok Vatandaşlığa Ait Bildirim Formuna diğer olaylar kütüğünden numara verilir ve dayanak belgeleri ile birlikte muhafaza edilir. Kimlik bilgilerinin farklı olması halinde bu kişilerin talepleri reddedilir. Nüfus kayıtlarına çok vatandaşlığa ilişkin açıklama yapılmaz.

Yabancı devlet vatandaşlığının kazanılması sırasında yabancı ad ve soyadının seçildiğini gösteren yetkili makamlarca verilmiş belge ibraz edilmesi halinde çok vatandaşlık işlemi yapılan kişinin kaydının düşünceler alanına, almış olduğu yabancı ad ve soyadı işlenir.

Çok vatandaşlığa sahip olduğu halde bu yolda bildirimde bulunmayan Türk vatandaşlarının diğer devlet vatandaşlığı ile yapmış oldukları nüfus olayları aile kütüklerindeki kayıtlarına işlenmez.

Çok vatandaşlık açıklamasının geçersiz hale getirilmesi

Çok vatandaşlığa sahip Türk vatandaşlarının herhangi bir nedenle taşıdıkları diğer devlet vatandaşlığını kaybetmeleri halinde; ergin olanların kendileri, ergin olmayanların ise veli ya da vasilerinin yurt içinde yerleşim yerinin bulunduğu nüfus müdürlüğüne, yurt dışında ise dış temsilciliklere yazılı olarak bildirimde bulunmaları zorunludur.

Bildirim sırasında, kişinin nüfus cüzdanı veya örneği ile diğer devlet vatandaşlığını hangi tarihte kaybettiğini gösteren, kimlik bilgilerini içeren belge ibraz edilir. Türk dış temsilciliklerine bildirimde bulunan kişilere ait form dilekçe (VAT-13) ile belgeler gerekli işlem yapılmak üzere doğrudan ilgilinin aile kütüğünde kayıtlı olduğu yerin nüfus müdürlüğüne gönderilir. Yapılan karşılaştırma sonucunda kimlik bilgilerinin uyması halinde ilgili form düzenlenir ve çok vatandaşlığın geçersiz hale getirildiğine ilişkin gerekli açıklama yapılır. Kimlik bilgilerinin farklı olması halinde bu kişilerin talepleri reddedilir ve nüfus kayıtlarında çok vatandaşlığa ilişkin açıklamanın geçersiz hale getirilmesine ilişkin işlem yapılmaz.

iii-Rusya Federasyonu Vatandaşlık Hukuku

Rus Federal Vatandaşlık Yasası (2002) hükümlerine göre Rusya Federasyonu vatandaşlığı Rusya Federasyonu ile kişi arasında istikrarlı yasal bağlantı, karşılıklı hak ve sorumlulukların var olduğunu ifade eden

hukuki ilişkidir. Bu yasa uyarınca *yabancı (ülke) vatandaşı*; Rusya Federasyonu vatandaşı olmayan ama başka bir ülke vatandaşı olduğuna dair kanıtı olan kişidir. Yine aynı kanuna göre *vatansız,* Rusya Federasyonu vatandaşı olmayan ve aynı zamanda başka bir ülke vatandaşı olduğunu da kanıtlayamayan bireydir.

Doğumla Rus vatandaşlığının kazanılması

Ebeveynlerin her ikisi veya tek ebeveyni (örneğin evli olmayan RF vatandaşı kadın) RF vatandaşı olan kişiler ile ebeveynlerinden biri RF vatandaşı diğeri vatansız veya gaip olan kişiler, doğum yeri dikkate alınmaksızın (ister RF sınırları içinde, ister dışında doğsunlar) Rusya Federasyonu vatandaşı olurlar.

Ebeveynlerinden biri RF vatandaşı olan ve RF sınırları içinde doğanlar ile yine bir ebeveyni RF vatandaşı olan ve RF vatandaşı olmazsa, vatansız kalacak olanlar Rusya Federasyonu vatandaşı olurlar.

RF Federasyonu sınırları içinde ikamet eden ebeveynlerinin her ikisi de yabancı ülke vatandaşı veya vatansız olan ama RF sınırları içinde doğan ve ebeveynlerinden ötürü bir başka ülke vatandaşı olma hakkı kazanamayarak vatansız kalma tehlikesi altında olanlar da RF vatandaşı olurlar.

RF Federasyonu içinde bulunan ve altı ay zarfında ebeveyninin kim olduğu tespit edilemeyen kimsesiz çocuklar da RF doğmuş kabul edilerek RF vatandaşı olurlar.

Rusya Federasyonu vatandaşlığına
kabul edilmek için basitleştirilen şartlar

18 yaşından gün almış ve mümeyyiz olan yabancı ülke vatandaşları ve vatansızlar, eğer şu sayılan şartlara sahiplerse, Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru yaparken yürürlükteki Federal Vatandaşlık Kanunun 13. maddesi 1. paragraf «A» bendinde belirtilen şartlarda değil basitleştirilmiş şartlara göre başvuruda bulunur;

a. En az bir ebeveyni Rusya Federasyonu vatandaşı olması ve Rusya Federasyonu'nda yaşaması,

b. SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) vatandaşlığı olan, önceden SSCB sınırları içine giren devletlerde yaşamış veya yaşayan ama yaşadıkları ülkenin vatandaşlığını almamaları sonucunda vatansız kalan kişilerden olunması,

c. Önceden SSCB sınırları içine giren devletlerden birinin vatandaşı olan, 1 Temmuz 2002 yılından sonra Rusya Federasyonu eğitim kurumlarından birinde lise ve üniversite diploması alan kişilerden olunması.

Halen Rusya Federasyonu sınırları içinde yaşayan yabancı ülke vatandaşları ve vatansızlardan aşağıda belirtilen şartları taşıyanlar Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru yaparken yürürlükteki kanunun 13.maddesi 1. paragraf «A» bendinde belirtilen şartlarda değil basitleştirilmiş şartlara göre başvuruda bulunur;

a. Rus Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyetlerinden birinde doğan ve daha önceden SSCB vatandaşı olanlar,

b. Rusya Federasyonu vatandaşıyla en az üç senelik evli olanlar,

Daha önceden SSCB sınırları içine giren devletlerden birinden, 1 Temmuz 2002 yılından önce Rusya Federasyonu'na gelen ve ikamet adresi gösteren iş göremez yabancı ülke vatandaşları ve vatansızlar Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru yaparken yürürlükteki kanunun 13.maddesi 1. paragraf «A» bendinde belirtilen şartlarda değil basitleştirilmiş şartlara göre, oturum izni ibraz etmeksizin başvuruda bulunur.

Yine daha önceden SSCB vatandaşı olan ve Rusya Federasyonu sınırları içinde yaşayan Büyük Vatanseverlik Savaşı (2. Dünya Savaşı) gazileri Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru yaparken, oturum izni ibraz etmeksizin yürürlükteki kanunun 13.maddesi 1. paragraf «a», «v», «d» bentlerinde belirtilen şartlarda değil basitleştirilmiş şartlara göre başvuruda bulunurlar.

Çocuk ve iş göremez yabancılar veya vatansızlar aşağıdaki şartlar varsa, Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru yaparken yürürlükteki kanunun 13.maddesi 1. paragrafında belirtilen şartlarda değil basitleştirilmiş şartlara göre başvuruda bulunurlar;

a. Rusya Federasyonu vatandaşı olan ebeveynlerinden biri, çocuk için Rusya Federasyonu vatandaşlığı dilekçesiyle, diğer ebeveynin yazılı rızasını birlikte verdiği taktirde ,

b. Tek ebeveyni olan, o ebeveynin de Rusya Federasyonu vatandaşı olması ve çocuk için vatandaşlık başvurusunda bulunması durumunda,

c. Vesayet altında ve bakıma muhtaç olan çocuk veya iş göremez kişi, Rusya Federasyonu vatandaşı olan vesayet veya bakımla yükümlü kişinin dilekçe vermesiyle.

Rusya Federasyonu vatandaşlığına
kabul edilmek için gerekli (genel) şartlar

18 yaşından gün almış yabancı ülke vatandaşları ve vatansızlar aşağıdaki şartlar dahilinde Rusya Federasyonu vatandaşlığı için başvuruda bulunabilirler;

a. İlgili Rus Federal Vatandaşlık kanunu maddesinin ikinci bendi haricinde, oturum iznini aldığı tarihten vatandaşlık için başvuru yaptığı tarihe kadar aralıksız olarak beş yıldır sürekli (Rusya Federasyonu'nda) yaşayanlar.

Rusya Federasyonu'na 1 Temmuz 2002 yılından önce gelenler ama sürekli oturum izni sahibi olmayanlar için yaşama süresi Rusya Federasyonu'nda kayıt altına alındıkları tarihten itibaren hesaplanır. Rusya Federasyonu sınırları dışında bir sene içinde üç aydan fazla kalındığı takdirde süreklilik kesintiye uğramış sayılır.

b. Rusya Federasyonu Anayasasına ve Rusya Federasyonu kanunlarına uyacağını taahhüt edenler,

c. Yaşamak için gerekli geçim kaynağının olduğunu ispat edenler,

d. Vatandaşı olduğu ülkenin yetkili kurumuna vatandaşlıktan çıkış belgesi verenler. Rusya Federasyonu'nun taraf olduğu uluslararası anlaşmalara ya da Rusya Federal Kanununa göre (ilgili ülkenin vatandaşlığından

çıkma) gerekli değilse veya vatandaşı olduğu ülkenin vatandaşlığından çıkış mümkün değilse vatandaşlıktan çıkış belgesi istenmemektedir.

e. Rusça bilenler. Rusça dil bilgi seviyesini belirlemek için sınav yapılır.

Rusya Federasyonu vatandaşlığına
başvuru prosedürü ve gerekli dokümanlar

(RF harici) Herhangi bir ülke vatandaşı yabancı veya vatansız konumunda olup da, ebeveynlerden en az birinin de Rusya Federasyonu vatandaşı olması durumunda Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru için (Federal Kanunun 14.maddesi «a» bendi :

- Oturum izni,

-Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Rusça bilirlik sertifikası (eğer başvuru yapacak kişi bu belgeden muaf değilse),

-Başvuru yapacak kişinin doğum belgesi,

- Rusya Federasyonu'nda yaşayan Rusya Federasyonu vatandaşı olan ebeveynin tescil edilmiş ikamet adresli pasaportu,

-Vatandaşı olduğu ülke vatandaşlıktan çıkmak istediğine dair belge, gerekli olması durumunda iadeli taahhütlü posta fişi.

Daha önceden SSCB vatandaşı olan ve önceden SSCB sınırları içine giren devletlerde yaşayan fakat yaşadıkları ülkenin vatandaşlıklarını almamaları sonucunda vatansız kalan kişilerin Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvurusu için (Federal Kanunun 14.maddesi «b» bendi) :

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Rusça bilirlik sertifikası (eğer başvuru yapacak kişi bu belgeden muaf değilse),

- Başvuru yapacak kişinin daha önceden SSCB vatandaşı olduğunu kanıtlayan belge (doğum belgesi veya SSCB pasaportu).

Önceden SSCB sınırları içine giren devletlerde yaşayan , 1 temmuz 2002 yılından sonra Rusya Federasyonu eğim kurumlarından birinden lise ve üniversite diplomasi alan kişinin Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvurusu için (Federal Kanunun 14.maddesi «v» bendi):

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Liseyi bitirdiğine dair belge (zorunlu eğitim veya lise), yada bakalorya diploması ya da üniversite diploması, ya da mastır yaptığına dair belge ve aynı zamanda Rusya Federasyonu'nda diplomayı veren eğitim kurumundan eğitim programını tam olarak bitirdiğine dair belge.

- Vatandaşı olduğu ülke vatandaşlıktan çıkmak istediğine dair belge, gerekli olması durumunda iadeli taahhütlü posta fişi.

Sovyet Rusya Federal Sosyalist Cumhuriyetlerinden birinde doğan, SSCB vatandaşı olan kişinin Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvurusu için (Federal Kanunun 14.maddesi «a» bendi) :

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

Rusya Federasyonu olan kişiyle en az üç yıldır evli olan yabancı ülkevatandaşı kişinin, Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvurusu için (Federal Kanunun 14.maddesi «b» bendi):

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Vatandaşı olduğu ülke vatandaşlıktan çıkmak istediğine dair belge, gerekli olması durumunda iadeli taahhütlü posta fişi .

- Rusça bilirlik sertifikası (eğer başvuru yapacak kişi bu belgeden muaf değilse),

- Rusya Federasyonu vatandaşı olan eşin pasaportu ve evli çiftin evlilik cüzdanı .

Herhangi bir ülke vatandaşı yabancılar veya vatansızlardan, iş göremez durumda olan veya Rusya Federasyonu vatandaşı zihinsel engelli oğul veya kız sahibi olanların Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvurusu için (Federal Kanunun 13.maddesi «a» bendi) :

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Vatandaşı olduğu ülke vatandaşlıktan çıkmak istediğine dair belge, gerekli olması durumunda iadeli taahhütlü posta fişi .

- Rusça bilirlik sertifikası, eğer başvuru yapacak kişi bu belgeden muaf değilse ,

- Rusya Federasyonu vatandaşı olan kişinin, oğlunun veya kızının pasaportu ve doğum belgesi, aynı zamanda başvuruyu yapan kişinin iş göremezlik belgesi (engelli kartı, emeklilik kartı -erkekler için 65 yaş, bayanlar için 60 yaş- engelli olduğuna dair devletin sağlık ekspertiz kurumundan alınan ilgili belge) .

Önceden SSCB sınırları içine giren devletlerde yaşayan bir ülke vatandaşı iş göremez yabancılar ve vatansızlar, 1 temmuz 2002 yılı itibariyle Rusya Federasyonu'nda yaşıyorsa Rusya Federasyonu vatandaşlığına başvuru için (Federal Kanunun 14.maddesi 3. bendi):

- Oturum izni,

- Yaşamak için gerekli para kaynağının olduğuna dair belge,

- Vatandaşı olduğu ülke vatandaşlıktan çıkmak istediğine dair belge, gerekli olması durumunda iadeli taahhütlü posta fişi .

- Rusça bilirlik sertifikası, eğer başvuru yapacak kişi bu belgeden muaf değilse,

- Rusya Federasyonu vatandaşı olan kişinin ,oğlunun veya kızının pasaportu ve doğum belgesi, aynı zamanda başvuruyu yapan kişinin iş göremezlik belgesi (engelli kartı, emeklilik kartı -erkekler için 65 yaş, bayanlar için 60 yaş- engelli olduğuna dair devletin sağlık ekspertiz kurumundan alınan ilgili belge) .

Rusça bildiğini belgeleyen dokümanların listesi

Sözlü ve yazılı olarak anlaşmak için yeterli seviyede Rusça bildiğini kanıtlayacak belgeler aşağıdakiler gibidir:

- Eğitim kurumu tarafından verilmiş devlet eğitim belgesi (en az zorunlu eğitim süresi):

1 Eylül 1991 yılına kadar – SSCB sınırları içine giren devletlerden birinde,

1 Eylül 1991 yılından sonra – Rusya Federasyonu topraklarında alınmış olmalıdır.

- Rusça dil testini geçtiğine dair sertifika (Rusça dilini , en az genel olarak baz alınan seviyede bildiğini belgeleyen). Bu sertifika Rusya Federasyonu sınırları içinde eğitim kurumu veya yurt dışında Rusça dil testini yapmaya yetkisi olan Rusya Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlıklarının izin verdiği kurumlardan alınır. Sertifika Rusya Federasyonu Eğitim ve Bilim Bakanlıklarından onaylanmalıdır.

- Rusya Federasyonu sınırları dışında yabancı bir ülkede verilen, Rusça dil öğrendiğini gösteren eğitim belgesi veya denklik belgesinin noter tasdikli tercümesi.

Rusça bilirlik sertifikasından muaf tutulanlar :

- 65 yaşındaki erkekler ve 60 yaşındaki kadınlar,

- İş göremez kişiler.

Rusya Federasyonu vatandaşlığının kaybı

RF vatandaşlığının kaybı iki şekilde olur:

a-İsteğe bağlı olarak

RF vatandaşı olan her kişi eğer RF devletine ödenmesi gereken vergi ve benzeri bir mali mükellefiyetten doğan bir borcu yoksa, hakkında bir ceza kovuşturması açılmamışsa veya bir suçtan infaz edilmemiş kesinleşmiş bir cezası bulunmuyorsa ve başka bir ülke vatandaşlığını almış veya almayı garantilemişse (yani vatansız kalma tehlikesi yoksa) kendi isteği ile RF vatandaşlığından ayrılabilir. RF vatandaşlığından her iki ebeveyni de veya

RF vatandaşı olan tek ebeveyni (diğer ebeveyn zaten yabancı ülke vatandaşı ise) ayrılan çocuk da (vatansız kalmama koşuluyla) RF vatandaşlığını kaybeder. Bu konudaki başvuruların son onay mercisi bizzat RF Başkanıdır.

b- Bazı kanunlarda çok sınırlı olarak sayılan hallerde ve RF taraf olduğu uluslararası bir anlaşma uyarınca kişi RF vatandaşlığını isteği haricinde de kaybedebilir.

RF Vatandaşlık Hukukuna göre çifte vatandaşlık

RF vatandaşları başka bir ülke vatandaşlığına ayrıca sahip olsalar bile Federal kanunda çok sınırlı olarak sayılan hallerde ve RF taraf olduğu uluslararası bir anlaşma uyarınca aksi öngörülmedikçe sadece RF vatandaşı muamelesi görürler. Bu çerçevede RF vatandaşı olan bir kişinin başka ülke vatandaşlığını kazanması, (örneğin Almanya'daki uygulamanın aksine) sahip olduğu RF vatandaşlığını otomatik şekilde kaybetmesi sonucunu doğurmaz.

Yabancı ülke vatandaşlarından RF vatandaşı olmak isteyenlerin ise RF mevzuatı uyarınca önceki vatandaşlığından ayrılması gerekmektedir. Eğer bu tür bir başvurusu bulunan kimsenin önceki vatandaşlığından (geldiği ülke kanunları uyarınca) ayrılma olanağı yoksa veya RF taraf olduğu bir anlaşma veya bir RF Federal yasası uyarınca bu yükümlülükten muaf ise, RF vatandaşlığına başvuran bu kişinin önceki vatandaşlığından ayrılması gerekmez.

Sonradan RF vatandaşı olan kişilerin
Rusya Federasyonu'nda askerlik yükümlülüğü

RF yasalarına göre 18-27 yaş arasında olan RF vatandaşlarının zorunlu askerlik yükümlülüğü vardır ve bu yükümlülük aynı yaş grubu içinde olan ve RF vatandaşlığını sonradan kazanan erkekler için de aynen geçerlidir. Bu nedenle RF vatandaşlığı almak isteyen yabancı ülke vatandaşı erkekler, 28 yaşına bastıktan sonra başvuruda bulunmaktadır.

Repatriantların vatandaşlık hukukundan kaynaklanan sorunlarına çözüm yolu önerileri

Türk vatandaşlığından kendi isteği ile ayrılıp Rusya Federasyonu vatandaşlığına geçmek isteyenlerin karşılaştığı engeller

Bilindiği üzere Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlarının büyük bir bölümü aynı zamanda Rusya Federasyonu vatandaşıdır yani hem Abhazya hem de Rusya pasaportu taşımaktadırlar. Bu durum ağırlıkla Abhazya'nın uluslararası planda henüz pek az ülke tarafından resmen tanınmış olmasından kaynaklanmaktadır. Ama bu olgunun tek boyutu bu da değildir. Abhazya ve Rusya arasında stratejik bir ortaklık mevcuttur ve eğitimden, sağlığa, iş ilişkilerinden, sosyal güvenliğe kadar pek çok nedenle Abhaz vatandaşlarının aynı zamanda Rusya Federasyonu vatandaşlığına sahip olmaları, kendilerine bir çok hususta avantaj sağlamaktadır. Bu nedenle anavatanı Abhazya'ya dönerek burada yaşamaya başlayan ve Abhaz vatandaşlığını elde eden repatriantların bir kısmı Türk vatandaşlığından izin alarak ayrılıp, Rusya Federasyonu vatandaşlığına geçmek istemektedirler. Özellikle hem Türkiye, hem de Abhazya'da çifte askerlik yükümlülüğü altında olmak istemeyen bazı genç repatriantlar bu tür bir yönelim içindedirler. Ayrıca Türkiye'de vatandaşlıktan ayrılanlar için başlatılan mavi kart uygulaması ile seçme ve seçilme hakkı ve askerlik yükümlülüğü hariç olmak üzere nerdeyse Türk vatandaşı olanlarla tamamen aynı haklara sahip olunması ve istendiğinde tekrar Türk vatandaşlığının bir başvuru ile tekrar kazanılması, bu tür bir tercihi daha cazip kılmaktadır. Ne var ki, Rusya Federasyonu Abhazya doğumlu olanların aksine, sonradan Abhaz vatandaşlığına geçen repatriantların bu tip başvurularına olumlu yaklaşmamaktadır. Bu sorunun aşılabilmesi için Abhaz Hükümeti'nin Rusya Federasyonu nezlinde girişimlerde bulunması ve Türk vatandaşlığından izinle ayrılan repatriantların da tıpkı diğer Abhaz vatandaşları gibi Rusya Federasyonu vatandaşlığını elde etmelerini temin etmesi gerekmektedir.

Repatriantların Abhaz etnisitesinden olmayan eşlerinin Abhaz vatandaşlığına alınması için Abhaz Vatandaşlık Yasasında getirilen şartların ağırlığı

Abhazya'ya gelerek repatriant statüsü elde eden ve Abhaz vatandaşı olan Abhaz diasporasının mensuplarının Abhaz etnisitesinden olmayan

eşlerinin, Abhaz vatandaşlığını kazanabilmeleri için ağır sayılabilecek şartlar bulunmaktadır. Abhaz Vatandaşlık Yasası uyarınca bu durumdaki eşler, ancak en az beş yıldır evli olma ve üç yıl aralıksız şekilde Abhazya'da ikamet etme şartıyla Abhaz vatandaşlığını elde edebilmektedirler. Abhaz kökenli olmayan eşin en iyi ihtimalde bile üç yıl için bu şekilde vatandaşlık hakkından mahrum edilmesi, üstelik pratik uygulamada oturum izni vb hiçbir resmi belge düzenlenmeden Abhazya'da ikamet etmek durumunda bırakılması bir çok açıdan mahzurludur ve miras haklarından, sosyal güvenliğe kadar bir çok konuda hukuki problemler yaratabilmektedir. Bu tip bir kısıtın, bir çoğu karma evlilik yapmış bulunan Abhaz diasporası mensuplarının, Abhazya'ya dönüşünü sıkıntıya sokacağı çok açıktır. En doğru tutum Abhazya'ya yerleşen Abhaz etnisitesinden kişi ve çocukları ile aynı anda Abhaz kökenli olmayan eşinin de yemin vb. gibi başka hiçbir koşul öne sürülmeden vatandaşlık hakkını elde etmesi olacaktır. Eğer bu durumun bazı mahzurları olacağı düşünülüyorsa, köken ülkede repatriant statüsü elde etmeden önce evlenmiş olma şartıyla, repatriantların Abhaz etnisitesinden olmayan eşlerine sadece bir yıl Abhazya'da ikamet etme koşulu ile başka bir koşul öne sürülmeden vatandaşlık verilmesi ve bu esnada da kendilerine geçici oturma izni sağlayacak resmi bir *repatriant eşi kimliği* tanzim edilmesi en doğru çözüm olacaktır.

Repatriantların Abhaz etnisitesinden olmayan eşlerinin, Abhaz vatandaşlığına alınması için önceki vatandaşlığından ayrılması şartı

Abhaz vatandaşlık Yasası uyarınca Abhaz milletine mensup olanlar istisna olmak üzere, Abhaz vatandaşlığını sonradan edinen bir kişinin Rus vatandaşlığı dışında Abhaz vatandaşlığının yanı sıra sahip olabileceği bir vatandaşlık bulunmamaktadır. Örnekleyecek olursak Abhaz vatandaşı olmak isteyen ve Abhaz etnisitesinden olmayan Türk vatandaşı bir repatriant eşinin mevcut Abhaz Vatandaşlık yasası hükümlerine göre Türk vatandaşlığından ayrılması gerekmektedir. Abhazya henüz uluslararası planda çok sınırlı sayıda ülke tarafından tanındığı ve Rusya Federasyonu Abhazya vatandaşlığını sonradan elde eden ve Abhazya doğumlu olmayan Abhaz vatandaşlarına pasaport vermediği için uygulamada bu konuda ısrarcı olunmamaktadır. Ama bu durumun ileride çeşitli mahzurlar doğurması olasıdır. Bu konudaki en iyi çözüm, ilgili yasada bir değişiklik yapılarak, repatriantın yakını olmak nedeni ile Abhaz vatandaşlığını elde edilmesi durumlarında önceki vatandaşlıktan ayrılma mecburiyetinin ortadan kaldırılmasıdır.

Repatriantların Abhaz etnisitesinden olmayan ve kendisi ile ikamet eden annesinin, torununun, reşit olmayan (eşinin önceki evliliğinden olan)üvey çocuğunun, anne bir baba ayrı üvey kardeşinin, onun bakımına muhtaç olan ve yine onunla beraber ikamet eden kayınvalide, kayınpeder, reşit olmayan kayınbirader ve baldızının ve aynı durumdaki teyze, dayı,yeğen gibi yakın akrabalarının Abhazya'da geçici veya sürekli ikametine dair kolaylıkların yasal olarak güvence altına alınmamış olması

Abhaz toplumunda aile en kutsal değerlerdendir. Aile içi dayanışma da olmazsa olmaz bir Abhaz hasletidir. Bir Abhaz için bu dayanışma mecburiyetinin sadece Abhaz etnisitesinden olanlarla sınırlı olamayacağı da açıktır. Bir repatriantın şartlar öyle gerektirdiği için Abhaz etnisitesinden olmayan annesi ve torunu gibi en yakınlarının yanı sıra diğer bazı hısım ve akrabasına da Abhaz töresi gereğince bakmak yükümlülüğü olabilir. Örneğin repatriantın Abhaz kökenli olmayan eşinin yaşlı ve bakıma muhtaç annesine (eğer bu görevi yerine getirebilecek daha uygun bir kimse yoksa) bakmakla mükellef olduğu hiç şüphesizdir. Yine aynı şekilde benzer bir durumda repatriantın Abhaz kökenli olmayan annesinin erkek veya kız kardeşlerine (dayı ve teyzeleri) veya onların reşit olmayan çocuklarına (kuzenlerine) bakmak gibi bir yükümlülüğü de mevcut olabilir. Bu nedenle şu sayılan kategorideki kimselere -repatriantın onlara olası bakma yükümlülüğü nedeni ile- başvurmaları durumunda, gerekli hallerde Abhazya'da sürekli oturma izni ve bu izni belgeleyen özel bir kimlik verilmeli, beş yıldan sonra bu kişiler eğer hala Abhazya'da ikamet ediyor ve bu yönde bir talepleri varsa, onlara basitleştirilmiş prosedürle Abhaz vatandaşı olma hakkı tanınmalıdır:

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan annesi,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan torunu,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan kayınvalidesi,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan kayınpederi,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan üvey çocuğu,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan üvey kardeşi,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan kayınbiraderi,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan baldızı,

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan annesinin kız kardeşi (teyzesi),

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan annesinin erkek kardeşi(dayısı),

-Repatriantın Abhaz etnisitesinden olmayan yeğen ve kuzenleri.

II- Repatriantları ilgilendiren aile hukuku mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

Evlenme

i-Abhaz Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler

Abhazya'da evlenmek isteyen müstakbel çiftler evlendirme memuruna birlikte gelerek başvuruda bulunurlar. Bu başvuruda çiftlerin başvuruyu gönüllü yaptıkları ve evlenmeye mani bir durumlarının olmadığı hususlarında beyanları alınır. Bu tip bir başvuruda şu hususlar da belirtilmelidir:

- Evlenme başvurusunda bulunanların ad, soyadı, doğum yeri, doğum tarihi, vatandaşlık, milliyet ve ikamet bilgileri,
- Evlilikten sonra taşınacak ortak soyadı varsa buna dair beyan,
- Müstakbel eşlerden herhangi biri daha önce evlenip boşanmışsa bu boşanmanın kesinleşmiş olduğuna dair resmi belge sureti.

Bu beyan ve bilgilere müstakbel eşlerin kimlik bilgilerini ispatlayan belgelerin suretlerinin eklenmiş olması da zaruridir. Eğer taraflardan herhangi biri henüz ancak ebeveynlerinin rızası ile evlenebilecek yaşta ise, bu rızanın alındığına dair belgenin de ibrazı zorunludur. Herhangi bir nedenle bu başvuru beyanını yapmaya bizzat gelemeyen kişinin noter onaylı

ve imzalı yazılı beyanı ile de evlilik işlemlerine başlanabilir. Abhaz Medeni Kanunu uyarınca tarafların evlenmesinde herhangi bir nedenle sakınca veya imkansızlık olduğunu tespit edilirse, söz konusu başvuru evlendirme memurluğu tarafından reddedilir. Bu ret kararlarına karşı itiraz ve mahkeme yolları açıktır.

Abhaz uygulamasına göre evlenecek çiftlerin resmi memura başvurusundan bir ay sonra evlenme töreni icra edilir. Resmi memur önünde icra edilen bu tören istenirse resmi daire dışında bir düğün alanında veya taraflardan birinin hastalık halinin mevcudiyetinde veya engelli bir halinin olması durumunda evde veya bir sağlık kuruluşunda da gerçekleştirilebilir. Tutuklu veya hükümlü bulunan bir kişinin hapis tutulduğu yerde evlenebilmesi ise ilgili infaz kurumunun en yetkili kişisinin iznine tabidir.

Evlilik akdinin imzalanmasını müteakip evlendirme memuru tarafından evlilik tarihini, evlilik akit numarasını, evlenme akdinin kayıt edildiği mahallin ve akdi kaydeden resmi memurun adını ve eğer belge evlenme akdinden sonra düzenlenmişse düzenlenme tarihini içeren bir evlenme cüzdanı tanzim edilerek yeni evlilere teslim edilir.

Abhaz mercileri önünde yapılan evliliğin Türkiye'deki geçerliliği

Abhazya'da yapılan bir evliliğin Türk resmi makamlarına bildirilmesi ve aynı zamanda Türk vatandaşı olan repatriantın, Türkiye'deki nüfus kaydına geçmesi ihmal edilmemesi gereken önemli bir işlemdir. Bu bildirimin yapılmaması, Türk vatandaşı olmayan eş açısından mirastan, sosyal güvenliğe bir çok konuda engeller ve hak kayıplarına neden olabileceği gibi, ileride bu evlilikten doğan çocukların vatandaşlık ve nesep konularında da bir dizi ciddi probleme sebep olabilir.

İlerleyen sayfalarda *Rus Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler* bölümünde detaylıca işleneceği ve Abhazya'da herhangi bir diplomatik Türk temsilciliği olmadığından ötürü bu bölümde, Abhazya'da evlilik işleminin bitmesinden sonra repatriantın Türkiye konsolosluğu aracılığıyla yapması gereken evlilik tescil işlemleri ile ilgili detaylı bir açıklama veremeyeceğiz. Yine de ilgili genel prosedürü kısaca özetlemek gerekirse; Türkiye dışında herhangi bir başka ülke yetkili

makamı önünde yapılan evlenme, o yerdeki Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilciliklerine eşlerden biri tarafından bildirilir. Bildirim evlenmeyi yapan yetkili makamlardan alınacak evlenme belgesinin o yerdeki konsolosluğa verilmesiyle yapılır. Evlenmenin yapıldığı yerde Türkiye Cumhuriyeti Temsilciliği bulunmadığı takdirde yabancı makamlardan alınan evlenme belgesi, Türkçeye çevrilip usulüne göre onaylanmış ve Dışişleri Bakanlığınca tasdik edilmiş olmak şartıyla, yurt içinde her hangi bir nüfus müdürlüğüne verilmek suretiyle de evlenme bildirimi yapılabilir. Evlenme belgesinde yer alan yabancı uyruklu kişilerin kimlik bilgilerinin eksik olması halinde eksik bilgiler ve bu bilgileri gösterir şekilde kişilerin uyruğunda bulunduğu devletin yetkili makamlarından verilmiş ve Türkçeye çevrilmiş belgeler evlenme belgesine eklenmek suretiyle tamamlanır. Yabancı resmi belgelerin onaylanması *Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin* 167'nci maddesinde belirtilen esaslara tabidir. Söz konusu bu madde uyarınca, Türkiye'de, başka ülkelerin resmî makamlarınca verilmiş olan belgeler aşağıda belirtilen şekilde işleme alınır:

a) Sözleşmiş ülkelerce mütekabiliyet esasına dayalı, belgeyi düzenleyen ülkelerin yetkili makamının imza ve mührünü taşıması şartı ile kabul edilebilen ve ilgili sözleşmesi gereği formüle edilmiş olan belgeler herhangi bir tasdik işlemine tâbi tutulamaz. Bu belgeler;

- Türkiye'nin de üyesi bulunduğu *Milletlerarası Ahvali Şahsiye Komisyonunca* hazırlanarak uygulamaya konulan sözleşme gereği düzenlenen ve belirli bir formüle sahip, çok dilde düzenlenmiş olan kişi hallerine ilişkin belgeler tasdike yönelik herhangi bir işlem görmeden doğrudan kabul edilerek işleme alınır.

- La Haye Devletler Özel Hukuk Konferansınca hazırlanan ve Türkiye'nin de taraf olduğu *Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi*ne taraf devlet yetkili makamlarınca belge üzerine veya ek bir belge olarak, belgeye ilişkin tasdik şerhi (Apostille) düzenlenmiş ise belgenin aslı, noter tasdikli Türkçe tercümesi ile birlikte kabul edilerek işleme alınır.

b) Yetkili kurum tarafından tesis edilecek işlem gereğince talep edilen ve düzenleyen yabancı resmî makamlara göre farklılık arz eden, belirli bir formüle tâbi olmayan ve ispat niteliği taşıyan belgeler ise tasdik işlemine tâbi tutulur.

- *Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesine* taraf bir ülkenin, Türkiye'deki temsilciliğince düzenlenen ve

verilen belgelere Sözleşmenin 1 inci maddesi gereği tasdik şerhi (Apostille) uygulanamaz. Bu tür belgeler yabancı ülke temsilciliğinin bulunduğu ilin valiliğince veya Türk Dışişleri Bakanlığınca (Yabancı temsilcilik Ankara'da ise Dışişleri Bakanlığınca) *"Belgedeki imza ve mühür .... Konsolosluğuna aittir."* şeklinde tasdik edilmesinden sonra, belge Türkçeden başka bir dilde ise noter tasdikli Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır.

- Belge, Türkiye'den başka bir ülkenin yerel makamlarınca düzenlenmiş ise düzenleyen ülkenin Türkiye'deki temsilciliğince tasdik edilmesinden sonra, Türk Dışişleri Bakanlığınca belgenin aslına *"Belgedeki imza ve mühür .... Konsolosluğuna/ Büyükelçiliğine aittir."* şeklinde şerh verilmesini takiben noter tasdikli Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır.

- Türkiye'den başka bir ülkenin yerel makamlarınca düzenlenen ve düzenlendiği ülkedeki Türk konsolosluğu tarafından *"İmza ve mühür .... makama aittir."* şeklinde aslı tasdik edilen belgeler, Türk konsolosluğu veya yeminli tercümanlar tarafından yapılmış çevirileriyle birlikte doğrudan işleme alınır. Tercümeleri yeminli tercümanlarca yapılmış belgelerde Türk konsolosluğunun imza ve mühür tasdiki de bulunmalıdır.

- Yabancı bir ülkenin Türkiye'deki temsilciliğince düzenlenmiş belgeler, yabancı temsilciliğin bulunduğu il valiliği veya Türk Dışişleri Bakanlığınca (Yabancı temsilcilik Ankara'da bulunuyorsa Türk Dışişleri Bakanlığınca) *"Belgedeki imza ve mühür .... Konsolosluğuna / Büyükelçiliğine aittir."* şeklinde tasdik edilmesinden sonra, belge yabancı dilde düzenlenmiş ise noter tasdikli Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır.

- Türkiye'de dış temsilciliği bulunmayan devlet makamlarınca veya adına akredite olmuş (ilgili devlet adına işlem yapmakla yetkili) devletin yetkili makamlarınca verilmiş belgeler, akredite devletin Türkiye'deki dış temsilciliğince belgenin onaylanmasının ardından, dış temsilciliğin bulunduğu il valiliği veya Türk Dışişleri Bakanlığınca *"Belgedeki imza ve mühür .... Konsolosluğuna / Büyükelçiliğine aittir."* şeklinde şerh verilmesinden sonra, belgenin asli noter tasdikli Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır.

- Türk dış temsilciliğinin bulunmadığı devlet makamlarınca verilmiş belgeler, belgeyi veren devlete akredite olan dış temsilciliğimizce *"Belgedeki imza ve mühür .... Dışişleri Bakanlığı'na aittir."* şeklinde şerh verilmesinin ardından, belgenin aslı noter tasdikli tercümesi ile birlikte işleme alınır.

- Fahri konsolosluklarca düzenlenen belgelere dayanılarak işlem tesis edilmez.

Türkiye Cumhuriyeti, Abhazya'nın bağımsızlığını resmen tanımadığı ve Abhazya'yı hala Gürcistan'a bağlı özerk bir cumhuriyet olarak gördüğü için, yukarıda izah edilen prosedür çerçevesinde Abhazya'da yapılan bir evlenmeye dair evrakların –eğer mevzuat dar yorumlanırsa- Türkiye'de geçerli olacak şekilde resmiyet kazanması olası değildir. Ancak Abhazya'nın realitesi hakkında belli bir farkındalığı olan Türkiye Cumhuriyeti, vatandaşlarının mağduriyetini engellemek için uygulamada ilgili mevzuatı genellikle geniş yorumlamakta ve şahsın hukukunu ilgilendiren diğer belgelerde (doğum-ölüm vb) olduğu gibi evlenme bildiriminde de Rusya Federasyonu'nun Novorossiysk şehrindeki Türk Başkonsolosluğu'nda onay işlemi yapılmasına cevaz vermektedir. Ancak ne yazık ki bu durum kesin bir keyfiyet olmadığından, değişen diplomatik dengelere göre ilgili belge onay işlemine dair farklı zamanda farklı uygulamalar olabileceği gibi, herhangi bir başvurucunun kendi özgün başvurusunda bu onay işlemini yaptıramama olasılığı da söz konusu olabilir.

Yine bazı repatriantlar Abhazya evlenme dokümanlarına, Abhazya'daki Rusya Federasyonu Konsolosluğu tarafından Apostil damgası vurdurmakta ve bu şekilde ortaya çıkan belgeyi Türk Dışişleri Bakanlığı onayından geçirerek ilgili nüfus müdürlükleri nezlinde evlilik bildirimlerini doğrudan yaptırma yolunu seçmektedirler.

ii-Türk Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler

Evlenme Yaşı

Türk Medeni Kanununa göre evlenme yaşı 18'dir. İstisna olarak erkek veya kadın, kanuni temsilcisinin rızası ile 17 yaşını doldurunca, mahkeme kararı ile de 16 yaşını doldurunca evlenebilirler.

Evlenme Yeri

Evlenecek taraflar Türk vatandaşı iseler Türkiye'de nikah dairelerinde,

yurtdışında iseler Türk Başkonsoloslukları'nda veya ikamet ettikleri yabancı ülke evlendirme dairelerinde evlenebilirler.

Tarafların biri yabancı uyruklu, diğeri Türk vatandaşı ise ve yabancı ülkede ikamet ediyorlarsa o ülkedeki evlendirme dairesinde evlenmelidirler. Bu tip bir evlilik, nikah tarihinden itibaren 30 gün içinde yetkili Türk Başkonsolosluğu'na bildirilmelidir.

Yabancı bir ülke vatandaşı Türkiye'de ikamet eden bir Türk vatandaşı ile Türkiye'de nikah dairesinde evlenebilir.

Türk Başkonsolosluklarında evlenme

Sadece her ikisi de Türk vatandaşı olan çiftlerin nikahı Türk konsolosluklarında kıyılabilir. Evlenmek isteyen ve her ikisi de Türk vatandaşı olan çiftler;

-Pasaport ve nüfus cüzdanları,

-7'şer adet fotoğrafları,

-Evlenme Ehliyet Belgesi,

-Boşanma varsa, kesinleşmiş T.C. mahkeme kararı,

-Herhangi bir bulaşıcı hastalığı olmadığına dair doktor raporu,

-İçerisinde medeni halinin de kayıtlı olduğu (ilgili ülkeden alınma) ikamet belgesi ,

-Eski eşi vefat etmişse ölüm belgesi,

-Boşanmanın kesinleşme tarihinden itibaren 300 gün içinde müracaat etmek isteyenler (kadın için) iddet müddetini kaldıran T.C. mahkeme kararının orijinali ile konsolosluğa şahsen müracaat ederler ve evlenme beyan kağıdı doldurup, imzalarlar. Bu beyan ilgililerin Türkiye'de bağlı bulundukları nüfus idaresine gönderilerek, evlenmelerine mani bir durumun mevcut olup olmadığı konusunda bilgi alınır. Nüfus Müdürlüklerinden yanıt alındığında çiftlere bildirilir. Çiftler buna göre bilgi edinmiş olur. Konsoloslukta kıyılacak nikahta kadın ve erkek için birer nikah şahidi kimlikler ile hazır bulunmalıdır. Uluslararası Aile Cüzdanı Başkonsolosluktaki nikah akdini müteakip çiftlere verilir.

Başkonsoloslukların kanuni yetkileri içinde kıydıkları nikahlar ilgililerin aile kütüklerine işlenmek üzere on gün içinde erkeğin kayıtlı olduğu 'Nüfus Müdürlüğüne bildirilir.

Yabancı makamlar önünde yapılan evliliklerin bildirim ve tescili

Yabancı yerel makamlar önünde evlenen Türk vatandaşları da en geç iki ay içinde evliliklerini Türkiye'deki Nüfus Müdürlüğüne tescil ettirmek için Başkonsolosluklara başvurmak zorundadırlar. Bağlı bulunulan Nüfus Müdürlüğünden evliliğin tescil edildiğini gösterir nüfus kayıt örneği alındığında, ilgililer adına yeni nüfus cüzdanı düzenlenir. Nüfus cüzdanı elden alınabilir ya da adrese postayla gönderilebilir.

İşlemler yaklaşık bir ay ile üç ay arası sürmektedir. Evlilik bildirimi ya da evlilik tescili, kişisel başvuru veya posta ile yapılabilir. Bazı konsolosluklar posta ile başvuruyu kabul etmemektedir. Evlilik tescil işlemi, evliliğin yapıldığı şehre en yakın Türk konsolosluğuna yapılır.

İstenilen belgeler:

-Evliliğin tescilini isteyen ve eşlerden biri tarafından imzalanmış dilekçe (konsolosluktan temin edilir),

-Evlilik belgesinin aslı (veya evlendirme müdürlüğünden onaylı örneği) ile fotokopisi,

-Her iki eşin nüfus cüzdanlarının aslı ve fotokopileri. Eşlerden biri yabancı uyruklu ise doğum kağıdı veya ülkesinde kullandığı kimlik belgesi.

Türkiye'de resmi makamlar önünde evlenme

Türkiye'de erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. On sekiz yaşını doldurmamış, on yedi yaşını doldurmuş küçükler yasal temsilcinin izniyle evlenebilirler. Ancak, hakim olağanüstü durumlarda on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Eğer mümkünse mahkeme karar öncesi anne ve/veya baba ya da vasiyi dinler.

Türkiye'de kimler, hangi durumlarda evlenemez

-Ayırt etme gücüne sahip olmayanlar evlenemez (Ancak kısıtlılar yasal temsilcinin izniyle evlenebilir)

-Kanunda belirtilen dereceye kadar kan veya sıhri hısım bağı olanlar (aralarında kesin kanuni evlenme engeli bulunanlar) evlenemez.

-Önceki evliliğin sona erdiğini ispat edemeyenler; gaiplik durumunda, evliliğin feshine dair mahkeme kararı almayanlar evlenemez.

-Evlilik sona ermişse, kadın, evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yüz gün geçmedikçe evlenemez. Ancak kadın hamile ise doğurduğunda bu süre biter. Kadının önceki evliliğinden gebe olmadığının anlaşılması veya evliliği sona eren eşlerin yeniden birbiriyle evlenmek istemeleri halinde mahkeme bu süreyi kaldırır. Evlenme başvurusunda kullanılacaksa bu kaldırma kararında mutlaka kesinleşme şerhi de olmalıdır.

-Akıl hastaları, evlenmelerinde tıbbi sakınca bulunmadığı resmi sağlık kurulu raporuyla anlaşılmadıkça evlenemezler.

-Evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını, resmi sağlık raporu ile belgelendirmeyenler evlenemezler.

Türkiye'de evlenmek için nereye, nasıl ve hangi belgelerle başvurulur

-Birbiriyle evlenecek erkek ve kadın, içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte yazılı veya sözlü olarak başvururlar.

-Başvuru, kadın ve erkek veya onların vekillerince örneğine uygun olarak düzenlenmiş ve imza edilmiş olan "Evlenme Beyannamesi" ile yapılır. Bu beyanname, belediye evlendirme biriminden alınır. Dört örnek olarak düzenlenir. Bu formda silinti ve karalama yapılmaması gerekmektedir. Evlenmeyle ilgili mahkeme kararı varsa bunlar beyannameye eklenir.

-Sözlü başvuru durumunda, sözlü başvuru evlendirme memuru huzurunda evlenme beyannamesine geçirilerek taraflarca imzalanır; evlendirme memurları tarafından bu imzalar onaylanır.

-Başvuru sırasında taraflardan birinin bulunamaması ve evlenme beyannamesini önceden imza etmiş olması halinde bu beyannamedeki imzanın köy veya mahalle muhtarları, noterler, evlenecekler işçi veya memur ise, dairesi amirlerince onaylanmış olması şarttır.

-Evlenecek kişi, düzenlenecek özel vekaletname ile de evlenme işlemlerini yürütebilir.

-Başvuruda bulunulan nikah dairesi ilçe sınırları içerisinde ikamet etmeyen çiftlerin bağlı bulundukları evlendirme dairesinden, başka bir yerde evlenmeleri için izin almaları gerekmektedir.

-Evlenmek isteyen çiftlerin, 6 adet vesikalık fotoğrafı (son altı ay içerisinde çekilmiş ve fotokopi ile çoğaltılmamış) ve son medeni halleri işlenmiş resimli nüfus cüzdanlarının aslı ve Nüfus Müdürlüğünden alınan nüfus kaydı örneği ile evlendirme memurluğuna başvurmaları gereklidir.

-Resimli nüfus cüzdanı düzenlenme tarihi on yıldan eskiyse veya nüfus cüzdanı aşırı yıpranmış ise başvuru kabul edilmez.

-Evlilik için resmi veya özel sağlık kuruluşlarından alınan test sonuçlarının (Sağlık Raporu) başvurucuların aile hekimleri tarafından onaylanması gereklidir.

Evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık raporu

Evlendirme memurluğu başvuru üzerine, bir form doldurarak, evlenecekleri, evlenmeye engel hastalığının bulunmadığının belirlenmesi için resmi sağlık kuruluşlarına gönderir. Hükümet tabibi tarafından verilmiş sağlık raporları ve ayrıca hükümet tabibinin gerek duyması durumunda, evlenecek kişilerde akıl hastalığı olup olmadığını, varsa evlenmesinde tıbbi sakınca olup olmadığını gösteren "resmi sağlık kurulu raporu alınarak evlendirme memurluğuna verilmelidir. Evlilik için resmi veya özel sağlık kuruluşlarından alınan test sonuçlarının (sağlık raporunun) başvurucuların aile hekimleri tarafından onaylanması gereklidir.

Evlenme ehliyet belgesi

Evlendirme memuru başvuranların medeni halleri hakkında kuşkuya kapılırsa ilgililerin kayıtlı bulunduğu yer nüfus idaresinden "evlenme ehliyet belgesi isteyebilir.

Rıza belgesi

16 yaşını doldurmuş erkek ve kadınlar ancak hakim kararıyla; 17 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış erkek ve kadınlar yasal temsilcilerinin izni ile evlenebilir.

Yasal temsilcilerinin izni gereken bu durumda;

a. Evlenme Beyannamesinin arkasındaki "rıza belgesi" doldurulmalıdır. Ana ve babanın veya vasinin imzasının bulunduğu bölüm ya yetkili merciler tarafından onaylanmış olacaktır ya da rıza belgeleri ana ve baba veya vasi tarafından bizzat evlendirme memurunun huzurunda imzalanacaktır ki, bu takdirde imza onaylaması evlendirme memurunca yapılır.

b. Ana ve babadan birinin ölmüş olması durumunda sağ olan veya boşanma halinde kendisine velayet verilmiş olan tarafın imzası yeterlidir. Anne veya babadan biri ölmüş ise ölümü nüfus kayıt örneği ile belgelenmelidir.

c. Rıza belgesi vasi tarafından imza edildiği takdirde, vasi tayinine dair mahkeme kararı istenir ve dosyaya eklenir.

Herhangi bir nedenle yazılı rıza belgesi alamayan kişiler anne ve babalarıyla birlikte ve onların kimlik fotokopileri ile 1 adet resimlerini evlendirme dairesine getirmeleri gerekmektedir. 17 yaşını doldurmamış olanlar ancak mahkeme kararı ile evlenebilirler.

Evlenmek isteyen taraflardan birinin veya her ikisinin
Türk vatandaşı olmadığı durumlar

Türkiye'de bir Türk vatandaşı ile bir yabancı veya aynı devlet vatandaşı olmayan iki yabancı ancak yetkili Türk evlendirme memuru önünde evlenebilir.

Yabancıların evlenme isteklerine dair müracaatları evlendirme memurluğunca kabul edilir ve bu yönetmeliğin Türk vatandaşlarının evlenmeleri hakkındaki esas ve usul hükümleri yabancılar için de aynen uygulanır.

Yabancı uyruklu tarafın bağlı olduğu konsolosluktan evli olmadığını gösteren Türkçe "Evlenme Ehliyet Belgesi" alınmalıdır. Evlenme ehliyet belgesinin getirtilmesi konusunda evlendirme memurları yabancı devlet başkonsoloslukları ile doğrudan yazışma yapabilecekleri gibi, Genel Müdürlük aracılığıyla da bu belgeleri getirtebilir. Evlenme Ehliyet Belgesi şahsın bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca verilmiş ise, Evlenme Ehliyet Belgesinin ve Türkçe tercümesinin Türkiye Cumhuriyeti Elçiliği ya da Konsolosluğu tarafından tasdik edilip imzalanması gerekmektedir. Aksi takdirde noter tasdikli tercümesi istenmektedir.

Aynı devlet vatandaşı olan iki yabancı kendi milli kanunu yetki vermiş olduğu takdirde, o devletin Türkiye'deki temsilcilikleri önünde evlenme akdi yapabilecekleri gibi Türk makamları önünde de evlenebilirler.

Evlenmeye dair diğer bazı hususlar

Türkiye'de kadınların evlendikten sonra kendi soyadlarını koruma hakları vardır. Bu hakkın dayanağı Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesidir. Bu hakkı kullanmak isteyen kadının, belediye evlendirme memurluğuna, evlenmeden önce yazılı olarak başvuruda bulunması gerekir. Böylece kadın, kocasının soyadı önünde, kızlık soyadını da kullanabilir.

Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dini töreni yapılamaz. Aksi davranış Türk Ceza yasasında suç sayılmıştır. Türkiye'de herhangi bir evlendirme dairesine başvuruda bulunan çiftlerden birinin ilgili ilçe sınırları içerisinde ikamet etmesi yeterlidir.

Evlendirme dairesine verilecek altışar adet fotoğrafın inkılap kanunlarına uygun kıyafet içerisinde baş açık, cepheden ve basın yüz ile alın kısımlarını tamamen gösterir şekilde çektirilmiş olması gerekir.

Kadınların, yüz ve alın kısımları açık olmak kaydıyla başörtü ile çekilmiş fotoğrafları kabul edilir.

Boşanan çiftlerin tekrar birbirleri ile evlenmeleri durumunda, kendilerinden istenilen belgeler normal müracaat belgeleriyle aynıdır.

65 yaş üsttü vatandaşlardan evlenirken istenen özel tıbbi raporun tarihinin nikah tarihi ile aynı gün olması gerekmektedir.

iii-Rus Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler

29 Kasım 1995 tarihli ve halen yürürlükte olan Rusya Federasyonu Aile Kanunu uyarınca Rusya'da evlenebilmek için asgari yaş sınırı 18 olarak saptanmıştır. Ancak çok istisnai hallerde ilgili mercilerin onayı ile 16 yaşından gün almış olanların evlenmesine de izin verilebilir.

Öte yandan Rusya'da, akıl sağlığı ile ilgili problemler yüzünden temyiz kudreti bulunmadığına dair hakkında mahkeme kararı verilmiş olanların evlenmesine izin verilmez. Taraflar arasında evlenmeye mani yakın akrabalık, hali hazırda evli olmak da diğer bir çok ülkede olduğu gibi Rusya'da da kesin evlenme engelidir.

Rusya'da, Rusya Federasyonu vatandaşı ile evlenme prosedürü

Rusya'da Rusya Federasyonu vatandaşı bir kişi ile evlenmek isteyen ve aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı da olan repatriantın (pratik uygulamada Rus makamları tarafından bekarlığını kanıtlamak için gerekli evrakları Türkiye üzerinden temin etmesi isteneceği için) aşağıda sayılan dokümanları önceden hazır etmesi gerekmektedir.

-Türkiye Nüfus dairesinden apostil damgalı şekilde alınacak bekar olduğuna dair belge ve bu belgenin Rusya noteri onaylı Rusça tercümesi veya Türkiye'nin Rusya Konsolosluklardan Rusça alınabilecek benzer içerikte bir belge.

-Pasaportunun Rusya noteri onaylı Rusça tercümesi ve pasaportunun aslı.

-Rusya vatandaşı kişinin pasaportu ve kopyası.

-İlgili harç bedelinin yatırıldığına dair makbuz.

-Başvuru formu. Bu formun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı da olan repatriant tarafından Rusça olarak bizzat doldurulması imzalanması gereklidir.

Türkiye'den getirilecek bekarlık belgesi Türk Nüfus dairelerinden alınır. Ardından bu belgeye Türkiye'deki ilgili Valilik tarafından apostil damgası vurulur. İşte bu apostil damgalı orijinal evrakın Rusya noterlerinde resmi onaylı olarak tercüme edilmesi ve bu şekilde Rusya Federasyonu mercilerine ibraz edilmesi gerekmektedir. Rusya'daki Türk Konsolosluklarından alınan bekarlık belgesi aynı zamanda Rusça da düzenleneceği için ve Konsolosluk onaylı olduğundan dolayı ayrıca apostil damgasına veya noter onaylı tercümeye ihtiyaç yoktur.

Yukarıdaki maddelerde belirtilen başvuru formu iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler evlilik başvurusu yapan Türkiye vatandaşı da olan repatriant ve onun Rusya Federasyonu vatandaşı olan müstakbel eşi tarafından (genellikle görevli memur nezaretinde) bizzat doldurulmakta ve imzalanmaktadır. Bu işlem esnasında genellikle Rus resmi yetkililer müstakbel çiftle beraber ya da tek tek görüşür ve bu işlemin ne anlama geldiği, başvuru formunun nasıl doldurulması gerektiği, ileride evlenme yürümezse boşanma gibi durumlarda nelerin olabileceği konusunda bilgilendirmede bulunur ve evliliğin gerçek bir evlilik mi yoksa kağıt üstünde bir evlilik mi olduğu konusunda bir araştırma yaparlar. Önceden başkalarınca doldurulan formlarla yapılan başvurular geri çevrilmektedir. Rusya Federasyonu'nda başvurulan evlendirme dairesinin kayıt yoğunluğuna dayalı olarak değişen ve iki aya kadar uzayabilen sürelerde evlenme tarihi verilmesi söz konusudur.

Başvuru formunda, evlenen taraflardan Rus vatandaşı olan kişi kadınsa ona yabancı ülke vatandaşı olan müstakbel eşinin soyadını alıp almak istemediği de sorulmaktadır. Eğer bu soruya olumlu yanıt verilirse yabancı ülke vatandaşı ile evlenen Rusya Federasyonu vatandaşı kadının soyadı evlenme akdiyle beraber değişir. Ancak bu durumdaki kişinin pasaportu, tapu, araba, sigorta v.b. bütün evraklarının değişmesi gerekeceğinden ve bu

işlemlerin Rus bürokrasisi hızıyla aylarca sürmesi söz konusu olduğundan, pek önerilmez.

Rusya makamlarında evlilik işleminin bitmesinden sonra repatriantın Türkiye konsolosluğu aracılığıyla yapılması gereken evlilik tescil işlemleri

Türk hukukuna göre Türkiye dışında Türk vatandaşı kadın ve erkek veya bir Türk vatandaşı ile bir yabancı, bulundukları ülkenin evlendirmeye yetkili makamları huzurunda evlenebilir. Böyle bir evlenme, Türk Medeni Kanunu hükümlerine uygun olmak ve butlanla batıl olmayı gerektiren bir sebep bulunmamak kaydıyla geçerlidir.

Bu tip evliliklerle ilgili bildirim, koca veya kocanın yabancı olması halinde kadın tarafından en geç otuz gün içerisinde evlenmeyi yapan yabancı makamdan alınmış belgenin o yerdeki dış temsilciliğe verilmesi veya dış temsilciliğe gönderilmesi suretiyle yapılır. Beyanı alan dış temsilcilik evlenme bildirimini usulüne göre düzenleyerek nüfus müdürlüklerine göndermekle yükümlüdür.

O yerde dış temsilcilik bulunmadığı veya dış temsilciliğe bildirimde bulunulamadığı takdirde, evlenme bildirimi; yabancı makamlardan alınan evlenme belgesinin Türkçeye çevrilip usulüne göre onaylanmış ve Dışişleri Bakanlığınca tasdik edilmiş olması şartıyla yurt içinde nüfus müdürlüğüne verilmek suretiyle de yapılabilir.

Rusya'daki Türk Konsolosluklarına evlilik bildirimi için gerekli evraklar:

-Evlilik belgesinin aslı (veya yetkili yerel makam veya evlendirme dairesinden alınan onaylı örneği). Rus evlendirme dairesinden alınan kırmızı renkli tek sayfa evrakın ilgili Türk Konsolosluk şubesinin kabul ettiği yeminli tercümanlarca Türkçe tercümesi.

-Rusya Federasyonu vatandaşın doğum belgesi, Türk Konsolosluk şubesinin kabul ettiği yeminli tercümanlarca Türkçe tercümesi yapılmış şekilde,

-Uluslararası Aile Cüzdanında kullanılmak üzere, karı kocanın son 6 ay içinde çekilmiş ikişer adet renkli fotoğrafı. Fotoğrafların hepsinin aynı ve önden çekilmiş olması gerekmektedir. Bilgisayar ile çoğaltılmış fotoğrafların renkleri folyo ile kaplama sırasında dağıldığından, bu tür fotoğraflar kabul edilmemektedir.

-Rusya Federasyonu vatandaşı olan eşin kullandığı iç pasaportun gerekli sayfalarının fotokopisi ve Türkçe çevirisi, pasaportun fotokopisi üzerine bu kişinin anne adı ve dini yazılmalıdır. Eğer Rus vatandaşı eş sonradan Müslüman oldu ise ve resmi işlemlerde Müslüman olarak yazılamasını istiyor ise kendisi bizzat konsolosluk şubesine gelerek görevli kişi nezaretinde bu yönde dilekçe yazması gereklidir.

- Rusya Federasyonu vatandaşı olan eşin kullandığı dış (zagran) pasaportun gerekli sayfalarının fotokopisi.

-Vatandaşlık Bilgi Formu (Konsolosluktan alınır).

Uluslararası Aile cüzdanı bedeli (Büyükelçilik/Başkonsolosluktan aile cüzdanı düzenlenmesi talep edilirse) için Türk yetkili konsolosluk makamlarınca 30 Dolar işlem ücreti alınır. Ayrıca 7,00 $ normal posta masrafı da (Türkiye'deki nüfus müdürlüğüne gerekli bildirimin gönderilmesinde kullanılmak üzere) ilgiliden tahsil edilir.

Yukarıda sayılan işlemler için gereken tercümeler yapıldıktan sonra, daktilo ve çeviri hatalarına karşı çeviride ad-soyadı, doğum tarihleri gibi tüm bilgilerin doğru yazılıp yazılmadığının kontrol edilmesi oldukça önemlidir. Evlenme belgesinde yer alan yabancı uyruklu kişilerin kimlik bilgilerinin eksik olması halinde ise ve bu bilgileri gösterir şekilde kişilerin uyruğunda bulunduğu devletin yetkili makamlarından verilmiş ve Türkçeye çevrilmiş belgeler evlenme belgesine eklenmek suretiyle söz konusu eksiklikler tamamlanır. Yabancı resmi belgelerin onaylanması Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin yönetmeliğin 167nci maddesinde belirtilen esaslara tabidir.

Rusya Federasyonu vatandaşı ile Türkiye'de evlenme prosedürü

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisindeki Rus ve Türk vatandaşların nikahları Türkiye'deki yerel evlendirme daireleri tarafından kıyılır. Nikah kaydının yapılması için Rusya Federasyonu vatandaşının diğer belgelerin

yanı sıra, Ankara'daki Rusya Federasyonu Büyükelçiliği'nin veya Rusya Federasyonu İstanbul Başkonsolosluğu'nun ya da Rusya Federasyonu Trabzon Başkonsolosluğu'nun (Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan eşinin daimi olarak ikamet ettiği yere göre) verdiği, Türkçe yazılmış olan, evli olmadığını ve evlenmesine hiçbir engel bulunmadığını belirten evlilik raporunu ilgili evlendirme dairesine ibraz etmesi gerekmektedir.

Rusya Federasyonu vatandaşı bu raporu alabilmek için Konsolosluk Şubesi'ne, muteber olan vizesiyle, pasaportunu, Rusya'da ikamet ettiği yerdeki Nüfus ve Nikah Dairesi'den (ZAGS) o anda evli olmadığına dair aldığı belgeyi; ayrıca eğer çocukları varsa, eski eşinin onların yurt dışına çıkarılmasına izin verdiğini gösteren belgesini ibraz etmelidir. Bunun akabinde nikah kaydı için gerekli olan belgeler kabul saatleri içerisinde Konsolosluk Şubesi tarafından verilir. Ayrıca Rusya Federasyonu vatandaşının bir fotoğrafı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan eşinin de hüviyet cüzdanı gerekmektedir. Nikah kaydı için gerekli olan belgelerin verilmesi karşılığında konsolosluk harcı olarak 40 ABD doları tahsil edilir.

Rus Konsolosluk raporu alındıktan sonra, bu raporun Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nda tasdik edilmesi ve akabinde ilgili evlendirme dairesine öylece müracaat edilmesi gerekmektedir. Rus Konsolosluğu, çiftlerin evlenme cüzdanına istinaden iç ve dış pasaportlara yabancıyla evlenme akdinin yapıldığını kaydedebilir.

Eğer evlenme akdinden sonra Rus vatandaşı olan eş, kocasının soyadını aldıysa, eski soyadına göre tanzim edilmiş olan belgelerinin (iç ve dış pasaportlarının) yeni soyadına göre değişmesiyle ilgili olarak Rusya'da ikamet ettiği (kayıtlı olduğu) yerdeki içişleri makamlarına veya doğrudan RF İçişleri Bakanlığı'na müracaat etmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra Rus vatandaşı bu kişinin Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca verilmiş olan evlenme cüzdanının, tercüme bürosunda Rusçaya tercüme edilmiş, Türkiye'deki ilgili valilikte özel mühürle (APOSTİL) onaylatılmış noter onaylı suretini, bahsedilen mercilere iletmesi gerekmektedir.

5 Ekim 1961 tarihli Lahey Anlaşması uyarınca Rusya Federasyonu'nda Apostil konusunda yetkili merciler şöyledir:

(1) Adalet Bakanlığı (doğrudan Bakanlığa bağlı kurum ve kuruluşlara ait belgeler)

(2) Rusya Federasyonu dahilindeki Cumhuriyetlerin Adalet Bakanlıkları ve kray, bölgeler ve özerk formasyonların ve ayrıca Moskova ve St. Petersburg ilçe yönetimlerinin adlı mercileri, kendilerine bağlı olan adlı merciler ve cumhuriyet, kray, bölge, semt veya ilçelerin hukuki kurum ve dengi kuruluşlarına ait belgeleri tasdik edecektir.

(3) Rusya Federasyonu dahilindeki cumhuriyetlerin Cumhuriyet sicil memurlukları ve krais, bölge ve ilçelerin ve ayrıca Moskova ve St. Petersburg ilçelerinin merkezi sicil memurlukları, yukarıda bahsi geçen kendilerine bağlı kurum ve sicil memurluklarının medeni hal belgelerini tasdik edecektir.

(4) Rusya Federasyonu Arşiv Komitesinin belge ve referans eserleri Dairesi, Rusya merkezi devlet arşivleri tarafından düzenlenen belgeleri tasdik edecektir.

(5) Özerk formasyonların arşiv kuruluşları ve kray ve bölgelerin arşiv daireleri, kendilerine bağlı arşivler tarafından düzenlenen belgeleri tasdik edecektir.

(6) Rusya Federasyonu Genel Savcılığı, kovuşturma mercileri aracılığıyla hazırlanan belgeleri tasdik edecektir.

Rusya Federasyonu vatandaşının bir yabancıyla evlenmesi ya da ondan boşanması, bu evlilikten doğan ya da evlat edinilen çocukların vatandaşlığının değiştirilmesini gerektirmez. Rusya Federasyonu vatandaşı, diğer devletin vatandaşlığını almak (çifte vatandaşlık) isteyebilir fakat Rusya'yla, bulunulan ülke arasında çifte vatandaşlık hususunda bir anlaşma imzalanmamışsa, Rusya bu vatandaşlığı kabul etmez. Türkiye'yle Rusya arasında böyle bir anlaşma yoktur.

Türkiye'deki Rus ve Türk vatandaşları arasında akdedilen karma evliliklerden doğan çocuklar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olurlar. Bahsi geçen çocuklar ancak ayrı bir prosedürle Rusya Federasyonu vatandaşlığına geçebilirler. Ebeveynlerinden biri Rusya Federasyonu vatandaşı olan şahıslar, 18 yaşına girdiklerinde Rusya'ya yerleşecek olurlarsa; Rusya Federasyonu vatandaşlığına geçme hakkını kazanırlar. Bu durumda ebeveynlerin rızası gerekmemektedir. Bu konularla ilgili detaylı bilgiler Rus vatandaşlık hukukunun işlendiği bölümlerde detaylı olarak aktarılmıştır.

Evlenme akdinden sonra, eğer Rus vatandaşı olan eş (vizesini aşacak bir süre için) Türkiye'de kalmak niyetindeyse; ikamet ilmühaberi çıkartmak

için eşiyle beraber, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan eşinin ikamet ettiği yerdeki Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi'ne başvurması gerekmektedir.

Bu tip evliliklerden sonra ailevi nedenlerle Rusya'ya seyahat etmek isteyen Türk hısımların vizeleri sadece, Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı Vize ve Pasaport Hizmetleri Bölümü'nde (Rusya Federasyonu vatandaşının Rusya'da ikamet ettiği yerde bulunan) kabul kaydı yapılan davetiyelere istinaden verilir.

Aynı zamanda Türk vatandaşı da olan ve Rus vatandaşı ile evlenen bir repatriantın, evlendikten sonra bir süre için Rusya Federasyonu'nda yaşamak gibi bir niyeti varsa, geçici ikamet izni (Razreseniye Na Vremennoye Projivaniye) için başvurması gerekir. Rusya Kanunlarına göre en geç 6 ay içinde ilgili kişiye olumlu ya da olumsuz cevap verilmek zorunluluğu vardır. Geçici ikamet izni Rusya'ya vizesiz giriş hakkı tanımaz ama bu izin alındıktan sonra 4 aylık bir vize de verilir.

Aynı zamanda Türk vatandaşı da olan ve Rus vatandaşı ile evlenen bir repatriantın sürekli ikamet izni için ise Rusya'da geçici ikamet izniyle en az 1 sene bulunmuş olması gerekmektedir. Yalnız bunun için geçici ikamet süresinin dolmasına 6 ay kalaya kadar başvurması gerekmektedir. Bu izin 5 yıllıktır ve Rusya'ya vizesiz giriş hakkı tanır.

Boşanma

i-Abhaz Aile Hukuku'nda boşanma davasının koşulları, boşanmanın taraflara ve ortak çocuklara etkileri, nafaka vb. konular

Abhazya'da Türkiye'dekinin aksine idari işlem tesisi yoluyla boşanmak mümkündür. Evlilik kayıtlarının tutulduğu resmi idareye, reşit olmayan ortak çocukları bulunmayan ve mal paylaşımı, nafaka, tazminat gibi hususlarda birbirlerinden talepleri olmayan evli çiftler, yazılı şekilde beraberce başvurduklarında ilgili makam boşanma işlemini derhal gerçekleştirir. Bu yazılı başvuru tarafların adı, soyadı, doğum yer ve tarihleri, tabiiyetleri, milliyetleri, ikamet yerleri gibi detaylı bilgileri içermek zorundadır. Aynı şekilde bu başvuru evlilik kayıtları ile ilgili bilgiler (evlenme yer ve tarihi, evlilik kayıt numarası vb.) ile tarafların

boşanma sonrası hangi soyadını kullanacaklarına dair beyanları da içermelidir. Aynı şekilde eşlerden bir hakkında mahkemece verilmiş bir gaiplik kararı varsa veya eşlerden biri üç yıldan daha fazla sure ile hapis cezasına çarptırılmışsa veya eşlerden birinin kocalık ya da karılık görevlerini yerine getirmeye elverişsiz olduğuna dair bir mahkeme kararı mevcutsa diğer eş sadece idari işlem tesisi yoluyla derhal boşanabilir. Bu takdirde, tek taraflı başvuruda bulunan eşin söz konusu başvurusu yukarıda iki tarafın başvurusunda istenen bilgilere ek olarak, tek taraflı boşanma imkanı veren ilgili kesinleşmiş mahkeme kararının (gaiplik, elverişsizlik veya mahkumiyet) resmi onaylı suretini de içermelidir.

Abhazya'da mahkeme kararı ile boşanmanın koşulları Rusya'daki ile benzerlikler taşır. Abhaz Aile Kanunu 16. maddesi hamile kadınının kocasının, karısının hamileliği esnasında ve doğumdan itibaren bir yıl süresince tek taraflı boşanma davası açmasını kesin olarak yasaklamıştır.

Abhazya'da şu durumların varlığı halinde boşanma ancak mahkeme kararı ile olur:

1) Evli çiftlerin 18 yaşından küçük ortak çocuklarının bulunması halinde (yukarıda detaylıca anlatılan gaiplik, elverişsizlik veya mahkumiyet istisnaları hariç olmak üzere);

2) Eşlerden biri boşanmayı istemiyorsa;

3) Açık bir itirazı olmamakla birlikte eşlerden biri tutum ve davranışları ile (idari işlem tesisi yoluyla) boşanmayı imkansızlaştırıyorsa;

4) Eşler arasında mal paylaşımı ihtilafı varsa.

Eşlerden biri boşanma davası açtığında eğer mahkeme herhangi bir nedenle çiftin bir arada yaşamasının ve ailenin devam etmesinin imkansız olduğuna hükmederse boşanmaya karar verir. Mahkeme bazı durumlarda bu kanaatte olsa bile evli çiftlere üç aylık "son bir düşünme süresi" vererek davayı erteleyebilir. Bu sürenin sonunda eşlerden biri boşanmada ısrarlı ise mahkeme yine boşanmaya hükmeder.

Abhazya'da eğer reşit olmayan ortak çocukları olan eşlerden iki taraf da boşanma arzusunda ise bu takdirde mahkeme boşanma talebinin gerekçeleri ile ilgilenmez ve boşanmaya hükmeder. Bu durumda tarafların ortak çocukların velayeti ile ilgili hususlarda anlaşma ve bunu yazılı bir şekilde mahkemeye sunma hakları vardır. Bu tür bir anlaşma yoksa ya da tarafların vardığı anlaşma çocuğun çıkarlarına aykırı ise mahkeme velayet

ile ilgili hususları Abhaz Medeni Hukukuna uygun olarak karara bağlar. Benzer şekilde boşanmak isteyen taraflar nafaka ve mal paylaşımı ile ilgili olarak da anlaşabilir ve bu anlaşmalarını yazılı şekilde mahkemeye sunabilirler. Anlaşma yoksa mahkeme bu konularla ilgili hususları da Abhaz Medeni Hukukuna uygun olarak karara bağlar.

Abhaz Aile Hukuku'nda nafaka hükümleri sınırlıdır ve şu koşullarda nafaka bağlanır:

-Boşanan kadın hamile ise hamilelik ve doğumu takip eden üç yıl boyunca.

-Ortak çocuk özürlü ise ve velayeti elinde tutan eş ihtiyaç sahibi ise bu çocuk 18 yaşına basıncaya kadar. (Bu aşamadan çocuk için gerekirse (ana babaya yönelik) başka kanuni talep mekanizmaları devreye girer).

-İhtiyaç sahibi özürlü bir eski-eş söz konusu ise. Özür boşanmadan önce veya boşanmadan itibaren en fazla bir yıl içinde meydana gelmiş olmalıdır.

-Boşanmadan itibaren emekliliğine beş yıldan fazla kalmamış ihtiyaç sahibi bir eski eş söz konusu ise. Bu durumda nafaka talep etmek için tarafların uzun süredir evli olması gerekmektedir. Kanun uzun süre demekte ama spesifik bir yıl tespit etmemektedir.

Boşanan taraflar nafaka miktarı hakkında anlaşma yapabilirler. Anlaşma yoksa miktarı mahkeme belirler.

Abhazya'da evlilik ister tek taraflı isterse beraberce başvuru yoluyla idari, isterse de mahkeme kararı ile son bulsun, bu durumu kayıt altına alan bir resmi belge düzenlenmesi zorunluluğu vardır. Resmi memurluk tarafından düzenlenen bu belgede tarafların boşanma öncesi ve sonrasındaki ad ve soyadları, doğum yer ve tarihleri, tabiiyetleri, milliyetleri, ikamet yerleri gibi detaylı bilgilerin yanı sıra varsa boşanma belgesine dayanak oluşturan adli veya idari belgelerin ilgi numaraları, evlenmenin sona erdiği tarih ile boşanma belgesini düzenleyen memurun adı ve imzası, boşanma belgesinin düzenlenme tarihi ve evrak kayıt numarası da mutlaka yer alır.

Evliliğin resmi kayıt ofisine başvurularak sonlandırılmasının mümkün olduğu durumlarda (gaiplik kararı ile ilgili durum hariç olmak üzere) eşler arasında ortak malvarlığı, nafaka, çocukların velayeti gibi konularda anlaşmazlık çıktığı takdirde, bu anlaşmazlıklar evliliğin resmi kayıt ofisi

tarafından idari işlemle sonlandırılması sürecini etkilemez. Bu anlaşmazlıklarla ilgili ayrıca mahkemece hüküm tesis edilir. Bu arada eklemeliyiz ki Abhaz Aile Hukuku'na göre aksi bir evlilik sözleşmesi ile kararlaştırılmadıkça Abhazya'da evlilik içi mülkiyet rejimi mal ortaklığıdır.

ii-Türk Aile Hukuku'nda boşanma davasının koşulları, boşanmanın taraflara ve ortak çocuklara etkileri, nafaka vb. konular

Türk Aile Hukukunda boşanma davası açmanın koşulları

Evliliğin yasal olarak sona ermesine boşanma denir. Günümüzde geçmişe göre daha yaygın olmakla birlikte boşanma, evlilik kadar eskidir. Eski çağlardan beri bütün toplumlarda boşanmaya rastlanmaktadır. Türk Medeni Kanunu'na göre zina, hayata kast, terk, evlilik birliğinin sarsılması gibi olaylar boşanma nedeni sayılır.

Bilindiği üzere Türk Medeni Hukuku'nda evlilik, resmi şekil şartına tabi bir sözleşmedir. Bu sebepledir ki evlilik sözleşmesi evlendirme memurunun önünde yazılı olarak imzalanmadığı takdirde geçerli bir evlilik birliği oluşmaz. Evlilik birliğinin kurulması ile birlikte evlilik hukuken korunma altına alınmakta ve eşlerin karşılıklı olarak yükümlülükleri doğmaktadır. Bu yükümlülükleri yerine getirmeyen eş, hukuken kusurlu eş olarak adlandırılır ve bu durum diğer eşe boşanma davası açma hakkı verir.

Türk Medeni Kanununun özel olarak saydığı zina, hayata kast ve pek fena veya onur kırıcı davranış, akıl hastalığı, terk gibi özel haller yanında evlilik birliğinin sarsılması gibi genel sebeplere yer verilmiştir.

Zina

Türk Medeni Kanunu'na göre kanunun doğrudan kusur saydığı fiillerin başında zina fiili gelmektedir. Zina sözlük anlamı olarak "aralarında

evlilik birliği olmayan kişiler arasında cinsel ilişki" olarak tanımlanmaktadır. Ancak medeni kanunda zikredilen zina kavramı sadece cinsel ilişki olmayıp evli bir kişinin evlilik birliğinden kaynaklanan "sadakat" yükümlülüğüne aykırı bir şekilde diğer bir kimse ile duygusal ve fiziksel yakınlaşması olarak değerlendirilmelidir. Buradaki sadakat yükümlülüğü tabii ki toplumdan topluma göre değişiklik göstermekte olup, bizim toplumumuzda kabul gören sadakat kavramı ile ölçülmelidir. Zina yapan eş kusurlu eş olarak kabul edilir. Bu durum diğer eşe dava açma hakkı verir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, kanuna göre affeden eşin zina sebebine dayanarak dava açma hakkının bulunmamasıdır. Zina eyleminin üzerinden 6 ay ve her halde beş yıl geçmekle zina sebebiyle dava açma hakkı ortadan kalkar.

Hayata kast, pek fena (kötü) veya onur kırıcı davranış

Kanunun doğrudan kusur saydığı diğer bir kavram ise hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranıştır. Eşlerden her biri kendisinin hayatına kast edilmesi veya kendisine pek kötü davranılması ya da ağır derecede onur kırıcı bir davranışta bulunulması sebebiyle bu fiil ve davranışlarda bulunan ve kanunen kusurlu sayılan eşe karşı boşanma davası açabilir. Kusurlu eş tarafından diğer eşe karşı, onun hayatını ortadan kaldırmaya yönelik fiilin bir kere yapılmış olması yeterli olurken, pek kötü davranılmasında bu davranışların belirli bir süre devam etmesi ve davranışların kanunun aradığı anlamda fena muamele özelliklerinde bulunması gerekmektedir. Aksi takdirde pek kötü davranılması sebebi değil şiddetli geçimsizlik sebebiyle boşanma söz konusu olmaktadır. Onur kırıcı davranış ise somut olayın özelliğine, şahısların sosyal statüsüne ve buna bağlı sübjektif diğer kriterlere göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak onur kırıcı davranışın bu davranışa maruz kalan eşi manevi olarak ağır derecede etkilemesi ve onun manevi dünyasında buhran oluşturması gerekmektedir. Bu tür soyut kavramların ispatlanmasında eşlerin sosyal statüsü, yaşadıkları çevre, toplumca kabul görmüş somut olgu ve davranışların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yine zina sebebiyle boşanma davası açma hakkı gibi bu konuda da davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her halde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşmektedir.

Terk

Kanunun özel kusur sebeplerinden saydığı diğer bir durum ise terktir. Şöyle ki; eşlerden biri, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk ettiği veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüş ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hakim tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise; terk edilen eş, terke dayanarak boşanma talep edebilir.

Terk sebebiyle boşanma davası açılabilmesi için, terk fiilini gerçekleştiren eşin, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçmak amaç ve saikiyle hareket ederek ortak konutu terk etmesi ve terk durumunun altı ay sürmesi ve dava açma zamanında da devam etmesi yasa gereğidir. Dava esnasında da talep üzerine hakim terk eden eşi, iki ay içinde ortak konuta dönmesi ve evlilik birliğinin devam etmesi amacıyla gerekenin yapılması aksi halde boşanmanın gerçekleşeceği hususlarında ihtar eder. Bu ihtarın da sonuçsuz kalması durumunda başkaca bir durum yok ise terk sebebiyle boşanma hükmü verilir.

Bu konuda önemli olan husus şudur ki, eşlerden biri diğerini ortak konutu terk etmeye zorlamış veya haklı bir sebebi olmaksızın ortak konuta dönmesini engellemiş ise bu fiil ve davranışlarda bulunan eş de ortak konutu terk etmiş sayılır. Bu fiil ve davranışlarda bulunan eş de Medeni Kanunumuza göre kusurlu eş olarak öngörülmüş ve bu eşe ilişkin olarak da terk sebebiyle boşanma davası açılabilmesi öngörülmüştür.

Akıl Hastalığı

Kanundan kaynaklanan boşanma sebeplerinden biri de akıl hastalığıdır. Akıl hastalığı birçok şekilde oluşabileceği gibi akıl hastalığının boşanma sebebi sayılabilmesinin şartlarından biri akıl hastalığının diğer eş için ortak hayatın çekilemez hale gelmesi ve hastalığın geçmesine olanak bulunmadığına dair resmi sağlık kurulu raporunun bulunmasıdır. Bu şartların birlikte oluşması halinde, akıl hastalığına yakalanan eşe karşı diğer eş akıl hastalığı sebebine dayanarak boşanma davası açabilir. Ancak geçmesi muhtemel olan akıl hastalığına ilişkin olarak bu sebebi bir bahane olarak ileriye süren eş, bu sebebe dayanarak boşanma davası açamaz.

Evlilik Birliğinin Sarsılması

Şu ana kadar sayılan sebepler özel boşanma hallerini ifade etmekte olup özel boşanma hallerine girmeyen boşanmaya sebebiyet verecek diğer olay ve olguların tümü genel sebepler olarak nitelenebilecek evlilik birliğinin sarsılması olgusudur.

Evlilik birliği, eşlerin ortak hayati sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir. Temelinden sarsılmış olma durumu çok çeşitli hallerde ortaya çıkabileceği gibi yukarıda saydığımız özel boşanma sebeplerine girmemekle birlikte onlara benzer durumları ifade edebilir.

Belirttiğimiz gibi, evlilik birliğinin sarsılmasının çok çeşitli sebepleri olabilir. Bu durum eşlerin sosyal, ekonomik, yaşadıkları çevre veya buna benzer sebeplere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Belirli bir çift için aynı sebepten dolayı evlilik birliğinin sarsılmış olacağı kanaatine varılabilirken, diğer bir çift için aynı sebebe bağlı olarak evlilik birliğinin sarsılmış olacağı sonucuna varılmayabilir. Her eşin kendi durum ve somut olayına uygun olarak bu konuyu tartması ve bir avukattan yardım alması uygun olacaktır.

Evlilik birliğinin sarsılması sebebiyle dava açmak isteyen eşin, kusurunun daha ağır olması halinde (örneğin bir eş diğerine hakaret etmiştir ancak diğer eş ona fiziksel şiddet uygulamıştır) kendisine karşı dava açılan eşin bu davaya itiraz hakkı mevcuttur. Ancak bu itiraz hakkının kullanılması konusunda önemli olan durum şudur; kullanılan bu hak, hakkın kötüye kullanımı durumu yaratıyor ise veyahut evlilik birliğinin devamında davalı eş ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmadığı açıkça görülüyor ise bu durumda boşanmaya karar verilmesi doğru ve kanuna uygun olacaktır.

Evlilik birliğinin temelinden sarsılması halinde, evlilik birliğinin sarsılmasına yol açan davranış ve fiillerde bulunan eşin kusurlu olduğu kabul edilir. Ancak eşlerden birinin kusuru bulunsa dahi yeni Türk Medeni kanunu diğer eşin daha kusurlu bulunması halinde yine kusurlu eşe dava hakkı vermektedir. Kısaca somut olay ve olgulara göre çeşitlilik gösteren bu kurum evlilik birliğinden eşler, çocuklar ve toplum için beklenen bir faydanın kalmaması halinde ve müşterek hayatın devamının eşlerden beklene-

meyecek bir hale gelmiş olması hallerinde evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğu kabul edilmektedir.

Anlaşmalı Boşanma

Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin boşanmak için birlikte mahkemeye başvurması ya da bir eşin diğerinin boşanma davasını kabul etmesi hâlinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu hâlde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın malî sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hâkim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri yapabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü hâlinde boşanmaya hükmolunur. Bu hâlde tarafların ikrarlarının hâkimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz. Halk arasında eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi hâlinde görülen bu tip boşanma davalarına "anlaşmalı boşanma" denilmektedir. Daha açık bir dille açmak gerekirse anlaşmalı boşanmanın şartları şöyle sıralanabilir:

-Evlilik en az bir yıl sürmüş olmalı,

-Eşler bizzat başvurmalı yada eşlerden birisinin başvurması halinde duruşmada diğer eş boşanmayı kabul etmeli,

-Eşler hakimce bizzat dinlenmeli,

-Eşlerin boşanma irade ve taleplerini hiç bir baskı ve etki altında kalmadan serbest iradeleri ile verdikleri konusunda hakim üzerinde kesin bir kanaat oluşmalı,

- Ayrılmak isteyen eşler mali konular ve çocukların velayeti hakkında eksiksiz ve tereddütsüz olarak yazılı bir protokolle anlaşmalı.

Taraflar bu tip bir anlaşma protokolünü mahkemeye sunmuşlarsa, bu protokolün bizzat hakim tarafından tasdik edilip hüküm fıkrasında gösterilmesi gerekir. Hakim anlaşma metninde özellikle çocuklar yada eşlerin açık ve muhtemel mağduriyetini görebiliyor ise değiştirebilir. Ancak tamamen reddine karar veremez.

Üzerinde tarafların anlaşması gereken mali konular şöyle sıralanabilir:

-Eş için yoksulluk nafakası

-Çocuk var ise iştirak nafakası

-Tedbir nafakası

-Maddi ve manevi tazminat talepleri.

Bu hususlardan birisi yada ödeme şekli ve taksit miktarı üzerinde uyuşmazlık var ise anlaşmalı boşanma söz konusu olmaz. Bu durumda ya boşanma davası reddedilecektir ya da Medeni Kanun 166/ 1-2 maddesine göre deliller toplanıp bu delillerin sonucuna göre karar verilecektir. Davalı eş başka bir şehirde ise ikamet ettiği yer mahkemesine talimat yazılıp hakim davalı eşi bizzat dinler ise yine MK.166/3 maddesinde ki şartlar oluşmuş sayılır.

Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi hâlinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir.

Aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça akrabalık ve arkadaşlık tanık beyanını değerden düşürecek bir sebep kabul edilemez. Asıl olan tanığın doğru söylediğinin kabulüdür. (HUMK 254)

Evlilik birliği müşterek hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa eşlerden birisi boşanma davası açabilir.

Tamamıyla kusurlu olan eşin dava açma hakkı yoktur. Ancak az kusurlu olan eşin bu hakkı vardır.

"Temelinden sarsılma" kavramını dar olarak anlamamak gerekir. Hakim takdir hakkı kullanırken eşlerin sosyal ve ekonomik durumlarını, yetişme koşullarını, eğitim düzeylerini v.b. olguları da göz önüne almalıdır.

Davacı iddiasını her türlü delil ile ispat edebilir. Ancak davacı tanık deliline dayanmış ise tanık anlatımları olabildiğince somut, görgüye dayalı, inandırıcı ve açık olmalıdır. Örneğin tanık, davacı eşin yüzünde ki ya da vücudunda ki morarma ya da darp izini bizzat görmeli, ağır küfür ve hakaret ifade eden sözleri bizzat duymalıdır.

Türkiye’de boşanma davası evli çiftlerden herhangi birisi tarafından aile mahkemesine verilecek ve boşanma talebinin nedenlerini, boşanma talebiyle ilişkili nafaka, ortak çocukların velayeti, mal paylaşımı vb ek talepleri içeren bir dilekçe ile açılabilir. Boşanma davasının sağlıklı bir şekilde yürümesi ve boşanma işlemlerinin eksiksiz yapılması için bir avukatın hukuki yardımı hiç şüphesiz daha yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Dava bir avukat aracılığı ile takip edilecekse öncelikle bu iş için özel olarak düzenlenmiş bir vekaletnamenin düzenlenmesi gereklidir. Avukata verilecek boşanma vekaletnamesinde fotoğraf olması zorunludur. Bu sebeple notere giderken iki fotoğrafın da götürülmesi lazımdır. Ayrıca avukata boşanma vekaletnamesi çıkartılırken avukatın adı, soyadı büro adresi vergi dairesi ve TC kimlik numarası bilgilerinin de vekaleti verecek kişinin yanında olması gerekir.

Avukata vekaletname teslim edildikten ve dava ile ilgili detaylar hakkında gereken karşılıklı bilgilendirmelerden sonra, vekaleti alan avukat boşanma davasını, boşanma ile ilgili tüm taleplerinizi içeren bir dilekçe ile açar.

Boşanma davası ile birlikte, dava sonuçlanıncaya ve karar kesinleşinceye kadar yine hem eşin kendisi için, hem de varsa çocuk için tedbir nafakası talep edilebilir. Tedbir nafakası, boşanma gerçekleşene ve kesinleşene kadar bağlanan nafakadır. İki şekilde talep edilebilir. Boşanma davası açmadan, ayrı yaşamaya hakkı olan eş diğer eşten hem kendisi hem de varsa çocukları için tedbir nafakası talebinde bulunabilir. Bu talep üzerine hakim tarafların sosyal ekonomik durumunu araştırmak üzere tarafların bağlı bulunduğu Polis Merkezine veya Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazacaktır. Sosyal ekonomik durum araştırma yazı cevapları geldiğinde hakim, tarafların ekonomik durumuna uygun bir tedbir nafakasına karar verecektir.

Genelde dava dilekçesinde, boşanmaya karar verilmesi halinde, çocuk için hükmedilen tedbir nafakasının kesinleşmeden itibaren iştirak nafakası olarak; eş için hükmedilen tedbir nafakasının ise yoksulluk nafakası olarak devamına karar verilir.

Yine dava açıldıktan sonra çocuk kendisinde olmayan taraf, çocuğuyla görüşebilmek için şahsi münasebet tesisine karar verilmesini talep edebilir. Hakim de bunu bekletmeden karara bağlamak zorundadır.

Boşanma davasında taraf teşkili, delillerin toplanması ve tanıkların dinlenmesi

Türkiye'de boşanma davası açıldıktan sonra mahkeme karşı tarafın yani davalının adresine boşanma dilekçesini ve duruşma gününü tebliğ eder. Böylece taraf teşkili sağlanmış olur. Yine Mahkeme davacı avukatına duruşma gününü tebliğ eder.

Mahkeme taraflara delil ve tanık listelerini sunmak için süre verir. Bu sürede taraflar tanıklarını ve mahkemece araştırılmasını istedikleri konuları mahkemeye bildirirler. Mahkeme ayrıca tanıkları da dinler. Öncelikle mahkeme tanıklara davetiye çıkartır. Gelenleri dinler. Bundan başka hakim, tanıklara soracağı sorularla boşanma sebeplerinin varlığını araştırır. Tarafların kusurlarını tanık beyanları ile tespit eder. Araştırılması istenen hususları araştırır.

Mahkemenin kararı, temyiz, mahkeme kararının kesinleşmesi

Mahkeme delilleri topladıktan sonra kararını verir. Boşanma davasını kabul veya ret eder. Eğer karar taraflardan biri tarafından mahkemenin kararı temyiz edilirse dosya Yargıtay'a gider. Mahkemenin gerekçeli kararı hem davacıya hem de davalıya tebliğ edildikten sonra şayet temyiz edilmez ise bu karar kesinleşmiş olur. Eğer bu karar temyiz edilirse Yargıtay'dan onama kararı verildiğinde bu karar da karar düzeltme yoluna taraflar gitmez ise karar kesinleşir. Boşanma kararı kesinleşince ilgili Aile Mahkemesi Nüfus Müdürlüğüne tarafların boşandıklarını bildirir. Böylece bu durum artık nüfus kaydında da görünür.

Türk Hukukunda boşanma davası ile ilgili nafaka talepleri

Türk aile hukukunda boşanma davası ile ilişkili, iştirak, yoksulluk ve tedbir nafakası olmak üzere üç çeşit nafaka vardır. Yakın hısımlar arasında söz konusu olan yardım nafakası boşanma davası ile ilgili değildir. Tedbir

nafakası yukarıda detaylıca incelendiğinden bu bölümde iştirak ve yoksulluk nafakası ile ilgili hususlara değinilecektir.

İştirak nafakası, çocuklar için ödenen nafakadır. İştirak nafakasında tarafların kusuru aranmaz, velayet kendisinde olan anne veya baba diğer taraftan iştirak nafakası talebinde bulunabilir.

Yoksulluk nafakası, boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eşe ödenen nafakadır. Kusursuz ya da diğer eşe göre daha az kusurlu olan tarafa hükmedilir. Taraflar eşit kusurlu ise yoksulluk nafakasına hükmedilmemektedir. Buna karşılık her iki taraf da kusursuz ise, nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaksızın boşanma neticesinde yoksulluğa düşecek olan eş lehine nafakaya hükmedilebilir.

Türk aile hukukunda nafaka miktarının tespitinde kesin bir kriter ya da sınır söz konusu değildir. Hakim her somut olayın özelliğine, tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre takdir hakkını da kullanarak hakkaniyete göre karar vermektedir.

Hakimin takdiri nafakanın irat (gelir) şeklinde ödenmesi ise, toplu ödeme mümkün değildir. Nafaka belirlenen miktarda aylık olarak ödenir. Ancak bazen hakim durum gerektirdiği takdirde nafakanın toplu olarak, bir seferde ödenmesine karar verebilmektedir, bu gibi durumlarda nafaka toplu olarak da ödenebilir.

Lehine nafaka hükmedilen eş, ileride ekonomik şartlarının değiştiğini, ödenen nafakanın içinde bulunduğu ekonomik şartlar nedeniyle geçimini sağlamaya, ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini ileri sürerek nafakanın artırılması davası açabilir. Hakim yine tarafların, boşanma anındaki şartları ile artırım davası açıldığı andaki şartlarını değerlendirerek karar verir.

Nafaka yükümlüsü eş de ekonomik şartlarının değiştiğini, ödediği miktarın geçimini ve ihtiyaçlarını zora soktuğunu, bununla birlikte karşı tarafın ekonomik şartlarında iyileşme olduğunu ileri sürerek nafakanın kaldırılmasını ya da miktarın indirilmesini talep edebilir. Hakim yine tarafların, boşanma anındaki şartları ile artırım davası açıldığı andaki şartlarını değerlendirerek karar verir.

İştirak nafakası, velayetin taraf değiştirmesi halinde, velayet hakkının sona ermesi halinde sona erer.

Yoksulluk nafakası ise, nafakanın kaldırılması davası neticesinde hakimin kararı ile, lehine nafaka hükmedilen tarafın evlenmesi ya da

evliymiş gibi yaşaması halinde, tarafların yeniden birbirleri ile evlenmesi halinde ve taraflardan birinin ölümü ile sona erer.

Tedbir nafakası, boşanma davasında hükmedilmişse hakimin boşanmaya karar vermesi halinde kararın kesinleşmesi ile; boşanmaya karar verilmemesi halinde ise hakimin belirleyeceği süreye kadar, belirlenmezse ret kararının kesinleşmesi ile sona erer.

Boşanma davası açılmaksızın tedbir nafakası davası açılmış ise, hakimin belirleyeceği süreye kadar, süre belirlenmemişse tarafların boşanmasına kadar ya da talep halinde hakim kararı ile kaldırılmasına karar verilinceye kadar devam eder.

Boşanma Davasında Maddi ve Manevi Tazminat

Türk hukukuna göre boşanmadan dolayı maddi ve/veya manevi tazminat talep edebilmek için kusur şartı aranır ve bu nedenle de maddi ve/veya manevi zarar meydana gelmiş olması gerekir. Ayrıca talep edenin, evliliğin sona ermesi bakımından kusursuz veya daha az kusurlu olması gerekir.

Türk Aile Hukuku'na göre yabancı mahkemelerde verilen boşanma kararlarının geçerliliği ve tanınması

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının, ikamet ülkelerinin Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunları eğer bu hakkı onlara tanıyorsa, Türk mahkemelerinden başka yabancı mahkemeler önünde, Türk yasalarına göre veya yabancı ülke yasalarına göre boşanabilmeleri mümkündür.

Türkiye'de ikametgahı bulunmayan Türk vatandaşlarının boşanma davaları, ikamet ettikleri ülke mahkemesinde açılmadığı veya açılamadığı takdirde, Türkiye'de yer itibariyle yetkili mahkemede, bulunmaması halinde ilgilinin oturduğu yerin, Türkiye'de oturmuyorsa Türkiye'deki son ikametgahın bulunduğu yerin mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir Mahkemelerinden birinde görülür.

Eşlerden birinin Türk olması halinde de Türkiye'de boşanma davası açılması mümkündür.

Boşanma kararı ve tenfiz

Boşanma kararı yabancı bir mahkeme tarafından verilmiş ise, kararın Türkiye'de geçerli olabilmesi için, Türkiye'de şahsen veya avukat aracılığı ile tenfiz davası açılması gerekir. Tenfiz davası yeni bir boşanma davası değildir. Yabancı mahkeme kararının Türk hukuku bakımından uygulanabilmesi amacıyla Türk mahkemesince tanınmasıdır. Tenfiz davasının açılacağı mahkeme, yukarıda değinilen esaslara göre belirlenir.

Türkiye'de tenfiz için gerekli işlemler:

-Boşanan taraflardan en az birinin halen Türk vatandaşı olması gerekir.

-Yabancı ülke mahkemesince verilmiş boşanma kararının kesinleşmiş olması, yani kararda temyiz sürecinin tamamlandığını veya temyiz için tanınan sürenin dolduğunu gösteren kesinleşme şerhinin bulunması gerekir.

- Apostil vermeye yetkili makamdan kesinleşme şerhinden ayrı olarak bir de Apostil alınması ve karara işletilmesi zorunludur.

-Üzerinde kesinleşme şerhi ve Apostil bulunan kararın, yetkili Türk Başkonsolosluğunca veya Türkiye'de noterlikçe tanınan bir yetkili/yeminli tercüman tarafından Türkçeye tercüme edilmesi gerekir. Bu tercümenin Türkiye dışında Türk Başkonsolosluğu tarafından, Türkiye'de ise noterce onaylanması gerekir. Bu işlemlerin ardından tenfiz istemi için bir dilekçe ile ilgili aile mahkemesine başvurulur. Tenfiz dilekçesine aşağıdaki belgeler eklenir.

a- Yabancı mahkeme ilamının o ülke makamlarınca verilen onanmış aslı ve onanmış tercümesi,

b- İlamın kesinleştiğini gösteren ve o ülke makamlarınca verilen onanmış yazı veya belge ile onanmış tercümesi",

Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dahilinde verir:

-Yabancı Mahkeme tarafından verilmiş bir mahkeme kararının, boşanma kararının aslı olacak,

-Verilen bu karar kesinleşmiş olacak ve apostille denilen belge de olacak.

-Yabancı Mahkeme Kararının tamamının yeminli tercüman tarafından Türkçeye tercüme edilmiş ve resmi kurumlar (Noter) tarafından tasdik edilmiş onaylı sureti bulunacak.

Tenfizi istenen kararın mutlaka mahkeme tarafından verilmesi ve mahkeme hükmü niteliği taşıması gerekir. Belediye vb. idari birimlerin verdiği boşanma kararının tenfizine karar verilemez.

-Türkiye ile ilamın verildiği yabancı devlet arasında yasadan doğan fiili veya hukuki karşılıklılık (mütekabiliyet) veya bu konuda anlaşma(sözleşme) olmalıdır.

-Yabancı Mahkeme Hükmünün kamu düzenine açıkça aykırı olmaması gerekir, (örneğin dava hakkı olmayan bir kişinin açmış olduğu dava neticesinde karar verilmiş ise tenfiz kararı verilemez.)

-İlamın Türk Mahkemelerinin kesin yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması gerekir. (Taşınmazın aynına ilişkin davalarda Türk mahkemelerinin yetkisi kesindir.) ancak boşanma, ayrılık ve evliliğin iptali gibi davalar da kesin yetki yoktur.

-Yabancı ülke kanunları uyarınca kendisine karşı tenfizi istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyapta hüküm verilmiş olsa dahi, bu kişinin yukarıda ki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemelerine itiraz etmemiş olması gerekir. İtiraz etmiş ise davanın reddine karar verilmelidir. Kısacası tenfiz kararı verilebilmesi için yabancı mahkeme tarafından usulüne uygun olarak karşı tarafa savunma hakkı verilmesi gerekir.

-Türklerin kişi hallerine ilişkin yabancı ilamda Türk kanunlar ihtilafı kuralları gereğince , yetkili kılınan hukukun uygulanmamış ve Türk

vatandaşı olan davalının tenfize bu yönde itiraz etmemiş olması gerekir. Diğer bir anlatımla Türk kanunlar ihtilafı kuralları gereğince Türklerin boşanma davaları için öngörülen hukukunun uygulanmadığının belirlenmesi ve bu yönde davalının itirazda bulunması halinde tenfiz kararı verilemez.

-Tanıma tenfiz davası 10 yıllık zamanaşımına tabidir. Süresinde zamanaşımı itirazı olmadan hakim re' sen bu hususu değerlendiremez.

Çocukların velayeti

18 yasından küçük çocuk sahibi çiftlerin boşanmaları halinde mahkeme Türk hukukuna bağlı olarak, çocukların velayetini sadece anneye veya babaya verebileceği gibi, söz konusu velayetin anne ile baba arasında paylaştırılmasına da karar verebilir. Örneğin, iki çocuktan birinin velayeti anneye, diğerininki babaya verilebilir.

Boşanma kararında velayete ilişkin bir hüküm bulunmaması halinde çocukların velayeti, tıpkı evlilik sürecinde olduğu gibi, müştereken anne ve babaya ait olacaktır. Yani çocukların velayetinin boşanan anne ve babaya ortak olarak bırakılması mümkündür. Bu halde çocuğun anne veya babanın hangisinin yanında kalacağına mahkeme karar verebilir.

Öte yandan, boşanma olmadığı halde eşlerden birisi velayet davası açarak çocuklarının velayet hakkını üstlenebilir. Boşanma ya da velayet davası sonucu çocukların velayeti konusunda yabancı ülke mahkemelerinde alınmış kararların Türkiye'de geçerli olabilmesi için bu kararların da tenfiz edilmesi gerekmektedir. Bu durumdaki Türk vatandaşlarının mahkeme kararının apostil şerhi alınmış örneği ve onaylı Türkçe tercümesiyle şahsen veya bir avukata vekalet vermek suretiyle Türkiye'de tenfiz davası açmaları tavsiye edilir.

Çocukların pasaport işlemleri için muvafakatname düzenlenmesi

Boşanma veya çocukların velayetine ilişkin mahkeme kararlarının Türkiye'de tanıtılması zaman alan bir süreç olduğundan, tenfiz süreci

tamamlanana kadar çocukların pasaport işlemleri için her iki eşin de imzası gerekmektedir.

Çocuk sahibi eşlerin boşanmaları veya ayrı yaşamaya başlamaları halinde, çocuklardan ayrı yaşayan eşin Türk Başkonsolosluklarına müracaat ederek veya yabancı bir ülkede herhangi bir noterliğe başvurarak diğer eşi çocukları 18 yasına gelecekleri güne kadarki pasaport işlemleri bakımından yetkili kılması mümkündür. Bu amaçla düzenlenecek bir muvafakatname, boşanma ya da velayet kararının tenfiz edilmesini bekleme zorunluluğunu ortadan kaldıracak ve çocukların pasaport işlemlerini süratle tamamlanmasına hizmet edecektir. Muvafakatname sadece çocukların pasaport işlemleri bakımından geçerli olur ve eşlerin çocuklar üzerindeki velayet hakları bakımından herhangi bir değişiklik ya da kısıtlama getirmez.

iii-Rus Aile Hukuku'nda boşanma davasının koşulları, boşanmanın taraflara ve ortak çocuklara etkileri, nafaka vb. konular

Rusya'da reşit olmayan ortak çocukları bulunmayan çiftler devletin bu işle görevli resmi kayıt ofisine birlikte (anlaşmalı şekilde) başvurarak evliliklerini derhal sona erdirebilirler. Bir çiftin reşit olmayan ortak çocukları olsun veya olmasın şu sayılan hallerde Rus aile hukuku eşlerden her birine devletin bu işle görevli resmi kayıt ofisine tek başına başvurarak evliliği sonlandırma hakkı vermektedir:

- Diğer eş hakkında mahkemece verilmiş bir gaiplik (kayıp) kararı varsa.

- Eşlerden biri hakkında mahkemece verilmiş ve o kişinin temyiz kudretini kaybettiğine hükmeden bir karar söz konusu ise.

- Eşlerden biri hakkında bir mahkeme tarafından üç yıldan daha fazla süreli bir hapis cezasına hükmolunmuşsa.

Evliliğin resmi kayıt ofisine başvurularak sonlandırılmasının mümkün olduğu durumlarda, başvuru formunun ilgili eş tarafından doldurulup teslim edilmesinin üzerinden bir ay geçmekle söz konusu evlilik resmen sona erer.

Evliliğin resmi kayıt ofisine başvurularak sonlandırılmasının mümkün olduğu durumlarda (gaiplik kararı ile ilgili durum hariç olmak üzere) eşler

arasında ortak malvarlığı, nafaka, çocukların velayeti gibi konularda anlaşmazlık çıktığı takdirde, bu anlaşmazlıklar evliliğin resmi kayıt ofisi tarafından idari işlemle sonlandırılması sürecini etkilemez. Bu anlaşmazlıklarla ilgili ayrıca mahkemece hüküm tesis edilir. Bu arada eklemeliyiz ki Rus Aile Hukuku'na göre aksi bir evlilik sözleşmesi ile kararlaştırılmadıkça Rusya'da evlilik içi mülkiyet rejimi mal ortaklığıdır.

Eşlerden biri boşanma davası açtığında eğer mahkeme herhangi bir nedenle çiftin bir arada yaşamasının ve ailenin devam etmesinin imkansız olduğuna hükmederse boşanmaya izin verir. Mahkeme bazı durumlarda bu kanaatte olsa bile evli çiftlere üç aylık "son bir düşünme süresi" vererek davayı erteleyebilir. Bu sürenin sonunda eşlerden biri boşanmada ısrarlı ise mahkeme yine boşanmaya hükmeder.

Önemle belirtmeliyiz ki, Rus Aile Kanunu 17. maddesi hamile kadınının kocasının hamilelik esansında ve doğumdan itibaren bir yıl süresince tek taraflı boşanma davası açmasını kesin olarak yasaklamıştır.

Rusya'da eğer reşit olmayan ortak çocukları olan eşlerden iki taraf da boşanma arzusunda ise bu takdirde mahkeme boşanma talebinin gerekçeleri ile ilgilenmez ve boşanmaya hükmeder. Bu durumda tarafların ortak çocukların velayeti ile ilgili hususlarda anlaşma ve bunu yazılı bir şekilde mahkemeye sunma hakları vardır. Bu tür bir anlaşma yoksa ya da tarafların vardığı anlaşma çocuğun çıkarlarına aykırı ise mahkeme velayet ile ilgili hususları Rus Aile Kanunu'na uygun olarak karara bağlar. Benzer şekilde boşanmak isteyen taraflar nafaka ve mal paylaşımı ile ilgili olarak da anlaşabilir ve bu anlaşmalarını yazılı şekilde mahkemeye sunabilirler. Anlaşma yoksa mahkeme bu konularla ilgili hususları da Rus Aile Kanunu'na uygun olarak karara bağlar.

Rus Aile Hukuku'nda nafaka hükümleri sınırlıdır ve şu koşullarda nafaka bağlanır:

-Boşanan kadın hamile ise hamilelik ve doğumu takip eden üç yıl boyunca.

-Ortak çocuk özürlü ise ve velayeti elinde tutan eş ihtiyaç sahibi ise bu çocuk 18 yaşına basıncaya kadar. (Bu aşamadan çocuk için gerekirse (ana babaya yönelik) başka kanuni talep mekanizmaları devreye girer).

-İhtiyaç sahibi özürlü bir eski-eş söz konusu ise. Özür boşanmadan önce veya boşanmadan itibaren en fazla bir yıl içinde meydana gelmiş olmalıdır.

-Boşanmadan itibaren emekliliğine beş yıldan fazla kalmamış ihtiyaç sahibi bir eski eş söz konusu ise. Bu durumda nafaka talep etmek için tarafların uzun süredir evli olması gerekmektedir. Kanun uzun süre demekte ama spesifik bir yıl tespit etmemektedir.

Boşanan taraflar nafaka miktarı hakkında anlaşma yapabilirler. Anlaşma yoksa miktarı mahkeme belirler.

Rusya Federasyonu Anayasa'sı 19.Maddesi kadın ve erkek eşitliğini kesin olarak tesis etmiştir. Aile yapısını düzenleyen kanun maddeleri de düzenleme yaparken bu eşitlik ilkesini esas alır. Bu nedenle Rus Aile kanununun 14.maddesi nafaka konusunu düzenlerken sadece anne için değil baba için de nafaka hakkı getirmektedir. Ancak bu koşulun oluşması için annenin çalışıyor olması, babanın ise çocuğun bakımı ile ilgilenmesi nedeniyle çalışamaz durumda olduğunun belgelenmesi gerekmektedir. Eğer anne veya babadan birisinin ebeveynlik hakları mahkeme tarafından tamamen veya kısmen kaldırılmış ise bu kişinin nafaka talep hakkı tamamen ortadan kalkmaktadır.

Çocuklara İlişkin Hususlar

i-Abhaz Aile Hukuku'nda çocukların nüfusa kayıt işlemleri ile vatandaşlık durumları

Abhazya'da vatandaşlara dair kayıtların tutulması sistemi

Abhazya'da vatandaşlara ait doğum, ölüm, evlenme, boşanma, evlat edinme, babalığın tescili, isim veya soyadı değişikliği, milliyet kaydının değiştirilmesi gibi her türlü medeni hal değişikliği ile ilgili kayıtların tutulmasından Adalet Bakanlığı sorumludur. Abhazya Adalet Bakanlığı sırf bu kayıtların tutulması ve taraflarca, mahkemelerce veya resmi kamu yetkilileri tarafından kanunla saptanan hallerde talep edilmesi durumunda

bir örneğinin bu kişi veya kurumlara verilmesi için Devlet Kayıt Arşivi kurumunu teşkilatlandırmıştır. Yurt dışında bu görevin ifası ile ise, Abhazya'yı yabancı ülkelerde temsil eden konsolosluk yetkilileri görevlendirilmiştir. Abhazya Medeni Durum İşlemleri Yasası (2007 yılında kabul edilmiş, 2008 yılında değişikliğe uğramıştır) uyarınca bu kayıtlar Abhaz ve Rus dillerinde tutulur.

Abhaz Devlet Kayıt Arşivi tarafından bu kayıtlar tutulurken mutlaka ilgili kaydın veya kayıt değişikliğinin dayanağı olan belgelerin ibrazı gerekir. Bunların hangi belgeler olduğu, ilgili kanunda her durum için ayrı ayrı detaylıca anlatılmıştır.

Kendisine lazım gelen bir nüfus kaydını, medeni durum belgesini ve sair benzer evrakı kaybeden veya nerede olduğuna dair bilgisi olmayan aşağıda sayılan kişiler ilgili kayıtların suretlerini resmi makamdan talep edebilirler:

- İlgili resmi kaydın hakkında tutulduğu kişinin kendisi.
- İlgili resmi kaydın hakkında tutulduğu kişinin vefatı halinde kanuni mirasçıları.
- Ebeveynler veya veliler, ya da bir kişiye mahkemece atanmış vasiler (eğer ilgili kaydın hakkında tutulduğu kişi reşit olmamış ise).
- İlgili resmi kaydın hakkında tutulduğu kişinin söz konusu kayıt suretini almak için noterden özel yetki verdiği temsilcisi.

Abhazya'da yabancı makamlarca düzenlenen belgelerin geçerliliği

Vatansız veya yabancı ülke vatandaşı kişilere ait yabancı ülke makamları tarafından düzenlenen belgelerin (aksi Abhazya'nın tarafı olduğu bir sözleşme ile kararlaştırılmadığı sürece) Abhazya'da resmi bir geçerliliğe sahip olabilmesi için mutlaka Abhazya'nın resmi diline noter onaylı olarak tercüme edilmiş olması ve Abhazya Adalet Bakanlığı tarafından (belgenin sıhhat ve geçerlilik açısından) onaylanmış olması zorunluluğu bulunmaktadır.

Abhazya’da dünyaya gelen bir çocuğun nüfusa kaydedilebilmesi için prosedür şu şekildedir:

Gereken belgeler;

- Doğum bir hastanede gerçekleşti ise bu hastaneden verilecek doğum belgesi.

- Bir hastaneye bağlı olarak görev ifa eden bir doktor nezaretinde (hastane dışında) gerçekleşen bir doğumda, annenin sonradan ilgili sağlık kurumuna başvurusu ile söz konusu sağlık kurumu tarafından verilecek doğum belgesi.

- Hastane dışında ve bir tıp görevlisinin desteği olmadan gerçekleşen doğumlarda, doğuma şahit olan bir kişinin şahadeti. Bu şahadet yazılı olabileceği gibi doğum kaydını oluşturacak resmi memur önünde sözlü olarak da beyan edilebilir. Bir doğumun gerçekleştiğine dair yazılı her türlü belgedeki imzanın sahibine ait olduğu (ilgili sağlık kuruluşu veya doğuma şahadet eden vatandaşın ikamet ettiği yer yerel makamı) tarafından tasdik edilmelidir. Aksi takdirde imza sahibinin de doğumun resmi kaydı esnasında görevli kayıt memurunun yanına bizzat gelmesi gerekir.

Abhazya’da doğum kaydını yapmaya yetkili makam ebeveynlerin (veya tek ebeveyn söz konusu ise onun) ikamet ettiği veya doğumun gerçekleştiği yerin doğum kayıt ofisidir. Her türlü doğum kaydında yeni doğanın doğum yeri, tarihi, cinsiyeti, ebeveynlerinin adı-milliyeti vb bilgiler bulunur.

Abhazya’da çocuğun doğum kaydını yapmak için iki ebeveyn birlikte yazılı veya sözlü olarak ilgili resmi makama başvurabileceği gibi, onların bu imkanının herhangi bir nedenle olmaması durumunda bir yakınları tarafından da bu başvuru geçekleştirilebilir. Bu başvuruya yukarıda belirtilen doğum belgesi vb belgeler ile ana-babanın kimliğini ispata yarayan dokümanların suretleri de eklenmiş olmalıdır. Bu bildirimin doğumdan itibaren bir ay içinde yapılması zorunludur.

Evli çiftlerin çocukları ile ilgili doğum kaydında ana baba adının yazılmasında evlilik cüzdanı esas alınır. Doğum esnasında çiftlerden biri sağ değilse, boşanma vuku bulmuşsa veya evlilik herhangi bir nedenden ötürü bir mahkeme kararı ile iptal edilmişse, bu hadiselerin meydana

gelmesinden itibaren 300 gün içinde doğan çocuklara da evlilik içinde doğan çocuklarla aynı işlem uygulanır ve evlilik cüzdanında koca olarak geçen kişi yeni doğanın baba hanesine ad olarak yazılır.

Eğer yeni doğanın ana ve babası arasında evlilik bağı yok ise

- Babalık bağı yasal olarak ilgili mevzuat uyarınca tesis edilmişse bu kişinin adı baba hanesine yazılır,

- Babalık bağı ile ilgili bu tip bir işlem tesis edilmemişse annenin bilgilendirmesi ile çocuğun adı ve babası ile ilgili bilgiler kayıt altına alınır. Çocuğun babası ile ilgili annenin verdiği bilgilerin kayıt altına alınmış olması o kişi ile yeni doğan arasında resmi bir babalık ilişkisi tesis etmez.

Abhazya'da çocuğun soyadının kaydı Türkiye'deki sistemden farklıdır. Evli çiftlerin her ikisi de aynı soyadını taşıyorsa çocuk da bu soyadını alır. Eğer çiftin evli olmalarına rağmen soyadları ayrı ise aralarındaki anlaşmaya göre çocuk ana veya baba soyadından birini alabilir. Bu konuda bir uyuşmazlık çıkarsa çocuğun korunmasından sorumlu resmi makamın (bu genelde bir mahkemedir) uygun bulacağı çözüm kabul edilir. Eğer bir evlilik bağı yok ise ve resmen bir tanıma söz konusu olmamışsa bu takdirde çocuk annenin soyadını alır.

Abhazya'da evlilik haricinde doğan çocuğun babası tarafından tanınması prosedürü

Abhazya'da evlilik harici doğan çocuğun babası tarafından tanınması işlemi resmi prosedüre tabidir. Bu işlem ya evlilik dışı çocuk sahibi olan çiftin beraberce ilgili nüfus memuruna yazılı başvurusu yoluyla ya da babalığı tespit eden veya babalığın tanınması yönünde karar veren bir mahkeme ilamının ilgili nüfus memuruna sunulması yoluyla olur. *Abhaz Medeni Durum İşlemleri Yasası* uyarınca evli olmayan ancak birliktelikleri neticesinde çocuk bekleyen taraflar herhangi bir nedenden ötürü doğumun ertesinde ortak başvuru yapma imkanı bulamayacaklarını düşünüyorlarsa, hamilelik esnasında da doğacak çocuğun babalık durumuna dair aynı resmi mercide yazılı beyanda bulunabilirler. Bu tür bir beyanın mevcudiyeti halinde doğumdan sonra ayrıca bir beyana gerek kalmadan, çocuğun doğum

belgesindeki babalık hanesine, kendisini baba olarak beyan eden kişinin adı derhal işlenir.

Abhazya'da çocukların vatandaşlık durumları

Daha önce de vatandaşlık konuları genel başlık altında işlenirken anlatıldığı üzere Abhazya'da bir çocuk aşağıda belirtilen hallerde doğumdan itibaren Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanır:

a) Her iki ebeveyni veya yalnız ebeveyni (örneğin ebeveyn olarak sadece anne varsa) Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı ise doğum yerine bakılmaksızın;

b) Ebeveynlerden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı, diğeri vatansızsa veya diğer ebeveyn hakkında gaiplik kararı varsa veya nerede olduğu bilinemiyorsa doğum yerine bakılmaksızın;

c) Ebeveynlerden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı ve diğeri yabancı bir ülke vatandaşı fakat çocuk Abhazya Cumhuriyeti topraklarında dünyaya gelmişse, veya çocuk başka türlü bir muamelede vatansız pozisyonuna düşecekse,

d) Abhazya Cumhuriyeti topraklarında bulunan ve ebeveynleri bilinmeyen ve bulunma tarihinden itibaren altı ay içinde ebeveynleri ortaya çıkmayan bir çocuk söz konusu ise;

Öte yandan 2004 tarihli Abhaz Vatandaşlık yasasının 13. maddesinin ilk paragrafında belirtilen yukarıda sayılan şartları taşımasalar da kimi çocuklar aşağıda sayılan durumlarda Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına basitleştirilmiş usulde kabul edilirler:

a) Eğer ebeveynlerinden biri Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı olan ebeveyninin bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu ve vatandaş olmayan diğer ebeveynin bu başvuruya dair onayı varsa. Eğer çocuk halihazırda Abhazya Cumhuriyeti topraklarında yaşıyorsa diğer ebeveynin bu tür bir onayına ihtiyaç yoktur;

b) Tek ebeveyni bulunan ve bu ebeveyni Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı

olan bu ebeveyninin bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu mevcutsa;

c) Vesayet altında bulunan ve bu vasisi Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı olan bir çocuk söz konusu ise ve bu çocuğun Abhaz vatandaşı olan bu vasisinin, bu çocuk adına, onun Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığına kabul edilmesi için bir başvurusu mevcutsa;

ii-Türk Aile Hukuku'nda çocukların nüfusa kayıt ve pasaport işlemleri ile vatandaşlık durumları

Türk vatandaşı bir anneden veya babadan dünyaya gelen çocuklar, diğer eşin uyruğu ne olursa olsun Türk vatandaşı olurlar.

Her ikisi de Türk vatandaşı olan çiftlerin evlilik birliği içerisinde dünyaya gelen çocukları babanın nüfus kütüğüne, babanın soyadı ile kaydedilir. Erkeğin Türk, kadının yabancı ülke vatandaşı olması halinde de kayıt işlemi bu şekilde yapılır. Kadının Türk, erkeğin başka ülke vatandaşı olması halinde ise çocuk annesinin nüfus kütüğüne babasının soyadıyla kaydedilir.

Çocuğun annesinden veya babasından dolayı bir başka ülke vatandaşlığını da kazanmış olması halinde, bu husus da ayrıca nüfus kütüklerine işlenir. Bu şekilde doğuştan itibaren anne veya babasının uyruğuna bağlı olarak yabancı ülke vatandaşlığını kazanan çocuklar, ömür boyu çifte vatandaş statüsüne sahip olurlar.

1587 sayılı Türk Nüfus Hizmetleri Kanununun 74. maddesi uyarınca, Türk vatandaşlarının doğan çocuklarını 30 gün içerisinde Türkiye'de kayıtlı bulundukları nüfus müdürlüklerine bildirmeleri gerekmektedir. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının, yurt dışında gerçekleşen doğum olaylarını en yakın Türk temsilciliğine bildirmeleri için ise 60 günlük yasal bir süre düzenlenmiştir. Bu süreler geçirildiği takdirde Nüfus kanununun 52. Maddesi uyarınca para cezası uygulanır. Yurt dışında doğan çocukların nüfusa kayıt işlemleri, vatandaşların bağlı bulundukları Başkonsolosluklar veya Konsolosluk şubeleri aracılığıyla yaptırılabilir. Söz konusu işlem yaptırılmadığı takdirde, çocuklar Türk vatandaşı sayılmamakta ve miras haklarından yararlanamamaktadırlar. Ayrıca Türkiye'yi ziyaretleri sırasında yabancı

ülke vatandaşı muamelesi görmektedirler. Fevkalade durumda uluslararası doğum belgesi ile baba veya kanuni vekili Türkiye'de bağlı bulundukları Nüfus Müdürlüklerine başvurarak nüfusa tescil işlemini yaptırabilir.

Yabancılarla evli Türk vatandaşları çocuklarına eşiyle anlaşarak biri Türk, diğeri yabancı olmak üzere çift isim koyabilirler. Sadece yabancı isim konulduğu takdirde, nüfus müdürlüğünün, ismin değiştirilmesi için ikaz etme yetkisi vardır.

Ana ve baba ayrı dinlerde ise, aralarında bir anlaşmaya vararak çocuğun dini konusunda karar vermeleri gerekmektedir. Anlaşamazlarsa babanın oyu geçerlidir.

Ayrıca, çocuk 18 yaşını doldurması halinde kendi dinini ve vatandaşlığını seçme hakkına sahiptir.

Evlilik içinde doğan çocuklar, babalarının nüfusta kayıtlı oldukları haneye baba soyadıyla; evlilik dışında doğan çocuklar anasının bekarlık hanesine, anasının bekarlık soyadı ve bildirilen baba adıyla; tanınan veya babalığına hükmedilen çocuklar baba hanesine, baba soyadı ile tescil edilirler.

Bildirim zorunluluğu ve süresi

Sağ olarak dünyaya gelen her çocuğun, doğumdan itibaren Türkiye'de otuz gün içinde doğumun gerçekleştiği yerin veya herhangi bir yerin nüfus müdürlüğüne, yurt dışında ise altmış gün içinde dış temsilciliğe bildirilmesi zorunludur.

Bildirim şekli

Doğum bildirimi, doğumu gösteren resmî belgeye dayanarak yapılabileceği gibi sözlü beyana dayalı olarak da yapılabilir. Yurt dışındaki doğum bildirimleri, yabancı makamlardan alınmış resmî belge veya raporun dış temsilciliğe verilmesi veya doğumla ilgili resmi belge veya raporların aslı ile Türkçeye tercüme edilmiş örneklerinin, ilgililerin nüfus kaydını

içeren kimlik bilgileri veya aile kütüklerinde kayıtlı oldukları yeri gösteren belgeleri ve çocuğa konulan adın belirtildiği dilekçe ile birlikte posta ile ilçe nüfus müdürlüklerine veya dış temsilciliklerimize gönderilmesi suretiyle yapılabilir.

Bildirim yükümlülüğü

Bildirim; veli (ana, baba), vasi, kayyım, bunların bulunmaması halinde ise, çocuğun büyük ana, büyük baba veya ergin kardeşleri ya da çocuğu yanında bulunduranlar tarafından yapılabilir.

Doğumevlerinde, hastanelerde, ceza ve tevkif evlerinde, vapur, tren, uçak gibi genel yolcu taşıtlarında olan doğumların yazdırılması ödevi de yukarıda belirtilen kişilere aittir.

15 yaşını dolduran küçük kendi isteği ve velisinin rızası ile mahkemece ergin kılındığı takdirde kendisi, ergin kılınmadığı takdirde atanacak kayyım tarafından çocuğun bildirimi yapılır. Ancak; annenin ergin olmaması ve çocuğun da kanuni süresi içinde bildirilmemiş olması halinde, çocuğu yanında bulunduran yakınları veya köy ya da mahalle muhtarı annenin kızlık hanesine tescil edilmek üzere bildirimde bulunur.

Resmi vekiller, çocuğun adının da belirtildiği özel vekillik belgesi ibraz etmek suretiyle, müvekkilleri adına bildirimde bulunabilirler.

Yetiştirme yurtları, bakımevleri ve benzeri yerlerin sorumluları, buralarda bulunanların aile reisleri ve kişiler yanlarında çalıştırdıkları ya da barındırdıkları küçük veya erginlerden aile kütüklerine kayıtlı olmayanların tescillerini sağlamak için ilçe nüfus müdürlüklerine beyanda bulunmak ve gerekli işlemleri yapmakla görevlidirler.

İlçe nüfus müdürlükleri, aile kütüklerine tescil edilmemiş bir yaşından büyük çocukların varlığını haber aldıkları takdirde, çocukların ana, baba veya vasilerini, bunların bulunmaması halinde, ikinci dereceye kadar hısımlarını veya çocukları yanlarında bulunduranları ya da muhtarları doğum bildiriminde bulunmak üzere beyana davet etmeye yetkilidirler.

Doğum tutanaklarının düzenlenmesi

İlçe nüfus müdürlüklerine doğum olaylarına ait bildirim yapıldığında, memur tarafından üç örnek doğum tutanağı düzenlenir. Bildirimde bulunanın adı, soyadı, doğum tarihi ve adresi ilgili alanlara yazıldıktan sonra, doğum tutanağı bildirimde bulunana okunur. Bir yanlışlık olmadığı takdirde bildirimde bulunan ve tutanağı düzenleyen memur ile onaylayan nüfus şefi veya ilçe nüfus müdürü tarafından doğum tutanakları imza edilir.

Doğum tutanakları üzerinde silinti ve kazıntı yapılmaz, yanlışlık halinde yeniden düzenlenir.

Doğumun aile kütüğüne tescili

Altı yaşından küçük çocukların tescili

Bir aylıktan büyük, altı yaşından küçük (72 ay) çocukların tescili için yapılan bildirimlerde, memur doğum tutanağını düzenler ve ayrı bir kağıda beyanda bulunanın bildirim süresini geciktirmesi konusunda savunmasını alarak imzalatır.

Altı yaşından büyük, on sekiz yaşından küçük çocukların tescili

Altı yaşından büyük (72 ay + 1 gün) ve on sekiz yaşından küçük (216 ay) çocuklara ait bildirim yapılırken yaş tespiti için çocuğun bildirim yapılan nüfus idaresine getirilmesi zorunludur. Memur çocuğu gördükten sonra yaş tespit formu düzenler. Form, nüfus memuru, şef veya nüfus müdürü tarafından imzalanarak sağlık ocağına gönderilir. Yaş tespit formunda belirlenen yasa göre doğum tutanağı düzenlenerek açıklamalar bölümüne gerekli bilgiler yazılır.

Süresi içinde bildirilmeyen doğumlar

Kanuni süreyi geçirdikten sonra bildirilen altı yaşını bitirmemiş olan çocukların doğum tarihinin tespitinde beyan esas alınır. Çocuk altı yaşını doldurmuş ise nüfus müdürlüğüne getirilerek resmî sağlık kuruluşunca

yaşının tespit edilmesi sağlanır. Doğuma ait resmî belge ibraz edilmesi halinde, yaş tespitine gerek kalmaz.

Aile kütüğüne tescil edilmeden ölen çocukların tescili

Sağ olarak doğmuş ancak nüfus kütüğüne tescil edilmeden ölen çocuklara ait ölüm tutanakları nüfus idarelerince kabul edilir. Ölüm tutanağındaki bilgilere dayanılarak doğum tutanağı tutulur ve her iki tutanak sırası ile aile kütüğüne geçirilir.

Ölü doğmuş olan çocuklara ait bildirim kabul edilmez.

Doğumu bildirilen çocukların vatandaşlığının belirlenmesine ilişkin esaslar

Evlilik içinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı babadan olan çocuklar doğumlarından başlayarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanırlar. Bu çocuklar usulüne uygun olarak düzenlenen doğum tutanaklarına dayanılarak baba hanesine tescil edilirler. Çocuğun yurt dışında doğması veya anasının yabancı bir devlet vatandaşı olması çocuğun Türk vatandaşı olmasına engel olmaz.

Evlilik dışında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı babadan ve yabancı ülke vatandaşı anadan doğan çocuk;

Babanın ana ile evlenmesi sonucunda; Medeni Kanunun 292nci maddesine göre kendiliğinden,

Ananın veya çocuğun istemesi üzerine; Medeni Kanunun 301 inci maddesi uyarınca mahkemece soy bağının belirlenmesi ile,

Medeni Kanununun 295 inci maddesi uyarınca tanınması halinde soy bağının kurulması sonucunda babasına bağlı olarak doğumdan itibaren Türk vatandaşı olur. Bu durumda usulüne göre doğum tutanağı düzenlenerek söz konusu çocuk babasının kayıtlı olduğu idari birime, baba soyadıyla tescil

edilir. Annesi ile arasında soy bağına ilişkin bağ kurulur gerekli açıklama yapılır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı anadan doğan çocuklar

Türkiye içinde veya dışında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı anadan doğan çocuklar doğumlarından başlayarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanırlar. Bu çocuklardan evlilik içinde doğanlar usulüne uygun olarak düzenlenen doğum tutanaklarına dayanılarak ananın evlilik hanesine, evlilik dışında doğanlar ise analarının bekarlık hanesine tescil edilirler.

Türkiye dışındaki doğumlarda izlenmesi gereken prosedür

Doğum tutanaklarının düzenlenmesi

Doğum bildiriminin yabancı makamlardan alınmış belgeye dayalı olması halinde üç örnek doğum tutanağı düzenlenir. Tutanağa, " ......den verilen ..... tarih ve ..... sayılı belgeye dayanılarak düzenlenmiştir." açıklaması yapılır. Bildirimde bulunana ait alan doldurulur, imzası alınır, Türk dış temsilciliğince de imza edilir ve mühürlenir.

Bildirimi yapanın bulunduğu yerde Türk dış temsilciliği yok ise; doğumla ilgili resmi belge veya raporların aslı ile Türkçeye tercüme edilmiş örnekleri, ilgililerin kimlik bilgilerini içeren ve nüfusta kayıtlı oldukları yeri gösteren belgeler, çocuğa konan adın belirtildiği dilekçeye eklenerek, posta ile en yakın Türk dış temsilciliğine gönderilmek suretiyle bildirim yapılabilir. Bu takdirde doğum tutanağında bildirimi yapanın imzası aranmaz.

Bildirimin beyan yoluyla yapılması halinde, doğum bildirimi tutanaklara geçirilir ve doğum tutanakları bildirimi yapan ile görevliler tarafından imzalanır.

Doğumun aile kütüğüne tescili

Doğum tutanağının dış temsilciliklerce tescil edilmek üzere ilgili nüfus müdürlüğüne gönderilmesi halinde, doğum tutanağına dayanılarak aile kütüğüne tescil edilir.

Yurt dışındaki doğum olaylarının Türkiye'de bildirilmesi

Yurt dışındaki doğum olaylarının, oturulan yerde veya bu yer yakınında Türkiye'nin dış temsilciliğinin bulunmaması veya herhangi bir nedenle bildirilememesi halinde; o yerin kişisel durum işlerini yürütmekle görevli makamlarca verilmiş olan doğum belgesinin aslı ve Türkçeye tercüme edilmiş örneği bulunulan yer nüfus müdürlüğüne verilmek suretiyle bildirim yapılabilir.

Yabancı makamlarca verilen belge, taraf olduğumuz uluslararası bir sözleşme uyarınca çok dilde düzenlenmiş bir belge ise ayrıca Türkçeye tercüme edilmesine gerek olmaksızın nüfus müdürlüğünce işleme alınarak doğum tutanağının aile kütüğüne tescil edilmesi için gerekli işlemler yapılır.

İlgilinin herhangi bir belge ibraz edememesi halinde, beyanı esas alınarak doğum tutanağı düzenlenir.

Türkiye'de ve Türkiye dışında doğum tescili için gereken belgeler

İkametgahı, bağlı bulunduğu nüfus müdürlüğüne uzak olan vatandaşların yeni doğan çocuklarının, aşağıda belirtilen belgelerin gönderilmesi durumunda, posta ile nüfusa kaydı yapılmaktadır. Ancak genel uygulama, anne babanın yaşadığı yerdeki nüfus müdürlüğü vasıtası ile bağlı bulundukları nüfus müdürlüklerine faks yoluyla kayıt yapılması, daha sonra posta yoluyla evrakların gönderilmesi şeklindedir.

1-Anne veya babanın nüfus cüzdanları.

2-Evlenme cüzdanı,

3-Çocuğun doğum belgesi,

4-İşlem ve posta ücreti,

5-Anne veya babadan birisinin direkt başvurusu.

İkametgahı, bağlı bulunduğu Başkonsolosluğa uzak olan Türk vatandaşlarının yeni doğan çocuklarının, aşağıda belirtilen belgelerin gönderilmesi durumunda, posta ile nüfusa kaydı yapılmaktadır.

1-Anne veya babanın nüfus cüzdanları,

2-Evlenme cüzdanı,

3-Çocuğun doğum belgesi, çocuğun başka ülke vatandaşlığı var ise o vatandaşlığı belirtir belge ve Türkçe tercümesi.

4- İşlem ve posta ücreti,

5-Anne ve babanın pasaport cüzdanları

Yeni doğan çocuğun 60 gün içinde Başkonsolosluğa kaydının yaptırılması gereklidir. Eğer çocuğun doğumu üzerinden 60 günden fazla bir zaman geçtiyse, babanın veya annenin yukarıdaki belgelerle birlikte bizzat Başkonsolosluğa başvurması gerekmektedir.

Doğum işlemleri için anne veya babanın birinin müracaatı yeterli olup, diğer eşin ve çocuğun gelmesine gerek yoktur.

Yukarıdaki hususlar sadece evlilik içinde doğan çocuklar için geçerlidir. Evlilik dışında doğan çocukların doğum kayıt işlemleri farklıdır.

Evlilik dışı doğan çocukların nüfus işlemleri

Evlilik dışı doğan çocuğun nesep düzeltmesi

Türk Medeni Kanunu'nun 292. Maddesi uyarınca, resmi nikah öncesi doğup da anne ve babası daha sonra birbirleriyle evlenen çocukların doğum kayıtları, anne ve babanın müşterek imzası ile yapılmaktadır. Evlilik içinde vuku bulan erken doğumlarda, doktor raporu aranır. Bu takdirde, anne veya babadan birisinin imzası yeterlidir.

Evlilik dışı doğmuş ve annenin kütüğüne kızlık soyadı ile kayıt edilmiş olan çocuğun nesebi ise ana ve babanın birbirleriyle evlenmesi sonucu herhangi bir ek işleme gerek duymadan düzeltilir.

Anne ve babanın her ikisinin de bekar veya
babanın evli annenin bekar olması halinde

Çocuğun babasının Başkonsolosluğun Noter Servisinde yapacağı 5 nüsha "Babalığı Tanıma Senedi" ne istinaden babanın soyadı ile babanın kütüğüne "evlilik dışı olarak" kaydedilir.

Annenin evli olması halinde

Bu durumda, çocuğun kaydı normal evlilik içi doğum gibi yapılmakla birlikte, çocuğun baba adı olarak annenin evli olduğu erkeğin adı belirtilir ve çocuk kadının evli olduğu erkeğin nüfus kütüğüne kaydedilir. Bu takdirde, anneden durumu belirten bir dilekçe de alınır. Ayrıca, kadının evli bulunduğu erkeğe, Başkonsolosluk tarafından bilgi verilerek, "çocuğu ret davası" açması telkin edilir.

Kadının kocasından boşanması durumunda ve başka bir erkek ile ilişkisi sonucu iddet müddeti içinde doğum yapması halinde de yukarıdaki şekilde kayıt işlemleri yapılır.

Ancak, bu karmaşık işlemlere sebebiyet vermemek bakımından, iddet müddeti içinde doğum yapacak olan kadının boşanma davası ile ilgili avukatına danışarak bu konuda ayrıntılı bilgi vermesi ve doğacak olan çocuğun babasının başka bir kişi olduğunun mahkeme kararı içinde yer almasının sağlanmasını istemesi yerinde olur.

Annesi bekar olan ve babası bulunamayan çocuğun kaydı

Medeni Kanunumuzun uyarınca, evlilik dışında doğan çocuk, annesi tarafından nüfusa kaydedilebilir. Bu takdirde, ilgili Başkonsoloslukta yapılan işlemler sırasında çocuğun baba adı sorulur; anne, babanın adını

söylemek zorundadır. Söylemediği takdirde, anneye açıklamada bulunularak, çocuğun nüfusa kayıt edilmesinin mümkün olmadığı, Başkonsoloslukta kayıt edilse dahi, Türkiye'deki ilgili Nüfus Müdürlüğünce tescil işlemlerinin yapılmasının reddedileceği belirtilerek, çocuğa baba adı olarak doğa isimlerinden "Deniz", "Kaya" vb adlar verilmesi önerilir. Anne bunu da kabul etmediği takdirde, kayıt işlemi yapılamaz.

Her ikisi de başka şahıslarla evli kadın ve erkeğin müşterek çocuklarının kaydı

Bu durumda çocuk, yukarıda (d) sıkkında belirtildiği üzere, kadının evli olduğu erkeğin nüfusuna, yine evli olduğu erkeğin adı baba adı olarak zikredilmesi suretiyle kaydedilir. Daha sonra, kadının kocası, yine yukarıda (d) şıkkında belirtilen yöntemlerle çocuğu mahkeme kararı ile reddedip dava sonuçlandıktan sonra gerçek baba, "Babalığı Tanıma Senedi" ile çocuğu kendi nüfusuna kaydettirir.

Annenin yabancı uyruklu olması halinde

Anne bekar ise, erkeğin bekar veya evli olması babalığın tanınmasına bir engel teşkil etmez. Çocuğun nüfusa kayıt edilebilmesi için Türk babanın Türk hukukuna göre tanıma yaptırması ve Babalığı Tanıma Senedi düzenletmesi gerekmektedir. Bu durumdaki çocuğa Türk pasaportu alınmak istenmesi halinde, annenin de şahsen Başkonsolosluğa gelerek yazılı olarak buna muvafakatini bildirmesi gerekmektedir.

Evlilik dışı doğan çocukların doğum kayıt işlemleri için gerekli belgeler:

İlgili ebeveynlerin:

- Nüfus hüviyet cüzdanları

- Pasaportları

Çocuğun:

Yerel makamlardan düzenlenmiş doğum kayıt belgesi gerekmektedir.

Evlilik dışı doğan çocuğun baba tarafından tanınması

Tanıma; babanın, nüfus memuruna, mahkemeye, notere veya konsolosluğa yazılı başvurarak resmi senette ya da vasiyetnamede çocuğun kendisinden olduğunu beyan etmesidir.

Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun tanımayla ilgili hükmü şu şekildedir:

"*Tanıma işlemi*

MADDE 28- (1) Tanıma; babanın yazılı başvurusu üzerine mahkemede yapılmışsa mahkeme tarafından, notere başvurusu üzerine düzenlenen senetle yapılmışsa noter tarafından tanımanın yapıldığı tarihten itibaren on gün içinde nüfus müdürlüğüne bildirilir.

(2) Tanımanın babanın vasiyetnamesindeki beyanla yapılması durumunda nüfus müdürlüğüne bildirim, vasiyetnameyi açan hâkim tarafından yapılır.

(3) Nüfus memuruna yapılan tanıma beyanı ise doğrudan aile kütüklerine tescil edilir.

(4) Tanınan çocuklar babalarının hanesine baba adı ve soyadı ile analarının kimlik ve kayıtlı olduğu yer bilgileri belirtilmek suretiyle tescil edilir.

(5) Yurt dışında yapılan tanıma işlemlerine ait bildirimler dış temsilciliklere veya Türkçeye tercüme edilip, onaylanmış olmak kaydıyla yurt içinde nüfus müdürlüklerine yapılabilir.

Nüfus Müdürlüğüne doğan çocuğu bildirim hakkı öncelikle veli, vasi, kayyıma aittir, bunların bulunmaması halinde büyük ana, büyükbaba veya ergin kardeşler ya da çocuğu yanında bulunduranlar yetkilidir. Evlilik dışında doğan çocuğun velisi sadece anne olduğundan anne gereğini yerine getirmiyorsa mahkemeden kayyım atanmasını istemek gerekir. Atanacak kayyım çocuğun doğumunu yasaya uygun olarak bildirmekle yükümlüdür."

Tanıma beyanında bulunan kimse küçük veya kısıtlı ise, veli veya vasisinin de rızası gerekir.

Başka bir erkek ile soy bağı bulunan çocuk, bu bağ geçersiz kılınmadıkça ve ananın kimliği tespit edilmedikçe tanınamaz.

Başka bir erkek ile soy bağı bulunan ve anasının kimliği bilinmeyen çocuklar için tanıma senedi düzenlenmez. Bu şekilde düzenlenmiş olarak gönderilen tanıma senetleri nüfus müdürlüklerince kayda alınarak, tescil işlemi yapılmadan durum Cumhuriyet Savcılığına intikal ettirilir ve mahkeme kararına göre işlem tesis edilir.

iii-Rus Aile Hukuku'nda bir ebeveyni Rusya Federasyonu diğeri yabancı ülke vatandaşı olan çocukların nüfusa kayıt işlemleri ile vatandaşlık durumları

Ebeveynlerinden biri Rusya Federasyonu diğeri başka ülke vatandaşı olan ve Rusya dışında doğan bir çocuk otomatik olarak Rusya Federasyonu vatandaşlığı kazanmaz. Bu statüde bir çocuğa sahip repatriantın, çocuğunun Abhaz-Türk vatandaşlığı yanı sıra Rusya Federasyonu vatandaşlığını da kazanabilmesi için Abhazya'daki Rus Konsolosluğu'na RF vatandaşı eşiyle birlikte giderek sunması gereken evraklar vardır:

-Abhaz Dışişleri Bakanlığı'ndan onaylı iki suret doğum belgesi. Bu doğum belgesindeki bilgilerin ebeveynlerin pasaport bilgileri ile en ufak bir çelişki içermemesi ve çocuğun doğum yeri tarihi tam ismi gibi bilgilerin eksiksiz şekilde bu belgede yer alıyor olması bir zorunluluktur.

-Eğer evlilik Rusya dışında yapılmışsa evlenme cüzdanının aslı ve noter onaylı tercümeli sureti.

-Çocuğun Rusya dışında yaşadığını kanıtlayan belge ve sureti (oturma izni veya varsa Abhaz pasaportu ve bu belgelerin suretleri)

-Başvuru dilekçesi -iki nüsha olarak. (6 yaşından büyük bir çocuk için başvuruluyorsa, çocuğun iki vesikalık fotoğrafı)

-14-18 yaş arası bir çocuk söz konusu ise bu çocuğun söz konusu vatandaşlık başvurusu ile ilgili kendi onayı da gereklidir.

Rus Konsolosluğu'na yapılan vatandaşlık başvurusu ile birlikte ilgili çocuğa Rusya Federasyonu pasaportu da çıkarılabilir. 14 yaşına kadar çocuk ebeveynlerden birinin pasaportuna işlenebileceği gibi, kendisi için

ayrı bir pasaport da tanzim edilebilir. 14 yaşından büyük çocuklar için mutlaka ayrı pasaport düzenlenir.

Söz konusu vatandaşlık başvurusu, repatriantın çocuğu aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ise Türkiye'den de yapılabilir. Bu takdirde başvuru esnasında Türkçe olan tüm gerekli evrakın noter onaylı şekilde Rusçaya tercüme edilmiş olması gerekmektedir.

Repatriantların aile hukukundan kaynaklanan sorunlarına dair kimi çözüm yolu önerileri

Abhazya'daki evliliğin Türkiye'de geçerli sayılması konusundaki belirsizlik

İlgili bölümde de detaylıca izah edildiği üzere Abhazya makamları önünde yapılan bir evliliğin, Türk resmi makamlarına bildirilmesi ve aynı zamanda Türk vatandaşı olan repatriantın, Türkiye'deki nüfus kaydına geçmesi ihmal edilmemesi gereken önemli bir işlemdir. Bu bildirimin yapılmaması, Türk vatandaşı olmayan diğer eş açısından vatandaşlık, miras, sağlık güvenceleri, emeklilik vb bir çok konuda hak kayıplarına neden olabileceği gibi, ileride tarafların söz konusu evliliğinden dünyaya gelebilecek çocuklara dair vatandaşlık, nesep, sosyal güvenlik vb konularda da bir dizi ciddi probleme sebep olabilmektedir.

Bilindiği üzere taraflarından biri bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve Türkiye dışında yapılan bir evliliğin, Türkiye'de bir hüküm ifade etmesi için, Türkiye'deki ilgili nüfus müdürlüğüne bildirilmesi gerekir. Genellikle bu bildirim işlemi, kendilerine evlenme ile ilgili belgelerin taraflarca ibraz edildiği Türk Konsolosluk makamlarınca gerçekleştirilir. Türkiye Cumhuriyeti, Abhazya'nın bağımsızlığını resmen tanımadığı ve Abhazya'yı hala Gürcistan'a bağlı özerk bir cumhuriyet olarak gördüğü için, bu prosedür çerçevesinde Abhazya'da yapılan bir evlenmeye dair evrakların –eğer mevzuat dar yorumlanırsa- Türkiye'de geçerli olacak şekilde resmiyet kazanması olası değildir. Ancak Abhazya'nın özel durumunu göz önünde bulunduran Türkiye Cumhuriyeti, vatandaşlarının

mağduriyetini engellemek için uygulamada ilgili mevzuatı genellikle geniş yorumlamakta ve şahsın hukukunu ilgilendiren diğer belgelerde (doğum-ölüm vb) olduğu gibi evlenme bildiriminde de Rusya Federasyonu'nun Novorossiysk şehrindeki Türk Başkonsolosluğu'nda işlem yapılmasına cevaz vermektedir. Ancak ne yazık ki bu durum kesin bir keyfiyet olmadığından, değişen diplomatik dengelere göre ilgili belge onay işlemine dair farklı zamanda farklı uygulamalar olabileceği gibi, herhangi bir başvurucunun kendi özgün başvurusunda bu onay işlemini yaptıramama olasılığı da her zaman söz konusu olabilir. Bu nedenle bu konuda sıkıntı yaşamak istemeyen repatriantlar eğer Abhazya'da tanışıp evlenmek istedikleri müstakbel eşleri aynı zamanda Rusya Federasyonu pasaportuna da sahipse, şu tür pratik çözümlere de yönelebilirler:

-Eşlerine ait bekarlık belgesini Abhazya'daki ilgili evlendirme dairesinden alıp,

-Bu belgeye Abhazya'daki Rusya Federasyonu'nu Konsolosluğu'ndan apostil işlemi uygulatıp,

-Türkiye'de bir tarafı yabancı ülke vatandaşı olan kişilerle evlenme prosedürüne göre evlilik işlemini Türkiye'de gerçekleştirebilirler (bu prosedür bu kitaptaki *Türk Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler* başlığı altında detayları ile açıklanmıştır).

Veya

-Eşlerine ait bekarlık belgesini Abhazya'daki ilgili evlendirme dairesinden alıp,

-Bu belgeye Abhazya'daki Rusya Federasyonu'nu Konsolosluğu'ndan apostil işlemi uygulatıp,

-Rusya Federasyonu'nda bir tarafı yabancı ülke vatandaşı olan kişilerle evlenme prosedürüne göre evlilik işlemini Rusya'da gerçekleştirebilirler (bu prosedür bu kitaptaki *Rus Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler* başlığı altında detayları ile açıklanmıştır).

Repatriantın evlenmek istediği kişi hem Rus pasaportu sahibi hem de Rusya'da ikamete sahipse tarafların Abhazya'da herhangi bir işlem yapmalarına gerek olmadan *Rus Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler* başlığı altında bu kitapta detayları ile anlatılan bir tarafı Rus vatandaşı olmayan çiftlerin evlenmesine dair prosedür çerçevesinde Rusya Federasyonu'nda evlenmeleri de pratik bir çözüm olacaktır.

Son olarak belirtmeliyiz ki evlenme işlemi Türkiye veya Rusya'da gerçekleştikten sonra repatriantın bu evliliği Abhazya'da resmileştirmesi kolaylıkla mümkündür.

Rusya ve Abhazya'da idari makamlar marifeti ile gerçekleşen boşanmanın Türkiye'de geçerli bir boşanma olarak kabul edilmemesi

2675 Sayılı Yasa'ya (MÖHUK) göre yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o ülke kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilamların Türkiye'de uygulanabilmesi, yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır. Ama önemle belirtilmelidir ki tenfizi istenen karar "*mahkeme*" tarafından verilmiş bir karar olmalıdır. Bazı ülkelerde boşanma kararları kilise, belediye, valilik gibi mahkeme sıfatı olmayan idari birimlerce de verilebilmektedir. Örneğin belirli şartların mevcudiyeti halinde mahkemeye gitmeden, İdari mercilerin işlem tesisi yolu ile Rusya Federasyonu ve Abhazya'da boşanmak mümkündür. Ne var ki bu makamların verdiği boşanma kararlarının Türkiye'de tanınması veya tenfizi mümkün değildir. Bu durumda yapılabilecek tek şey ilgili (idari makamlarca verilen boşanma ilamının noter onaylı tercümesini) de delil olarak kullanarak Türkiye'de yeni bir boşanma davası açmaktır. Türkiye'de boşanma davası açmak ile ilgili tüm detaylar bu kitaptaki *Türk Aile Hukuku'na göre evlenme yaşı, evlenmenin tabi olacağı ulusal hukuk, evlenme yerinin evlenmeye etkisi, evlenmek için gerekli belgeler* başlığı altında açıklanmıştır.

III- Repatriantları ilgilendiren sosyal güvenlik hukuku mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

i-Abhazya'da Emeklilik Hakları

Abhazya'nın emeklilik yasaları Rusya Federasyonu'ndan bir ölçüde farklıdır. Zira Abhazya'daki emeklilik mevzuatı Sovyetler Birliği'ndeki mevzuatı aynen korumaktadır. Abhazya'daki 1990 tarihli emeklilik yasası uyarınca çalışanlara yönelik emeklilik ödemesi ve (çalışma şartına bağlı olmayan) sosyal ödeme olarak tarif edilen iki çeşit ödeme vardır.

Abhazya'da emeklilik ödemesi:

-Yaşlılara (belli bir çalışma süresine karşılık) bağlanan emekli aylığı,

-İş kazası veya hastalık sonucu çalışamaz duruma gelen çalışanlara bağlanan malullük aylığı,

-Savaş gazisi askeri personele bağlanan aylık, olarak üçe ayrılır.

Abhazya'da çalışan bir kişinin emekli olabilmesi için erkeklerde 25 yıl prim ödemesi ve 60 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir. Bu koşullar kadınlar için ise 20 yıl prim ödemesi ve 55 yaşını doldurmuş olmak şeklindedir.

Malullük aylığı bağlanması için kişi çalışma gücünün tamamını veya bir kısmını

a- İş kazasında veya bir meslek hastalığı sonucunda,

b- Genel bir nedene dayanan sağlık sıkıntısı neticesinde (çalışmayı imkansız kılan çocukluk döneminden beri devam eden engelli olma hali hariç, kaza veya yaralanma sonucu oluşan sağlık sıkıntıları dahil) kaybetmiş olmalıdır.

Malullüğün derecesine göre, malullük aylığının miktarı da değişmektedir.

Abhazya'da vefat eden emekli veya malullük aylığı alan bir kişinin geride kalan kimi mirasçılarına bu maaşları belli oranda ödenmeye devam eder.

Abhazya'da emekli veya malullük aylığı alan bir kişinin vefatı sonrasında hak sahibi olabilecek kişiler şöyledir:

- (Vefat edenin) reşit olmayan (18 yaşından küçük) çocukları, kardeşleri, torunları veya 18 yaşından önce engelli hale gelmiş olmak şartıyla (Vefat edenin) reşit olan (18 yaşından büyük) çocukları, kardeşleri, torunları. Kardeş ve torunların bu haktan yararlanabilmeleri için kendilerine bakmakla mükellef çalışan bir ebeveynlerinin mevcut olmaması gerekir.

-(Vefat edenin) (kadınlar için 55, erkekler için 60 yaşını aşmış) geride kalan eşi, ana veya babası. Bu kişiler engelli ise yaş şartı aranmaz.

-Yaş şartı aranmaksızın (vefat edenin) sekiz yaşından küçük çocuğunun, kardeşinin, torununun bakımını üstlenmiş olan (vefat edenin) geride kalan eşi, ebeveyni, kardeşleri.

-(Vefat edenin) kanunen kendisine bakmakla mükellef herhangi bir yakını olmayan dede veya ninesi.

ii-Repatriantın Türk Sosyal Güvenlik Hukuku açısından konumu

Türkiye'de sağlıkta sosyal güvenceler

Türkiye'de Genel Sağlık Sigortası ve kapsamı

Türkiye'de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası 01 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yasanın genel sağlık sigortasına dair hükümlerinin bir kısmı ise geçici 12. maddeye göre 01.01.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunla bütün Türk vatandaşlarına genel sağlık sigortalısı olma zorunluluğu getirilmiştir. Genel sağlık sigortalısı sayılmayanlar ile yeşil kart uygulamasına tabi olanlara bildirim yükümlülüğü ve yapılacak olan gelir testine göre prim ödeme yükümlülüğü getirilmiştir.

5510 sayılı yasaya göre aşağıda belirtilenlerin Türk genel sağlık sigortasından yararlanmaları için herhangi bir bildirimde bulunmaları veya ek prim ödeme yükümlülükleri bulunmamaktadır.

• Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar, (işçiler)

• Yasada belirtilmiş uzun ve kısa vadeli sigorta kollarına tabi köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar, (esnaflar)

• İsteğe bağlı sigortalılar,

• Kamu idarelerinde çalışanlar, (memur) ve bu kişilerin bakmakla yükümlü olduğu kişiler, genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır. Bu kişiler açısından da bildirim yükümlülüğü ve ayrıca prim ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişiler olarak sigortalının;

• Sosyal güvencesi olmayan eşi,

• 18 yaşını doldurmamış çocukları,

• Lise ve dengi öğrenim veya Mesleki Eğitim Kanunu'nda belirtilen aday çıraklık ve çıraklık eğitimi ile ilgili işletmelerde mesleki eğitim görmesi halinde 20 yaşını, yüksek öğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurmamış ve evli olmayan kız ve erkek çocukları,

• Yaşına bakılmaksızın malul olduğu tespit edilen ve evli olmayan çocukları,

• Bakmakla yükümlü olunan anne ve babası,

• 01.10.2008 tarihinden önceki dönemde bakmakla yükümlü olunan kız çocukları, yaşları ne olursa olsun evli olmaması, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan aylık almaması ve çalışmaması koşuluyla 01.01.2012 sonrasında da genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır. Ayrıca prim ödemeksizin sağlık hizmetlerinden yararlanırlar.

Ayrıca gelir testi sonucunda aile içindeki kişi başı geliri asgari ücretin 1/3'ünden az olanlar, 5510 sayılı yasa uyarınca ve yürürlükte olan önceki sosyal güvenlik kanunları uyarınca gelir ve aylık alanlar, Türkiye İş Kurumundan işsizlik ve kısa çalışma ödeneği alanlar, 65 yaş ve özürlü

aylığı alanlar, İstiklal madalyası aylığı alanlar, vatansızlar, sığınmacılar, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakılan çocuklar, vatanı hizmet aylığı alanlar, terörle mücadele aylığı alanlar, köy korucuları ve köy koruculuğundan emekli olanlar, Dünya, Olimpiyat veya Avrupa Şampiyonluğu kazanmış sporcular ile bunların aylık bağlanmış aile üyeleri genel sağlık sigortalısı sayılır ve ayrıca prim ödemeksizin sağlık yardımlarından yararlanabilirler.

GSS güvencesinden yararlanmak için prim ödeme mecburiyeti olanlar

İş Kanununa göre kısmi süreli iş sözleşmeleriyle (part-time) çalışanlar ile ev hizmetlerinde ay içinde 30 günden az çalışan sigortalılar eksik günlerine ilişkin sigorta primlerini 01.01.2012 tarihinden sonra 30 güne tamamlamak zorundadır. Örneğin; ayda 15 gün üzerinden primi yatırılan sigortalı kalan 15 günlük süreye ilişkin ya isteğe bağlı sigortalı olarak ya da gelir testine girerek tespit edilecek sağlık primini ödeyerek sağlık hizmetlerinden yararlanabilir.

Genel sağlık sigortalısı sayılmayan, sosyal güvencesi bulunmayan, bakmakla yükümlü olunanlar arasında yer almayan ya da sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca geliri ya da aylığı bulunmayanlar, gelir testi için bulundukları ilçelerdeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarına başvurmaları ve yapılacak gelir testine göre belirlenen genel sağlık sigorta primlerini ödemeleri halinde genel sağlık sigortasından yararlanabilir.

Kendi adına ve hesabına çalışanlar ile isteğe bağlı sigortalının 60 günden fazla prim ve prime ilişkin borcunun bulunması halinde, kısmı süreli ve ev hizmetlerinde çalışanların ek prim yatırarak primlerini 30 güne tamamlamaması halinde, gelir testine tabi olup gelir testine göre tespit edilen sağlık sigortası primlerini ödememesi halinde kendileri ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler genel sağlık sigortası hizmetlerinden yararlanamaz.

Türkiye'de yaşayan bütün vatandaşların zorunlu genel sağlık sigortası kapsamında tescili yapılır. 18 yaşından küçük olan çocuklar genel sağlık sigortası tescili yapılan anne / babası üzerinden sağlık yardımlarından yararlanır. 18 yaşın altındakilerin sağlık yardımlarından yararlanması için prim borcunun olmaması ve 30 gün prim ödeme koşulu aranmaz.

Eşinden boşanmış ve çalışmayan, sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca gelir ve aylık bağlanmamış, işten ayrılmış ve bakmakla yükümlü olunan kişi statüsünde olmayan kadınlar bir ay içinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfına başvurup gelir testiyle tespit edilen sağlık sigortası prim tutarlarını yatırmak zorundadır. Aile gelir testine göre kişi başına düşen aylık gelir brüt asgari ücretin 1/3'ünden az olması halinde prim yatırma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

GSS kapsamında yaptırılması gereken gelir testine ilişkin esaslar

Gelir testi; herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı çalışmayan ve kanuna göre gelir/aylık almayan, sigortalının bakmakla yükümlü olduğu kişiler arasında yer almayan, genel sağlık sigortalısı sayılmayan, kısmı süreli olarak çalışan kişilerin genel sağlık sigortası primleri, yapılacak olan gelir testine göre belirlenir.

Gelir tespitinde, aynı hane içinde yaşayan eş, evli olmayan çocuk, büyük anne ve büyük babadan oluşan aile esas alınır.

Gelir testi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nca yapılacaktır.

Herhangi bir sosyal güvencesi olmayanlar ve genel sağlık sigortasından yararlanma hakkı sona erenler, gelir testi yaptırmak için hemen Sosyal yardımlaşma vakıflarına başvurabilecekleri gibi en geç kurumun adresine yapacağı "gelir testi bildiriminin" tebliğinden itibaren 1 ay içinde başvuru yapmaları gerekmektedir aksi halde asgari ücretin iki katı üzerinden genel sağlık sigortası tescilleri yapılacak ve prim tahakkuk ettirilecektir.

Gelir tespitinde, aile bireylerinin harcamaları, taşınır ve taşınmazları ile bunlardan doğan hakları da dikkate alınarak aile içinde kişi başına düşen gelirin aylık tutarı tespit edilir. Tespitte kişilere ait taşınır ve taşınmazlar ile bunlardan doğan haklar, aile bireylerinin bankalardaki tüm hesaplarına ilişkin bilgiler, sürekli olarak alınan nakdi sosyal yardımlar ve evdeki harcama kalemlerine göre gelir tespiti yapılır.

Yapılan gelir testine göre kişilerin ödemesi gereken genel sağlık sigortası primi belirlenir.

-Geliri asgari ücretin üçte birinden (295 TL) az olan vatandaşların primleri devlet tarafından ödenecektir.

-Asgari ücretin üçte biri (295,3 TL) ile asgari ücret (886,5 TL) arasında olanların 295,3 × % 12 = 35,4 TL

-Asgari ücret ile asgari ücretin iki katı arasında olanların 886,5 × % 12 = 106,38 TL

-Asgari ücretin iki katından daha fazla olanların 1773 × % 12 = 212,76 TL tutarındaki primleri kendileri tarafından ödenecektir.

SGK tarafından tebliğ edilen gelir tespiti kararlarına karşı, tebligatın yapıldığı genel sağlık sigortalısınca kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde gelir tespitini yapan vakfa yazılı olarak itiraz edilebilir.

SGK Genel Sağlık Sigortalısı olan kişiler için her ay Genel Sağlık Sigortası Primini re'sen tahakkuk ettirerek tahsil eder. Kişiler zorunlu genel sağlık sigortası kapsamında olup tahakkuk eden prim borçlarını genel sağlık sigortasından yararlansınlar ya da yaralanmasınlar ödemek zorundadırlar. Özel sağlık sigortasından yaralanılması halinde dahi genel sağlık sigortası primleri ödenmek zorundadır. Prim borcunun bulunması halinde genel sağlık hizmetlerinden yararlanamaz ve prim borcu faiziyle tahsil edilir.

Genel sağlık sigortalısı sağlık hizmetlerinden muayene ve tedavinin yapıldığı kuruma göre yasada belirtilen katılım payı, katkı payı, ilave ücret vs ücretleri ödeyerek yararlanabilir.

Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları ile ilgili GSS uygulamaları

Yabancı ülkede ikamet eden Türk vatandaşları veya yurt dışında okuyan Türk vatandaşı öğrencilerin GSS'si ile ilgili sorulara dair yanıt verebilmek için öncelikle Türk vatandaşlarının kanuni ikametgahlarına dair bir bilgilendirme yapmak gereklidir. Türk mevzuatına göre bir kişinin iki ikametgahı olabilir. Biri devamlı ikametgahı, diğeri geçici ikametgahı. Genel sağlık sigortasına tabi olmamak için yurt dışındaki ikametgahın sürekli ikametgah olarak gösterilmesi, yurt içindeki ikametgahın ise geçici ikametgah olarak gösterilmesi gerekmektedir. Bu nedenle eğer yurtdışında

yaşayan Türk vatandaşları GSS kapsamında her ay sigorta primi ödememek için GSS kapsamı dışına çıkmak istiyorlarsa, internette *http://www.nvi.gov.tr/Files/File/AKS/Formlar/FormB_önsayfa.pdf* adresindeki Adres Beyan Formu (B) isimli belgeyi doldurduktan sonra en yakın Türk Konsolosluğu'na vermelidirler. Söz konusu form, bulunulan yere yakın konsolosluk yok ise, doğrudan Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne gönderilmelidir. Özellikle Türkiyeli repatriantların ve Abhazya'da okumak veya çalışmak için bulunan Türk vatandaşlarının buna dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu durumdaki kişilerin Türkiye'deki ailelerinin bulunduğu ikametgahlarını geçici olarak belirtilmesi gerekmektedir. Böylece GSS den muaf olunur. Türkiye de ikametgahın sürekli olduğu belirtilmesi durumunda zorunlu sağlık sigortasına tabi olunur ve prim mükellefiyeti doğar.

İkamet adresi Türkiye'de olmakla birlikte yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarının kendileri ya da Türkiye'deki yakınları tarafından, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)'nden ikametgâh adresini yurtdışındaki adresi olarak güncellemeleri halinde, genel sağlık sigortası kapsamında sayılmazlar. Ancak, bu kişilerin Türkiye"de yaşayan bakmakla yükümlü bulunduğu kişiler (eş, çocuk, ana, baba), Kanunun 60/g bendi kapsamında tescil edilecek olup, gelir testi için sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfına müracaat etmeleri sonucu yapılacak gelir testi sonucuna göre işlem yapılır.

Türkiye'de çalışırken işyerinden ücretsiz izin alarak yurtdışına gidenlerden Kanuna göre (4/a) kapsamında olan kişiler yurt dışında ise ücretsiz izinli olduğu sürelerde işverenin bildirimi üzerine yurt dışında bulunduğu süre içinde bir takvim yılı içinde en fazla bir aylık sürede sağlık yardımından faydalanabilirler. Kanuna göre memur (4/c) olanlar ise; bir yıllık ücretsiz izinli olduğu sürelerde genel sağlık sigortalısı sayıldığından sağlık yardımlarından yararlanırlar.

Çifte vatandaşlığı bulunanların, ilgili ülkenin Türkiye ile sosyal güvenlik sözleşmesi bulunması ve vatandaşı oldukları yabancı ülkede çalışmaları durumunda; Türkiye"ye gelirken iki taraflı sosyal güvenlik sözleşmesine göre sağlık yardımlarından faydalandığına ait "formüler" denilen belgeyi, yakınları adına işe ilgili ülkeden yine bunlar için istenilen "formüleri" getirmeleri gerekmektedir. Ancak, çifte vatandaşlığı bulunanların, sözleşmesiz ülkede çalışması ve ikametgâhlarının da yurt dışında

bulunması halinde söz konusu kişiler genel sağlık sigortası kapsamına alınmazlar.

Emeklilik

Türkiye'de Emeklilik Hakları

Türk sosyal güvenlik mevzuatı uyarınca bir hizmet akdine istinaden bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar sigortalı sayılırlar. Türkiye'de sigortalı olmak hak olduğu gibi aynı zamanda kanuni bir yükümlülüktür. İşe alınmayla birlikte sigortalılık başlar. Çalıştırılan sigortalılar ile işverenleri bakımından hak ve yükümlülükler sigortalının işe alındığı tarihte başlar. Çalıştırılanlar ile işverenleri arasında sosyal sigorta yardımlarını ve yükümlülüklerini azaltmak konusunda anlaşma yapılamaz. Bu amaçla yapılan anlaşmalar geçersizdir.

Türkiye'de sigorta kolları ikiye ayrılır :

1-Kısa vadeli sigorta kolları; İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Sigortası, Hastalık Sigortası ve Analık Sigortası,

2-Uzun vadeli sigorta kolları ; Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası

Türkiye'de emeklilik dendiğinde aklına gelen ilk sigorta kolu sosyal güvenlik tanımı itibarıyla yaşlılık sigortası emekliliğidir. Vefat veya maluliyetin dışında herkesin emekli olabilmesinin yolu söz konusu sigorta koluna ait koşulu yerine getirmekten geçmektedir. Türkiye'de çalışıp yurtdışına gidenlerin emekli aylıkları da aşağıda belirtilen koşullara göre bağlanmaktadır.

Yaşlılık sigortasından sigortalıya sağlanan yardımlar;

- Yaşlılık aylığı bağlanması,
- Toptan ödeme yapılmasıdır.

5510 sayılı Kanuna göre sigortalıların yaşlılık aylığına hak kazanıp kazanmadıkları, genel olarak yaş ve toplam prim ödeme gün sayılarının yerine getirilip getirilmediğine göre belirlenmektedir.

Öte yandan sigortalıların işyerlerindeki çalışma koşulları ile maluliyet ve çalışma gücü kayıp oranları gibi özel durumları göz önünde bulundurularak, daha kolay şartlarla emekliliğe hak kazanabilmelerine olanak sağlayan kimi özel seçenekler de mevcuttur.

Gerek genel koşullara, gerekse özel koşullara göre aylık bağlanabilmesi, SSK 4 (a) sigortalıları için çalıştığı işinden ayrılması, 4 (b) Bağ-Kur sigortalıları için tarım işlerinde kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlar hariç sigortalılığa esas faaliyetine son verip vermeyeceğini beyan ettikten sonra, yazılı istekte bulunması gibi bir ortak koşulun gerçekleşmesine de bağlı bulunmaktadır. Buna bağlı olarak da yurtdışında çalışanların iş ilintisinin bitmiş olması gerekmektedir.

Yaşlılık Sigortası'ndan (emeklilik) yararlanmanın genel koşulları

Yaşlılık sigortasından aylığa hak kazanabilmenin genel koşulları üç bölümde incelemekte fayda bulunmaktadır. Bunlar;

a) 08/09/1999 (hariç) tarihinden önce sigortalı olanlar,

b) 08/09/1999 (dahil) ila 30/04/2008 (dahil) tarihleri arasında sigortalı olanlar,

c) 30/04/2008 (hariç) sonrasında sigortalı olanlar.

Sigortalının çalışması 08/09/1999 (dahil) önce ise.

08/09/1999 tarihinden önce sigortalı olanların yaşlılık aylığına hak kazanma koşulları;

İşçiler;

Kadınlar, 20 yıllık sigortalılık süresini doldurmak şartıyla, sigorta başlangıç günlerine göre, 5000-5975 gün arasında prim ödeyerek, işe giriş tarihlerine bağlı olarak en az 38, en çok 56 yaşında emekli olabilmektedir.

Erkekler ise 25 yıllık sigortalılık süresini doldurmak koşuluyla, sigorta başlangıcı tarihlerine bağlı olmak üzere, 5000-5975 gün arasında prim ödeyerek en az 44 ve en çok 58 yaşında eski adıyla SSK yeni adıyla 4-a'lı olarak emekli olurlar.

Ayrıca bu kategoriye giren hem kadın hem erkek sigortalılar 3600 günü doldurmak şartıyla yaşlılıktan emekli olurlar. Bu durumdaki kadınların 50 ile 58 arasında, erkeklerin ise 55-60 yaş arasında emekli olma şansları vardır.

Bağ-Kur'lu olanlar;

Kadın 20 yıl (7200 gün), erkek ise tam 25 yıl (9000 gün) prim ödeyerek emekli olabilmektedir. Prim ödeyerek bu süreyi tamamlamak emeklilik için yetmemektedir. 01.06.2002 tarihine kadar olan prim ödeme süresine bağlı olarak yaş şartı getirilmiş olup kadınlar 44'ten başlayıp 56 yaşına kadar, erkekler için ise; 44'ten başlayıp 58 yaşına kadar uzayabilmektedir.

Bağ-Kur'lular yaşlılıktan 5400 gün sayısı ile de emekli olabilmektedir.01.10.1999 tarihi itibarıyla emekliliklerine kalan süreye göre söz konusu Bağ-Kur'lu kadın ise 50-56, erkek 55-58 yaşında emekli olabilmektedir.

Kamu Çalışanları (Memurlar);

Kadın 20 yıl (7200 gün), erkek 25 yıl (9000 gün) prim ödeyerek emekli olabilmekte ancak 23.05.2002 günü itibarıyla prim ödeme süresi olarak emekliliğine kalan süreye bağlı yaş şartı getirilmiştir. Bu yaşlar kadınlar için 44'ten başlayıp 56'ya kadar, erkekler için ise; 44'ten başlayıp 58 yaşına kadar gidebilmektedir.

08.09.1999 – 30.04.2008 tarihleri arasında sigortalı çalışma var ise;

İşçiler;

Kadınlar 58, erkekler 60 yaşını doldurmuş olması ve bu süre boyunca en az 7000 gün prim ödemiş olmak koşuluyla emekli olabilmektedir. Ayrıca 4500 günü doldurmak koşuluyla kadın 60, erkekler ise 62 yasında ve en az 25 yıllık sigortalılık süresi ile yaşlılıktan emekli olma hakkı bulunmaktadır.

Bağ-Kur'lu olanlar;

Kadınlar 58, erkekler ise 60 yaş ve 25 yıl (9000 gün) prim ödeme

koşuluyla emekli olur.Yine diğer bir yöntem kadın 60, erkekler 62 yaşında 5400 gün prim ödemiş olması kaydıyla emekli olur.

Kamu Çalışanları (Memurlar);

Kadınlar için 58, erkekler 60 yaş ve 25 tam yıl prim ödenmesi koşulu aranır. Ayrıca memurlar yaşlılıktan da emekli olabilmektedir.En az 15 yıl kesenek prim ödeme süresi olan memurlar 61 yaşında emekli olurlar.

30.04.2008 gün sonrası sigortalılık başlangıcı bulunursa ;

Yeni yürürlüğe giren Kanunla birlikte SSK'lı olanlar 4-a, Bağ-Kur'lular 4-b ve Memurlar ise 4-c olarak ifade edilmiştir. Buna göre yaş 2036 yılından itibaren aşamalı olarak artırılarak 2047 yılında 65 yasında emekli olmaları öngörülmüştür. Prim koşulu olarak 4-a için 7 bin 200 gün, 4-b, 4-c'ye tabi olanlar ise 9 bin 000 gün prim süresini tamamlamak zorundadır.

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının 3201 sayılı "Yurtdışında Çalışan Türk Vatandaşlarının Yurtdışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun" kapsamında sahip oldukları kimi haklar

08/05/1985 tarihli ve 3201 sayılı "Yurtdışında Çalışan Türk Vatandaşlarının Yurtdışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun", 22/05/1985 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarih itibarı ile yürürlüğe girmiştir. Kanunla, Türk vatandaşlarının yurt dışında geçen sürelerinin borçlanma yoluyla sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

08/05/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5754 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 79 uncu maddesi ile 3201 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeye göre; borçlanma miktarının tespiti, borcun ödenmesi ve borçlandırılan sürelerin değerlendirilmesinde önemli değişikliklere gidilmiş, ayrıca zorunlu göçe tabi tutulması nedeniyle Türk vatandaşlığına alınanlara da (örneğin geçmişte Bulgaristan'dan sınır

dışı edilen Türkler gibi) borçlanma imkanından yararlanma hakkı verilmiştir.

Ayrıca, 06/11/2008 tarih ve 27046 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Yurtdışında Geçen Sürelerin Borçlandırılması ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik" ile uygulamaya yönelik usul ve esaslar belirlenmiştir.

3201 sayılı Kanuna göre yurt dışında geçen sürelerin emeklilik için borçlanılması

Borçlanma kapsamındaki süreler; yurtdışında geçen sigortalılık süreleri, bu süreler arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik süreleri ile ev kadını olarak geçen sürelerdir.

"Sigortalılık süresi" deyiminden, borçlanma kapsamındaki sürenin bulunduğu ülke mevzuatına göre ikamet süreleri hariç, çalışılmış ya da çalışılmış süre olarak kabul edilen süreler anlaşılmalıdır. Çalışılmış olarak kabul edilen süreler, ilgili ülke mevzuatına göre fiilen çalışılmadığı halde çalışmaya eşdeğer süre olarak kabul edilip, aylığa hak kazanmada ve aylık hesabında değerlendirilen sürelerdir.

"İşsizlik süresi" ibaresi, ilgili ülke mevzuatına göre çalışma süreleri ile bu çalışma sürelerine eş değer süreler haricinde o ülkede geçen süreyi ifade eder. İşsizlik sürelerinin tamamının borçlanma kapsamında değerlendirilmesine imkan bulunmadığından sigortalılık süreleri arasında veya sonunda her birinde olmak kaydıyla bir yıla kadar olan yurtdışında geçen işsizlik süreleri borçlandırılır. İkamet süreleri ve boşta geçen süreler de bu kapsamda değerlendirilir.

Yurtdışında "ev kadını olarak geçen süreler", medeni durumlarına bakılmaksızın kadınların, sigortalılık süreleri haricinde yurtdışında bulundukları süreleri ifade eder. Bu süreler işsizlik süresi veya boşta geçen süreler kapsamında değerlendirilmez, borçlanma talebinde bulunanların yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerinin diledikleri kadarı borçlandırılır.

Borçlanma kapsamında olmayan yurtdışı süreleri

Yurtdışında 18 yaşın doldurulmasından önce, Türk vatandaşlığının kazanılmasından önce veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonra geçen sigortalılık, işsizlik ve ev kadını olarak geçen süreler borçlanma kapsamında değildir.

Ayrıca, ülkemizdeki sosyal güvenlik kanunlarına göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen sürelerle çakışan yurtdışı süreleri ile ikili sosyal güvenlik sözleşmelerine göre kendilerine kısmi aylık bağlanmış olanların yurtdışında geçen sigortalılık süreleri arasında ve bu sürelerin bitim tarihinden sonraki işsizlik sürelerinin de, 3201 sayılı Kanuna göre borçlandırılmasına imkan bulunmamaktadır.

Türkiye dışında geçen sürelerin kısmi borçlanılması

Yurtdışında geçen sürelerden tamamının borçlanılmasında bir zorunluluk yoktur.

Başvuru sahipleri, bu sürelerin tamamını borçlanma isteğinde bulunabilecekleri gibi, bir kısmını yada aylık bağlamaya yetecek bölümünü borçlanma talebinde de bulunabilirler. Bu konudaki tercihin, başvuru sırasında yazılı olarak belirtilmesi gerekir.

Ayrıca, kısmi borçlanmalarda borçlanılmayan süreler, yeni bir başvuru ile borçlanılabileceği gibi, borçlanma başvuru tarihinden sonra yurtdışında geçen süreleri bulunanların da, bu süreleri borçlanma hakları bulunmaktadır.

Türkiye dışında geçen süreleri borçlanma şartları

Yurtdışı sürelerinin borçlandırılabilmesi için; Türk vatandaşı olmak, borçlanma kapsamındaki yurtdışı sürelerini belgelendirmek ve yazılı istekte bulunmak şarttır.

Yurtdışı hizmet borçlanmalarında, “Türk vatandaşı olmak” şartının iki durumda yerine getirilmesi zorunludur. Bunlardan biri, borçlanılması istenilen sürelerde ilgilinin Türk vatandaşı olması, diğeri ise Türk vatandaşlığında geçen süreleri borçlanma talebinde bulunan sigortalı veya hak sahibinin yazılı başvuru tarihi itibarı ile Türk vatandaşı olmasıdır.

Diğer bir anlatımla, Türk vatandaşlığında geçmeyen yurtdışı sigortalılık, işsizlik veya ev kadını olarak geçen süreler borçlandırılmayacağı gibi, borçlanma başvuru tarihinde Türk vatandaşı olmadığı tespit edilen sigortalı ve hak sahiplerinin borçlanma talepleri de reddedilir.

Türk vatandaşlığı ile birlikte yabancı ülke vatandaşlığı devam edenler de, söz konusu yasa ile getirilen düzenlemeden yararlanabilmektedirler.

Borçlanmak için ayrıca Türkiye’ye dönüş şartı aranmadığından yurtdışında iken borçlanma başvurusunda bulunanlar da, borçlanma hakkından 3201 sayılı Kanunun öngördüğü şartlarla yararlanabilirler.

Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilen ülkelerde geçen sürelerin borçlandırılabilmesi için ibrazı gereken belgeler

Yurtdışı borçlanmalarda belgelendirme şartına ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlayan belgeler; sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilen veya akdedilmeyen ülkelere ve ülke ayrımı yapılmadan ev kadını olarak geçen sürelere ilişkin olmak üzere farklılık göstermektedir.

Buna göre, sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerde geçen sigortalılık veya işsizlik sürelerinin borçlanılabilmesi için;

– Çalışılan ülkede bağlı bulunulan sigorta merciinden alınacak hizmet cetveli veya sigorta kartlarından,

– Sigortalıların çalıştıkları iş yerlerinin resmi kuruluşlara ait olması veya resmi kuruluşlarca yada kamu kurumu olarak kabul edilen kuruluşlarca düzenlenmesi halinde, belgelerin ayrıca tasdikine gerek kalmaksızın; çalışılan ülkede işyerinin ait olduğu belediyelerce düzenlenmiş hizmet belgeleri, vergi dairelerince çalışılan sürelere ilişkin düzenlenmiş belgeler, iş bulma kurumlarınca işsizlikte geçen sürelere ilişkin verilen belgeler, ilgili meslek kuruluşları veya birliklerince veya diğer resmi kuruluşlarca verilen hizmet belgelerinden,

– Yurtdışında kendi adına ve hesabına çalışanların bağlı oldukları vergi dairesi, ilgili meslek kuruluşu veya birliklerince verilen hizmet belgesinden,

– Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden,

durumlarına uygun olan belgenin Kuruma ibraz edilmesi gerekir.

Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde geçen sürelerin borçlandırılabilmesi için ibrazı gereken belgeler

Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde geçen sigortalılık veya işsizlik sürelerinin borçlanılabilmesi için;

– Bulunulan ülkelerdeki Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerden alınacak ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerinden,

– Yurtdışında çalıştıkları iş yerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tercümelerinden,

– Gemi adamları, çalıştıkları geminin bayrağını taşıdıkları ülkelerde bulunan Türk konsoloslukları, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler gibi temsilciliklerinden alacakları ve yurtdışı borçlanma için kullanılacağı belirtilen hizmet belgelerini veya iş yerlerinden alacakları sigortalılık sürelerini gösterir bonservisleri ile gemilerde çalıştıklarını gösterir belgelerde kayıtlı bulunan çalışma izinlerinin tercümeleri ya da pasaportlarında çalışma süreleri ile örtüşen giriş-çıkış tarihlerini gösterir sayfaların örneklerinden, durumlarına uygun olan belgenin Kuruma ibraz edilmesi gerekir.

Türkiye dışında ev kadını olarak geçen sürelerin borçlanmasında ibrazı zorunlu belgeler

Ev kadını olarak geçen süreler, ev kadınlarının yurtdışında oturduklarına dair alacakları ikamet belgesinin;

Türkiye’de yeminli tercüme bürolarınca veya yurtdışında bulunan Türk temsilciliklerince akredite edilmiş tercümanlarca yapılmış ve ilgili temsilcilikçe onaylanmış tercümesinden,

Çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlik veya ataşeliğinin bulunduğu Türk temsilciliklerince ikamet belgesine istinaden düzenlenecek belgeden,

Yukarıdaki belirtilen ikamet belgesi temin edilemiyorsa yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihlerinin, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının fotokopisi yada emniyet müdürlüklerinden alacakları yurda giriş-çıkış çizelgesinden, biri ile belgelenmesi gerekir.

Yurtdışı sürelerinin borçlandırılmasında
“yazılı istekte bulunmak” şartının yerine getirilme usulü

Yurtdışında geçen sürelerin borçlandırılmasına ilişkin yazılı talep, genelge eki “Yurtdışı Borçlanma Talep Dilekçesi”nin usulüne göre doldurulup imzalandıktan sonra doğrudan ya da posta yolu ile SGK’nın ya da 506 sayılı Kanunun geçici 20’nci maddesine tabi sandıklardan birine tabi çalışması olanların bu kurumun ilgili ünitesine iletilmesi ile yerine getirilir.

Yurtdışı Borçlanma Talep Dilekçesi örnekleri yurtiçinde Kurum üniteleri, yurtdışında ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müşavirliği ya da Ataşeliklerinden temin edilebileceği gibi, Sosyal Güvenlik Kurumunun www.sgk.gov.tr İnternet adresinde bulunan “Yurtdışı/ Form ve Dilekçeler” bölümünden indirilebilir.

Yurtdışı sürelerinin borçlandırılabilmesi için
başvurmak gereken sosyal güvenlik kuruluşu

Yurtdışında geçen sigortalılık, işsizlik ve ev kadını olarak geçen sürelerin borçlandırılmasında Türkiye’de son defa;

– Sosyal Güvenlik Kurumuna tabi çalışması olanların, bu Kuruma,

– 506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesine tabi sandıklardan birine tabi çalışması olanların, ilgili sandığa, başvurmaları gerekir.

Türkiye'de herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi çalışması bulunmayanların borçlanma işlemleri, Sosyal Güvenlik Kurumunca sonuçlandırıldığından bu durumdakilerin borçlanma talepleri de bu Kuruma yapılmalıdır.

Kendilerine veya hak sahiplerine sosyal güvenlik sözleşmesi uygulanmak suretiyle kısmi aylık bağlanmış olanların borçlanma başvuruları ise aylığı bağlayan sosyal güvenlik kuruluşuna yapılması gerekir.

Türkiye'de Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak borçlanma başvurularının teslim alınacağı makam

Sosyal Güvenlik Kurumunca sonuçlandırılacak olan borçlanmaların Kurumun hangi birimine yapılmasındaki genel kural, son defa Türkiye'de geçen çalışmaların sigortalılık haline göre belirlenmektedir.

Buna göre, Türkiye'de son defa 5510 sayılı Kanunun 4 . maddesinin birinci fıkrasının;

- (a) veya (b) bendi kapsamında (hizmet akdi veya kendi hesabına bağımsız) çalışması bulunanlarla hiç çalışması bulunmayanların, ikametgahlarının bulunduğu yerdeki sosyal güvenlik il/merkez müdürlüklerine,

- (c) bendi kapsamında (devlet memuru) çalışması bulunanların, "SGK Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü Kamu Görevlileri Emeklilik İşlemleri Daire Başkanlığı – Milli Müdafaa Caddesi No:24 Bakanlıklar-ANKARA" adresine, yazılı olarak başvurmaları gerekir.

Yurtdışında çalışmakta iken veya yurda kesin dönüş yaptıktan sonra ölenlerin yurtdışında geçen sigortalılık süreleri ile ev kadınlığında geçen sürelerin borçlandırılması için hak sahiplerince yapılacak başvurular da, ölenin Türkiye'deki sigortalılık statüsü dikkate alınarak, Sosyal Güvenlik Kurumunun yukarıda açıklanan birimlerine yapılmalıdır.

Türkiye dışında ev kadını olarak geçen sürelerin borçlanılması için başvuru mercisi

Yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerin 3201 sayılı Kanuna göre borçlandırılmasına ilişkin başvurular, Bağ-Kur'a yapılmaktaydı. Ancak, 08/05/2008 tarihinden geçerli olmak üzere yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerin borçlanmasına ilişkin başvuruların, Türkiye'de çalışma varsa son defa çalışmanın geçtiği sosyal güvenlik kuruluşuna, yoksa Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılması yönünde yasal düzenlemeye gidildi.

Buna göre, yurtdışında ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanmak isteyenlerden Türkiye'de son defa 506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesine tabi sandıklardan birine tabi çalışması olanların ilgili sandığa, Sosyal Güvenlik Kurumuna tabi çalışması olanların ya da hiç çalışması bulunmayanların ise bu Kuruma başvurmaları gerekir.

Sosyal güvenlik sözleşmelerine göre kısmi aylık alanların borçlanma başvurularını kabul etmeye yetkili makam

Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kendilerine kısmi aylık bağlanmış olan sigortalı ve hak sahiplerince kısmi aylıklarının tam aylığa dönüştürülmesi için gerekli olan borçlanma işlemleri, aylık aldıkları sosyal güvenlik kuruluşunca sonuçlandırılmaktadır.

Bu nedenle, sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylıkları;

– Devlet memurları için öngörülen mevzuata göre bağlananlar yurtdışı borçlanma başvurularını, "SGK Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü Kamu Görevlileri Emeklilik İşlemleri Daire Başkanlığı – Milli Müdafaa Caddesi No: 24 Bakanlıklar – ANKARA",

– Hizmet akdi ile veya kendi hesabına bağımsız çalışanlar için öngörülen mevzuata göre bağlananlar yurtdışı borçlanma başvurularını, "SGK Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü Yurtdışı Borçlanma ve Tahsis İşlemleri Daire Başkanlığı – Mithatpaşa Caddesi No: 7 Sıhhiye – ANKARA", adresine yapmaları gerekir.

Türkiye dışında geçen sürelere ait borçlanma miktarının belirlenme esasları

Daha önceleri borçlanılacak her bir gün için 3,5 dolar üzerinden tahakkuk ettirilen borç tutarı, 08/05/2008 tarihinden sonra yapılan veya yapılacak olan başvurular için geçerli olmak üzere değiştirilmiştir.

Buna göre, başvuru tarihindeki 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 82. maddesinde belirtilen prime esas asgari ve azamî günlük kazanç arasında seçilecek günlük kazancın yüzde 32'sı, borçlanılacak her bir gün için tahakkuk ettirilen borç tutarıdır.

3201 sayılı Kanun uygulaması yönüyle 08/05/2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Kanunun 82. maddenin birinci fıkrasında günlük kazancın alt sınırı, İş Kanunu gereğince 16 yaşından büyük işçiler için belirlenen bir aylık brüt asgarî ücretin otuzda biri, üst sınırı ise günlük kazanç alt sınırının 6,5 katı olarak belirlenmiştir.

Yurtdışı sürelerinin borç tutarının hesabında kullanılması ile sınırlı olmak üzere buradaki alt sınırı yeniden belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Bu durumda, Kuruma ödenecek olan borçlanma tutarı, başvuru tarihinde geçerli olan günlük prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında kalmak kaydıyla başvuru sahibince seçilen kazancın yüzde 32'sinin borçlanılmak istenen gün sayısı ile çarpımı kadardır.

Başvuru tarihi, borçlanma talebine ilişkin dilekçenin Kurum kayıtlarına geçtiği tarihtir. Ancak, taahhütlü, iadeli taahhütlü veya acele posta olarak gönderilen yurtdışı borçlanma taleplerinde, dilekçenin postaya verildiği tarih, başvuru tarihi olarak kabul edilir.

Türkiye dışına gitmeden önce Türkiye'de son defa devlet memuru statüsünde çalışanların yurtdışı çalışma sürelerini borçlanması

Türkiye'de son defa devlet memuru statüsünde çalışması bulunanların 08/05/2008 tarihinden önce veya sonra yurtdışında geçen süreleri bulanların

borçlanma miktarlarının hesabında, 2008 yılı Ekim ayı başından önce veya sonra ilk defa devlet memuriyetine başlayanlar yönünden farklılık göstermektedir.

Buna göre, devlet memurluğuna;

– 2008 yılı Ekim ayı başından önce başlaması nedeniyle 5434 sayılı Kanuna tabi iştirakçi olanların borçlanma tutarı ilgililerin Türkiye'den ayrılmadan önce Sandığa tabi hizmetlerinden en son bıraktıkları derece ve kademelerine yurtdışında geçirdikleri ve borçlanmak istedikleri sürenin her üç yılına bir derece ve her yılına bir kademe verilmek ve öğrenim durumları itibariyle 657 sayılı Kanunun 36. maddesindeki yükselebilecekleri dereceleri geçmemek üzere tespit edilecek derece, kademe ve ek göstergeleri ile emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait tüm unsurların toplamının başvuru tarihinde yürürlükte olan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarlar esas alınarak, yine o tarihteki kesenek ve karşılık oranlarına göre,

– 2008 yılı Ekim ayı başından sonra başlaması nedeniyle 5510 sayılı Kanunun 4 uncu maddesinin birinci maddesinin (c) bendi kapsamında sigortalı olanların borçlanma miktarı, başvuru tarihinde geçerli olan günlük prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında kalmak kaydıyla ilgili tarafından seçilen kazancın yüzde 32'sinin borçlanılmak istenen gün sayısı ile çarpımı sonunda, hesaplanır.

Borçlanma miktarının ödenmesinde süreler

08/05/2008 tarihinden sonra yapılan borçlanma başvurularında tahakkuk ettirilen prim borcunun tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içinde ödenmesi gerekmektedir.

Tahakkuk ettirilen borç tutarı, ilgiliye iadeli taahhütlü olarak tebliğ edilir. Posta alındısının ilgiliye teslim edildiği tarih, borcun tebliğ tarihidir.

Borcun, yukarıda belirtilen tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenmemesi halinde, borçlanma işlemi geçersiz sayılır. Üç aylık süre

içerisinde borcun bir kısmının ödenmesi halinde, ödenen miktara isabet eden süre geçerli sayılır.

Borcun bir kısmını veya tamamını ödemeyenlerin, bu sürelerinin 3201 sayılı Kanuna göre değerlendirilmesi, yeniden yazılı başvuruda bulunmaları ve tahakkuk eden borç miktarını süresi içinde ödemeleri şartına bağlıdır.

Borçlanmadan vazgeçme koşulları

Tahakkuk ettirilen borcun tamamını veya bir kısmını ödeyenlerden borçlanmalarının iptal edilmesi için başvuruda bulunanların ödedikleri borçlanma tutarının tamamı faiz uygulanmaksızın Türk Lirası olarak iade edilir.

Borçlandıkları hizmetleri ile malullük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan sigortalılar ile ölüm aylığı bağlanamayan hak sahiplerine başvuruları halinde ödenen borçlanma tutarının tamamı faiz uygulanmaksızın Türk Lirası olarak iade edilir.

Ancak, borçlandıkları hizmetler dikkate alınarak aylık bağlanmış olanlar borçlanma talebinden vazgeçemezler ve bunların ödedikleri borçlanma tutarı iade edilmez.

Borçlandırılan süreler hangi sigortalılık statüsüne göre nasıl değerlendirilir

Yurtdışı borçlanmasına dair süreler, ilgilinin Türkiye'de sigortalılığı varsa borçlanma talep tarihindeki en son sigortalılık haline göre, sigortalılığı yoksa 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

Türkiye'de sosyal güvenlik kanunlarına tabi sigortalılığı bulunanların borçlanılan süreye ait gün sayısı, prim ödeme gün sayıları veya hizmetlerine eklenir.

Borçlandırılan sürelerin Türkiye'deki sigortalılık süresinin başlangıcını değiştirmesi

Aylığa hak kazanmak için 5510 sayılı Kanunun 38 inci maddesinin üçüncü fıkrasında tanımlanan anlamda belli bir sigortalılık süresi şartının yerine getirilip getirilmediğinin tespitinde geçerli olmak üzere;

– Türkiye'deki sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler borçlanılmış ise sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülür.

– Türkiye'de sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi hizmeti bulunmayanların sigortalılıklarının başlangıç tarihi, borçların tamamen ödendiği tarihten, sigortalı olmuş ise ölüm tarihinden, borçlanılan gün sayısı kadar geriye götürülmek suretiyle tespit edilir.

– Birden fazla yurtdışı hizmet borçlanması yapılması durumunda da sigortalılık süresi başlangıcı, borcun en son ödendiği tarihten, borçlanılan toplam gün sayısı kadar geriye götürülerek belirlenir.

– Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülkelerdeki hizmetlerini borçlananların, sözleşme yapılan ülkede ilk defa çalışmaya başladıkları tarih, ilk ise giriş tarihi olarak dikkate alınmaz.

Borçlandırılan sürelere göre aylık bağlanması için aranan şartlar ile bu şartların içinde yer alan "kesin dönüş" ibaresinin anlamı ve bağlanan aylıkların alınmaya başlanacağı tarih

Borçlanılan sürelere göre malullük, yaşlılık veya emekli aylığı bağlanabilmesi için;

–Türkiye'ye kesin dönülmüş olması,

–Tahakkuk ettirilen borçtan aylık bağlanmasına yetecek en az süre/gün karşılığı kadar ödeme yapılması,

–Mülga sosyal güvenlik kanunların/kanunlarının yürürlükteki veya 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre aylığa hak kazanılmış olması,

- Kuruma yazılı başvuruda bulunulması, şarttır.

Buradaki “kesin dönüş” ibaresi, aylık tahsis talebinde bulunanların Türkiye dışındaki çalışmalarının sona ermesini, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almamaları durumunu ifade etmekte olup, **mutlak ifadesi ile Türkiye’ye giriş yaptıktan sonra bir daha Türkiye dışına çıkmama anlamında kullanılmamaktadır**.

Yukarıda belirtilen şartları yerine getirenlerin aylıkları, yazılı talepte bulundukları tarihi takip eden aybaşından başlar.

Aylık bağlama şartlarından biri olan “kesin dönüş” ibaresinin tanımında yer alan “sosyal sigorta ödeneği” ve “sosyal yardım ödeneği” ifadesinin kullanıldığı bağlam

“Kesin dönüş” tanımında geçen;

– “Sosyal sigorta ödeneği” deyimi, çalışma yaşamı süresince karşılaşılan hastalık, iş kazası, meslek hastalığı veya işsizlik gibi riskler nedeniyle iş göremezlik veya işsizlik gibi adlar altında yapılan ödeneklerini,

– “Sosyal yardım ödeneği” ibaresi, bulunulan ülke mevzuatı kapsamında, geçimlerini sağlayacak hiçbir gelirleri olmayan veya mevcut gelirleriyle geçimlerini sağlamakta güçlük çeken kişilerin asgari geçim düzeyi ile sınırlı olmak üzere geçimlerinin sağlanması amacıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından muhtaçlık durumuna ve süresine göre ödenen ikamet şartına bağlı nakdi yardımları, ifade etmektedir.

Aylığa hak kazanılmasına engel teşkil eden her iki ödeneğin ortak özelliği, ikamete dayalı olmasıdır. Diğer bir anlatımla, ilgilinin ikametini Türkiye’ye nakletmesi ile kesilen ödenekler, 3201 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, ikamet şartına bağlı olmayan bu nitelikteki sosyal sigorta yada sosyal yardım ödeneği alanlara diğer şartlarla aylık bağlanabilmektedir.

Borçlanılan sürelere göre aylığa hak kazananlara aylık bağlanması için ibrazı gereken belgeler

Borçlanılan yurtdışı sürelerine göre;

–Malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlanabilmesi için “Tahsis Talep, Beyan ve Taahhüt Belgesi’ne ek olarak “3201 sayılı Kanuna Göre Aylık Talebinde Bulunanlara Mahsus Beyan ve Taahhüt Belgesi” ve Türkiye dışında çalıştığı işyerinden ayrıldığını, varsa ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneğinin sona erdiğini gösterir belgenin,

–Ölüm aylığı bağlanabilmesi için “Tahsis Talep, Beyan ve Taahhüt Belgesi” ile birlikte aylık bağlanacak olan hak sahibinin durumuna uygun olan belgelerin (öğrenci belgesi, kazanç belgesi, sağlık kurulu raporu), ibraz edilmesi zorunludur.

Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesi ile 3201 sayılı Kanuna Göre Aylık Talebinde Bulunanlara Mahsus Beyan ve Taahhüt Belgesi örnekleri, Kurumun ilgili ünitelerinden temin edilebileceği gibi, başvuru sahiplerince Sosyal Güvenlik Kurumu’nun *www.sgk.gov.tr* İnternet adresinde bulunan “Yurtdışı/ Form ve Dilekçeler” bölümünden indirilebilir.

Aylık talebi sırasında Sosyal Güvenlik Kurumu’na başvuru şekli

Aylık başvurularında bizzat müracaat etme şartı kaldırılmıştır. Gerekli belgeler, usulüne uygun doldurulup imzalandıktan sonra Kurumun ilgili ünitesine doğrudan başvuru yoluyla verilebileceği gibi, yurtiçi veya yurtdışından posta yolu ile de gönderilebilir.

Bugüne kadar yapılan uygulamalarda aylık başvurusunda bulunanların çalıştıkları işyerinden ayrıldıklarını, yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneğinin sona erdiğini gösterir belgeyi temin etmelerinde karşılaştıkları zorluklar dikkate alınarak, sadece yurtdışından başvuruda bulunacak olanlar için güncel tarihli hizmet belgesinin ibrazı istenmektedir.

Tahsis talep tarihinden önceki bir ay içinde düzenlenen hizmet belgeleri, güncel tarihli belge olarak kabul edilmektedir.

Türkiye’ye dönüş yaptıktan sonra aylık talebinde bulunanların ibraz edecekleri hizmet belgesinin ise güncel tarihli olmasında bir zorunluluk bulunmamaktadır.

Sosyal güvenlik sözleşmesine göre kısmi aylık almakta iken yurtdışı hizmet borçlanması yapanların aylıklarının tam aylığa dönüşmesi

Sosyal güvenlik sözleşmeleri uygulanmak suretiyle kısmi aylık almakta iken yurtdışı hizmet borçlanması yapanların kısmi aylıkları;

– Borcun ödendiği tarih kesin dönüş tarihinden önce ise kesin dönüş tarihini,

– Borcun ödendiği tarih kesin dönüş tarihinden sonra ise borcun ödendiği tarihi,

takip eden aybaşından itibaren, tam aylığa yükseltilir.

Yurtdışı borçlanma yoluyla bağlanan aylıklar hangi hallerde kesilir

Türkiye dışında sigortalı veya ev kadını olarak geçen sürelerini borçlanarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı hak kazananların, bu aylıkları;

– Sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın herhangi bir ülkede çalışmaya, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almaya başladıkları,

– Türkiye'de sosyal güvenlik kanunlarına göre sigortalı olarak çalışmaya başladıkları,

tarihten itibaren kesilir.

2011 yılında yapılan yeni bir değişiklikle, ister yurtdışı borçlanması yaparak emekli olunsun, ister yurtdışı borçlanmasına ihtiyaç duymadan 22 ülke ile yapılan sosyal güvenlik sözleşmesine göre aylık bağlanmış olsun şayet cüzi bir çalışma yapılıyorsa (400 Euro altında bir iş), çocuk dünyaya getirmiş o ülke mevzuatı gereği çocuk yetiştirme süresinden dolayı ilgili kişi adına sigorta primi yatırılıyor ise veya ilgili kişi zorunlu sigorta kapsamına çalışmayıp dışarıdan o ülke mevzuatı gereğince isteğe bağlı prim ödüyorsa dahi emekli aylığının kesilmemesi hususunda ikincil bir mevzuat oluşmuştur.

Aylık talebi tarihinde ve aylık alma sürelerinde
Türk vatandaşı olma şartı

08/05/2008 tarihinden sonra 3201 sayılı Kanundan yararlanmak suretiyle aylık bağlanması için yapılacak başvuru tarihi itibariyle ya da aylık alma süresince Türk vatandaşı olma şartı aranmamaktadır.

Türk vatandaşlığını kaybettiklerinden dolayı eski Yönetmelik hükümlerine göre aylıkları bağlanmayan veya aylığı bağlandıktan sonra Türk vatandaşlığını kaybetmesi nedeniyle aylıkları durdurulan veya kesilenlerin 08/05/2008 tarihinden sonra yaptıkları veya yapacakları tahsis başvurularına göre aylıkları, yazılı başvurularını izleyen aybaşından itibaren bağlanır.

Borçlandığı yurtdışı süreleri de dikkate alınarak tarafına aylık bağlananların uzun süreli Türkiye dışına çıkışlarında yapması gerekenler

Borçlandıkları süreler dikkate alınarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananlardan altı aydan daha uzun süre Türkiye dışında bulunmuş olanlar, yurtdışında çalışıp çalışmadıklarını ve ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alıp almadıklarını gösterir belgeleri, "3201 sayılı Kanuna Göre Aylık Alanlara Mahsus Yoklama Belgesi" ile birlikte söz konusu altı aylık sürenin dolduğu tarihten sonra üç ay içinde Kuruma vermek zorundadırlar.

Altı aydan daha uzun süre Türkiye dışında bulundukları halde, yukarıda belirtilen belgeleri, yine yukarıda belirtilen süre içinde Kuruma vermediği tespit edilenlerin aylıkları, bildirim yapılmaksızın söz konusu belgelerin intikaline kadar durdurulur.

Bu şekilde aylıkları durdurulanların Kuruma ibraz edecekleri belgelerden yada Kurumca yapılacak olan araştırma sonucunda, yurtdışında;

– Çalışmadıkları, ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği almadıkları tespit edilenlerin aylıkları, durdurulduğu tarihten geçerli olmak üzere ödenir.

– Çalıştıkları, ikamete dayalı bir sosyal sigorta yada sosyal yardım ödeneği aldıkları tespit edilenlerin aylıkları çalışmaya başladıkları tarihten geçerli olmak üzere kesilir, yersiz yapıldığı tespit edilen ödemeler, 5510 sayılı Kanunun 96 nci maddesi hükümlerine göre geri alınır.

Borçlanılan yurtdışı süreleri dikkate alınarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananlar hakkında Kurumca yürütülecek olan yoklama işlemleri

Borçlandıkları süreler dikkate alınarak malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların aylık alma şartlarının devam edip etmediği hususu, Kurumca, gerekli görülen zaman ve hallerde araştırılabilir.

Kurum, Kanuna göre malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananların altı aydan daha uzun süre ile yurt dışında bulunup bulunmadıklarını, her yıl Emniyet Genel Müdürlüğünden alınacak kayıtlarla tespit eder. Söz konusu uygulamanın kapsamı, şekli ve diğer usul ve esasları Kurum ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında yapılan olan protokolle belirlenir.

Kesilen aylıkların tekrar bağlanması ve sonraki çalışmaların emekli aylığına etkisi

Aylığı kesilenlerden Türkiye içinde veya Türkiye dışında çalışması sona erenlerin veya yurtdışında ikamete dayalı bir sosyal sigorta ya da sosyal yardım ödeneği alanlardan bu ödenek ve yardımları sona erenlerin, aylıklarının tekrar ödenmesi için yazılı talepte bulunmaları halinde, talep tarihini takip eden ay başından itibaren aylıkları tekrar ödenmeye başlanır.

Aylıkları tekrar ödenmeye başlananların, çalışmaları;

– Yurtiçinde geçmişse, bu çalışmalar da dikkate alınarak aylıklar, ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki hükümlere göre hesaplanarak,

– Yurtdışında geçmişse, kesildiği tarihteki aylığı, ikinci fıkrada belirtilen aylığın başlangıç tarihine kadar ilgili sosyal güvenlik kanunlarındaki artış hükümlerine göre yükseltilerek, yeniden bağlanır.

Aylığın kesildiği tarihten sonra yurtdışında geçen sigortalılık sürelerinin yeniden aylık bağlanmasında değerlendirilmesi, bu sürelerin 3201 sayılı göre borçlanılmasına bağlıdır.

Yurtdışında geçen sürelerin borçlanma yoluyla değerlendirilmesine ilişkin mevzuat ve uygulamalar hakkında aşağıdaki adresten daha detaylı bilgi alınabilir:

T. C. SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI
SOSYAL SİGORTALAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Yurtdışı Borçlanma ve Tahsis İşlemleri Daire Başkanlığı
Mithatpaşa Cad. No:7 06437 Sıhhiye-Ankara/TÜRKİYE
Telefon: (+90312) 444 32 01

Emeklilik için askerlikte geçen sürelerinin borçlanılması

Türkiye'de er veya erbaş olarak silah altında veya yedek subay okulunda geçen sürelerin borçlandırılması mümkündür. Askerlik yapmayanlar, askerlikten muaf tutulanlar askerlik borçlanması yapamazlar. Askerlik borçlanması en fazla askerlik süresi kadar yapılabilir.

Askerlik borçlanması talebinde bulunulması halinde, borçlanma başvuru belgeleri askerlik şubelerince veya kuvvet komutanlıklarınca onaylanır.

Askerlik borçlanması; günlük asgari ücret ile günlük asgari ücretin 6.5 katı arasında olmak üzere, sigortalının kendisinin belirleyeceği günlük kazancın yüzde 32'sinin, borçlanılacak gün sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

Prime esas günlük kazanç alt ve üst sınırları arasında olmak üzere, kendilerince belirlenecek günlük kazancın yüzde 32'si üzerinden hesaplanacak primlerini borcun tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde ödemeleri şarttır.

Kanuna göre tespit edilen sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler için borçlandırılma hâlinde, hem sigortalılığın başlangıç tarihi borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür, hem de prim gün sayısı artar. Ancak askerden önce sigortalı olanlar için sadece prim gün sayısında artış getirir.

Türkiye'de trafik kazası geçirme durumunda sosyal güvence

Türkiye'de 2011 yılında yapılan bir düzenleme ile trafik kazası durumunda sosyal güvenceye bakılmaksızın tüm vatandaşlara sağlık yardımı imkanı getirilmiştir. Bu tür bir durumda başvuru halinde gereken bütün masraflar Türkiye devletince karşılanmaktadır.

Türkiye'de malulen emeklilik

Malullük aylığından yararlanma şartları

Malulen emekli olabilmek için önce Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığı hastanelerinin sağlık kurullarından çalışamayacak durumda olduğunu gösteren sağlık kurulu raporu alınması şarttır. Bunun dışında sigortalının en az beş yıldan beri sigortalı olması ve sigortalılık süresinin her yılı için ortalama olarak en az 180 gün veya toplam olarak en az 1800 gün prim ödemiş olması gerekir.

Ancak yukarıda sayılan şartları yerine getirmek malullük aylığı bağlanması için yeterli değildir. Aynı zamanda sigortalının çalıştığı işten ayrılması ve son çalıştığı işyerinin bağlı bulunduğu sigorta müdürlüğüne yazılı olarak malullük aylığı talebinde bulunması gerekir.

Talep dilekçesine sigortalının noterden onaylı nüfus cüzdanı örneği veya bağlı bulunduğu nüfus müdürlüğünden alacağı nüfus kayıt örneği, 2 adet fotoğraf ve Kurumdan alınacak beyan taahhüt belgesi doldurulup eklenmelidir.

Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce malul sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya arızası bulunanlar bu hastalık veya arızaları nedeniyle malullük sigortası yardımlarından yararlanamazlar.

Malullük aylığının başlangıcı

Malullük aylığının başlangıcı sigortalının çalıştığı işten ayrıldıktan sonra Kuruma vereceği tahsis talep dilekçesinin Kurum kayıtlarına geçtiği

tarihi izleyen aybaşıdır. Ancak, başvuru sahibinin malul sayılmasına esas tutulan raporun tarihi, yazılı isteğini izleyen aydan sonraki bir tarih ise, malullük aylığının başlangıcı rapor tarihinden sonraki aybaşıdır.

Malullük aylığının başlaması gereken tarihte hastalık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği almakta olanların aylıkları ödeneğin verilme süresinin sona erdiği tarihi izleyen aybaşından başlatılır. Ancak hesaplanan Malullük aylığı geçici iş göremezlik ödeneğinin bir aylık tutarından fazla işe aylığa hak kazanan tarih ile aylığın ödenmesine başlanan tarih arasındaki fark sigortalıya ayrıca ödenir.

Malullük aylığının hesaplanması

a) 01/01/2000 tarihinden sonra çalışmaya başlayanların malullük aylığının hesaplanması

4447 sayılı Kanunla aylıkların hesaplanmasında uygulanan katsayı esasına dayalı gösterge sistemi kaldırılarak yerine Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki (TÜFE) artış oranı ve gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar güncelleştirilmiş prime esas yıllık kazançların esas alınması öngörülmüştür. Aylık bağlama oranı da yeniden belirlenmiştir. Sigortalının her takvim yılına ait prime esas kazancı, kazancın ait olduğu takvim yılından itibaren aylık talep tarihine kadar geçen takvim yılları için her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayri safi yurtiçi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak bulunan takvim yıllık kazançlar toplamının toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama günlük kazancın 360 katı aylığın hesaplanmasına esas ortalama yıllık kazancı oluşturur.

Bu şekilde bulunan ortalama yıllık kazancın % 60'inin 1/12'sı oranında malullük aylığı bağlanır. Sigortalı başka birinin bakımına muhtaç durumunda ise bu oran % 70'e çıkarılır.

b)01/01/2000 tarihinden önce çalışmaya başlayıp bu tarihten sonra aylık talebinde bulunanların yaşlılık aylığının hesaplanması

01/01/2000 tarihinden önce çalışmaya başlayıp bu tarihten sonra aylık talebinde bulunan sigortalıya aylık talep tarihine kadar olan toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 01/01/2000 tarihine kadar ve bu tarihten sonra geçen gün sayılarıyla orantılı iki kısmi aylığın toplamı kadar aylık bağlanır.

01/01/2000 tarihine kadar olan prim ödeme gün sayısı ile orantılı aylık, 506 sayılı Kanunun 4447 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki, 01/01/2000 tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısı ile orantılı aylık ise 506 sayılı Kanunun anılan Kanunla değiştirilmiş hükümlerine göre (a) maddesinde açıklandığı şekilde hesaplanır.

Kontrol muayenesi

Kontrol muayenesi, sigortalının maluliyet halinin devam edip etmediğinin veya hastalığının ağırlaşarak başka birinin bakımına muhtaç duruma girip girmediğinin tespiti için yapılan sağlık kurulu muayenesidir. Kontrol muayenesini sigortalı isteyebileceği gibi Kurum da her zaman sigortalıyı kontrol muayenesine tabi tutabilir.

Kontrol muayenesi sonucunda sigortalının hastalığının iyileşerek malullük halinin ortadan kalktığı tespit edilirse, sigortalının malullük aylığı kesilir. Hastalığın ağırlaşarak sigortalının başka birinin sürekli bakımına muhtaç duruma düştüğü tespit edilirse, bu defa % 60 olan aylık bağlama oranı % 70' e çıkarılır.

Sigortalının; kontrol muayenesini Kurumun yazılı bildirisinde belirtilen tarihten sonraki aybaşına kadar yaptırması gerekir. Aksi takdirde aynı tarihte malullük aylığı kesilir. Aylığı kesilen sigortalının, kontrol muayenesini yaptırması ve maluliyetinin devam ettiğinin anlaşılması halinde; aylığı kesildiği tarihten geçerli olmak üzere ödenir. Kontrol muayenesini bu üç aylık süre geçtikten sonra yaptıran ve maluliyeti devam edenlerin aylığının ödenmesine ise, kontrol muayenesi sonucu düzenlenen rapor tarihini takip eden aybaşından başlanır.

Malullük aylığının kesilmesi ve yeniden bağlanması

Malullük aylığı bağlanan sigortalı yeniden sigortalı işte çalışmaya başlarsa malullük aylığı kesilir. Malullük aylığı alanların, yaşlılık aylığı alanlar gibi sosyal güvenlik destek primine tabi olarak ve malullük aylığı kesilmeden çalışmasına kanunen imkan yoktur.

Sigortalı olarak çalışmaya başlaması nedeniyle malullük aylığı kesilmiş bulunan sigortalı işten ayrılarak aylığının yeniden bağlanması için yazılı olarak Kuruma başvurması halinde kontrol muayenesine tabi tutulur

ve malullük halinin devam ettiği anlaşılırsa kesilmiş bulunan aylığı yazılı başvuru tarihini izleyen aybaşından başlanarak ödenir.

Şu kadar ki sigortalının son çalışmaları da dikkate alınarak malullük aylığı yeniden hesaplanır. Hesaplanan bu aylık önce bağlanan aylıktan fazla işe yeni hesaplanan aylık üzerinden ödeme yapılır.

Sigortalının ölümünden ötürü mirasçıların sahip olduğu sosyal haklar

Dul ve yetim aylığı

5434 sayılı T.C.Emekli Sandığının dul ve yetim aylıkları ile ilgili konuları düzenleyen maddeleri 2008 yılı Ekim ayı başından itibaren yürürlükte olan, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 106. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu hükümlerin yine aynı Kanunun "5434 sayılı Kanuna ilişkin geçiş hükümleri" başlıklı geçici 4 uncu maddesi (1) ile uygulandığını görmekteyiz.

Dul ve Yetim aylığı bağlanması 5434 sayılı Kanuna göre farklı şartlarda, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre farklı şartlarda olmaktadır.

5510 sayılı Kanuna göre bağlanacak olan aylıklarda esas olan şartlar 34 ve 54 uncu maddelerinde (2) düzenlendiğini görmekteyiz.

Yasal düzenlemelere göre dul ve yetim aylıklarının bağlanması işlemlerinde farklı kriterlerin esas alınacağı, eski memur, yeni memur kişilerin vefatlarında çocuklarına eski kanun yeni kanun hükümlerinin uygulanacağını görmekteyiz. Bu nedenle bu bölümde dul eşlerle birlikte özellikle kız çocukların ne şekilde aylık alacaklarını eski kanun ve yeni kanun açısından hangi şartların oluşması gerektiği konusunu ele alacağız.

1- 2008 yılı ekim ayı başından önce devlet memuru olan kişilerin bu tarihten önce vefat etmiş veya bu tarihten sonra vefat etmiş olma halinde dul ve yetimlerine maaş bağlanması gereken durumlar ve ilgili usul:

- Dul kalan eşin, Emekli Sandığı Kanuna göre kendi emekli aylığı var ise yine devlet memuru emeklisi vefat eden eşinden aylık alır, kendi aylığını tam olarak eşinin aylığını ise % 50 olarak alır.

- Geride kalan kız çocuk, Emekli Sandığı Kanuna göre kendi aylığını almakta iken, ayrıca devlet memuru emeklisi vefat eden anne veya babasının aylığını alamaz, ya kendi aylığını almaya devam eder veya kendi aylığından vazgeçip anne veya babasının aylığının birini tercih eder.

- Geride kalan kız çocuk, Emekli Sandığı Kanuna göre vefat eden devlet memuru anne veya babasının aylıklarından birisini alabilir.

- Dul anne vefat eden devlet memuru çocuklarından yalnızca birisinden ötürü, muhtaç olma, yani herhangi bir yerden gelir almama, çalışmama şartı ile aylık alabilir.

- Evlilikleri devam eden baba ve anne, vefat eden devlet memuru çocuklarından ötürü aylık bağlanmasını isterler ise, yalnızca tek bir çocuklarından dolayı aylık talebinde bulunabilirler. İki veya daha fazla çocuklarından ötürü aylık alamazlar. Bu durumda anne evli olduğu için aylık alamaz. Baba ise 65 yasından küçük ise malul ve muhtaç olması gerekir. 65 yaşından büyük ise malul olma şartı aranmaz, muhtaç olma şartı aranır.

- Devlet memuru emeklisi kişi, memur emekli aylığı ile birlikte vefat eden Bağ-Kur emeklisi eşinden dolayı Bağ-Kur’dan aylık alır.

- Devlet memuru emeklisi kişi, memur emekli aylığı ile birlikte vefat eden SSK emeklisi eşinden dolayı SSK'dan aylık alır.

- Devlet memuru emeklisi iken vefat eden eşinden dolayı Emekli Sandığından dul aylığı alan kişi, Bağ-Kur kapsamında kendi çalışması var ise Bağ-Kur’dan da yaşlılık aylığı alır. Emekli Sandığı dul aylık oranı vefat eden eşinin aylığının % 75 i olur. Aynı zamanda SSK’dan da daha önce vefat etmiş anne veya babasından dolayı yetim aylığı talebi olur ise SSK’dan aylık alamaz.

- Vefat eden devlet memuru emeklisi babasından dolayı Emekli Sandığından yetim aylığı alan kız çocuk, Bağ-Kur çalışmalarından dolayı

kendi yaşlılık aylığının yanı sıra varsa vefat eden SSK'lı eşinden ötürü dul aylığı da alır.

- Devlet memuru emeklisi iken vefat eden eşinden dolayı Emekli Sandığından dul aylığı alan kişi, Bağ-Kur çalışmalarından dolayı yaşlılık aylığını alır. Aynı anda SSK'lı iken vefat eden çocuğundan ötürü maaş talebi olur ise bu kabul edilmez.

-Devlet memuru emeklisi iken vefat eden eşinden dolayı Emekli Sandığından dul aylığı alan kişi, sigortalı iken vefat eden babasından dolayı SSK'dan aylık alabilir.

- Bağ-Kur'dan emekli iken vefat eden eşinden dolayı ölüm aylığı alan kişi, kendi çalışmalarından dolayı 5510 sayılı Kanuna göre aylık alır.

- 506 sayılı Kanuna göre SSK'lı iken vefat eden eşinden dolayı ölüm aylığı alan kişi, SSK'lı iken vefat eden annesinden dolayı da aylık alabilir.

- 506 sayılı Kanuna göre SSK'lı iken vefat eden eşinden dolayı ölüm aylığı alan kişi, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanununa göre çalışan ve vefat eden babasından dolayı da aylık alır.

- 506 sayılı Kanuna göre eşinden dolayı dul aylığı alan kişi, Emekli Sandığı emeklisi iken vefat eden babasından ötürü de aylık alır.

- Ölen anne ve babası Bağ-Kurlu olan ve bunların ölüm tarihleri 2008 yılı öncesi ise, her ikisinden de aylık alır.

- Devlet memuru ölen eşinden dolayı dul aylığı alan kişi, vefat etmiş olan Bağ-Kur emeklisi anne veya babasından dolayı da ölüm aylığı alır.

- Devlet memuru olarak çalışan veya devlet memuru emeklisi olan bir kişi, vefat eden eşinin emekli aylığının % 50 sini alır. Çocuğu da aynı zamanda babasından dolayı aylık alır.

- Devlet memuru emeklisi iken vefat eden eşinden dolayı aylık alan kişi, (aynı anda) devlet memuru iken vefat eden anne veya babasından dolayı aylık alamaz. Eşinin veya anne veya babasının aylıklarından birisini tercih etmesi gerekir.

- Anne veya babasından dolayı 5434 sayılı Kanuna göre Emekli Sandığından yetim aylığı alan kız çocuk, evlenirse veya kendisi de devlet memuru olur ise artık yetim aylığı alamaz.

- Anne veya babasından dolayı 5434 sayılı Kanuna göre Emekli Sandığından yetim aylığı alan kız çocuk, sigortalı veya Bağ-Kurlu çalışırsa veya buralardan aylık alırsa vefat etmiş anne veya babasından dolayı yetim aylığını da alabilir.

2- 2008 yılı Ekim ayı başından önce devlet memurluğunda geçen hizmeti bulunmayan, ilk defa 2008 yılı Ekim ayından sonra devlet memuru olmuş kişilerin vefat etmiş olma durumlarında dul ve yetimlerine aylık bağlanması gereken durumlar- 5510 sayılı kanunun 34, 54'üncü maddelerine göre değerlendirme-:

- Kişi varsa kendi memur emekli aylığını alır, vefat eden devlet memuru eşinin aylığının ise % 50 sini alır.

- Dul eş aylık bağlanan çocuğu da yok ise, aylık, gelir almaması ve çalışmaması durumunda vefat eden eşinin aylığının % 75 ini alır.

- Kız çocuk kendi çalışmalarından dolayı aylık alır, vefat eden anne veya babasından aylık alamaz.

- Kız çocuk SSK'lı, Bağ-Kur'lu veya devlet memuru ise ya da yabancı ülkelerde çalışıyorsa vefat eden anne veya babasından ötürü aylık alamaz.

- Evli durumda olan anne, vefat eden çocuğundan aylık alamaz.

- Aylık ve gelir alan anne veya baba, vefat eden çocuğundan aylık alamaz.

- Anne ve babasından ayrı ayrı aylığa hak kazanan çocuklar bu aylıklardan yüksek olan aylığın tamamını, az olan aylığın ise yarısını alır.

- Birden fazla çocuğundan ötürü aylığa hak kazanan anne ve baba fazla ödemeye imkan veren ilk iki dosyadan yüksek olan aylığın tamamını, düşük olan aylığın ise yarısını alır.

- Vefat eden eşinden ötürü aylığa hak kazanan kişi, vefat eden anne veya babasından ötürü aylık almaya hak kazandığında, ya eşinin aylığını ya da anne veya babasından bağlanacak aylığı tercih ederek aylık alır. Eşinin ve anne veya babasının aylığını birlikte alamaz.

Dul ve yetim aylığı bağlanma şartları

Aylıktan yararlanmanın ilk şartı, vefat eden sigortalının, en az 5 yıl sigorta primi ödemiş olmasıdır. Yine, sigortalının, emekli olması, ya da, henüz emeklilik işlemleri tamamlanmamış olsa da, müracaat etmiş olması halinde, dul ve yetim aylığına ait şartlar yerine getirilmiş kabul edilmektedir.

İş kazası ve meslek hastalığına bağlı vefat halinde ise, herhangi bir prim günü mecburiyeti yoktur.

Dul eş için, kanuni eş olması yeterli olduğu halde, çocuklar için, farklı durumlar, aylığa hak kazanma imkanını etkiler;

4a-SSK'lı çocuklar;

Kız çocuk için; çalışmayan, evli olmayan, evli olup sonradan boşanan, herhangi bir kurumdan gelir ve aylık almıyorsa, sürekli yetim maaşı alabilir.

Erkek çocuk için; 18 yaşına kadar, lise öğrencisi 20 ve üniversite öğrencisi ise 25 yaşına kadar alabilir.

Malul çocuklar, çalışamayacak kadar malul ise, SSK ve Emekli Sandığı'ndan gelir veya aylık almıyor ise, sürekli yetim maaşı alabilir.

4b-Bağ-Kur'lu çocuklar;

Kız çocuk için; evli değilse, çalışmıyorsa ve kendi çalışmasından dolayı emekli değilse ana-babasından yetim aylığı alabilir.

Erkek çocuk için; 18 yaşına kadar, lise öğrencisi ise 20 ve üniversite öğrencisi ise 25 yaşına kadar ve kendi çalışmasından dolayı (örneğin malulen) emekli değilse ana-babasından yetim aylığı alabiliyor.

Malul çocuklar, çalışamayacak kadar malul ise, SSK ve emekli Sandığı'ndan gelir veya aylık almıyor ise, sürekli yetim maaşı alabilir.

4c-Emekli Sandığı mensubu çocuklar;

Kız çocuk; evli değilse maaş alabilir, SSK ve Bağ-Kur kapsamında çalışması halinde maaşı kesilmez, Emekli Sandığı çalışanı ve emeklisi olduğu takdirde yetim maaşı kesilir.

Erkek çocuk için; 18 yaşına kadar, lise öğrencisi ise 20 ve üniversite öğrencisi ise 25 yaşına kadar maaş alabilir.

Malul çocuklar, çalışamayacak kadar malul ise sürekli yetim maaşı alabilir.

Vefat eden sigortalının maaşının çocuk yok ise % 75'i dul eşine, çocukları var ise, % 50 eşe, % 25 'er oranında her bir çocuğa yetim maaşı bağlanır.

2022 sayılı Kanununa göre 65 yaş aylığı

Bu yasaya göre aylık bağlatmak için sadece 65 yaşını doldurmak yetmez, başka şartlar da gözetilir. 65 yaş aylığı bağlatabilmek için başvurucunun;

- 65 yaşını doldurması,

- Kanunen kendisine bakmakla mükellef kimsesinin olmaması,

- Sosyal güvenlik kuruluşlarının herhangi birisinden, her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık almaması,

- Nafaka bağlanmamış veya bağlatma imkanının olmaması,

- Mahkeme kararıyla veya doğrudan doğruya kanunla bağlanmış herhangi bir devamlı gelire sahip bulunmaması,

- Ve muhtaçlığını İl veya İlçe İdare Heyetlerinden alınacak bir belgeyle kanıtlaması gerekmektedir.

iii- ***Rusya'da Emeklilik Hakları***

Rus Federal Hükümetinin yaşlılara ilişkin politikalarının temel çerçevesi, Rusya Federasyonu Anayasasında, Rus vatandaşlarının

sağlıklarının korunması için yürürlüğe konan Rus mevzuatının temel düzenlemelerinde, Rusya Federasyonu Medeni Kanununda, Rusya Federasyonu Aile Kanununda ve ilgili sosyal güvenlik kurumlarının kuruluş kanunlarında çizilmiştir.

Rus Hükümetinin yaşlılara dönük politikasının temel yaklaşımları şunlardır:

-Emeklilik sisteminin geliştirilmesi.

-Sağlık sisteminin iyileştirilmesi, kapsadığı hizmet kitlesinin genişletilmesi, erişilebilir sosyal hizmetlerin ve tedavi olanaklarının kalitesinin arttırılması.

-Yaşlıların iş ve sosyal potansiyellerini etkili şekilde kullanabilmelerine olanak sağlayacak koşulları sağlanması ve buna olanak verecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi.

Bu genel yaklaşımlar doğrultusunda Rus Federal idari organları aşağıdaki hedefleri saptamıştır:

-Sosyal hizmetlere dair mevzuatı ve ilgili kurumların yapısını günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde modernize etmek.

-Özel sektörü ve kar amacı gütmeyen kuruluşları, yaşlılara sosyal hizmetler sunma sürecine katmak.

-Yaşlıların bilgiye erişimini geliştirmek.

-Gönüllü kuruluşların yaşlılarla ilgili konulardaki katkısını büyütmek.

Yaşlılar için emeklilik güvencesi

Yaşlılar için en temel gelir güvencesi devlet tarafından sağlanan emekli aylığı ödemeleridir. Rusya Federasyonu federal yasaları uyarınca üç tip emeklilik ödentisi mevcuttur: yaşlılıktan kaynaklı emeklilik ödentisi, maluliyetten kaynaklı emeklilik ödentisi ve savaş gaziliğinden kaynaklı ödenti.

Rusya Federasyonu emeklilik mevzuatı uyarınca beş ya da daha fazla yıl sigortalı olarak çalışma süresi olan 60 yaşını geçmiş erkekler ve 55

yaşını geçmiş kadınların emeklilik aylığı almaya hakkı vardır. Bu kapsamda 1 Ocak 2010 yılı itibariyle Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu tarafından yaklaşık 40 milyon yaşlıya emeklilik aylığı ödenmektedir. Bu ödentilerin 31.8 milyonu yaşlılık, diğerleri ise maluliyet ve savaş gaziliği ödentisidir.

Herhangi bir nedenle emekli aylığı almaya hak kazanamamış yaşlılar için Rusya Federasyonu federal emeklilik mevzuatının ilgili maddeleri uyarınca belirli koşullarda ayrıca çeşitli sosyal ödentiler sağlanmaktadır.

Rusya Federasyonu'nda yaşlılara sağlanan sosyal destekler

Rusya Federasyonu'nda yaşlılara sağlanan gelir, emekli aylığı ile sınırlı değildir. Bu gelirin ciddi bir bölümünü emekli aylığının yanı sıra ödenen çeşitli nakdi yardımlar ve ek ödentiler oluşturur. Bu nakdi yardım ve ek ödentiler, ilgili yaşlının belli bir yasal statüye dahil olmasından ötürü verilir.

Federal Hükümetin sosyal yardımlarını düzenleyen yasa uyarınca 1 Ocak 2005 itibariyle Rus vatandaşı yaşlılar, çeşitli nakdi ödemelerin yanı sıra Rusya Federal Hükümeti tarafından sağlanan bir takım sosyal hizmetlerden de yararlandırılmaktadır. Bunların başında ücretsiz sağlık hizmeti gelmektedir ki, bu hizmetin içine gerekli tedavi masrafları ve sağlık dinlenmesi konaklama ücretleri de girmektedir. Yaşlıların bu hizmetlerden yararlanması için ödemeleri gereken şehir içi ve şehirlerarası ulaşım ücretleri de bu yasa uyarınca devlet tarafından karşılanır.

Yaşlılara barınma ve temel hizmet ücretlerini (elektrik, su, doğalgaz vb.) karşılamaları için sağlanan sosyal destekler

Rusya Federasyonu'nda ihtiyaç sahibi yaşlı yurttaşlar barınma ve temel yaşam giderlerini (ısınma, su, gaz ve elektrik) ödeyebilmek için sosyal yardım alabilirler.

Rusya Federasyonu'nda sosyal hizmetler ve yaşlılar

Bu bölümün önceki kısımlarında anlatıldığı üzere Rusya Federasyonu'nda kanunla görevlendirilmiş ilgili sosyal hizmet kurumları tarafından sosyal refahın temini, tıbbi, psikolojik, eğitimsel, yasal hizmetler ve maddi yardım ile zor koşullarda yaşayan RF yurttaşları için sosyal adaptasyon ve rehabilitasyonun organize edilmesi gibi çeşitli şekillerde sosyal hizmetler sunulmaktadır. Bu bağlamda yalnız başlarına yaşayan, yaşlılık, hastalık veya sakatlık nedeniyle kendi kendilerine bakma yeteneklerini kısmen kaybeden kadın ve erkeklere, sosyal yardım ile tıbbi hizmet ya da diğer türlü destekler sunulmak suretiyle yardımcı olunur.

Söz konusu sosyal hizmetler ücretsiz veya bazen de kısmen ücretli şekilde karşılanır. Ücretsiz olan sosyal hizmetler Rusya Federasyonu'nun ilgili devlet sosyal servisleri tarafından sağlanır. Ödeme gerektiren ve kamu harici, özel kurumlarca sunulan sosyal hizmetlerin ücretlerinin ne oranda ve ne şekilde kamu kaynakları tarafından karşılanacağına ilişkin usul ve esaslar da yine ilgili devlet sosyal servisleri tarafından saptanır.

Her yıl Rusya Federasyonu çapında 4000 kadar sosyal kuruluş yaşlı ve engelli RF vatandaşı 15 milyon kişiye sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için destek olmaktadır. Bu destek hizmetleri tüm Rusya çapında evde veya ayakta hizmet veren 2200 sosyal hizmet merkezinde sağlanmaktadır.

Rusya Federasyonu'nda yaşlılara dönük eğitimsel faaliyetler, yaşlılar akademisi de denebilecek programlar altında sosyal hizmet servislerine ait tesislerde hayata geçirilmektedir. Bu merkezlerde yaşlılara yönelik çeşitli hukuki konular, sağlıklı yaşam, psikoloji ve zirai metotları hakkında ve politik, ekonomik, kültürel başlıklarda kimi seminerler düzenlenmektedir.

Hukuk seminerleri genelde Rusya'da yaşlıların başını çok ağrıtan emlak hukuku, mülkiyet sorunları, bağış ve miras hukuku gibi başlıklarda yoğunlaşmaktadır.

Sağlık seminerlerinde yaşlılıktan kaynaklı sorunlarla baş etme ve sağlıklı bir yaşam sürdürme konusunda yaşlıların bilinçlendirilmesine çalışılmaktadır.

Psikoloji seminerlerinde yaşlıların emeklilik hayatına zihnen hazırlanmaları, yaşlanma sürecine ve onun birey üzerindeki etkilerine adapte olmaları, çocukları, akrabaları, arkadaşları ile ilişkilerinin iyileştirilmesi için etkili yaklaşımlara sahip kılınmaları hedeflenmektedir.

Bu akademiler yaşlı insanlara sosyal yönden aktif kalma olanağı vermesinin yanı sıra toplum içinde yaşlıların sahip olduğu imaja olumlu yönde katkı koymaktadır. Sosyal hizmetler servislerinin dışında da kimi kültürel kuruluşlar tarafından da benzer seminer çalışmaları düzenlenmektedir.

Yaşlıların günümüz dünyasında bilgiye erişimin en pratik yolu haline gelen internetten etkin şekilde yararlanabilmeleri için, yaşlılara dönük faaliyetler organize eden sosyal kuruluşlarda bilgisayar kullanımı dersleri verilmektedir. Bu derslerde ayrıca yaşlılara, acil durumlarda destek alabilecekleri bazı telefon servislerinden nasıl yararlanabilecekleri konusunda da eğitim verilmektedir.

Yine Rusya Federasyonu'nda yaşlılara dönük sosyal destek çalışmalarının arasında, yaşlıların evlerinde verilen sosyal hizmetler giderek daha önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Bu yöntem her geçen gün giderek daha fazla talep edilen, yaşlıların ihtiyaçlarına en fazla cevap veren ve ekonomik olarak da en avantajlı yöntem olmasıyla öne çıkmaktadır.

Rusya Federasyonu'nda yaşlılara yönelik evlerde verilen sosyal hizmetler şu başlıklar altında toplanabilir:

- Sıcak yemek servisi, ilaç, bakkaliye malzemeleri vb. temini;

- Kişisel bakım ihtiyaçlarının karşılanması ve ev içi kimi işlerde destek (hijyen, giyinme, alışveriş yüklerinin taşınması konusunda yardım, yatalak durumda olanlara yatakta bakım vb)

- Yaşlıların eski çalıştıkları kurumlarla sosyal bağlar kurmalarına destek vermek (örneğin internet vasıtası ile onların işyerleri ile dostane yazışmalar yapmalarını sağlamak vb.)

Rusya'da bu hizmetlerin büyük şehirlerde ve kırsal kesimde de etkin biçimde verilmesini temin etmek için Federal Emeklilik Fonu başta olmak üzere çeşitli sosyal hizmet servisleri tarafından mobil ekipler kurulmuştur. Bu mobil ekipler üstlendikleri tıbbi ve sosyal hizmet görevini temin etmelerini sağlayacak ekipmanlarla donatılmış, konularında uzman sağlık ve sosyal destek personelinden oluşmaktadır.

Evde ve günü birlik ayakta sunulan sosyal hizmetlerin yanı sıra bu tip hizmet türü için elverişli olmayan özellikle bakıma muhtaç yaşlıların sürekli şekilde yaşamaları için Rusya Federasyonu çapında çeşitli sosyal tesisler kurulmuştur. 1 Ocak 2010 itibariyle toplam yatak kapasitesi 247900 olan 1500 sosyal tesiste, 242100 kişiye hizmet verilmektedir. Bu tesislerde kalanların çoğunluğunu yaşlılar ve engelliler oluşturmaktadır.

Repatriantların Sosyal Güvenlik Hukuku'ndan kaynaklanan sorunlarına kimi çözüm yolu önerileri

Türkiye'den emekli olan repatriantların emekli maaşlarını Abhazya'da almaya devam etmekte karşılaştığı sıkıntılar

Emekli olduktan sonra Abhazya'ya yerleşen veya Abhazya'da yaşarken çeşitli imkanlardan yararlanarak Türkiye'deki sosyal güvenlik kuruluşlarından emekli olan repatriantların, emekli aylıklarını alma konusunda zaman zaman sıkıntıları olmaktadır. Bu sıkıntı Türkiye'de emeklilerin maaşlarını alabilmek için –bankaların SGK ile birlikte kararlaştırdığı bir uygulama nedeniyle- yılda bir defa yaşadıklarını kanıtlamak zorunda olmalarından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de yaşayan ve maaşlarını aldıkları bankaya gidebilenler için bu uygulama fazla sorun yaratmazken; Abhazya'da yaşayan repatriantlar için hele de yaşından veya sürekli bir rahatsızlığından ötürü Türkiye'ye senede bir bile olsa seyahat etme koşulu olmayan, bu nedenle de Türkiye'de maaşının yattığı banka şubelerine gidip yaşadığını kanıtlayamayacak durumda olanlar açısından büyük sıkıntı kaynağıdır. Bu sıkıntıyı hafifletmek için Türkiye'den emekli olan repatriantın emekli aylığının yattığı Türk bankasındaki hesabına bağlı bir bankamatik kartı çıkartması ve bu kartı Türkiye'deki bir yakınına bırakması yolu seçilebilir. Bu durumda repatriantın maaşını bankamatikten çeken yakını, söz konusu meblağı Abhazya'ya havale edebilir. Bankamatik kartları genellikle bir seneden daha uzun bir süre için geçerli olduğundan bu sayede Türkiye'den emekli aylığı alan repatriantların sıkıntısı bir nebze olsun hafifleyebilir. Ne var ki Vakıfbank gibi kimi Türk bankaları ise emeklilere ait bankamatik kartlarını her yıl güncellemektedir. Bu tür bir uygulama içinde olan bankalar, eğer hala repatriantın Türkiye'de kayıtlı olduğu bir muhtarlık varsa senede bir defa repatriantın bir yakınının, o muhtarlıktan alınacak ve ilgilinin hayatta olduğunu gösteren bir belgeyi

ibraz etmesi halinde, söz konusu güncellemeleri repatriantı bizzat görmeden de yapmaktadırlar. Hiçbir koşulda Abhazya'dan Türkiye'ye gitme imkanı bulunmayan, örneğin yatalak hasta konumunda olan repatriantlara Sulh Hukuk Mahkemesi vasıtası ile vasi tayin edilmesi ve emekli aylıklarının bu vasi tarafından çekilmesi ise tek çözüm yolu gibi gözükmektedir.

Repatriantların (Türkiye'deki) kendi isteği ile sigortalılık hakkından yararlanamama problemi

Türkiye'de herhangi bir sosyal güvelik şemsiyesi altında bulunmayan ama belli bir prim ödeme kapasitesi bulunanlar için isteğe bağlı sigortalılık imkanı bulunmaktadır. İsteğe bağlı sigortalı olabilmek için uluslararası sosyal güvenlik sözleşmelerinden doğan haklar saklı kalmak kaydıyla, Türkiye'de yasal olarak ikamet edenler ile Türkiye'de ikamet etmekte iken sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde bulunan Türk vatandaşlarından;

a- 18 yaşını doldurmuş olmak,

b- Kanuna tabi zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmamak veya Kanunun 4 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı (işçi) olarak çalışmakla birlikte, ay içinde 30 günden az çalışmak ya da tam gün çalışmamak,

c- Kendi sigortalılığı nedeniyle aylık bağlanmamış olmak,

d- İsteğe bağlı sigorta giriş bildirgesiyle SGK'ya başvuruda bulunmak şartları aranır.

Türkiye ile uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmamış ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dışındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçilerinden isteğe bağlı sigortalılık talebinde bulunanlardan ise Türkiye'de ikamet şartı aranmaz. Ne var ki Gürcistan ile Türkiye arasında bu tip bir sosyal güvenlik anlaşması olduğundan ve Türkiye de hala Abhazya'yı bu ülkenin bir parçası saydığından ötürü bu hüküm de Abhazya'da yaşayan ve aynı zamanda işçilik yapan repatriantları ilgilendirmemektedir.

5510 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (a), (b) ve (e) bentlerine tabi olan (tüm sigorta kollarına tabi olmayıp haklarında bazı sigorta kollarının

uygulanacağı sigortalılar) sigortalılık hali ise isteğe bağlı sigortalılık için engel teşkil etmez.

Türkiye'de gerçekleştirilen yakın tarihli Sosyal Güvenlik Reformu ile:

- İsteğe bağlı sigorta primleri artmış, ancak isteğe bağlı sigortalılara da sağlık yardımlarından yararlanma hakkı getirilmiştir.

- 4/a kapsamındaki sigortalılardan ayda 30 günden az çalışanlar da yeni dönemde ayrıca isteğe bağlı sigortaya prim ödeyebilecek ve aylık prim ödeme gün sayısını 30'a tamamlayabilecektir.

- İsteğe bağlı sigortalı olabilmek için geçerli 1080 gün prim ödemiş olma ve Kurumda tescilli olma şartı kaldırılmıştır. Daha önce sigortalılık tescili bulunmayanlar (ilk defa sigortalı olacaklar) da isteğe bağlı sigortaya başvurabilecektir.

Yukarda detaylıca verilen bilgilerden de kolaylıkla anlaşılabileceği üzere aslında Türkiye'den emekli olmak ve yaşlandığında düzenli bir gelir elde etmek isteyen repatriantlar için önemli bir olanak olabilecek isteğe bağlı sigortalılık uygulaması, Türkiye'de ikamet etme şartı nedeni ile repatriantlar açısından uygulama imkanı bulamamaktadır. Bu engeli aşmanın yolu ise repatriantın Türkiye'deki resmi makamlara Türkiye'deki adresini kalıcı adres, Abhazya'daki adresini ise geçici adres olarak bildirmesidir. Bu şekilde repatriant hem isteğe bağlı sigortalılık uygulamasından yararlanır hem de bu uygulamadan yararlanması nedeni ile Türk Genel Sağlık Sigortası'nın kapsamında da kaldığından ötürü olası ağır sağlık problemlerinde Türkiye'deki SGK ile anlaşmalı sağlık kurumlarından da ücretsiz yararlanma hakkına sahip olur.

IV- Repatriantları ilgilendiren askerlik yükümlülüğü mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

i-Abhaz vatandaşlarının askerlik yükümlülüğü

Abhaz Genel Askerlik Yükümlülüğü ve Askerlik Hizmeti Yasası 1. maddesi uyarınca kadın ve erkek tüm Abhaz vatandaşları gerektiğinde Abhazya Cumhuriyeti ordusu saflarında silahlanarak Abhazya Cumhuriyeti

vatanını ve bağımsızlığını savunmak yükümlülüğü altındadır. Daha başka bir ifade ile Abhazya'nın bağımsızlığına yönelik büyük bir saldırının vuku bulması halinde kadın erkek ayrımı olmadan tüm Abhazya Cumhuriyeti vatandaşları Abhazya ordusu saflarına katılmak ve bu saldırıya karşı Abhaz vatanını savunmak ile kanunen yükümlüdür. Bu genel vatan savunması yükümlülüğünün istisnası 16 yaşından genç ve 60 yaşından yaşlı erkekler ile 18 yaşından küçük kadınlar ile 50 yaşından yaşlı kadınlardır.

Abhazya'da barış zamanında askerlik hizmeti ise başka türlü tanımlanmıştır. Buna göre barış zamanında 18 ile 27 yaş arası erkekler Abhazya ordusuna yazılarak askerlik yapmakla mükelleftir. Bu mükel-lefiyet dönemini iş, eğitim gibi çeşitli nedenlerle Abhazya dışında geçiren yükümlüler için ise söz konusu mükellefiyet 35 yaşına kadar devam eder.

Abhazya'da askerlik hizmetini düzenleyen 1995 tarihli kanunun 20. maddesi uyarınca şu sayılan kişiler askerlik hizmetinden muaftır:

-Askerlik hizmeti görmeye sağlık koşulları nedeni ile elverişli olmayanlar.

-Askerlik hizmetini önceden vatandaşı oldukları başka bir ülke ordusunda ifa etmiş olanlar.

-Abhazya'nın 1992-93 Kurtuluş Savaşında 12 aylık normal zaman askerlik hizmetine denk düşecek bir süre için savaşmış olanlar. Bu süreden daha az savaşmış olanlara ise askerlik hizmetinin ifasında takdiri bir indirim uygulanır.

Abhazya'da askerlik hizmetini düzenleyen kanunun 21. maddesi uyarınca ise şu sayılan kişilerin askerlik hizmeti ertelenir:

-Askerlik hizmeti görmeye sağlık koşulları nedeni ile geçici olarak elverişli olmayanlar (bir yıla kadar),

-Bakacak başka bir kimsesi olmayan ve sürekli bakım ihtiyacı olan bir aile ferdinin bakımını üstlenmiş olanlar,

-Annesi olmadan bir çocuk büyütmekte olan babalar,

-İki veya daha çok çocuğu olan babalar,

-Hükümlü veya tutuklu olanlar,

-Ebeveynleri olmadan tek başlarına bir çiftlik idare edenler.

Aynı kanun uyarınca şu kişilerin askerlik hizmeti ise başvuruları halinde ertelenir:

-Abhazya Meclisi’ne milletvekili olarak seçilenler,

-50 yaşından büyük bir ebeveynin tek evladı olanlar,

-Öğretmen olarak kırsal kesimde vazife ifa edenler,

-Doktor olarak kırsal kesimde vazife ifa edenler,

-Üniversitede tam zamanlı olarak öğrenim görenler (okudukları üniversite ile akademik başarısızlık veya disiplin cezası yüzünden ilişikleri kesilenler askerlik hizmetini erteletme hakkını kaybederler).

Abhazya’da yüksek öğrenim görmüş olanların askerlik süresi 12 ay iken, bu tür bir eğitim almamış kişilerin askerlik süresi 18 aydır.

ii-Türk vatandaşlarının askerlik yükümlülüğü

Türkiye'de zorunlu askerlik hizmeti vardır. 1916'da çıkarılan yasaya göre Türkiye Cumhuriyeti uyruğundaki her erkek 20 yaşına geldiğinde ilk askerlik yoklamasını yaptırır. Günümüzde uzun dönem (tam dönem) zorunlu askerlik 15 aydır. Yüksek öğrenim görenlerde zorunlu hizmet süreleri yedek subay olanların 12 ay, diğerlerinin kısa dönem olarak 6 aydır.

Yükseköğrenim görenlerin askerlik yükümlülüğü

Yükseköğrenim (dört yıllık üniversite) görmüş olanlar yedek subay adayı olarak askerlik şubelerine müracaat ederler. Türk Silahlı Kuvvetlerinin o anki subay ihtiyacına göre kişi uzun dönem subay olarak 12 ay ya da kısa dönem 6 ay yedek subay olarak zorunlu askerlik görevlerini tamamlarlar.

Hayatını kaybeden askerlerin yakınlarının askerlik durumu

Şubat 2009 tarihinde çıkarılan bir yasa ile, askerlik yaparken, "terörle mücadele kapsamında" hayatını kaybeden yükümlülerin çocukları ile kardeşlerinin tamamı, istekli olmadıkça askerliğe alınmamakta, askerlik yapmakta olanlar ise terhis edilmektedir.

Bu yasaya göre, askerlik hizmetini yerine getirirken herhangi bir nedenle ölen, kaybolan veya malul olanların kardeşlerinden biri de istekli olmadıkça silah altına alınamaz. Hayatını kaybeden askerin ebeveynleri ölü ise ya da bir anlaşmaya varamıyorlarsa; öncelikle silah altında olan kardeşi varsa, istekli olması halinde terhis edilir. Silah altında kardeşi yoksa veya silah altında olan kardeşi terhis olmak istemezse, askerlik hizmeti sırası gelen ilk kardeş, istekli olmadıkça askerliğe alınamaz.

Yurtdışında ikamet eden Türk vatandaşlarının askerlik işlemleri.

Doğumla veya kanuni rüşt yaşından önce ikamet etmek amacıyla yurtdışına çıkan ve 38 yaşının sonuna kadar diğer ülkenin vatandaşlığını kazananların askerlik işlemleri, Askerlik Kanununda 1992 yılında yapılan yasal düzenleme ve buna istinaden 1993 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden düzenlenmiştir. Böylece, şartları taşıyan Türkiye vatandaşlarının askerliklerinin 38 yasını doldurdukları yılın 31 Aralık tarihine kadar ertelenmesine veya askerlik hizmeti kabul edilen ülkelerin tabiiyetinde bulunanların o ülkede yerine getirdikleri fiili askerlik hizmeti nedeniyle, Türkiye'deki askerlik hizmetinden muaf tutulmalarına imkan sağlanmıştır.

Yurt dışına işçi olarak yerleşmiş Türk vatandaşları ile başka bir ülke vatandaşlığına sahip çifte vatandaşlar, askerlik hizmetlerini 38 yasına kadar tecil ettirme olanağına sahiptirler.

Türkiye dışında yaşayan T.C. vatandaşlarının askerlik erteleme işlemleri

Oturma veya çalışma iznine sahip olarak işçi, işveren veya bir meslek ya da sanat mensubu sıfatıyla fiilen yabancı ülkelerde ikamet eden Türkiye vatandaşlarının; son yoklama, celp ve sevk gibi her türlü askerlik işlemi 1111 sayılı askerlik kanununun 35/G maddesi gereğince 38 yaşını doldurdukları yılın sonuna kadar (38 yaşın doldurulduğu yılın 31 Aralık tarihine kadar) Türk Millî Savunma Bakanlığınca ertelenebilir. Bu durumda olanların askerlik işlemlerinin yürütülmesinde "doğum tarihi" değil "doğum yılı" esas alınır.

İlk erteleme

Türkiye vatandaşlarının askerlik işlemlerini erteletmek üzere, aşağıdaki belgelerle birlikte bölgesinde ikamet ettikleri ve bağlı oldukları Türkiye Cumhuriyeti Konsolosluklarına dilekçe ile bizzat başvurmaları gerekmektedir.

İlk erteleme için aşağıdaki belgelerle bizzat konsolosluklara başvuran ve başvuruları kabul edilen Türkiye vatandaşlarından;

a.Bulundukları ülkelerin vatandaşlığına veya süresiz oturma/çalışma iznine sahip olanların 38 yaşını tamamladıkları yılın 31 Aralık tarihine kadar,

b. Başvuru tarihi ile oturma veya çalışma izinlerinin bitim tarihi arasında bir yıldan fazla süre olanların, oturma veya çalışma izinlerinin bitim tarihini takip eden yılın 31 Ekim tarihine kadar (takip eden yılın 38 yaşını dolduracağı yıl olması halinde 31 Aralık tarihine kadar),

c. Başvuru tarihi ile oturma veya çalışma izinlerinin bitim tarihi arasında bir yıl ve daha az süre olanların, başvuru yılını takip eden yılın 31 Ekim tarihine kadar (takip eden yılın 38 yaşını dolduracağı yıl olması halinde 31 Aralık tarihine kadar), her türlü askerlik işlemi ertelenir.

İşçi-işveren ve meslek/sanat mensupları için gerekli başvuru belgeleri

a. Oturma veya çalışma izin belgesi.

b. Umuma mahsus Türkiye Cumhuriyeti pasaportu. (Aynı zamanda yabancı ülke vatandaşı olanlar, umuma mahsus Türk pasaportu yerine, yabancı ülke pasaportu ibraz edebilirler)

c. Nüfus cüzdanı.

Başvuruların kabulünde dikkat edilecek hususlar

a. İlk erteleme için konsolosluklara bizzat başvuran ibraz ettikleri belgeler yabancı ülke mevzuatı çerçevesinde incelenerek, 1111 Sayılı Askerlik Kanunu'nun 35/G maddesinde öngörülen işçi, işveren, bir meslek veya sanat mensubu ya da gemi adamı statülerini haiz olup olmadıkları karara bağlanır.

b. Geçerli oturma veya çalışma izinleri bulunsa dahi yasanın öngördüğü işçi, işveren veya bir meslek ya da sanat mensubu statülerini taşımadığı değerlendirilen veya tespit edilen Türkiye vatandaşlarının başvuruları kabul edilmez.

c. Gemi adamı statüsündeki Türkiye vatandaşlarının, askerlik ertelemeleri için; geminin bandırasında bulunduğu, bağlama limanının bulunduğu, donatan veya vekilinin bulunduğu ya da gemiyi işleten şirketin kurulu olduğu yabancı ülkedeki Türk konsolosluklarına veya yetkilendirilmiş diğer konsolosluklara her askerlik ertelemesi için bizzat başvurmaları gerekmektedir.

ç. Konsolosluklar gerekli gördükleri veya şüphe ettikleri takdirde, başvuruda bulunan tüm Türkiye vatandaşlarından durumlarını aydınlatmaya yarayacak ilâve bilgi ve belgeler isteyebilirler.

d. Yabancı ülkelerde oturma veya çalışma iznine sahip bir bayanla evlenerek "aile birleşimi antlaşmaları" kapsamında kendisine başlangıçta sadece oturma izni verilen, ancak çalışma izni verilmediği için işçi statüsü kazanamayanlar da "potansiyel işçi" olarak kabul edilir ve çalışma izni alıncaya kadar başvuru yılını takip eden yılın 31 ekim tarihine kadar askerlik işlemleri ertelenir.

e. Resmi görevle yurt dışında bulunmamasına rağmen eşi yurt dışında resmi görevle çalıştığından veya yabancı ülkedeki çok uluslu organizasyonların kadrolarında Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi görevlisi sıfatı dışında görev aldıklarından mevzuat gereğince kendilerine "Hizmet Pasaportu" verilen işçi, işveren veya bir meslek ya da sanat mensubu statüsündeki Türkiye vatandaşlarının başvuruları sırasında ibraz ettikleri "Hizmet Pasaportu" kabul edilir.

Müteakip erteleme

İşçi, işveren veya meslek/sanat mensubu statüsündeki Türkiye vatandaşları; müteakip askerlik erteleme başvurularını, hak sahibi olduklarını ispata yarayan belgelerle konsolosluklara bizzat veya posta yoluyla yapabileceklerdir. Posta yoluyla müteakip askerlik erteleme başvurusunda bulunan Türkiye vatandaşlarının, *"Postayla Müteakip Erteleme Başvurusu Yapacaklar İçin Dilekçe-Taahhütname Belgesi"*ni imzalayıp ekli evrakı ile birlikte konsolosluklara göndermeleri gerekmektedir. Gemi adamı statüsündeki Türkiye vatandaşları, müteakip erteleme başvurularını konsolosluklara bizzat yapacaklardır.

Askerlik ertelemesi yapılan Türkiye vatandaşlarından, erteleme döneminde;

a. Bir takvim yılının yarısından fazla süreyi Türkiye içinde geçirdikleri tespit edilenlerin,

b. Oturma veya çalışma izinlerinin ya da vatandaşlık haklarının iptal edilerek sınır dışı edildikleri tespit edilenlerin,

c. Türkiye'ye kesin dönüş yaptıkları tespit edilenlerin,

ç. Sahte bilgi, belge veya beyanlarla askerlik işlemlerini ertelettikleri tespit edilenlerin,

d. Türk vatandaşlığından çıkanların,

e.Askerlik ertelemesi için gerekli şartları oluşturmadıkları halde erteleme başvurusunun konsolosluklarca sehven kabul edildiği tespit edilenlerin,

f.Kendi istekleri ile erteleme haklarından vazgeçen veya askerlik erteleme işlemini sonlandırmak isteyenlerin askerlik ertelemeleri iptal edilir. Bunlardan, (e) ve (f) alt bentlerinde belirtilen durumlardan dolayı askerlik ertelemeleri iptal edilenler hariç, diğerlerinin yeniden askerlik erteleme talepleri kabul edilmez.

Türkiye dışında yaşayan T.C. vatandaşlarının bedelli askerlik hakkı

Oturma veya çalışma iznine sahip olarak işçi, işveren sıfatıyla veya bir meslek ya da sanatı icra ederek, Türkiye içinde geçirilen süreler hariç olmak üzere, toplam en az üç yıl süre ile fiilen yabancı ülkelerde bulunan bu Kanun ile 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanununa tâbi yükümlüler, 38 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar durumlarını ispata yarayan belgelerle birlikte bağlı bulundukları Türk konsoloslukları aracılığı ile askerlik şubelerine başvurmaları, 10.000 Avro veya karşılığı kadar yönetmelikte belirtilecek yabancı ülke parasını, başvuru tarihinden itibaren 38 yaşını tamamladıkları yılın sonuna kadar ödemeleri hâlinde muvazzaf askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılırlar. Dövizle askerlik hizmetinden yararlanmak üzere başvuranlar; öngörülen dövizi başvuru sırasında defaten ödeyebilecekleri gibi, dörtte birini başvuru sırasında, kalanını 38 yasını tamamladıkları yılın sonuna kadar olan süre içinde en çok üç eşit taksitte ödeyebilirler.

2012 yılı Türk Askerlik Kanunu değişikliklerinin
Türkiye dışında yaşayanlara etkisi

2012 Mayıs ayında kabul edilen yeni bir kanuna göre ise Türkiye dışında yaşayıp, daha önce çeşitli nedenlerle dövizle askerlik hizmeti

kapsamından çıkartılanlar veya bu hizmetten yararlanma şartlarını kaybettikleri sonradan tespit edilenler, 10 bin Euro ödemeleri ve 21 gün temel askerlik eğitimini yapmaları halinde askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılacaktır.

Bu şartları taşıyanlar, durumlarını ispat eden belgeler ile konsolosluklar aracılığıyla askerlik şubelerine başvuracak. 10 bin Euro veya karşılığı yabancı ülke parası, başvuru sırasında defaten ödenecektir. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 45 yaş ve üzerinde olanlar ise 15 bin Euro ödeyerek temel askerlik eğitimine tabi tutulmadan askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılacaktır.

Türk vatandaşlığından çıkmalarına İçişleri Bakanlığı'nca izin verilenler ile Türk vatandaşlığını kaybettirilmesine Bakanlar Kurulu'nca karar verilenlerden düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içinde vatandaşlığa alınmak üzere yetkili mercilere başvuranlar, Türk vatandaşlığına yeniden kabul edilme tarihinin ardından 1 yıl içinde başvurmaları halinde bu kanundan yararlanabilecektir.

Bu düzenlemeden yararlananların dövizle askerlik hizmeti kapsamında daha önce yaptıkları ödemeler, ödeyecekleri toplam miktardan düşülecek. Bundan yararlanan yükümlüler hakkında askerlik hizmetini tamamlamamaktan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılamayacaktır. Başlatılmış olan kovuşturma ve soruşturmalar ise sona erdirilecektir.

Başka bir ülke ordusunda askerlik hizmeti ifa eden çifte vatandaşlık sahibi Türk vatandaşlarının Türkiye'deki askerlik mükellefiyetleri

Doğumla veya kanuni rüşt yaşından önce ikamet etmek amacıyla Türkiye dışına çıkan ve 38 yaşının sonuna kadar diğer bir ülkenin vatandaşlığını kazananların askerlik işlemleri, Askerlik Kanununda 1992 yılında yapılan yasal düzenleme ve buna istinaden 1993 yılında çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden düzenlenmiştir. Böylece, şartları taşıyan Türkiye vatandaşlarının askerliklerinin 38 yaşını doldurdukları yılın 31 Aralık tarihine kadar ertelenmesine veya askerlik hizmeti kabul edilen ülkelerin tabiiyetinde bulunanların o ülkede yerine getirdikleri fiili askerlik

hizmeti nedeniyle, Türkiye'deki askerlik hizmetinden muaf tutulmalarına imkan sağlanmıştır.

Birden fazla tabiiyetli yükümlülerden hangilerinin hangi ülkelerde yaptıkları askerlik hizmetinin sayılacağı Türk Bakanlar Kurulunun 05 Temmuz 1993 gün ve 93/4613 sayılı kararı gereğince Millî Savunma Bakanlığınca belirlenmekte olup, halihazırda Almanya, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, Fransa (1979 ve daha genç doğumlular hariç) İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya (01 Ocak 1985 ve daha yaşlı doğumlular), Norveç, Yunanistan, Tunus, Suriye'de yapılan askerlik hizmetleri Türkiye Cumhuriyetinde sayılmaktadır. Bu ülkelerin dışında herhangi bir ülkede yapılan askerlik hizmeti Türkiye Cumhuriyeti'nde sayılmamaktadır.

Bu istisnalar bir yana genel olarak ifade edilecek olursa aşağıda belirtilenlerin diğer ülkede yapılan askerlik hizmeti Türkiye'de sayılmaz ve bu gibilerin başvurularına işlem yapılmaz.

(1). Vatandaşlığını kazandığı ülkeye kanunî rüşt yaşından sonra gitmiş olanlar,

(2). Türkiye'de askerlik hizmetine başladıktan sonra tabiiyetinde bulundukları diğer ülkede askerlik hizmetine başlayanlar,

(3). Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin veya bu devlet ile aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan bir devletin silâhlı kuvvetlerinde hizmet kabul edenlerden, askerlik görevini yapmak için yetkili kılınmış makamlar tarafından usulen yapılacak çağrıya mazeretsiz olarak, bir ay içinde icabet etmeyenler,

(4). Yabancı ülkede, askerlik hizmetlerini yaptıkları sırada Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış güvenliği ile Kanunun suç saydığı şekilde iktisadi ve/veya malı güvenliği aleyhine faaliyette bulunanlar,

(5). Askerlik yükümlülüğü bulunmayan ülkelerde askerlik hizmeti yapanlar,

(6). Tâbiiyetinde bulundukları ülkede, fiilî askerlik hizmetinden muaf olanlar ile askerlik hizmeti yerine resmî sivil kurum ve kuruluşlarda da hizmet yapmadan doğrudan ihtiyata alınanlar,

(7). Tâbiiyetinde bulundukları ülkede, o ülke silâhlı kuvvetleri için ihtiyaç fazlası olduklarından veya siyasî, dinî, felsefî ve ahlakî inançları nedeniyle askerlik hizmeti yapmak istemeyenlerden, askerlik hizmeti karşılığı hükümetlere bağlı (resmî) olmayan vakıf, dernek, cemaat ve benzeri diğer sivil organizasyonlar ile bunlara bağlı veya bunların yan kuruluşu niteliğindeki kurum ve kuruluşlarda hizmet yapanlar.

Türk vatandaşlığından çıkanların tekrar
Türk vatandaşı olması durumunda askerlik yükümlülükleri

Bir diğer önemli husus da askerlik hizmetini yerine getirmeden Türk vatandaşlığından çıkanlarla ilgilidir. Askerliğini yapmadan Türk vatandaşlığından ayrılıp başka ülke vatandaşı olan, ancak sonradan tekrar Türk vatandaşlığına geçen kişilerin askerlik işlemleri kaldığı yerden devam eder. Türk yasalarına göre askerlik hizmetini yerine getirmeyenler askerlik çağından çıkarılmamaktadır. Bu nedenle, askerlik hizmetini yerine getirmeden Türk vatandaşlığından çıkan veya çıkarılanlardan sonradan yeniden Türk vatandaşı olanlar askerlik hizmetini yapmak zorundadırlar.

iii-Aynı zamanda Rusya Federasyonu vatandaşlığı da olan repatriantların Rus yasaları uyarınca askerlik yükümlülükleri

Aynı zamanda Rusya Federasyonu vatandaşı olan repatriantların askerlik yükümlülüklerinin kapsamı Abhazya Cumhuriyeti'ndeki ile çok benzerdir. Sadece kırsal kesimde doktorluk veya öğretmenlik yapanların sahip olduğu askerlik erteletme hakları Rusya'da kaldırılmıştır. Yine 2008 yılında yapılan bir değişiklikle 18-27 yaş arasındaki erkek RF vatandaşları için zorunlu askerlik süresi 18 aydan 12 aya indirilmiştir.

Rus Askerlik Kanunları uyarınca zorunlu askerlik görevinden tam muafiyet sağlayan durumlar şunlardır:

-Askerlik hizmetini veya alternatif hizmeti daha önce ifa etmiş olanlar.

-Tıbbi kurullar tarafından sağlık koşulları nedeni ile askerlik hizmeti için elverişli bulunmayanlar,

-Rusya Federasyonu'nda askerlik hizmeti yaparken ölenlerin oğulları veya öz kardeşleri,

-Bazı akademik unvanların sahipleri

Rusya Federasyonu'nda askerlik hizmetini düzenleyen kanunun ilgili maddesi uyarınca ise şu sayılan kişilerin askerlik hizmeti ertelenir:

-Askerlik hizmeti görmeye sağlık koşulları nedeni ile geçici olarak elverişli olmayanlar (bir yıla kadar),

-Bakacak başka bir kimsesi olmayan ve sürekli bakım ihtiyacı olan bir aile ferdinin bakımını üstlenmiş olanlar,

-Annesi olmadan bir çocuk büyütmekte olan babalar,

-İki veya daha çok çocuğu olan babalar,

-Yetişkin olmayan öz kız veya erkek kardeşinin tek başına velisi konumunda olanlar,

-Üç yaşından küçük engelli çocuğu olan babalar,

-Bir çocuğu bulunan ve eşi 25 haftayı geçen süreli hamile olan kocalar,

-Askerlik hizmetinin ertelenmesini gerektirecek şekilde kamu hizmeti veren bir kurum ya da organizasyonda çalışanlar,

Aynı kanun uyarınca şu kişilerin askerlik hizmeti ise başvuruları halinde ertelenir:

-Duma'ya (RF Parlamentosu alt kanadı) milletvekili olarak seçilenler,

-Belediye başkanı seçilenler,

- Lisede tam zamanlı eğitim görenler (20 yaşın altında olanlar) ve üniversitede tam zamanlı olarak öğrenim görenler ile yüksek lisans öğrencileri.

Repatriantların askerlik yükümlülüklerinden kaynaklanan sorunlarına kimi çözüm yolu önerileri

Repatriantların veya onların çocuklarının birden çok vatandaşlık sahibi olmaları nedeniyle birden fazla ülkede askerlik yükümlülükleri bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse askerliğini yapmadan önce Türkiye'den Abhazya'ya gelerek yerleşen 25 yaşındaki bir repatriantın hem Türkiye'de askerlik yükümlülüğü devam etmekte, hem de Abhaz vatandaşlığına geçtiği için Abhazya'da da askerlik yükümlülüğü altına girmektedir. Ya da Türk vatandaşlığı olan bir repatriantın, hem Rus hem de Abhaz vatandaşlığı olan bir kadınla evlenmesi neticesinde dünyaya gelen çocuğun üç vatandaşlığı da bulunabilir : Abhaz-Rus ve Türk. Bu takdirde eğer bu çocuk erkekse üç ayrı askerlik yükümlülüğü ile karşı karşıya kalacaktır. Bu sorunun aşılması için:

- Abhazya'da ikamet eden erkek repatriantlar veya onların erkek çocukları eğer aynı zamanda Rusya Federasyonu vatandaşıysalar, 27 yaşından önce Rusya Federasyonu iç pasaportu almayı tercih etmemelidirler. Eğer iç pasaport çıkartacak olurlarsa Rusya Federasyonu'nda zorunlu askerlikle ilgili sıkıntı yaşamaları olasılıkları artmaktadır.

- Repatriantların kısa dönem bile olsa Türkiye'de askerlik yapmalar halinde Abhazya'da askerlik yükümlülükleri ortadan kalkmaktadır. Buna karşın Abhazya'da askerlik yapmaları Türkiye'deki askerlik yükümlülüklerini etkilememektedir. Bu durum da repatriantlarca değerlendirilebilir.

- Eğer Abhaz ordusunda askerlik yapmayı tercih ediyorlarsa, bu takdirde Türkiye'deki askerlik hizmetini bedelli yaptırabilmek için gerekli şartlara sahip olmayı gözetmelerinde ve bu iş için gereken maddi bedeli karşılamak için önceden hazırlık yapmalarında fayda vardır.

- Abhazya'da doğmuş ve büyümüş de olsalar babalarından ötürü Türk vatandaşlığı olan repatriantların Türkiye'deki askerlik yükümlülüklerinin farkında olarak bu yükümlülüklerini 38 yaşına kadar tecil ettirmelerini olanaklı kılan düzenlemelerden yararlanma yoluna gitmelerinde (bu olanak önceki sayfalarda detayı ile izah edilmiştir) fayda vardır. Bunun

ihmal edilmesi durumunda bu kişiler örneğin Türkiye'deki akrabalarını ziyaret etmek istediklerinde sıkıntı yaşayacaklardır.

V- Öğrenci statüsündeki repatriantları ilgilendiren eğitim mevzuatı ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

Türkiye dışındaki ilköğretim ve orta öğretim kurumlarından alınmış olan karne, transkript, öğrenim belgesi, sertifika, ayrılma belgesi ve diploma gibi belgelerin Türkiye'deki denkliği ile ilgili işlemler

Türkiye dışındaki ilköğretim ve orta öğretim kurumlarından alınmış olan karne, transkript, öğrenim belgesi, sertifika, ayrılma belgesi ve diploma gibi belgelerin incelenerek görülen öğrenimin, Türkiye'deki ilköğretim ve orta öğretim kurumlarının hangi sınıf/alan/bölüm/dalına eş değer olduğunun tespit edilmesi işlemine denklik denir.

Türkiye'de bu denklik ile ilgili işlemler, Türk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 5.3.2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan 2593 sayılı ilgili yönetmelik uyarınca gerçekleştirilir. Söz konusu yönetmeliğin amacı, Türkiye dışındaki ilköğretim veya ortaöğretim kurumları ile uluslararası okullarda öğrenim görenlerin denklik işlemlerinin yapılmasına ilişkin iş ve işlemleri düzenlemektir.

Bu yönetmelik, Türkiye dışındaki ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ile uluslararası okullarda öğrenim görenlerin denklik işlemi ile ilgili iş ve işlemleri kapsar. Söz konusu yönetmelik, 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Türk Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 2. ve 8., 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 4., 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 2. ve 5. maddeleri ile 27/11/2007 tarihli ve 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 4. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Denklik işlemi için başvuru, istenecek belgeler, denklik belgesinin düzenlenmesi ve zayii, diploma notu, alan/bölüm/dal tespiti

Denklik işlemini yapacak kurumlar ve denklik için başvuru

Denklik işlemi; Türkiye içinde il millî eğitim müdürlüklerince, Türkiye dışında ise eğitim müşavirlikleri ve eğitim ataşeliklerince düzenlenir. Denklik için başvurular da bu kurumlara yapılır.

Denklik işlemi, Türkiye dışındaki ilköğretim ve orta öğretim kurumlarından alınan karne, transkript, öğrenim belgesi, sertifika, ayrılma belgesi ve diploma gibi belgelerin asılları ile yapılır. Ancak bu işlem, söz konusu belgelerin asıllarının zayi olması hâlinde, öğrencinin Türkiye dışında öğrenim gördüğü okul müdürlüğünden aldığı aslına uygunluğu okulca onaylı suret ve fotokopiler ile de yapılabilir.

Ders yılı içinde, öğrenim belgesi olmadan gelen öğrencinin, eğitim-öğretimden uzak kalmaması için hangi ülkede, hangi okulda ve hangi sınıfta okuduğunun belirtildiği velisinin yazılı beyanı dikkate alınarak geçici olarak okula devamı sağlanır. Ancak veliden, öğrencinin öğrenim belgelerini iki ay içinde getirmesi istenir. İlgili öğrencinin kesin denklik işleminin sonuçlandırılması, okul müdürlüklerince takip edilir. Belgelerini getirmeyenlere genel mevzuat hükümleri doğrultusunda işlem yapılır.

Denklik işlemi için istenecek belgeler

Denklik işlemi için başvuruda bulunanlarca *Denklik Belgesi Alacaklar İçin Başvuru Formuna*, aşağıdaki belgelerin asılları ve birer fotokopisi eklenir.

a) İlköğretim okullarına alınacaklardan, Türkiye dışında öğrenim gördükleri okullardan aldıkları son ders yılına ait karneler veya öğrenim belgesi ile varsa ayrılma belgesi.

b) Ortaöğretim kurumlarına alınacaklardan, Türkiye dışında öğrenim gördükleri son ders yılına ait karneler veya öğrenim belgesi ile varsa ayrılma belgesi.

c) Ortaöğretim kurumlarını bitirenlerden, Türkiye dışında öğrenim gördükleri öğretim kurumundan aldıkları son ders yılına ait karneler veya öğrenim belgesi ile diploma veya diploma almaya hak kazandığına dair belge.

d) Türkiye dışındaki öğrenimleri sırasında kullandıkları pasaportun aslı veya giriş-çıkış tarihlerinin ve işlem gören sayfalarının yeminli mütercimlerce yapılan tercümesi.

e) Denklik işlemini yapacak kurumda, alan öğretmeni veya uzmanının bulunmaması hâlinde, yabancı dildeki belgelerin yeminli mütercimlerce yapılmış Türkçe tercümeleri veya Türk Dış Temsilcilikleri tarafından onaylanmış tercümeleri.

Yabancı uyrukluların başvurularında, yukarıda belirtilen belgelere ek olarak aşağıda sayılan belgelerden en az birinin başvuru formuna eklenmesi zorunludur. Denklik başvurularında Türk vatandaşlığından çıkma izni alanların işlemleri, Türk vatandaşlarına yapılan işlem gibi yapılır.

- Ülkesi belli olmayan (Haymatlos) veya sığınmacı ya da mülteci durumundaki yabancı uyruklular ile Türkiye'de çalışma ve ikametlerine izin verilen yabancı uyruklu ve Türkiye'deki yabancı misyon şefliklerinde veya uluslararası kuruluş temsilciliklerinde görevli yabancı uyruklu personelin çocukları dışındakilerden usulüne uygun olarak alınmış pasaport ya da onaylı sureti veya fotokopisi ve öğrenim vizesi,

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek üzere başvuruda bulunanların başvurularının kabul edildiğine dair İçişleri Bakanlığı yazısı.

- Herhangi bir kurum veya kuruluşun, denkliği yapılacak kişinin baba veya annesinin çalışma izni için başvurduğunu ve bu nedenle denklik belgesine gerek olduğunu belirten yazısı.

Ortaöğretim kurumlarına ait diploma almaya hak kazanmış olmakla birlikte diplomasını ibraz edemeyenlerin geçici denkliği yapılır. Diploma ibraz edildiğinde kesin denklik belgesi düzenlenir.

Denklik belgesinin düzenlenmesi ve zayii

Denklik belgesi düzenlenirken aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Başvuru sahibinin, *"Denklik Belgesi Alacaklar İçin Başvuru Formu"* ekindeki öğrenim belgeleri, ilgili ülkeye ait ölçütler dikkate alınarak değerlendirilir. Denkliklerde, ilköğretim ve ortaöğretim bir bütün olarak dikkate alınır. Türkiye'deki zorunlu öğrenime başlama yaşı, ilgilinin öğrenime başlama yaşı kabul edilerek sınıfı sınıfına denklik yapılır. Ancak, ilköğretimle ortaöğretimin toplam öğrenim süresi 12 yıldan az veya fazla olan ülkelerde öğrenim görenlerden lise son sınıfa geçenler, Türk liselerinin son sınıfına geçenler gibi, lise son sınıfta öğrenim görenler ise Türk liselerinin son sınıfında öğrenim görenler gibi değerlendirilir. Denklik belgeleri iki nüsha hâlinde düzenlenir.

b) Belgeyi düzenlemekle yetkili kurum, başlıklı kâğıda dilekçeyi veren şahsa veya kuruma hitaben adresi ile birlikte denkliği yapılacak şahsın T.C. Kimlik No'su, adı ve soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri ve doğum tarihi bilgilerine de metin kısmının baş tarafında yer verir.

c) Konusu ve başlığı yazıldıktan sonra "İLGİ" bölümünde başvuru dilekçesinin tarihi; başka yazışmalar yapılmış ise bu yazıların da tarihi ve sayıları, sıra ile alt alta İLGİ'de (b), (c) gibi belirtilir.

d) Metin bölümünde, ilgilinin okuduğu okullar ve sınıflar gösterilir, ayrıca ayrıldığı son okul ve sınıfı gösteren öğrenim belgesi, tarihi ile birlikte belirtilir, buna göre öğrencinin Türkiye dışında yapmış olduğu öğrenimin Türkiye'de hangi okulun hangi sınıfında görülen öğrenime denk sayıldığı yazılır.

e) Denklik belgesinin alt kısmında ekler bölümüne, incelenen belgelerin tür ve sayıları maddeler hâlinde alt alta yazılır.

Hazırlanan denklik belgesinin birinci nüshası, öğrenim belgeleri ile birlikte ilgiliye imza karşılığında elden teslim edilir veya adresine posta ile gönderilir. Ancak, denkliğe esas olan bütün öğrenim belgelerinin arka yüzüne *"DEĞERLENDİRİLMİŞTİR"* kaşesi basılarak denklik belgesindeki tarih ve sayı, kase üzerindeki ilgili bölümlere yazılır. Denklik belgesinin

paraflı ikinci nüshasına, denkliğe esas belgelerin birer fotokopisi eklenerek denkliğin yapıldığı kurumda dosyalanır.

Denklik belgesine itirazda bulunulması hâlinde yeniden değerlendirme yapılır. İtiraz, denklik belgesini düzenleyen kuruma yapılır. Ancak, ikinci defa itirazda bulunulması hâlinde itiraz başvurusu, denklik belgesini düzenleyen kurumca ilgili Bakanlık birimine gönderilir.

Denklik belgesinin zayii hâlinde, sahibinin başvurusu üzerine belgenin onaylı bir örneği ilgiliye elden verilir veya posta ile gönderilir.

Bu Yönetmelikte ve Denklik Kılavuzunda yer almayan hususlarda, sağlık alanıyla ilgili denkliklerde Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığının; kalfalık, ustalık ve meslek kurslarıyla ilgili denkliklerde Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğünün; diğer denklikler için Başkanlığın görüşü alınır.

Türkiye dışından gelen öğrencilerin diploma notu

Öğrenimlerini Türkiye dışında yaparak yurda dönen öğrencilerin, Türkiye'de okudukları okullardan mezun olmaları hâlinde diploma notları, ilköğretim kurumlarında "Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği", orta öğretim kurumlarında "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili hükümleri gereğince belirlenir.

Alan / Bölüm / Dal Tespiti

Genel Lise türü okullar ile meslekî ve teknik liselerin ara ve son sınıflarına alınacak öğrenciler için düzenlenecek denklik belgelerine, öğrencilerin devam edecekleri alan/bölüm/dal yazılır. Türkiye dışında aldıkları karne veya belgelerde alan/bölüm/dal belirtilmemiş olan öğrencilerin, en son tarihli öğrenim belgelerinden başlanmak üzere okudukları dersler ve aldıkları notlar, değerlendirilerek alan/bölüm/dal belirlenir.

Orta öğretim kurumlarını bitirenler seviyesinde öğrenim görmüş sayılan öğrencilerin denkliğe esas olan bitirme belgelerinde, mezun oldukları alan/bölüm/dal belirtilmemiş ise okudukları dersler ve aldıkları notlara göre alan/bölüm/dal tespiti yapılır. Bu tespitin yapılamaması durumunda denklik belgelerinde, mezun oldukları alan/bölüm/dal belirtilmez.

Orta öğrenimlerinin tamamını veya en az son iki yılını Türkiye dışındaki okullar ile Türkiye içindeki uluslararası ya da elçilikler bünyesindeki okullarda, Türkiye'de okutulan yabancı dillerden biriyle yapmış olan öğrencilerden belgelerinde mezun oldukları alanları belirtilmemiş olanlar ve okudukları derslerden de alan tespiti yapılamayanlara "Yabancı Dil Alanı" hakkı verilir.

Açıköğretim Lisesine devam edecekler

Sınıf geçme sistemine göre denklik işlemi yapılarak orta öğretim kurumlarının ara sınıflarına alınabilecekler derecesinde öğrenim görmüş sayıldığı belirlenen öğrencilerden, Açıköğretim Lisesine devam edeceklerini dilekçelerinde belirtenlerin denklik belgelerinde, kaç dönem okudukları, kaç kredi kazanmış oldukları ve kaç dönem daha okuma haklarının bulunduğu da belirtilir.

Denkliği yapılmayacak okullar

Türkiye Cumhuriyeti tarafından Türkiye dışında açılan okullardan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden gelen öğrenciler.

Türkiye Cumhuriyeti tarafından Türkiye dışında açılan okullardan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden gelen öğrenciler denklik işlemine tabi tutulmaz. Bu öğrencilerin, düzenlenen tasdikname, diploma ve diğer öğrenim belgelerine göre aynı türdeki okullara kayıtları yapılır ve dosyaları okulundan istenir. Ülkemizde merkezi sınavla ve yetenek sınavıyla öğrenci alan okullara kayıt-kabul ve nakiller ise söz konusu okulların özel yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

İlköğretim okullarında bir üst sınıfa sorumlu olarak geçtiği belirtilen öğrenciler, sorumluluktan muaf tutulur.

Büyükelçilikler bünyesindeki okullar ile uluslararası okullar ve internet ortamında verilen eğitim

Türkiye'deki;

a) Uluslararası okullarda,

b) Büyükelçilikler bünyesindeki ilköğretim okullarında

öğrenim görmekte olan diğer ülke vatandaşı çocuklar ile diğer bir ülke vatandaşı olarak bu okullara kayıt yaptıran, ancak daha sonra Türk vatandaşlığına geçen öğrenciler için denklik işlemi yapılır.

Elektronik ortamda uzaktan eğitim yöntemiyle yapılan eğitim için verilen belgeler ile ülkemizde karşılığı bulunmayan meslekler için yapılan eğitimlere ilişkin alınan belgelerle ilgili denklik işlemi yapılmaz.

Denklik belgesi ile kayıt için başvurulan okul müdürlüklerinin yapacağı işlemler

Öğrencilerin denklik belgelerinde belirtilen sınıfa alınmaları:

Türkiye dışından öğrenimine ara vermeden Türkiye'ye dönen öğrenciler, yaşlarına bakılmaksızın denklik belgesinde belirtilen sınıfa alınırlar. Ancak öğrenimine ara vermiş ve yaş sınırını aşmış olanlara, okulların yönetmeliklerinde öğrenime ara veren öğrenciler için öngörülen hükümlere göre işlem yapılır.

Hazırlık sınıfına kaydı yapıldıktan sonra Türkiye dışındaki dil kurslarına devam eden öğrenciler, aynı ders yılında yurda dönmeleri hâlinde hazırlık sınıfına devam ettirilir. Bu öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin kayıt işlemi

Denklik belgesi almış olan yabancı uyruklu öğrencilerin okullara kesin kaydının yapılmasında, Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun ve Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik ile Göçmen İşçi Çocuklarının Eğitimine İlişkin Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Bir alt sınıfa alınacak öğrenciler

Velilerin okul müdürlüklerine verecekleri dilekçe ile çocuklarının denklik belgelerinde belirtilen sınıfın bir alt sınıfına alınmasını istemeleri hâlinde, bu istek okul müdürlüğünce yerine getirilir. Ancak bu uygulama, hazırlık sınıfında okumak için yapılmaz.

Seviye tespit sınavı

Savaş ve benzeri nedenlerle belgelerini ibraz edemeyenler için;

a) İlköğretimde Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji,

b) Genel ortaöğretimde Dil ve Anlatım, Matematik, Fen Bilimleri (Fizik, Kimya, Biyoloji),

c) Meslekî ve teknik ortaöğretimde Dil ve Anlatım, alan/dal,

d) İmam hatip liselerinde Dil ve Anlatım, meslek,

e) Güzel sanatlar ve spor liselerinde ortak genel kültür dersleri dışındaki ortak dersler ile Dil ve Anlatım, derslerinden ilgili Millî Eğitim Müdürlüğünce belirlenen okul veya okullarda, okul müdürünün başkanlığında ilgili derslerin öğretmenlerinden kurulan komisyonca yazılı, sözlü ve uygulamalı olarak seviye tespit sınavı yapılır. Okul yönetimince sınava girilen derslerden alınan puanlar, sınav tarihi ve okulun adının yer aldığı bir belge düzenlenerek millî eğitim müdürlüğüne gönderilir.

Seviye tespit sınavlarının uygulama ve değerlendirilmesinde ilköğretim kurumlarında 27/8/2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, ortaöğretim kurumlarında 8/12/2004 tarihli ve 25664 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri uygulanır.

Sınav sonuçlarına itiraz edilmesi durumunda, öğrencinin veya velinin yazılı başvurusu üzerine sınavlar, ilgili komisyonca tekrar değerlendirilir ve sınav sonucu öğrenciye veya veliye yazılı olarak bildirilir.

Özel eğitim gerektiren engelli veya üstün yetenekli öğrencilerin seviye tespit sınavları, rehberlik ve araştırma merkeziyle iş birliği yapılarak gerçekleştirilir ve değerlendirilir. Seviye tespit sınavı, örgün öğretim kurumlarında ders yılı içinde yapılır.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına seviye tespit sınavı sonucuna göre kayıtları yapılacak öğrenciler için düzenlenen denklik belgesinde sınav belgesinin tarih ve sayısına da yer verilir.

Okulu süresinden önce bitirenler

Geldikleri ülkedeki okul kademesini, daha kısa sürede bitirerek bir üst öğrenime devam hakkı kazananlar ile sınıf atlatılarak üst sınıflara devam hakkı kazananların hakları korunur.

Ayrıca okudukları orta öğretim kurumundan mezun olmamakla birlikte Yükseköğretim Kurulunca tanınan üniversitelere kaydını yaptırarak bu üniversitelerin en az ön lisans programlarından mezun olanlar ile en az 60 kredi aldığını belgelendirenler de orta öğretim kurumlarından mezun sayılırlar.

Takviye kursları

Türkiye dışından gelen öğrencilerin Türkiye'ye ve okula uyumlarının sağlanması, ayrıca onlara rehberlik edilerek yetiştirilmeleri amacıyla okul müdürlüklerince takviye kursları açılabilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin denklik işlemleri

Türkiye'deki Büyükelçilikler bünyesinde bulunan okullar ile yine Türkiye'deki uluslararası okullarda okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin denklik işlemleri; resmî ilköğretim okullarına, genel, meslekî ve teknik orta öğretim programlarının uygulandığı okul ve kurumlara veya özel yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla özel okulların ilköğretim ve orta öğretim kısımlarına yapılır.

Eğitimine Türkiye'de başlayıp Abhazya'da devam etmek isteyen ilk ve orta kısım öğrencisi repatriant çocuklarının hakları, bu çocukların eğitimlerinin Abhazya'da devamı için yapılması gereken işlemler ve gerekli belgeler

Abhazya'da zorunlu eğitim altı yaşında başlar ve on bir sene devam eder. Bu süre zarfında eğitim temelde parasızdır. Ancak Türkiye'den de yabancısı olmadığımız üzere, okul idareleri yeterli ödenekleri olmadığı gerekçesiyle, aylık olarak çok fahiş olmayan meblağlarda "yardım" toplamaktadır. Aynı durum okul öncesi eğitim ve devlet kreşleri için de geçerlidir. 23 eğitim kurumuyla Abhazya'da zorunlu eğitim öncesi okullaşma oranı da yüksektir. Ülkede 129'u kırsal kesimde, 40'I şehirlerde olmak üzere 169 devlet okulu vardır ve bu okullarda 3506 eğitimci görev yapmaktadır. Abhaz Eğitim Bakanlığı 2010 verilerine göre öğrenci sayısı ise 25.840'dır. Ülkede eğitim farklı milli müfredatlara göre yapılmaktadır. Buna göre okulların 63'ü Abhaz, 51'i Rus, 39'u Ermeni, 17'si ise Abhaz-Rus veya Rus-Ermeni karma okulu olarak kayıtlara geçmiştir. Ülkedeki Megrel ve Gürcü azınlığın yoğun olarak yaşadığı Gal Bölgesi'nde ikisi Gal şehrinde, 10 tanesi ise Gal'in köylerinde olmak üzere 12 okulda Gürcüce eğitim yapılmaktadır. Bu parçalı eğitim yapısına rağmen sadece Abhaz okullarında değil, tüm okullarda Abhazca dil dersleri vardır. İlk dört sınıftan sonra Abhaz okullarında da derslerin çoğunluğu sadece Rusçadır.

Abhazya'da özel okullar da vardır. Bunlardan en ünlüleri Sohum'daki Alfa ve Işık Liseleri ile Gagra'da Türkçe öğretimi de yapan Başaran

Kolejidir (adı Gagra Koleji olarak değişmişse de halk arasında hala eski adıyla bilinmektedir). Abhazya'da ayrıca sekiz adet mesleki formasyon veren uzmanlaşmış orta öğretim kurumu da vardır.

Eğitimine Türkiye'de başlayıp Abhazya'da devam etmek isteyen ilk ve orta kısım öğrencisi repatriant çocuklarının kaydı için en önemli belge Türkiye'de son olarak devam edilen okuldan alınacak resmi ilişik kesme belgesidir. Bu belgeye ek olarak ilgili Türk okulundan öğrenci repatriantın son üç seneye ait karne notlarını gösteren onaylı bir belgenin temin edilmesi de çok iyi olacaktır. Bu belgelerin asıl suretlerine, Abhazya Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından yapılarak onaylanan Rusça veya Abhazca resmi çevirilerinin ve aynı komiteden alınacak (Abhazya'daki okula kayıt olmak için başvuran çocuğun repatriant olduğunu gösteren) resmi bilgilendirme yazısının eklenmesi ve bu şekilde başvurulması halinde söz konusu işlem kolaylıkla sonuçlanacaktır.

Orta öğretimini Abhazya'da tamamlayıp yüksek öğrenimini Türkiye'de yapmak isteyen repatriant çocuklarının durumu

Lise eğitiminin tamamını yabancı bir ülkede tamamlayan öğrencilerin Türkiye'de üniversite eğitimi almak istemeleri halinde, Türk üniversitelerince ayrı ayrı açılan Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavlarına katılmaları ve başarılı olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda Abhazya'daki repatriant ailelerinin Türk veya Rus pasaportu olan çocukları belirli şartları yerine getirmek kaydıyla Türkiye'deki üniversitelerde yüksek öğrenim görme hakkına sahiptirler.

Türk Üniversitelerince düzenlenen Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavlarında genellikle iki test uygulanır. Bu testlerden biri Temel Öğrenme Becerileri Testi, diğeri Türkçe Testidir. Temel Öğrenme Becerileri Testi 80 sorudan oluşmakta olup, adayların soyut düşünme güçlerini ölçmeyi amaçlayan sorular ile matematik sorularından oluşmaktadır. Bu test, dile çok az dayanmakta, bununla birlikte soruların Türkçe ve İngilizce açıklamaları da bulunmaktadır. Türkçe Testi 60 sorudan oluşmakta olup, adayların Türkçe yazılmış ifadeleri anlama güçlerini ölçme amacını gütmektedir.

Bu sınavlarda üniversitelerce uygulanan yönergeler; Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere ilişkin 2922 sayılı Kanunun 3'üncü maddesi uyarınca kurulan Yükseköğretim Değerlendirme Kurulu'nun 6/1/2010 tarihli kararı doğrultusunda, 21/1/2010 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında oluşturulan ve 25/8/2011 tarihli Yükseköğretim Genel Kurul toplantısında değiştirilen yurtdışından öğrenci kabulüne ilişkin esaslar ve değişiklikler dikkate alınarak düzenlenmiştir. Üniversiteden üniversiteye kimi ufak farklılıklar gösterse de bu sınavlara ilişkin şartlar genel olarak şu şekildedir:

Başvuru koşulları

Adayların ortaöğrenimlerinin (lisenin) son sınıfında olmaları ya da mezun durumunda bulunmaları koşuluyla;

a) Yabancı uyruklu olanların,

b) Doğumla Türk vatandaşı olup da İçişleri Bakanlığından Türk vatandaşlığından çıkma izni alanlar ve bunların Türk vatandaşlığından çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocuklarının aldığı 5203 sayılı Kanunla Tanınan Hakların Kullanılmasına İlişkin Belge sahibi olduklarını belgeleyenlerin,

c) Doğumla yabancı uyruklu olup daha sonra T.C. vatandaşlığına geçen çift uyrukluların,

d) T.C. uyruklu olup lise öğreniminin son üç yılını KKTC hariç yabancı bir ülkede tamamlayanların,

e) KKTC uyruklu olup KKTC'de ikamet eden ve KKTC'de ortaöğrenimini tamamlayan GCE AL sınav sonuçlarına sahip olanların, başvuruları kabul edilir.

Adaylardan;

a) T.C. uyruklu olanların **(lise öğreniminin son üç yılını KKTC dışında yabancı bir ülkede tamamlayanlar hariç)**,

b) KKTC uyruklu olanların (ortaöğreniminin tamamını KKTC liselerinde bitirip GCE AL sonucuna sahip olanlar hariç),

c) Uyruğundan birisi T.C. olan çift uyrukluların **(lise öğreniminin son üç yılını KKTC dışında yabancı bir ülkede tamamlayanlar ile doğumla yabancı uyruklu olup sonradan T.C. vatandaşlığına geçenler hariç)**,

d) Uyruğundan birisi KKTC olan çift uyrukluların (ortaöğreniminin tamamını KKTC liselerinde bitirip GCE AL sonucuna sahip olanlar hariç),

e) T.C. uyruklu olup lise öğrenimlerini KKTC'de tamamlayanların,

f) Türkiye'deki bir yükseköğretim kurumundan disiplin suçu nedeniyle çıkarma cezası alanlarla, önceki yıllarda katıldıkları ÖSYM veya ilgili üniversite tarafından yapılan sınavlarda sahtekarlık yaptıkları saptananların,

g) Fikir ve eylemleri ile T.C. aleyhine faaliyette bulunmuş veya T.C. vatandaşlığından bir yaptırım olarak çıkarılmış bulunan kişilerin başvuruları ise kabul edilmez.

Kontenjanların belirlenmesi ve başvurular

Türk üniversitelerinin Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı her yıl akademik takvimde ilgili üniversite yönetimince belirtilen tarihte yapılır. Bu sınav daha önce de belirtildiği üzere; Temel Öğrenme Becerileri Testi ve Türkçe Testi olmak üzere 2 ayrı testten oluşur.

Temel Öğrenme Becerileri Testi Genel Yetenek, Matematik ve Geometri alanlarından oluşan 80 soruluk bir testtir. Türkçe Testi, adayların Türkçe düzeyini ölçen 60 sorudan oluşan bir testtir. Bu sınavlarda alınan Sonuç Belgesi sınav tarihini izleyen 2 eğitim-öğretim yılı için geçerlidir ve sınav ücreti ilgili Üniversite Yönetim Kurulu tarafından her yıl belirlenir.

Tercih

İlgili üniversitenin Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı, Temel Öğrenme Becerileri Testinden en az 40 puan alan aday o üniversitenin bölümleri arasında tercih yapabilir. Aday, akademik takvimde belirtilen tarihlerde tercih yapar. Süresi içinde tercih yapmayan adayın yerleştirme

işlemleri yapılmaz. Özel Yetenek Sınavı ile öğrenci alan programları tercih edecek adayların da bu sınava girmeleri zorunludur. Özel Yetenek Sınavı ile öğrenci alan programları tercih edecek bu adaylar, Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı'nın yanı sıra ilgili özel yetenek sınavına da katılırlar. Özel yetenek sınavına katılmayan aday, Özel Yetenek Programında öğrenci olma hakkını kaybeder. Yerleştirmede sadece ilgili üniversitenin Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı Temel Öğrenme Becerileri Testi puanı esas alınır ve adayların tercih sıraları dikkate alınarak yerleştirme yapılır. Yerleştirmede esas alınan söz konusu bu sınav puanlarının eşit olması halinde yaşı küçük olan aday tercih edilir. Bir birime kabul edilen aynı ülke uyruklu öğrencilerin sayısı, bu birime bağlı programların yurt dışı kontenjan toplamının yüzde 20'sini geçemez. Asıl kontenjanların dolmaması halinde ve yedek kontenjanlar belirlenirken bu kural dikkate alınmaksızın yerleştirme yapılır. Adaylar, sınavı düzenleyen üniversitenin Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı tarafından tercih sıraları dikkate alınarak sadece bir programa yerleştirilir. Yedek listeler de adayların tercih sıraları dikkate alınarak belirlenir.

Adayların kayıt için yapması gerekenler

Adayların Kabul Mektubu ile birlikte ülkelerindeki (veya en yakın) Türk Dış Temsilciliğine giderek "Öğrenim Vizesi" almaları gerekmektedir. Türkiye'de bulunan adaylar Öğrenim Vizesi yerine İl Emniyet Müdürlüklerinden İkamet Tezkeresi alırlar.

Aşağıda belirtilen adaylarda öğrenim vizesi şartı aranmaz:

a) Ortaöğrenimini Türkiye'de tamamlayıp ara vermeden lisans öğrenimi yapmak isteyen yabancı uyruklu öğrenciler ile Türkiye'de çalışma ve ikamet izni bulunan yabancıların çocukları,

b) Doğumla Türk vatandaşlığı kazanmış olup sonradan Bakanlar Kurulu kararıyla T.C. vatandaşlığından çıkma izni almak suretiyle yabancı bir devlet vatandaşlığına geçmiş olanlar (5203 sayılı Kanunla tanınan hakların kullanılmasına ilişkin belge sahibi olanlar dahil),

c) Doğumla yabancı uyruklu olup daha sonra T.C. vatandaşlığına geçen çift uyruklular ile **T.C. uyruklu olup lise öğreniminin son üç yılını KKTC hariç yabancı bir ülkede tamamlayanlar.**

Kayıtlar, ilgili üniversitenin Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Yurt Dışı Öğrenci Ofisinin koordinatörlüğünde akademik takvimde belirtilen tarihlerde yapılır. Boş kalan kontenjanlar ilgili üniversite resmi internet sayfasında ilan edilir. Yedek öğrencilerin kayıtları ilgili üniversite Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Yurt Dışı Öğrenci Ofisi tarafından koordine edilir.

Kayıt Evrakı:

a) Kayıt yapılacak ilgili üniversitenin Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı Sonuç Belgesi,

b) Lise diplomasının aslı,

c) Diploma denklik belgesi (İl Milli Eğitim Müdürlükleri veya Türk Dış Temsilciliklerden alınır),

d) Pasaportun noter tasdikli kopyası,

e) Türk Dış Temsilciliklerinden alınacak Öğrenim Vizesinin noter tasdikli kopyası,

f) İkamet Tezkeresinin fotokopisi,

g) T.C. uyruklu adayların T.C. Kimlik No beyanı veya Nüfus Cüzdanı fotokopisi,

h) T.C. uyruklu erkek adayların Askerlik Durum Beyanı,

i) Doğumla yabancı uyruklu olup daha sonra T.C. vatandaşlığına geçen çift uyruklulardan Vukuatlı Nüfus Kayıt örneği,

j) T.C. uyruklu olup lise öğreniminin son üç yılını KKTC hariç yabancı bir ülkede tamamlayanlardan son 3 yıla ait transkript (karne),

k) Öğrenci katkı payının yatırıldığına dair banka dekontu,

l) Fotoğraf (6 adet),

m) Varsa, Yabancı Dil Yeterlik Belgesi,

n) Varsa, Türkçe Yeterlik Belgesi,

o) Sağlıkla ilgili bir programa yerleşenlerin Sağlık Kurulu Raporu (Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü için göğüs röntgeni ve raporu).

Türkçe ve yabancı dil hazırlık öğretimi

Öğretim dili Türkçe olan programlara kabul edilen adayların kaydolduktan sonra öğrenimlerine başlayabilmeleri için ilgili üniversitenin Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavı Türkçe Testinden veya ilgili üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulu Türkçe yeterlik sınavından veya T.C. Üniversitelerine bağlı Türkçe Öğretim Merkezi TÖMER Türkçe testlerinden yeterli puan almaları gerekir. Ortaöğrenimini Türkiye dışında ama Türk Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Türk liselerinde tamamlayan adayların Türkçesi yeterli olarak kabul edilir.

Bu adaylardan;

a) Türkçesi yeterli olanlar (A düzeyi) öğrenimlerine hemen başlarlar;

b) Türkçesi kısa zamanda yeterli duruma gelebilecek olanlar (B düzeyi), öğrenimlerine devam ederken Türkçelerini ilerletmekle yükümlüdürler;

c) Türkçesi yetersiz olarak değerlendirilenler (C düzeyi), ilgili üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulunda Türkçe Hazırlık sınıfına veya bir yıl izinli sayılarak T.C. üniversitelerine bağlı Türkçe Öğretim Merkezi TÖMER tarafından açılan kurslara devam ederler ve Türkçe Yeterlik Sınavında başarılı olmaları durumunda öğrenimlerine başlarlar.

Yabancı dilde öğretim yapan birimlere kaydı yapılan adaylardan Türkçesi kısa zamanda yeterli olabilecek olanlar (B düzeyi) ve Türkçesi yetersiz olanlar (C düzeyi) öğrenime başlarlar; ancak, Türkçeleri yeterli düzeye gelinceye kadar Türkçe kursları alarak Türkçelerini ilerletmekle ve kanıtlamakla yükümlüdürler. Türkçesi yetersiz olan öğrenciler kabul edildikleri birime kayıtlarını yaptırmak ve öğrenim harçlarını zamanında yatırmak zorundadırlar.

İsteğe bağlı olarak İngilizce ağırlıklı öğretim yapan birimlere kabul edilen adaylar Türkçe ve İngilizce yeterliliği için öngörülen niteliklere sahip olmalıdırlar. Aksi halde, her iki dilde yeterliklerini ilerletmek ve kanıtlamak zorundadırlar.

Türkçe dışında bir dilde yeterlik gerektiren durumlarda

Türkiye'de Türkçe dışında bir dilde (örneğin İngilizce) öğretim yapan programlara kabul edilen adaylar Üniversitelerarası Kurul tarafından kabul edilmiş Uluslararası Yabancı Dil Sınavlarına ait sonuç belgesini kayıt sırasında sunmalıdırlar (Bu sınavlara ilişkin eşdeğerlikler ilgili üniversitenin Sınav ve Başarı Değerlendirme Yönergesinde belirtilir). Bu belgelerden herhangi birini sunamayanlar ilgili üniversitenin Yabancı Diller Yüksek Okulu tarafından yapılan Yabancı Dil Yeterlik Sınavına alınırlar.

İngilizce, Fransızca, Almanca veya Arapça öğretim yapan birimlere kaydolan öğrencilerin Yabancı Dil Yeterlik Belgesini sunamamaları veya ilgili üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulu (Arapça için varsa ilgili üniversitenin İlahiyat Fakültesi) tarafından yapılan Yabancı Dil Yeterlik Sınavında başarısız olmaları halinde Yönetmelik kurallarına göre ilgili üniversitenin Yabancı Diller Yüksekokulunda (Arapça için varsa ilgili üniversitenin İlahiyat Fakültesinde) yabancı dil öğrenimine devam ederler.

SAT (Scholastic Aptitude Test) Sınavı nedir ve öğrenci repatriantları neden ilgilendirir

Boğaziçi Üniversitesi gibi İngilizce eğitim veren bazı prestijli Türk üniversiteleri, kendi Yurt Dışından Öğrenci Seçme Sınavlarına katılmak isteyen adaylardan, SAT (Scholastic Aptitude Test) sınavına girmiş ve başarılı olmuş olma şartı aramaktadırlar. Bu nedenle bu gibi Türk üniversitelerine girmek isteyen ve halihazırda Abhaz liselerinde okuyan öğrenci konumundaki repatriantların söz konusu SAT sınavı hakkında bilgi sahibi olmalarında fayda vardır.

SAT (Scholastic Aptitude Test) Amerika'daki yüksekokul ve üniversitelere girişte hem Amerikan vatandaşları hem de yabancı uyruklu öğrenciler tarafından kullanılan aynı zamanda Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin Türk üniversitelerine yerleştirilmesi sürecinde de birçok üniversite tarafından kabul edilen bir sınavdır.

"The College Board" tarafından düzenlenen SAT sınavı, Amerika Birleşik Devletleri'nde yılda yedi defa, Amerika dışındaki ülkelerde ise

yılda altı defa olmak üzere uygulanır. Sınavlar genellikle iki ayda bir uygulanmakta olup sınavlara başvurular ve kayıt, ilgili ülkelerdeki başvuru merkezlerinden veya internet üzerinden (http://sat.collegeboard.com/) yapılır. Sınavlara katılmada herhangi bir sınırlama yoktur. SAT sınavları sonuçları 2 yıl süreyle geçerlidir.

Türkiye'de genellikle lise son sınıf öğrencileri ya da liseden mezun olmuş olan öğrenciler SAT sınavına girerler. SAT sınavı, üniversite öğreniminde önemli ve gerekli olan eleştirel okuma, yazma-kompozisyon ve matematik-geometri alanlarında öğrencilerin bilgi düzeyini ve yorum yeteneğini ölçmeyi hedefler. SAT sınavı öğrencilerin üniversite öğreniminde akademik başarıya ulaşmakta gereksinim duyacakları ve orta öğretimde öğrenmiş oldukları düşünme becerilerini sınar. Bu sınavda düşünce ve problemleri çözüş biçimleri ve nasıl problemler arasında nasıl bağ kurdukları da değerlendirilir. Yükseköğrenim kurumları için SAT büyük bir kaynaktır. Bu test aynı zamanda öğrencilerin üniversitedeki performanslarının en hassas göstergelerinden bir tanesidir.

Biraz daha detaylandırılacak olursa SAT sınavları SAT 1 (*Reasoning Test*) ve SAT 2 (*Subject Test*) olmak üzere iki ayrı sınavdan oluşur. SAT 1 "*Reasoning Test*", 3 saat 45 dakika süren ve çoktan seçmeli bir testtir. Öğrencinin sayısal ve sözel yeteneğini ölçer. SAT 1, "*Mathematics*" (Matematik–Geometri), "*Critical Reading*" (İngilizce sözel/eleştirel okuma), "*Writing*" (Kompozisyon) olmak üzere 3 bölümden oluşur. Her testin skoru 200 ile 800 arasında değişmektedir.

Amerikan üniversitelerine başvurulurda SAT 1 sınavının 3 bölümünün de sonucu dikkate alınırken, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere başvurularında sadece "*Mathematıcs*" ve "*Critical Reading*" testlerinin sonuçları dikkate alınır, "*Writing*" bölümü skoru değerlendirmeye alınmaz.

SAT 2 "*Subject Test*" ise 1 saatlik bir testtir. Soruların çoğunluğu çoktan seçmelidir. Bu test, öğrencinin özel olarak bir akademik konu üzerindeki bilgisini ölçmeyi amaçlar. Test skoru 200 ile 800 arasında değişmektedir. SAT 2 testinin başlıca konuları İngilizce, Tarih, Matematik, Biyoloji, Kimya, Fizik, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca, Latince, Japonca, Çincedir. Pek çok Amerikan Üniversitesi SAT testlerinin en az birisini, daha prestijli üniversiteler her ikisini birden isteyebilirler. Türkiye üniversiteleri ise yabancı uyruklu öğrencileri kabul ederken SAT 2

sonucunu dikkate almazlar. Dili İngilizce olan bu sınav, Türkiye'de şu merkezlerde yapılır:

- İstanbul: Robert Koleji
- Ankara: Ankara Amerikan Koleji ve Bilkent Üniversitesi
- İzmir: Amerikan Koleji, İzmir
- Mersin: Tarsus Amerikan Koleji

Orta öğretimini Türkiye'de tamamlayıp yüksek öğrenimini Abhazya'da yapmak isteyen repatriant çocuklarının durumu

Abhazya Devlet Üniversitesi (AGU) 1932'de Devlet Eğitim enstitüsü olarak Sohum'da açıldı. 1979'da Abhazya Devlet Üniversitesi oldu. Bugün AGU'da 8 ayrı fakültede, 35 ayrı dalda eğitim veriliyor. AGU'da ayrıca çeşitli enstitüler de mevcuttur. Rusya Federasyonu yüksek öğretim standartlarına göre eğitim verilen AGU aynı zamanda Avrasya Üniversiteler Birliği'ne de üyedir ve Moskova, Kazan, Başkırya, Kabardey-Balkar ve Adigey Devlet Üniversiteleri ile ikili işbirliği vardır. Bu çerçevede AGU ve bu sayılan üniversitelerin öğretim üyeleri karşılıklı olarak yer değişebilmekte, yerine göre bu üniversiteler tek bir üniversite gibi hareket edebilmektedirler.

AGU'daki bölümler şu şekildedir: Fizik ve Matematik- Biyoloji-Coğrafya – Orman Bilimleri – Kimya (Biyokimya, Medikal Kimya) - Turizm- Tarih – Gazetecilik – Filoloji (Abhaz Dili ve Edebiyatı, Rus Dili ve Edebiyatı, Alman Dili ve Edebiyatı, İngiliz Dili ve Edebiyatı)- Güzel Sanatlar (Tiyatro) – Uluslar arası İlişkiler – Hukuk Fakültesi – Ziraat Mühendisliği – Ekonomi (Finans, Kredi, İş Organizasyonu, Ulusal Ekonomi, Maliye, Gümrük) – Pedagoji (İlkokul Öğretmenliği, Yabancı Dil Öğretmenliği, Psikoloji Öğretmenliği, Beden Eğitim Öğretmenliği, Resim Öğretmenliği). AGU bu bölümlerine öğrenci alırken kontenjanından fazla başvuru olması halinde adaylar arasında sınav yapmaktadır.

Yakın zamanda Bologna sistemine geçen AGU'da eğitim dili olan Rusça'yı bilmeyenler için hazırlık zorunludur ve 1,5 yıldır. AGU'nun verdiği diplomanın denkliği Abhazya'nın Türkiye tarafından tanınmaması nedeni ile YÖK tarafından kabul edilmemekle beraber, AGU diploması

Rusya Federasyonu tarafından geçerli kabul edilmektedir. Abhaz Devlet Üniversitesi'nde öğrenim gören ve aynı zamanda Türk vatandaşı da olan repatriantlar, AGU'dan aldıkları öğrencilik belgelerinin noter onaylı suretlerini doğrudan Türkiye'de bağlı bulundukları askerlik şubelerine ilettikleri takdirde askerlik tecilleri genellikle sorunsuzca yapılmaktadır.

AGU'ya müracaatta repatriantlara veya repatriant çocuklarına gerekli belgeler:

-Mezuniyet belgesi (diploma veya çıkış belgesi 2 suret)

-Nüfus cüzdanı sureti- resimli (4 adet)

-Vesikalık fotoğraf (12 adet)

- Sağlık belgesi

Eğitimin ücretli olduğu ve bu ücretin bölümden bölüme farklılaştığı AGU'da, repatriantlar ve onların çocuklarının harç ücretinin yarısı Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından karşılanmaktadır.

VI- Repatriantın veya bir yakınının vefatı nedeniyle ortaya çıkan durumlara dair hukuki mevzuat ve bu mevzuattan kaynaklanan sorunlar ile bu sorunlara önerilen çözüm yolları

Ana Hatlarıyla Türk-Abhaz ve Rus Miras Hukuku

i-Ana hatlarıyla Abhaz Miras Hukuku

Abhaz miras hukuku temel olarak Rus miras hukuku ile benzer hükümlere sahiptir. Bu iki hukuk arasında mirasın açılması prosedürü, vasiyet serbestisi ve vasiyet düzenlemenin şekil şartları, mirastan yasaklanmanın koşulları, eğer kanuni mirasçı yoksa devletin son mirasçı olarak kabulü gibi hususlardaki düzenlemelerde belirgin bir farklılık göze çarpmaz.

Bu benzerliklerine karşın Abhaz ve Rus miras hukukları arasında kimi farklılıklar da yok değildir. Örneğin Abhaz hukukunda da tıpkı Rus miras hukukunda olduğu gibi saklı pay uygulaması vardır ama kapsamı farklıdır. Rus uygulamasında miras bırakanın reşit olmayan veya engelli çocukları, bakıma muhtaç geride kalan eşi, ana veya babası ya da miras bırakanın vefatından önceki son bir yıl içinde bakımını üstlendiği bakıma muhtaç kişiler ortada miras bırakana ait aksine hükümler içeren bir vasiyet söz konusu olsa bile, kendi kanuni miras paylarının yarısını saklı pay olarak mirastan alırlarken Abhaz uygulamasında aynı kişiler bakımından bu oran üçte ikiye yükseltilmiştir.

Yine oldukça geniş şekilde sekiz mirasçı zümresi tanımlayan Rus miras hukukunun aksine Abhaz hukukunda yasal mirasçıların kapsamı oldukça dardır. Abhaz miras hukukunda temel olarak iki mirasçı zümresi bulunur. Bunlardan ilki evlat edinilenler de dahil olmak üzere miras bırakanın çocukları, geride kalan eşi ve ebeveynleridir. Abhaz miras hukukunda miras bırakanın vefatından sonra gelen çocuğu da mirasçı sıfatına sahiptir. Torunlar ve onların alt soyu miras açıldığı anda kendi üst soylarındakiler vefat etmişse onların yerine geçerek ilk zümrede mirasçı olurlar. Bu durumdakilerin miras hakları yerlerine geçtikleri kişi hayatta olsa idi alacağı miras hissesi ne oranda olacak ise onunla sınırlıdır.

Abhaz miras hukukunda ikinci mirasçı zümresini ise miras bırakanın erkek ve kız kardeşleri ile her iki tarafın büyük anne ve büyük babaları oluşturur. Tıpkı Rus miras hukukunda olduğu gibi Abhaz miras hukukunda da bu ikinci zümrenin mirasçı olabilmesi için ilk mirasçı zümresinde kimsenin olmaması veya bu kişilerin tamamı tarafından mirasın reddedilmiş olması ya da bu kişilerin kanunda sayılı sınırlı nedenlerden biri yüzünden miras hakkından mahrum edilmiş olması gerekir. Abhaz hukukunda miras bırakanın yeğenleri de, torunlar ile paralel bir mantıkla eğer ilgili ebeveynleri miras açıldığı tarihte vefat etmişse mirasçı statüsünü elde ederler.

Miras bırakanın vefatından önce en az bir yıldır bakımını üstlendiği muhtaç-engelli bir kişi söz konusu ise bu kişi de hangi mirasçı zümresi mirası paylaşacaksa onun bir üyesi gibi eşit oranda onlarla mirastan pay alır. Rus miras hukukunun aksine ilgili zümredekilerle birlikte mirasçı olabilmek için bu durumdaki bir kimsenin miras bırakanla vefatından önce en az bir yıl birlikte oturması gibi bir şart Abhaz miras hukukunda aranmaz.

Repatriantın Abhaz vatandaşı olmayan varislerinin hukuki durumu

Abhazya'da Türkiye'dekine benzer anlamda toprak mülkiyeti edinmek mümkün olmadığı gibi edinilemeyecek bu tür bir toprak mülkiyetinin miras olarak Abhaz vatandaşı olsun olmasın bir kişiye kalması mümkün de değildir. Abhazya'da bir kişinin tasarruf yetkisi olan arazi miktarı Abhaz yasaları ile sadece 2.5 dönüm (2500 metre kare) (içinde ev olan) bir arazi ile sınırlıdır. Repatriantın Abhaz vatandaşı olmayan varisleri de bu miktarı aşmayan ev yanı araziyi ve/veya gayrimenkulleri (Apartman dairesi vs) miras olarak temellük edebilirler. Ancak halihazırdaki yabancı ülke vatandaşlarına getirilen yasal kısıtlar nedeni ile Abhazya'da bu tür mülkleri devredecek bir alım satım sözleşmesinin tarafı olamayacaklarından, miras paylarını satarak elde edebilecekleri nakdi Abhazya dışına transfer edemezler. Aynı şekilde bu tip bir mülkün repatriantın varisi tarafından üçüncü kişiye bağışlanması da söz konusu olamaz.

ii-Ana hatlarıyla Türk Miras Hukuku

Genel Bilgiler

Türk miras hukuku uyarınca değeri para ile ölçülebilen hak ve borçlardan oluşan mal varlığı, kişinin ölümüyle birlikte "tereke" adını alır ve ölümle birlikte mirasın intikali ve ne şekilde paylaşılacağı sorunu gündeme gelir. Miras paylaşımıyla ilgili birçok değişken, varislerin sahip oldukları hakları büyük oranda etkiler.

Kişi hayattayken mal varlığı içerisinde bulunan tüm haklar, o kişi vefat edince intikale konu olmaz. Örneğin intifa hakkı, sükna hakkı ve nafaka alacakları gibi haklar, kişinin ölümüyle kendiliğinden sona ereceğinden, mirasçılara geçmez. Ayrıca miras bırakan hayattayken ileri sürmemişse, manevi tazminat alacağı da mirasçılara intikal etmez.

Türk Medeni Kanunu mirasın geçişi konusunda "külli halefiyet prensibini" kabul etmiştir. Yani tereke bir bütün halinde, alacak ve borçlarla beraber, miras bırakanın ölümüyle kendiliğinden yasal ve atanmış

mirasçılara geçer. Fakat “vasiyet alacaklısı” olarak tabir ettiğimiz kişiler açısından külli halefiyet prensibi geçerli değildir. Örneğin; miras bırakan ölmeden önce yaptığı vasiyetname ile iki evinden birini bir hayır kurumuna bırakmıştır. Bu kurum miras bırakanın ölümüyle kendiliğinden bu evin maliki konumuna gelmez. Onun yalnızca murisin mirasçılarından bu evi talep etme hakkı vardır. Ayrıca “vasiyet alacaklısı” konumundaki bu kurum, söz konusu evle ilgili olanlar hariç miras bırakanın tereke borçlarından sorumlu da değildir.

Türk Hukukuna göre mirasın reddi

Türk Medeni Kanunu’nun 609. maddesine göre “mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh hukuk mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır. Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Sulh hakimi sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder”

Ancak ölüm anında tereke borca batık ise, miras kendiliğinden reddedilmiş sayılır. (TMK.md.545) Bu davada bir süre söz konusu değildir. Zaten bununla ilgili Yargıtay kararı da bulunmaktadır (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 77/4007, 77/4186) Mirasçılardan biri mirası reddederse, bunun hissesi murisin vefatında hayatta değilmiş gibi diğer mirasçılara intikal eder. (TMK.md.551/1)

Kimler kanuni mirasçı olabilir

Türk hukukunda yasal mirasçılar, bu sıfatlarını doğrudan kanundan alan kimselerdir. Bir kısım kan hısımları, evlatlık ve sağ kalan eş, miras bırakanın ölümü anında hayatta olmak ve mirastan yoksunluğu gerektirecek konumda olmamak şartıyla kanuni mirasçılardır. Türk Medeni Kanunu’na göre mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirası devlete geçer ve devlet külli halef olmasına rağmen ölenin borçlarından yalnızca tereke malları değerince sorumludur.

Türk Medeni Kanunu, kan hısımı mirasçıların belirlenmesinde “Zümre Sistemi”ni benimsemiştir. Zümre sisteminde sıralama birinci, ikinci ve üçüncü zümre şeklindedir. Yani bir önceki zümrede mirasçı varsa bu durum sonraki zümredekilerin mirastan pay almasını engeller. Örneğin; ölen kişinin oğlu hayatta ise bu kişinin hayatta olan anne babası mirasçı

olamazlar veya bu kişi vefat ettiği sırada annesi, babası ve torununun oğlu hayatta olsun. Bu durumda tüm mal varlığı torununun oğluna kalır ve anne-babası mirastan pay alamazlar. Buna göre birinci zümre miras bırakanın altsoyu, yani çocukları, torunları, torun çocukları şeklinde devam eder.

İkinci zümre miras bırakanın ana-babası ile bunların altsoyundan (kardeşleri, kardeş çocukları, kardeş torunları) oluşur. Bunların mirastan pay alabilmesi için birinci zümreden mirasçı olmaması şarttır. Üçüncü zümre miras bırakanın büyükanne-büyükbabaları ile bunların altsoyundan (babanın babası, babanın annesi, annenin annesi, annenin babası, dayı, teyze, amca, hala) oluşur.

Miras taksiminde çocuklar arasında ayrım yapılamaz

Miras bırakanın çocukları arasındaki mal paylaşımı cinsiyet ve yaş ayrımı olmaksızın eşittir. Ayrıca 4721 sayılı yeni Medeni Kanun sahih nesepli- gayri sahih nesepli soy ayrımını kaldırarak evlilik dışı doğan çocukların aleyhine olan eşitsizliği ortadan kaldırmıştır. Örneğin, vefat edenin sadece bir oğlu, bir kızı ve kendi ölümünden uzun zaman önce ölen oğlunun çocuğu (miras bırakan kişinin torunu) hayattadır. Miras, 1/3, 1/3, 1/3 şeklinde kızına, oğluna ve bir toruna bölüştürülür. Yani ölen oğlun yerini onun oğlu (alt soyu) alır.

Miras bırakanın eşi hayatta ise

Miras bırakanın bir kızı, bir oğlu ve torunuyla birlikte eşi de hayatta ise, Türk Medeni Kanunu, eşin birinci zümre ile mirasçılığında terekenin 1/4' inin sağ kalan eşe, 3/4'ünün ise alt soyuna kalacağını düzenlemiştir. Yani tereke alt soya düşen 3/4 pay da 3 eşit parçaya ayrılacak; 3/12 kıza, 3/12 oğla, 3/12 ise önceden vefat etmiş olan çocuğunun çocuğuna (toruna) kalacaktır.

Eğer taraflar arasında yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanıyorsa o zaman:

- Sağ kalan eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar. Alacaklar takas edilir. (**Medeni Kanun** md.236) Yani sağ kalan eş önce değerin yarısını (4/8) alır sonra kalan yarının (çocuklarla birlikte mirasçı ise) 1/4ünü de ayrıca alır; böylece toplamda mirastan 5/8 pay almış olur.

- Ayrıca sağ kalan eş , eski yaşamını sürdürmek istiyorsa ölen eşi ile birlikte yaşadıkları ev ve eşyaların kendisine tahsisini isteyebilir. Ancak bunu için diğer mirasçıların payını ödemesi gerekir. Ödemeyi de ya kendi katılma payını diğer mirasçılara bırakarak ve yetmezse üstüne para ekleyerek yapabilir.(M.K. md.240)

Paylaşmalı mal ayrılığında sağ kalan eş gene paylaşma konusu olan mallar arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa; bunlar üzerinde kendisine miras ve paylaşmadan doğan hakkına mahsup edilmek ve yetmezse bir bedel eklemek suretiyle mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. (M.K. md.255)

Mal ayrılığı rejiminde ise kişisel ve ortaklık malları ayrımı yapılmadın sağ kalan eş çocuklarla birlikte mirasçı olmuşsa mirasın 1/4ünü alır. Diğer miras payları burada aynen uygulanır.

Mal Ortaklığında ise eşlerden biri diğerinin rızası olmadan ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddedemeyeceği gibi tereke borca batıksa bu mirası kabul de edemez (M.K. md.265). Eşlerden birinin ölümü veya diğer bir mal rejiminin kabulü ile mal ortaklığı rejiminin sona ermesi halinde her eşe veya mirasçılarına ortaklık mallarının yarısı verilir (M.K. md.276).

Alt soylar ve miras paylaşımı

Türk miras hukukunda ikinci zümre miras bırakanın ana-babası ile bunların alt soyundan (kardeşleri, kardeş çocukları, kardeş torunları) oluşur. Bunların mirastan pay alabilmesi için birinci zümreden mirasçı olmaması şarttır. Burada tereke anne ve babaya 1/2, 1/2 şeklinde ikiye bölünür. Anne-

babadan biri vefat etmişse onun payı alt soya, yani kardeşe; eğer kardeş de ölmüşse onun yerini varsa kardeşin alt soyu olan (miras bırakanın) yeğenleri alır.

Örneğin; bir kişi vefat etmiş ve geride mirasçı olarak sadece annesi, iki kız kardeşi ve miras bırakan bu kişiden önce ölmüş olan erkek kardeşinin kızı kalmıştır. Bu durumda annesi 1/2 pay alacak, babasına düşen 1/2 pay ise babası hayatta olmadığı için onun yerini alan kız kardeşlerine ve önceden ölen erkek kardeşinin kızına eşit olarak bölüştürülecektir. Bu arada şayet baba da hayatta olsaydı kardeşlere miras kalmayacaktı. Aynı kişilerle birlikte çocuğu olmayan bir kimse vefat ettiğinde, evli ve eşi hayatta olsaydı, paylaşım şöyle olacaktı: Medeni Kanun anne-baba zümresiyle beraber mirasçı olan eşin miras payının, terekenin yarısı olacağını düzenlediğinden miras bırakanın eşi mirasın yarısını alacak, diğer yarısı anne ve kardeşlere kalacaktır. Neticede eş 1/2, anne 1/4, kardeşler ve yeğenler 1/12 şer pay alacaklardır. Bu arada önemle belirtmek gerekir ki, miras bırakanın baba bir anne ayrı kardeşi olsaydı o da miras bırakanın önceden ölmüş olan babasının yerine geçerek diğer kardeşlerle eşit pay alacaktı.

Büyükanne ve büyükbabaların mirası

Türk miras hukukunda üçüncü zümre miras bırakanın büyükanne-büyükbabaları ile bunların alt soyundan (babanın babası, babanın annesi, annenin annesi, annenin babası, dayı, teyze, amca, hala ve alt soyları) oluşur. Eğer miras bırakanın geride çocuğu, torunu şeklinde devam eden alt soyu ve anne-baba, kardeş ve kardeş çocukları şeklinde de devam eden zümrede de mirasçısı yoksa, büyükanne ve büyükbabadan olan bu zümredekiler mirasçı olurlar.

Miras önce anne tarafından olan büyükanne-büyükbabaya 1/2, baba tarafından olan büyükanne-büyükbabaya 1/2 şeklinde yarı yarıya bölüştürülür. Örneğin; bir kişi öldüğünde geride sadece babaannesi, halası,

amcasının kızı, anneannesi, anne tarafından dedesi (annesinin babası) ve dayısı, hayatta; fakat baba tarafından dedesi (babasının babası) ve kızı hayatta olan amcası kendinden önce vefat etmiş olsun. Miras paylaşımı şöyle olur: Babaanne 1/4, anneanne 1/4, annenin babası 1/4 pay alır. Miras bırakan vefat ettiğinde hayatta olmayan babanın babasının 1/4 payı hala ve

ölen amcanın kızına bölüştürülür (hala 1/8, amca kızı 1/8), dayının ise bu durumda mirasçı sıfatı yoktur.

Eğer aynı durumda miras bırakan evli ve öldüğünde eşi hayatta olsa idi, Medeni Kanun terekenin 3/4'ünün eşe, 1/4'ünün üçüncü zümreye kalacağını düzenlediği için üçüncü zümreye 1/4 pay yukarıdaki şekilde bölüştürülecekti. Ama önemle belirtmek gerekir ki, yeni Medeni Kanun'a göre sağ kalan eş varsa, büyükanne ve büyükbabalardan birinin miras bırakandan önce ölmüş olması halinde, payı kendi çocuğuna; çocuğu yoksa o taraftaki büyük ana ve büyük babaya; bir taraftaki büyük ana ve büyük babanın her ikisinin de ölmüş olmaları halinde onların payları diğer tarafa geçer. Yani miras bırakanın eşi hayatta iken amcasının kızı mirasçı olamaz, babasının babasına isabet eden 1/4 lük pay yalnızca halanın olur. Eğer miras bırakanın baba tarafından mirasçısı olmayıp sadece anne tarafından dede ve ananesi hayatta olsa idi terekeden 1/4 pay onların, 3/4 pay eşin olacaktı.

Türk Hukukunda saklı pay sahibi mirasçılar

Yasal mirasçıların bir kısmı miras bırakanın vefatından önce yaptığı tasarruflara karşı kanun tarafından özel olarak korunmuştur. Kanunun koruduğu bu paylara "saklı pay", korunan miras payına sahip mirasçılara ise "saklı pay sahibi mirasçılar" denir.

Saklı pay sahibi mirasçılar alt soy, ana- baba ve sağ kalan estir. Medeni Kanun'da 10.05.2007 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile kardeşlerin saklı payı kaldırılmıştır. Alt soyun saklı payı kanuni miras payının yarısı, ana-babanın saklı payı her biri için kanuni miras payının 1/4'dür. Eşin saklı payı ise tek mirasçı olup tüm mirasın ona kalması durumunda terekenin 3/4 'ü, birinci zümreyle mirasçı olursa yasal miras payının aynısı yani 1/4, miras bırakanın ana-babasıyla birlikte mirasçı olursa yine kanuni miras payının aynısı, yani 1/2'dir. Sağ kalan eş üçüncü zümre ile mirasçı olursa saklı payı, kanuni miras payının 3/4'ü olur.

Türk hukukuna göre, miras bırakanın tasarrufu yüzünden saklı payını elde edemeyen mirasçı, bu tasarruftan yararlanan kişi veya kişilere karşı miras bırakanın ölümünden sonra, yasal süresinde, miras bırakanın son yerleşim yeri mahkemesinde tenkis davası açabilir.

Türk miras hukukunda vasiyet

Türk hukukuna göre vasiyetname düzenleme, 15 yaşını dolduran ve ayırt etme gücüne sahip olan herkesin ölümünden sonra malları üzerinde iradesine uygun olarak hazırlayacağı ölüme bağlı bir tasarruftur. Resmi vasiyetname, el yazısıyla vasiyetname ve sözlü vasiyetname olmak üzere üç çeşittir.

Resmi vasiyetname

İki tanık huzurunda Sulh Hakimi, noter veya kendisine bu yetki verilmiş diğer bir görevli tarafından yapılır. Türkçe olmak zorundadır. Türkçe bilmiyorsa yeminli tercüman vasıtasıyla yapılır.

El yazısıyla vasiyetname

Vasiyetçinin başından sonuna kadar kendi el yazısıyla yazıp hazırladığı vasiyetname şeklidir. El yazılı vasiyetnamenin, yapıldığı yıl, ay ve gün gösterilerek, başından sonuna kadar miras bırakanın el yazısıyla yazılmış ve imzalanmış olması zorunludur. Türk miras hukukunda başkasına yazdırılan ve vasiyetçiye imzalatılan vasiyetname geçersizdir. Aynı şekilde daktilo veya bilgisayarla yazılmış vasiyetnameler miras bırakan tarafından imzalanmış olsa bile, el yazısı ile vasiyetname olarak geçerli olmaz. El yazılı vasiyetname her dilde yazılabilir. El yazısı ile hazırlanan vasiyetname açık veya kapalı olarak Sulh Hukuk hakimine ya da yetkili memura bırakılabilir.

Sözlü vasiyetname

Miras bırakan, yakın ölüm tehlikesi karşısında bulunmasına rağmen, ulaşımın kesilmesi, hastalık veya savaş gibi olağanüstü durumlar yüzünden resmi ya da el yazısı ile vasiyetname hazırlanamıyorsa sözlü vasiyet yoluna başvurulabilir. Burada son arzular iki tanığa anlatılır ve bunlara bu beyana uygun vasiyet yazmaları ya da yazdırmaları görevi verilir.Yazılan vasiyet-

name her iki şahit tarafından vakit geçirmeksizin Sulh Hukuk ya da Asliye Hukuk mahkemesine verilir ve bu şekilde hüküm ifade eder.

Mirastan ıskat (çıkarma)

Miras bırakan mirasçılarından birini ya da birkaçını (sebepleri varsa) mirastan çıkarabilir.

TMK 510 a göre aşağıdaki durumlarda miras bırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirastan çıkarabilir.

- Mirasçı, miras bırakana veya miras bırakanın yakınlarından herhangi birine karşı ağır bir suç işlemişse,

- Mirasçı miras bırakana veya miras bırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.

Mirastan çıkarılan kimse mirastan pay alamayacağı gibi tenkis davası da açamaz (Türk Medeni Kanunu 511/1). Miras bırakanın başka türlü tasarrufta bulunmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa miras bırakanın yasal mirasçısına kalır (Türk Medeni Kanunu m.511/2). Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse miras bırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir (Türk Medeni Kanunu m.511/3).

Miras sözleşmesi ve mirastan feragat

Miras sözleşmesi, miras bırakanın başka biriyle yapmış olduğu, ölüme bağlı tasarrufu belirleyen iki taraflı bir sözleşmedir. Türk Medeni Kanunu'na göre miras sözleşmesinin geçerli olabilmesi için resmi vasiyetname şeklinde yapılması gerekir. (TMK.m 545/1) Miras sözleşmesinde belli bir ya da birkaç kişiye miras bırakılmaktadır. Türk

Medeni Kanunu gereğince mirasçı atanan ya veya belli bir mal bırakılan kimse miras bırakanın ölümü anında sağ değilse, miras sözleşmesi kendiliğinden ortadan kalkar (TMK m 548 /1).

Bunun dışında Türk medeni kanununa göre miras bırakan, mirasçısı ile karşılıklı veya karşılık sağlanarak mirastan feragat sözleşmesi yapabilir (TMK 528 /1). Bu durumda, Türk Medeni Kanunu Madde 528/1 e göre feragat eden mirasçılık sıfatını kaybeder. Yani mirasçı olmaz.

Repatriantın Türk vatandaşı olmayan varislerinin hukuki durumu

Türk vatandaşı olmayanların Türkiye'de mirasçı
Olmaları halinde yapmaları gereken işlemler

Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan ve vefat eden bir Abhaz repatriantın, Abhazya'da ikamet eden ve Türk vatandaşı olmayan (Abhaz ve/veya Rus vatandaşı olan) mirasçıları varsa (geride kalan eşi, çocukları vb), bu kişilerin ilk yapması gereken şey Türkiye'de bir avukat yardımı ile mirasçılık belgesi (veraset ilamının) çıkartmak olmalıdır. *6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* ile mirasçılık belgesinin sadece Sulh Hukuk Mahkemeleri tarafından değil noterler tarafından da düzenlenebileceğine dair yeni bir hüküm getirildi. Ne var ki bu kanundaki bir istisna nedeni ile Türk vatandaşı olmayan bir kişi tarafından mirasçılık belgesi talep ediliyor ise bu durumda yine mahkemeye başvurulması gerekmektedir.

Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan ve vefat eden bir Abhaz repatriantın, Abhazya'da ikamet eden ve Türk vatandaşı olmayan (Abhaz ve/veya Rus vatandaşı olan) mirasçıları, kendilerine intikal eden miras için Türkiye'de veraset intikal vergisi de ödemek durumundadırlar. Bu vergi ile ilgili işlemler için de bir avukatın yardımından yararlanmalarında fayda olacaktır. *7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun* 1inci maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda bulunan şahıslara ait

mallar ile Türkiye'de bulunan malların veraset yoluyla veya herhangi bir suretle olursa olsun ivazsız bir tarzda (örneğin bağış yoluyla) bir şahıstan diğer şahsa intikalinin veraset ve intikal vergisine tabi olduğu, 2 inci maddesinin (b) bendinde de "mal" tabirinin, mülkiyete mevzu olabilen menkul ve gayrimenkul şeylerle mameleke girebilen sair bütün hakları ve alacakları ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 575 ve 599 uncu maddelerinde ise mirasın miras bırakanın ölümüyle açılacağı, mirasçıların miras bırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak kazanacakları, Kanunda öngörülen ayrık durumlar saklı kalmak üzere mirasçıların, miras bırakanın aynı haklarını,

alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanacakları belirlenmiştir. Bu hükümlere göre, veraset yoluyla veya ivazsız olarak herhangi bir şekilde vukuu bulacak mal intikallerinin veraset ve intikal vergisinin konusuna girebilmesi için muris veya tasarrufu yapan (bir başkası lehine bağışta bulunan) kişinin Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde bulunması ya da intikal konusu malların Türkiye'de bulunması şarttır. Bu itibarla, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan ve vefat eden bir Abhaz repatriantın, Abhazya'da ikamet eden ve Türk vatandaşı olmayan (Abhaz ve/veya Rus vatandaşı olan) mirasçılarına, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan menkul malların veraset yoluyla intikal etmesi halinde yukarıda da belirttiğimiz üzere bu mallar veraset ve intikal vergisine tabi tutulmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan ve vefat eden bir Abhaz repatriantın, Abhazya'da ikamet eden ve Türk vatandaşı olmayan (Abhaz ve/veya Rus vatandaşı olan) mirasçılarının söz konusu miras işlemlerini vefattan itibaren iki yıl içinde yapmaları önemlidir zira, *2644 sayılı Tapu Kanununa* bir ek madde eklenmiştir. Bu ek madde uyarınca ölüm tarihinden itibaren en geç iki yıl içinde tapu sicilinde miras intikalinin gerçekleşmemesi halinde tapu müdürlüğü, mirasçılık belgesi düzenlenmesi için yargıya başvurabilir. Tapu müdürlüğü mirasçılık belgesine göre tapu sicili kayıtlarını elbirliği mülkiyeti şeklinde tescil ederek günceller. Bu tür bir güncelleme, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan ve vefat eden bir Abhaz repatriantın, Abhazya'da ikamet eden ve Türk vatandaşı olmayan (Abhaz ve/veya Rus vatandaşı olan) bu sebeple Türk nüfus kayıtlarında gözükmeyebilecek mirasçılarının aleyhinde sonuçlar doğurabilir.

Türk vatandaşı olmayanların Türkiye'de mirasçı olmaları halinde karşılaşabilecekleri mülkiyet kısıtlamaları

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, yabancı vatandaş ayırımı yapılmaksızın "herkesin" miras hakkı güvence altına alınmıştır. Gerçekten de Türk Anayasası'nın *Temel Haklar ve Ödevler* başlığını taşıyan ikinci kısmının *Kişinin Hakları ve Ödevleri* başlıklı ikinci bölümünde yer alan m. 35/1 hükmüyle - 1961 Anayasasında olduğu gibi ve 1924 Anayasasından "farklı olarak" - yalnız TC vatandaşlarının değil yabancıların da mülkiyet ve miras hakları, "*herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir*" denmek suretiyle güvence altına alınmış bulunmaktadır.

Gerçekten de, Türk Medeni Kanunu m.519 uyarınca hak ehliyetine sahip olan herkes miras hakkına da sahiptir. Diğer bir deyişle, bir yabancının Türk Miras Hukukuna göre kendisine miras kalan tereke üzerinde hak sahibi olması için hak ehliyetine sahip olması gerekli ve kural olarak yeterlidir. Bir yabancının hak ehliyetine sahip olup olmadığını belirlemek için uygulanacak hukuk ise MÖHUK (Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun) m.8/1 gereğince kendi milli hukukudur

Türk hukukunda, miras hakkı konusunda Medeni Kanun'da yabancı ile vatandaş arasında herhangi bir ayrım yapılmadığı, Miras Hukuku doktrininde de yabancı ile vatandaşın miras hakkı açısından farklılığını ileri süren bir görüşe rastlanmadığı belirtilmelidir. Yine de buradan yola çıkarak, yabancılarla, Türk vatandaşları arasında Türk Miras Hukuku açısından hiçbir farklılık bulunmadığı sonucuna hemen varılmamalıdır. Örneğin Tapu Kanunu gibi bazı kanunlarda bu tip kimi kısıtlamalar söz konusudur.

Türkiye'de yabancıların taşınmaz mal ve sınırlı ayni hak edinmelerine çeşitli kısıtlamalar getiren 22/12/1934 tarihli ve *2644 sayılı Tapu Kanununun* 35 inci maddesi 17.05.2012 tarihinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik uyarınca kanuni sınırlamalara uyulmak kaydıyla, uluslararası ikili ilişkiler yönünden ve Türkiye'nin menfaatlerinin gerektirdiği hallerde Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen ülkelerin vatandaşı olan yabancı uyruklu gerçek kişiler Türkiye'de taşınmaz ve sınırlı ayni hak edinebilirler. Yabancı uyruklu gerçek kişilerin edindikleri taşınmazlar ile bağımsız ve sürekli nitelikteki sınırlı aynı hakların toplam alanı, özel mülkiyete konu ilçe yüz ölçümünün yüzde onunu ve kişi başına ülke genelinde otuz hektarı geçemez. Türk Bakanlar Kurulu kişi başına

Türkiye genelinde edinilebilecek miktarı iki katına kadar artırmaya yetkilidir.

Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Türkiye'nin menfaatlerinin gerektiği hallerde yabancı uyruklu gerçek kişiler ile yabancı ülkelerde kendi ülkelerinin kanunlarına göre kurulan tüzel kişiliğe sahip ticaret şirketlerinin taşınmaz ve sınırlı aynı hak edinimlerini; ülke, kişi, coğrafi bölge, süre, sayı, oran, tür, nitelik, yüz ölçüm ve miktar olarak belirleyebilir, sınırlandırabilir, kısmen veya tamamen durdurabilir veya yasaklayabilir. Bu yasaklara aykırı olarak edinilen, edinim amacına aykırı kullanıldığı ilgili Bakanlık ve idarelerce tespit edilen, süresi içinde ilgili Bakanlığa başvurulmayan veya süresi içinde projeleri gerçekleştirilmeyenler ile Tapu Kanunu 35. maddesi birinci fıkrası kapsamındaki sınırlamalar dışında miras yoluyla edinilen taşınmazlar ve sınırlı ayni haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek bir yılı geçmeyen süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Yine aynı tarihte *2644 sayılı Türk Tapu Kanunun* 36ncı maddesi de değiştirilmiştir. Bu değişiklik uyarınca, 18/12/1981 tarihli ve 2565 sayılı *Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu* hükümleri saklı kalmak kaydıyla bu şirketlerin, askeri yasak bölgeler, askeri güvenlik bölgeleri ve aynı Kanunun 28 inci maddesi çerçevesinde belirlenen bölgelerdeki taşınmaz mülkiyeti edinimleri Genelkurmay Başkanlığının ya da yetkilendireceği komutanlıkların; özel güvenlik bölgelerindeki taşınmaz mülkiyeti edinimleri ise taşınmazın bulunduğu yerdeki valiliğin iznine tabidir. Bu madde kapsamında yapılacak değerlendirmelerde, edinimin ülke güvenliğine uygunluğu esas alınır. Yine bu TK madde 36 hükümlerine aykırı şekilde edinildiği veya kullanıldığı tespit edilen taşınmazlar ve sınırlı aynı haklar, Maliye Bakanlığınca verilecek süre içinde maliki tarafından tasfiye edilmediği takdirde tasfiye edilerek bedele çevrilir ve bedeli hak sahibine ödenir.

Öte yandan bu kısıtlamalardan öte, Türkiye'de 1. Derecede Askeri Yasak Bölgeler açısından Türk vatandaşı ve yabancı arasında fark gözetmeden, "bölge içinde taşınmaz mallar kamulaştırılır" denmek suretiyle gerek Türk vatandaşı gerekse de yabancılara söz konusu bölgelerde gayrimenkul miras kalması olanaksız hale getirilmiş bulunmaktadır. Türkiye'de 2. Derece Askeri Yasak Bölgelerde ise 2565 sayı Kanunun 9. maddesinin (b) bendi gereğince yabancıların yine gayrimenkul edinmeleri

mümkün değildir. Yabancılara, bu bölgelerdeki Türk vatandaşlarına ait bulunan gayrimenkullerin miras kalması halinde ise, bu gayrimenkullerin tasfiyesi gerekecektir. Güvenlik Bölgelerinde yabancıların gayrimenkul edinmeleri ise, m.28 gereğince, Genelkurmay Başkanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca verilecek karara bağlıdır.

Kısaca incelenen bu kanunlar dışında, 1927 yılından bu yana yürürlükte bulunan ve Bakanlar Kurulu"na belirli bazı yabancı ülke vatandaşlarının mülkiyet hakkını sınırlama yetkisi veren, 1062 Sayılı *Hudutları Dahilinde Tebaamızın Emlakine Vaziyet Eden Devletlerin Türkiye'deki Tebaaları Emlakine Karşı Mukabele-i Bilmisil Tedabir-i İttihazı Hakkında 28.5.1927 Tarihli Kanun*'dan da söz edilebilir. Ne var ki bu kanun pek az kez uygulanma alanı bulmuştur.

iii-Ana hatlarıyla Rus Miras Hukuku

Rusya Federasyonu'nda vasiyet bırakmak veya mirasçı konumuna gelmek için Rusya Federasyonu vatandaşlığı şartı yoktur. Rusya Federasyonu'nun miras ile ilgili kanuni düzenlemeleri Rusya'da ikamet eden yabancı uyruklu kişileri olduğu kadar Rusya'da malvarlığı olan ama Rusya'da ikamet etmeyen kişileri de etkiler. Rusya Federasyonu kanunları miras ile ilgili konularda (yabancılara yönelik toprak mülkiyeti kısıtlaması hariç) cinsiyet, din veya milliyetten kaynaklı hiçbir farklılık içermez. Rusya Federasyonu'nda mirasla ilgili hukuki düzenlemeler Rusya Federasyonu Medeni Kanunu'nun 3. Bölümünde yapılmıştır.

Rus Medeni Kanunu miras işlemlerinin başlangıç tarihi olarak ilgili olarak vatandaşın ölüm tarihini esas kabul etmektedir. Vefat belgesi olması durumunda, bu belgede yazılan tarih esas alınmaktadır ama eğer bu belge mevcut değilse mahkeme kararı ile bu tarih belirlenmek zorundadır.

Rusya Medeni Kanunu miras işlemlerinin başvuru yeri olarak, vefat eden kişi eğer Rus vatandaşı ise, Rusya Federasyonu'ndaki en son resmi kayıtlı bulunduğu adresteki makamlara başvurulması zorunluluğunu getirmektedir.

Vasiyet edilirken veya miras bırakılırken, mirasçılara herhangi bir şart koşulmasını Rusya kanunları yasaklamaktadır. Mirasçı veya mirasçıların mirası kabul etme veya ret etmeleri hakkı vardır.

Rusya'da mirasçı sıfatından doğan hakların kullanılabilmesi için, kanunun verdiği süre içerisinde ilgili adresteki noter dairelerine dilekçe ile başvurularak mirasçı belgesi alma işlemlerine başlanmalıdır. Eğer mirasçı müracaat işlemleri posta veya kurye gibi aracılar ile yapılmak istenir ise mirasçı başvurularına, mirasçının imzasının gerçekliğinin tespiti için noter onaylı imza sirküleri eklemek gerekmektedir.

Miras işlemlerinin vekâlet ile üçüncü kişiler tarafından başlatılması da mümkündür. Bu durumda ise mutlak olarak mirasçının vereceği vekâlette hangi mirasa vekâlet verildiği detaylı olarak belirtilmelidir.

Rusya miras kanunu, noter aracılığı ile veraset belgesi alınması için vefat tarihini takiben altı ay süre vermektedir. Bu sürenin aşılması durumunda veraset ilamı için mutlak mahkeme kararı aranmaktadır. Eğer bu süre geçerli bir neden ile kullanılamamış ise (hastalık, mirasçıya konunun ulaşmaması vs.) mahkeme, noterde ilgili işlemi yapma süresini uzatma kararı verebilir. Rusya Federasyonu mirasçı belgesi, Rusya sınırları içerisinde ilgili noter tarafından, Rusya Federasyonu dışında ise Rusya Federasyonu Konsoloslukları tarafından verilmektedir.

Eğer Rusya Federasyonu kanunları uyarınca Rus vatandaşı olmayan bir kişinin vefatıyla onun tabi olduğu kendi milli miras hukuku uygulanabilir haldeyse, bu takdirde bu kişinin Rusya'daki malvarlığı ile ilgili hususlarda Rus Mahkemesi söz konusu yabancı miras hukukuna göre karar verir.

Rusya Federasyonu vatandaşları Rusya dışında gayri menkul sahibi ise, vefatları durumunda Rusya Mahkemeleri (lex rei sitae kuralı uyarınca) gayri menkulün bulunduğu ülke miras hukukunu esas alarak miras problemini çözüme bağlar.

Rusya Federasyonu vatandaşları yurt dışında taşınabilir (menkul) mal sahibi iseler, bu kez de RF mahkemeleri onlarla ilgili miras problemlerini miras bırakanın son ikametgah ülkesi miras hukukuna göre çözümler.

Vefat eden RF vatandaşı Rusya Federasyonu dahilinde ikametgah sahibi ise miras işlemleri o mahalde yapılır. Bu tür bir ikametgah yoksa

veya bilinmiyor ise o takdirde, miras bırakılan gayrimenkulün bulunduğu yerde, eğer birden çok gayrimenkul söz konusu ise en değerli olan gayri menkulün bulunduğu yerde miras işlemleri yapılır. Eğer tereke içinde gayrimenkul mal yoksa bu takdirde, terekenin en kıymetli parçasının bulunduğu mahalde miras işlemleri yapılır.

Yabancıların miraslarına ilişkin iddialar Rus Mahkemeleri tarafından ancak bu yabancı kişi Rusya Federasyonu'nda ikamet etmişse veya miras hakkı iddia edilen malvarlığı Rusya Federasyonu dahilinde ise dinlenir.

Rusya Federasyonu'nda yabancı unsur içeren mirasçılık işlemlerinde, yabancı hukuk mevzuatı ile ilgili resmi hukuki yardım gerektiğinden, söz konusu miras işlemleri bu unsuru içermeyen miras işlemlerine göre 1-10 ay arasında değişen sürelerde daha uzun sürmektedir.

Rus miras hukukuna göre, yazılı bir vasiyet veya vasiyet benzeri bir tasarruf söz konusu değilse, miras bırakanın tüm mirası kanuni mirasçılarına kalır. Rus miras hukukuna göre kanuni mirasçılar miras bırakanın çocukları, eşi, ana-babası ile eğer varsa miras bırakanın bakmakla mükellef olduğu diğer kimselerdir. RF miras yasaları uyarınca 8 zümreye ayrılmış olan kanuni mirasçılardan önce sayılan zümrelerdeki mirasçılar, sonra sayılan bölmelerdeki mirasçılara göre öncelikli miras hakkına sahiptir.

Rus miras hukukunda miras paylaşımının detayları Medeni Kanunun 3. Bölüm, beşinci kısım, 1141 ve devamındaki maddelerde yer almaktadır. Bu düzenlemelere göre yukarda da belirtildiği üzere Rusya Federasyonunda vefat eden kişinin mirası belli zümrelere ayrılan mirasçılar arasında kanunla saptanan esaslar uyarınca taksim edilir. Aynı zümredekiler kural olarak eşit pay alır istisna olarak bir zümrede temsilen mirasçı olanlar, aynı temsiliyetle mirasçı olanlarla temsil ettikleri kişinin payını paylaşırlar. Örneğin miras bırakanın kendinden evvel vefat eden bir çocuğunun yerine geçen, miras bırakanın torunları sadece yerine geçtikleri ebeveynlerinin payı kadar mirasa ortaktırlar. Miras taksiminde bir diğer genel kural da üst zümrede herhangi bir mirasçı varsa alt zümreye miras hakkının düşmemesidir. Eğer üst zümrede mirasçı yoksa veya bu zümredekiler (miras bırakanın veya diğer mirasçıların canına kast etmek gibi bir nedenle hüküm giymek türü bir suçu işledikleri için) RF Medeni Kanunu ilgili

maddesince mirastan ıskat olunmuşlarsa, ya da üst zümredekiler mirası reddetmişlerse miras hakkı bir sonraki zümredeki mirasçılara geçer.

Rus miras hukukuna göre vefat eden bir kişinin mirasçı zümreleri sırasıyla şu şekildedir:

İlk mirasçı zümresi;

- Miras bırakanın çocukları, geride kalan eşi ve ebeveynleri. Rus Miras Hukukunda çocukların veya ebeveynlerin biyolojik yolla veya sonradan evlat edinme yoluyla edinilmiş olması miras payları açısından herhangi bir fark yaratmaz.

- Miras bırakanın torunları. RF Medeni Kanunu ilgili maddesine göre vefat eden kişinin torunlarının mirasçı sıfatı alması ancak ilgili ebeveynin miras bırakandan önce vefat etmesi ile mümkün olur. Miras bırakanın mirasından yukarda anlatılan nedenlerle kanunen yasaklananların çocukları, mirasçının torunu olmak sıfatıyla dahi söz konusu mirastan herhangi bir hak elde edemezler.

İkinci mirasçı zümresi;

- Miras bırakanın tam veya yarım kan kardeşleri, anne veya baba tarafından büyük anne ve büyükbabaları.

- Tam veya yarım kan kardeşlerinin çocukları (yani miras bırakanın yeğenleri). Yeğenlerin mirasçılığındaki koşullar birinci zümrede izah edilen torunların mirasçılığı ile ilgili koşullarla paralel bir mantığa sahiptir.

Üçüncü mirasçı zümresi;

- Miras bırakanın ana veya babasının tam veya yarım kan kardeşleri (yani miras bırakanın amca, dayı, hala ve teyzeleri).

- Miras bırakanın kuzenleri. Kuzenlerin mirasçılığındaki koşullar birinci zümrede izah edilen torunların mirasçılığı ile ilgili koşullarla paralel bir mantığa sahiptir.

Bu üç mirasçı zümresini sırasıyla miras bırakanın her iki taraftan büyük dede ve nineleri (dördüncü zümre), miras bırakanın tam kan yeğenlerinin çocukları, miras bırakanın her iki taraftan dede veya ninelerinin tam kan kardeşleri (beşinci zümre), miras bırakanın torunun çocukları,

kuzeninin çocukları, miras bırakanın kan hımsı olmayan üvey anne ve babası, üvey oğlu veya kızı ile üvey kardeşleri (yedinci zümre) takip eder.

Rus miras hukukunda bir takım koşulların varlığı halinde miras bırakanla bir kan akrabalığı olmayan bir kişi de (engelli olma hali, miras bırakanın vefatından önceki dönemde bir yıldan az olmamak kaydı ile miras bırakanın bu kişinin bakımını üstlenmiş olması gibi) sekizinci zümre mirasçı olarak değerlendirilir. Hatta bu kişi diğer şartların yanı sıra vefattan önce en az bir yıldır miras bırakanla birlikte ikamet ediyorsa üst zümrelerde mirasçı varsa bile onlarla birlikte, o zümrenin üyesiymiş gibi mirasçı olur.

Rus miras hukukunda saklı pay uygulaması da vardır. Miras bırakanın reşit olmayan veya engelli çocukları, bakıma muhtaç geride kalan eşi, ana veya babası ya da miras bırakanın vefatından önceki son bir yıl içinde bakımını üstlendiği bakıma muhtaç kişiler ortada miras bırakana ait aksine hükümler içeren bir vasiyet söz konusu olsa bile, kendi kanuni miras paylarının yarısını saklı pay olarak mirastan alırlar. Bu saklı payların dışında kalan kısımla ilgili olarak miras bırakanın serbestçe ölüme bağlı tasarrufta bulunma hakkı vardır.

Rusya Federasyonu'nda bir vasiyetin geçerli olması için bizzat miras bırakan tarafından kaleme alınmış olması ve noterden onaylatılmış olması gerekmektedir. Bankadaki bir mevduata dair ilgili hesap sahibinin, el yazısı ile yazıp altını imzaladığı, kendi ölümünden sonra geçerli olacak bir talimatla herhangi bir istekte bulunmuş olması halinde, Rusya Federasyonu miras yasaları uyarınca, bu işlem de vasiyet hükmünde bir tasarruf olarak kabul edilir ve muteberdir.

Rus Federal Toprak Yasası uyarınca yabancı gerçek veya tüzel kişilerinin RF sınırlarına mücavir alanlarda toprak mülkiyeti edinme hakları yoktur. Bu mücavir alanların kapsamı ilgili Rus Federal resmi makamları tarafından saptanır ve ilan edilir. Eğer yabancı ülke vatandaşı bir kişiye bu tip bir mücavir alanda bir arazi miras kalmışsa, bu yabancı uyruklu mirasçının, söz konusu gayri menkulü bir yıl içinde elinden çıkarması gerekmektedir. Rusya Federasyonu'nda benzer bir kısıtlama tarım arazileri için de geçerlidir.

Rusya Federal yasaları uyarınca 18 yaşından küçükler de mirasçı sıfatına sahip olabilir. Ama bu tür bir durumda kendilerine mahkemece bir vasi tayin edilir. 14 yaşından küçük mirasçıların miras paylarının denetimi

vasilerinin elindedir. 14-18 yaş arası mirasçılar kendi miras payları ile ilgili malvarlıklarında esaslı değişikliğe yol açacak tasarrufları ancak vasilerinin onayı ile gerçekleştirebilirler. Ama bu türden olmayan işlemlerle ilgili tasarruflarında serbesttirler.

Repatriantın vefatı durumunda Abhazya ve Rusya'da yapılması gerekli işlemler

Türkiye'nin Rusya'nın Novorosiysk şehrindeki Başkonsolosluğu nezdinde yapılması gerekli işlemler

Türkiye dışında bulundukları sırada ölen Türk vatandaşlarının ölüm olayı, ilgili yerel makamlardan alınan belgenin Türkiye Cumhuriyeti temsilciliğine verilmesi suretiyle bildirilir. Yabancı makamların ölüm belgesine dayanılarak Türk dış temsilciliğinde ölüm tutanağı düzenlenir. Ölüm tutanağının açıklamalar alanına, hangi ülke makamı tarafından, hangi tarihte, hangi sayı numarası ile düzenlenen evraka dayanıldığına dair açıklama yapılır. Bildirimi yapanın imzası ve varsa ölenin nüfus cüzdanı alınır. Ölüm tutanağına ölenin nüfus cüzdanı eklenerek aile kaydının bulunduğu yer ilçe nüfus müdürlüğüne gönderilir.

Türkiye dışında Türk vatandaşının ölümü her hangi bir nedenle Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine bildirilemediği takdirde; yabancı resmi makamlardan alınan resmi belgenin Türkçeye çevrilip usulüne göre onaylanmasından sonra müracaat edilen ilçe nüfus müdürlüğünce ölüm tutanağı düzenlenir.

Abhaz makam ve kurumları nezdinde yapılacak işlemler

Abhazya'da kişinin ölümüne dair resmi kayıt şu hallerde gerçekleştirilir:

- Bir sağlık kuruluşu tarafından düzenlenmiş ölüm raporunun mevcudiyeti halinde.

- Bir kişinin ölmüş olduğuna hükmeden bir mahkeme kararının varlığı halinde.

- (SSCB dönemindeki baskı yıllarında) (kendisinden bir daha haber alınamayan kişilerin) bu baskı döneminde öldüğüne dair ilgili makam tarafından *Politik Baskı Kurbanlarının Yaralarının Sarılması Kanunu* uyarınca düzenlenen bir belgenin mevcudiyeti halinde.

Abhazya'da her ölen kişi için bir ölüm belgesi tanzim edilir**.** Ölüm Belgesinde eğer biliniyorsa ölen kişinin detaylı kimlik ve son ikamet bilgilerinin yanı sıra, ölüm, yer ve zamanı ile ölüm şekil ve nedenlerine dair izahat da bulunur. Eğer ölüm bir gemi, treni uçak veya herhangi bir nakil vasıtasında vuku bulmuşsa, ölüm belgesini söz konusu vasıtanın hareket noktasındaki resmi merciinin düzenlemesi zorunludur.

Abhazya'da ölüm bildiriminin usulü

Abhazya'da ölüm bildirimi aşağıda sayılanlarca ölümün vuku bulmasından veya cenazenin bulunmasından itibaren üç gün içinde sözlü veya yazılı olarak yapılmak zorundadır:

-Geride kalan eş veya ölen kişinin diğer aile bireyleri veya ölüm anı esnasında orada bulunan herhangi bir kişi ve hatta bir ölümün vuku bulduğunu başkalarından duyan bir kişi,

-Tesislerinde veya kuruluşlarına bağlı sağlık çalışanlarının şahitliğinde ölüm gerçekleşen sağlık kuruluşları ve sosyal bakımla görevli kurumların yetkilileri,

-Cezaevinde bir hükümlü veya tutuklunun ölmesi halinde bu kurumun yetkilisi,

-Bir hükümlü hakkında mahkemelerce verilen kesinleşmiş ölüm cezasının infazını gerçekleştiren İçişleri Bakanlığı'nın, söz konusu infazla sorumlu yetkilisi,

-Bir ceset bulunup da kimliği tespit edilemediği takdirde, bu olayla ilgili soruşturmayı yürüten ilgili adli veya idari makamın yetkilisi,

-Askerlik vazifesini icra ederken bir kişi ölürse, o kişinin bağlı bulunduğu askeri birliğin komutanı.

Repatriantın vefatı durumunda Türkiye'de yapılması gerekli işlemler

Veraset ilamı

Vefat edenin Türkiye'de kayıtlı olduğu nüfus kütüğünün bulunduğu yerdeki Sulh Mahkemesi'nden veya noterden veraset ilamı çıkartılması gerekir. Bunun için yasal mirasçılardan herhangi birinin başvuruda bulunması yeterlidir. Ayrıca mirasçının veya gayrimenkulün bulunduğu yerdeki Sulh Mahkemeleri de bu hususta yetkilidir. Veraset ilamı verilmesinin yargılamayı gerektirmesi, nüfus kayıtlarının veraset ilamı verilmesi konusunda yeterli olmaması veya veraset ilamının yabancılar tarafından talep edilmesi durumunda, veraset ilamı noterler tarafından verilemez. Veraset ilamı çıkartılmasında bir süre sınırlaması yoktur.

Mirasın reddi gerekiyorsa yapılması gerekenler

Mirasçılar, miras bırakanın borçları yönünden sorumluluk almak istemedikleri takdirde, mirası reddetme hakkına sahiptir. Mirasın reddi için herhangi bir sebep gerekmez.

Bunun için, kanuni mirasçıların miras bırakanın vefatından, mahsup mirasçıların ise lehlerinde yapılan tasarrufun kendilerine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde Sulh Mahkemesine müracaatta bulunmaları gerekir. Mirasın reddi, miras bırakandan ötürü mirasçıların sahip oldukları sosyal güvenlik haklarının reddedildiği sonucu çıkmaz. Bu ikisi farklıdır. Örneğin borca batık bir mirası reddeden eş, yine de miras bırakanın SGK nezlinde sahip olduğu haklardan yararlanmaya devam eder ve kendisine dul aylığı bağlanmasını talep edebilir.

Ölüm yardımı

Ölüm yardımı, öncelikle emeklinin sağlığında verdiği beyannamede gösterdiği kişiye ödenir. Ölüm yardımı, beyanname verilmemiş ise eşe, esin

bulunmaması halinde çocuklara, çocukların da bulunmaması durumunda anne ve babaya, onların da bulunmaması halinde kardeşlere yapılır.

Ölüm yardımı için Sosyal Güvenlik Kurumu Bölge Müdürlüğü'ne başvuruda bulunulması gerekmektedir.

Dul, yetim ve yetiştirme aylığı

Hak sahipleri Türkiye'de ikamet ediyorlarsa, Sosyal Güvenlik Kurumu Bölge Müdürlüğü'ne başvurmalıdır. Eğer yurtdışında ikamet ediyorlarsa bir avukat vasıtası ile başvurularını aynı merciye iletmeleri ve takip edilmesini sağlamaları en doğru yöntem olacaktır.

İster Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, ister başka ülke vatandaşı olsun, vefat edenin eşi ve çocuklarının emekli, dul-yetim aylığı alma hakları vardır. Ancak durum, memurlarda farklıdır. 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 92'nci maddesi şöyledir: *"İştirakçilerden Türk vatandaşlığından çıkarılan, Türk vatandaşlığını bırakan, yabancı memleket uyruğuna girenlerin (Türk vatandaşlığını muhafaza edenler hariç) bu kanunla tanınan her çeşit hakları düşer. Aylık almakta iken veya aylık bağlama hakkı doğmadan önce, tanınan her çeşit hakları bu madde uyarınca düşenler, bu durumlarının ortadan kalkması halinde, Sandık'a yazılı olarak yapacakları müracaatları takip eden ay başından itibaren ve bu kanunda öngörülen diğer şartları da taşımaları kaydıyla bu haklardan yeniden yararlandırırlar. Yukarıdaki hükümler 88'inci madde kapsamına girenlerle, dul ve yetimleri hakkında da uygulanır."*

Dolayısıyla, Emekli Sandığı'ndan emekli aylığı ile dul-yetim aylığı alabilmek için TC vatandaşı olunması şarttır.

Veraset ve intikal vergisi

Türkiye'de veraset yoluyla mal elde edenler, elde ettikleri malları bir beyanname ile bildirmeye mecburdurlar. Bu kişiler Türkiye'de mukimlerse, beyanname vefat edenin Türkiye'deki son ikametinin bulunduğu yerin ilgili

vergi dairesine, vefat eden şahıs Türkiye'de hiç ikamet etmemiş veya son ikametgahı tespit olunamamış ise Maliye Bakanlığı'na verilir.

Yabancı memleketlerde bulunan mükellefler ise, beyannamelerini Türk Konsolosluklarına verirler. Beyannamenin her mükellef için ayrı ayrı veya müştereken verilmesi mümkündür.

Beyannameler aşağıda kayıtlı süreler içinde verilmelidir:

-Ölüm Türkiye'de meydana geldiyse; mükelleflerin Türkiye'de bulunmaları halinde, ölüm tarihini takip eden dört ay, mükelleflerin yabancı bir ülkede bulunmaları halinde ölüm tarihini takip eden altı ay içinde,

-Ölüm yabancı bir ülkede meydana geldiyse; mükelleflerin Türkiye'de bulunmaları halinde, ölüm tarihini takip eden altı ay, ölüm olayının meydana geldiği ülkede bulunmaları halinde, ölüm tarihini takip eden dört ay, başka ülkede olmaları halinde de, ölüm tarihini takip eden sekiz ay içinde,

-Gaiplik halinde, gaiplik kararının ölüm siciline kaydolunduğu tarihi takip eden bir ay içinde.

Beyanname geç verilir ya da hiç verilmezse, usulsüzlük cezası, vergi kaybı cezası ve gecikme faizi alınır.

Cenazenin Türkiye'den Abhazya'ya veya Abhazya'dan Türkiye'ye nakli

Türkiye'de yapılması gereken işlemler

Cenaze sahibi, gömülmek üzere Türkiye dışına çıkacak veya Türkiye'ye girecek cenaze için (cenazenin defnedileceği veya vefatın vuku bulduğu) ilgili belediyenin Cenaze İşleri'ne müracaat eder.

Türkiye dışına gidecek cenaze için, gideceği ülkenin Konsolosluğu'ndan, cenazenin Türkiye dışına çıkması için izin verildiğini gösteren resmi bir belge alınıp (cenazenin defnedileceği veya vefatın vuku bulduğu) ilgili belediyenin Cenaze İşleri Servisi'ne başvurulur. Cenaze İşleri Servisi tarafından "yol izin belgesi" ve "defin ruhsatı" düzenlenerek tabut mühürlenir ve cenaze sahibine teslim edilir. Bu belgelerle Sağlık Bakanlığı Hudut

ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne müracaat edilir ve bu Kurum tarafından "izin belgesi" düzenlenir.

Türkiye'ye girecek cenaze için Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nce düzenlenen "izin belgesi" (gömülmek üzere Türkiye dışına çıkacak ve yurtdışından Türkiye'ye girecek cenazeler için düzenlenen izin belgesi) ile başvuran cenaze sahibine, elindeki izin belgesi Belediye Tabibi tarafından gömme izin belgesine çevrildikten sonra, para irsaliyesi, ölüm beyan kağıdı ve mezar sözleşmesi düzenlenerek defin işlemleri uygulanır.

Türkiye'ye diğer ülkelerden getirilen cenazelerin nakline müsaade edildiğini ve naklinde sağlık yönünden sakınca bulunmadığını gösteren cenazenin geleceği yerin yetkili makamından verilmiş cenaze nakil belgesi ibraz edilmesi zorunludur. Cenaze nakil belgesinde cenazenin kimlik numarasının, ad ve soyadının, baba adının, ölümün vuku bulduğu yerin, tarihin, ölüm sebebinin, nakline izin verildiğinin, naklinin sağlık sakıncası doğurmayacağı hususunun ve ilgili diğer hususların açıklıkla kaydedilmesi gerekir. Anlaşmalı ülkelerden Türkiye'ye gelecek veya Türkiye'den anlaşmalı ülkelere nakledilecek her cenaze ve cenaze parçası için ölümün vuku bulduğu yerin yetkili makamından, geçiş izin belgesi alınacaktır. Bu belgeyle birlikte cenaze naklinin tıbbi ve kanuni açıdan hiçbir sakınca doğurmadığını ve usulüne uygun olarak tabutlandığını gösterir resmî bir belge düzenlenir.

Cenaze anlaşmalı ülkeler dışında bir ülkeye götürülecekse cenaze yakınları tarafından o ülkenin cenaze nakli için istediği belgeler ve cenaze yol izin belgesi alındıktan sonra nakil işlemi yapılır. Gidilecek ülke ve transit ülkelerin anlaşmalı ülkelerden olması halinde, cenazelerin nakli konusunda mevcut ya da akdedilecek uluslararası anlaşma ve sözleşmelerin gerektirdiği belgeler dışında cenazeler için bu işle ilgili Yönetmeliğin ekinde matbu olarak yer alan geçiş izin belgesinden başka bir belge talep edilmez.

Kolera, veba, çiçek, şarbon, cüzam ve ruam hastalıklarından vefat edenlerin, vefatlarının üzerinden bir sene geçmeden bulunduğu beldeden Türkiye içi veya dışındaki başka bir beldeye nakli yasaktır.

VII-Abhazya’da gözaltı uygulamaları, ceza davaları, temyiz, istinaf, itiraz yolları ve sanık hakları hakkında repatriantların bilmesi gereken temel bilgiler

Abhaz Anayasası’nın temel insan hakları konusundaki güvenceleri

Abhaz Anayasası’nın 11. maddesi uyarınca Abhazya Cumhuriyeti, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, uluslararası ekonomik, sosyal, kültürel, sivil ve siyasal haklar antlaşmaları ile evrensel olarak kabul edilmiş diğer uluslararası belgeleri tanır ve garanti eder. Abhaz Anayasası’na göre temel haklar ve özgürlükler insanların doğumla kazandığı haklardır. Herkes özgür doğar. Herkes kanun ve mahkemeler önünde ırk, milliyet, cinsiyet, dil, köken, zenginlik, ikametgah, din, inanç, ideoloji veya başka herhangi bir husus göz önüne alınmaksızın eşittir.

Abhaz Anayasası’na göre dokunulamaz insan hak ve özgürlükleri, yaşama hakkı, özgürlüğü ve bağımsızlığı ile, özel mülk edinme hakkıdır. Herkes, özel hayat, kişisel ve aile hayatının masuniyetine ve kişi onurunu korunması özgürlüğüne, din, inanç, vicdan, konuşma ve inanç özgürlüğüne sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Abhaz Anayasası herkesin, yer değiştirme ve ikametgahını değiştirme hakkına, her türlü haberleşme iletişim hürriyetine ve masuniyetine saygı duyulacağını belirtir. Herkes, dernek kurma ve barışçı toplantı, kampanya, yürüyüş ve gösteri yapma özgürlüğüne sahiptir. Abhaz Anayasası 19. maddesi ise *“Herkes, ev sahibi olmaya, ekonomik özgürlüğe, çalışma özgürlüğüne, eğitim ve tatil hakkına, tıbbi bakım ve yardım alma hakkına sahiptir”* demektedir.

Anayasa’da Abhaz vatandaşlarının gözaltına alınması, tutuklanması gibi konularda da temel güvenceler saptanmıştır. Bu düzenlemelere göre Abhazya’da kişinin evi dokunulmazdır. Hiç kimse, yasa ile tanımlanan haller ve bir mahkeme kararına dayanan haller dışında, rızası dışında birinin evine girmek hakkına sahip değildir. Herkesin kişi hak ve özgürlükleri devletin ve yasaların koruması altındadır.

Abhazya Cumhuriyetinde, masumiyet karinesi geçerlidir. Suçluluğu kesinleşmiş bir mahkeme kararı ile sabit oluncaya kadar bütün sanıklar

masum kabul edilir. Sanık masumiyetini kanıtlamaya zorlanamaz. Tutuklanan veya yakalanan herkes, yakalama veya tutuklama anından itibaren bir avukat yardımından ücretsiz yararlanma ve bir avukat olmaksızın ifade vermemek hakkına sahiptir. Hiç kimse, daha önce yargılandığı ve suçlu bulunduğu bir eylem için ikinci kez yargılanamaz. Yeni bir suç kabul eden veya mevcut cezayı ağırlaştıran kanunlar geriye yürümez.

Son olarak belirtmeliyiz ki, Abhazya'da herkes, devlet organları veya memurlarının haksız eylemlerinden dolayı uğradığı zararın tazminini isteme hakkına sahiptir. Abhazya Cumhuriyeti'nin hiçbir yurttaşı, yurttaşlık hakkından mahrum edilemez, başka bir ülkeye sürülemez veya iade edilemez. Abhazya Cumhuriyeti, yurttaşlarının sınırlarının ötesinde de korunmasını garanti eder.

Abhaz Ceza Usul Kanununda şüpheli veya sanıklar hakkındaki güvenceler

Abhaz Ceza Usul Kanunu 10. maddesi uyarınca kendisine suç isnat edilen bir kimsenin hakkında mahkeme kararı olmadan 48 saatten fazla gözaltında tutulması kesinlikle yasaktır. Yine aynı yasa uyarınca gözaltına alınan herkese derhal neden gözaltına alındığı konusunda bilgi verilmesi ve avukat yardımı istemek başta olmak üzere tüm yasal hakları hatırlatılmak zorundadır. Bu kişilere ve avukatlarına talep halinde söz konusu kişi hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında o kişi ile ilgili verilen tüm yakalama vb. kararların bir sureti ile gözaltı tutanağının kopyası yetkili makamca verilir. Yakalanan veya gözaltına alınan kimse avukatı ile en az iki saat baş başa özel konuşma ve bu şekilde hukuki yardım alma hakkına sahiptir. İki saati aşan hukuki yardım soruşturmayı yürüten makamlarca, soruşturmanın yürütülebilmesini teminen kısıtlanabilir.

Yine Abhaz Ceza Usul Yasası 13. maddesi uyarınca kişinin telefonu ve diğer haberleşmesi (mektup vb) ancak mahkeme kararı ile dinlenebilir veya açılabilir.

Abhazya'da ceza soruşturması ve muhakemesi kural olarak Abhazca ve/veya Rusça yürütülür. Bu iki dili bilmeyenlere ücretsiz tercüman vasıtası ile haklarındaki suçlama anlatılır, yasal hakları bildirilir. Bu durumdaki

zanlı ve sanıklar savunmalarını tercüman vasıtası ile kendi ana dillerinde veya iyi derecede bildikleri herhangi bir dilde yapabilirler ve bu dillerde yazılı dilekçe sunabilirler.

Abhazya'da seçilmiş bir müdafii olmayan zanlı veya sanığın yaşı 18'den küçük ise ya da savunmasını güçleştiren veya imkansızlaştıran fiziksel veya zihinsel bir engeli varsa, soruşturma ve mahkeme dilleri olan Abhazca veya Rusçayı konuşamıyorlarsa, soruşturuldukları veya yargılandıkları suçun ceza yasasındaki karşılığı on yıl ve üzeri hapis veya idam cezası ise bu takdirde zanlı veya sanığa zorunlu müdafi atanır. Zorunlu müdafiinin ücreti kamu maliyesi tarafından karşılanır.

Abhaz Ceza Usul Kanunu 75. maddesi uyarınca Abhazya'da kanuna aykırı metotlarla elde edilen kanıtların bir geçerliliği yoktur. Bu tür kanıtlara dayanılarak bir kimse hakkında mahkemelerce hüküm tesis edilemez. Mahkeme öncesindeki ilk soruşturma safhasında müdafi olmadan alınan ve mahkemede sanık tarafından reddedilen ifadeler de bu tip kanıtlardan varsayılır. Abhaz hukukuna göre, soruşturmanın ilk aşamasında, sanığın müdafi istemediği yönünde beyanı olsa bile, bu durum mahkemede reddedilen ifadeyi geçerli kanıt konumuna sokmaz.

Abhazya'da tutukluluk tedbirine de belli hallerde başvurulur:

-İsnat edilen suçun cezasının üç yıldan fazla olması,

-Hakkında suç isnat olunan kişinin Abhazya sınırları dahilinde sabit ikametgahının bulunmaması veya söz konusu şahsın kimlik bilgilerinin tam olarak bilinememesi,

-Daha önce bu şahsın diğer önleyici tedbirleri ihlal etmiş olması,

-Söz konusu kişinin ilk soruşturma veya mahkeme safhasında firar etmiş olması

Abhazya'da tedbiren tutuklanan kişi veya bu kişinin vekili üç gün içinde bu karara bir üst mahkemede itiraz edebilir. İtirazı alan mahkeme bu itirazı en geç üç gün içinde karara bağlar. Yine Abhazya'da asıl mahkeme öncesi tedbiren tutukluluk süresi iki ayı geçemez. Herhangi bir nedenle bu süre içinde soruşturma tamamlanamamışsa suçların ağırlığına ve soruşturmanın karmaşıklığına göre değişen şekilde bu iki aylık süre kanunda özel olarak gösterilen yetkili mahkemelerce sırasıyla 6,12 ve 18 aya kadar uzatılabilir.

VIII- Abhazya'da repatriantın mülkiyet hakkına yönelik işlem ve haksız fiillere karşı yasalardan kaynaklanan güvenceleri

Devletten kaynaklanabilecek işlemler (kamulaştırma, el koyma vb)

Repatriantlar (Vatana Dönenler) Hakkında Temel Yasa uyarınca Abhazya Cumhuriyeti'nde repatriantların mülkiyet hakkı vatandaşlarla eşittir ve aynı derecede himaye görür. Repatriantlar Abhazya Cumhuriyeti'nde yasal olarak mülk edinilmesi mümkün olan her türlü mülke sahip olabilirler. Abhazya sınırları dahilinde repatriantların sahip oldukları gerçek mülkiyet haklarının kullanımına veya bu mülkiyet haklarından vazgeçmelerine ilişkin hiçbir kısıtlama getirilemez. Aynı şekilde Repatriantlar Abhazya Cumhuriyeti'ne ait malların özelleştirilmesine katılma ve katıldıklarında da Abhazya Cumhuriyeti vatandaşları ile eşit muamele görme hakkına sahiptir.

Repatriantların, Abhazya Cumhuriyeti topraklarında mülkleri ile ilgili tasarrufları neticesinde elde ettikleri gelirleri, Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak, Abhazya Cumhuriyeti toprakları dışına transfer etme hakları vardır.

Repatriantların mülklerinin hukuki statülerinin garantisi

Yukarıda bahsedilen temel yasa uyarınca Abhazya Cumhuriyeti'nde Repatriantlar için aşağıdaki mülkiyet garantileri tesis edilmiştir:

Kamulaştırmaya ve el koymaya karşı garantiler;

Repatriantların yasal statülerini olumsuz etkileyebilecek yasal düzenlemelerin (sonradan) benimsenmesine dair garantiler;

Abhazya devlet yetkililerinin eylem veya eylemsizlikleriyle repatriantların yasal statüsünü ihlal etmesine karşı garantiler.

Kamulaştırmaya ve el koymaya karşı garantiler

Repatriantların Abhazya Cumhuriyeti'ndeki mülkiyeti, kamulaştırma ve el koymaya konu olamaz. Bu kuralın tek istisnası kamu yararı ve ulusal güvenlik için alınması zorunlu önlemlerin tatbiki amacıyla Abhazya Cumhuriyeti yasalarında açıkça belirtilmiş hallerin söz konusu olmasıdır.

Kamulaştırma ve el koyma usulü Abhazya Cumhuriyeti kanunları tarafından saptanır. Repatriantın mülkü hakkında kamulaştırılma veya el koyma kararı verilmesi durumunda repatrianta rayiç bedel üzerinden hesaplanarak yeterli miktarda ve hızlı şekilde tazminat ödenir. Repatrianta ödenecek tazminatın miktarı, kamulaştırılan veya el koyulan mülkiyetin kamulaştırılma veya el koyma kararının alındığı tarihteki gerçek değerini karşılamalıdır. Repatrianta ödenen bu tazminatın yurt dışına transferi, benzer para transferleri için geçerli olan ilgili vergi yükümlülüklerinden muaftır.

Abhazya Cumhuriyeti yetkililerinin kamulaştırma ve el koyma kararlarına karşı Abhazya mahkemelerinde dava yolu açıktır. Repatriantların mülklerinin kamulaştırılması veya bu mülklere el konulmasına karşı açılan davalarda, dava dilekçesinin mahkemeye verilmesinden sonra en geç yedi gün içinde dava görülmeye başlanmak zorundadır.

Repatriantların yasal statülerini olumsuz etkileyebilecek yasal düzenlemelerin sonradan benimsenmesine karşı garantiler

İşbu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra, eğer Abhazya Cumhuriyeti'nde repatriantların mülklerine tatbik edildiğinde, bu mülklerin yasal statüsünde olumsuz yönde değişikliklere yol açabilecek yeni bir kanun yasalaşırsa, bu yeni kanunun yasalaştığı tarihte repatriant statüsünü kazanmış kişiler için, onların durumunu olumsuz yönde etkileyebilecek bu yeni kanun geçerli olmayacaktır. İleriye dönük bu güvence kamu güvenliği ve düzeninin, insan yaşamı, sağlığı ile doğal çevrenin, Abhazya'nın kültürel ve tarihi mirasının korunması, tüketicinin korunması ve vergilendirme ile ilgili hususlarda ortaya çıkabilecek durumlara teşmil edilemez.

Abhazya devlet yetkililerinin eylem veya eylemsizlikleriyle repatriantların yasal statüsünü ihlal etmesine karşı garantiler

Repatriantlar, Abhazya devlet organlarının veya onların görevlilerinin eylemlerinin ya da eylemsizliğinin yol açtığı zarar için tazminat talep etme hakkına sahiptirler. Bu taleplere ilişkin tazminat talepleri Abhazya Cumhuriyeti mahkemelerinde yapılacak yargılama neticesinde hükme bağlanır.

Özel kişilerden kaynaklanabilecek haksız fiiller

Abhazya'da mülkiyet haklarına karşı özel kişilerden kaynaklanabilecek her türlü fiile karşı hakkını Abhaz mahkemelerinde arama hakkı bulunmaktadır. Abhaz yargı sistemi Türk yargı sisteminden belli açılardan farklıdır. Abhaz Mahkemeleri ve görev alanları hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse:

Abhaz Yüksek Mahkemesi (Yargıtay) (*Verhovny*) en üst kademe Abhaz yargı organıdır. Bu mahkeme bir çok dava açısından ilk kademe mahkemelerinde verilen kararların temyiz mercisidir. Özel durumlarda kanunla saptanmış kimi dava konularını yüksek mahkeme (yüce divan) sıfatıyla ilk derece mahkemesi olarak da inceler.

Tahkim Mahkemesi (*Arbitrajny*) Ekonomik hayat ile ilgili uyuşmazlıkların mahkemesidir. Vatandaşlar, kurumlar (şirketler), organizasyonlar, temsilciler arasındaki ekonomik ilişkilerden veya idari ilişkilerden kaynaklanan sebeplerden ötürü oluşan uyuşmazlıkları çözer.

Askeri Mahkeme (*Voenny*) Silahlı kuvvetlerdeki yargı faaliyetine bakar. Ülkenin güvenliğini ihlal eden, ordunun savaşma kabiliyetini ve savaşa hazır olma gücünü zaafa uğratan saldırıların faillerini yargılar.

Yerel Mahkemeler (*Mestnye*) (Bölge ve şehirlerdeki) Medeni, cezai ve idari prosedürden doğan uyuşmazlıkları çözüme bağlayan genel yetkili yargı mahkemeleridir.

Abhazya'da herhangi bir nedenle mahkemelere başvurma ihtiyacı içinde olan bir repatriantın bir avukatın hukuki yardımından yararlanması, uğrayabileceği hak kayıplarının önüne geçmek açısından hayati önem taşımaktadır. Özellikle yargılamanın genellikle Rusça yapılması ve bir çok repatriantın bu dile yeterli derecede hakim olamaması nedeni ile bir avukatın yardımı daha da önem kazanmaktadır.

KAYNAKÇA

Rusça Kaynaklar (Abhazya ve Rusya Federasyonu)

"ГРАЖДАНСКИЙ КОДЕКС РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ" (ГК РФ)
от 30.11.1994 N 51-ФЗ
(принят ГД ФС РФ 21.10.1994)

ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ЗАКОН
"О ГРАЖДАНСТВЕ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ"
от 31.05.2002 N 62-ФЗ
(принят ГД ФС РФ 19.04.2002)

ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ЗАКОН
"О ВОИНСКОЙ ОБЯЗАННОСТИ И ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ"
от 28.03.1998 N 53-ФЗ
(принят ГД ФС РФ 06.03.1998)
действующая редакция)

УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ АБХАЗИЯ
(с изменениями от 26 октября 2009 г. № 2508-с-IV, 8 июля 2010 г. № 2644-с-IV, 15 июня 2011 г. № 2937-с-IV)

ГРАЖДАНСКИЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ АБХАЗИЯ
(с изменениями и дополнениями от 2 апреля 2007 г. № 1677-с-XIV, 10 мая 2011 г. № 2913-с-IV)

См. Закон Республики Абхазия «О введении в действие части первой Гражданского Кодекса Республики Абхазия»
Принят Народным Собранием –
Парламентом Республики Абхазия
22 мая 2008 года

Закон
Республики Абхазия
Об актах гражданского состояния
(с изменениями и дополнениями от 31 декабря 2008 г. № 2276-с-IV, 10 мая 2011 г. № 2914-с-IV)
См. Закон Республики Абхазия «О введении в действие Семейного Кодекса Республики Абхазия»
СЕМЕЙНЫЙ КОДЕКС РЕСПУБЛИКИ АБХАЗИЯ
г. Сухум
21 июля 2009 года
№ 2428-с-IV

ЗАКОН

РЕСПУБЛИКИ АБХАЗИЯ
О резерве Вооруженных Сил Республики Абхазия
(с изменениями от 2 декабря 2008 г. № 2234-с-IV, 16 марта 2009 г. № 2313-с-IV, 8 июня 2009 г. № 2378-с-IV)

ЗАКОН
РЕСПУБЛИКИ АБХАЗИЯ
О статусе военнослужащих
(с изменениями и дополнениями от 23 октября 1997 г. № 378-с-XIII, 5 июня 1998 г. № 427-с-XIII, 7 апреля 2006 г. № 1291-с-XIV, 29 декабря 2006 г. № 1546-с-XIV, от 22 апреля 2008 г. № 2010-с-IV, 2 декабря 2008 г. № 2225-с-IV, 2 марта 2010 г. № 2566-с-IV, 19 мая 2010 г. № 2602-с-IV, 16 февраля 2011 г. № 2841-с-IV)

ЗАКОН СССР (Abhazya'da hala yürürlükte)
О пенсионном обеспечении граждан в СССР
Москва, Кремль
15 мая 1990 г.
№ 1480-I

Türkçe Kaynaklar

Türk Medenî Kanunu
Kanun No: 4721
Kabul Tarihi : 22.11.2001

Nüfus Hizmetleri Kanununda Yerleşim Yeri Adresi İle İlgili Hükümler
Kanun Numarası : 5490
Kabul Tarihi : 25/4/2006

Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No : 29/09/2006 - 2006/11081
Resmi Gazete Tarihi : 23/11/2006

Türk Vatandaşlığı Kanunu
Kanun No. 5901
Kabul Tarihi: 29/5/2009

Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
Bakanlar Kurulu Kararı : 11/2/2010-2010/139
Resmî Gazete : 6.4.2010/ 27544

Milletlerarası Özel Hukuk Ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
Kanun Numarası : 5718
Kanun Kabul Tarihi : 27/11/2007
Resmi Gazete Tarihi : 12/12/2007

Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

Kanun Numarası : 5510
Kanun Kabul Tarihi : 31/05/2006
Resmi Gazete Tarihi : 16/06/2006

Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu
Kanun No : 4958
Kabul Tarihi : 29/07/2003
Resmi Gazete Tarihi: 06/08/2003

Millî Eğitim Bakanlığı Denklik Yönetmeliği
Resmî Gazete : 5.3.2004/25393
Tebliğler Dergisi: Nisan 2004/2559

Mezarlık Yerlerinin İnşaası İle Cenaze Nakil Ve
Defin İşlemleri Hakkında Yönetmelik
Tarih: 19 Ocak 2010
Resmî Gazete Sayı : 27467

EKLER

EK I- “Repatriantlar” (Geri Dönüşçüler) Hakkında Abhazya Cumhuriyeti Temel Yasası

Madde 1. Repatriantlar (Vatana Dönenler)

Repatriantlar (vatana dönenler), Rus-Kafkas ve Rus-Türk Savaşları’nın veya 19 yüzyılda vuku bulan diğer olayların neticesinde tarihsel vatanlarını terk etmek zorunda kalanların Abhazların (Abazaların) doğrudan soyundan gelen etnik Abhazlardır (Abazalardır). İşbu yasa ile kendilerine Abhazya Cumhuriyeti’ne geri dönme hakkı verilmiştir.

Madde 2. Repatriantların Hakları

Repatriant statüsünü elde edenlerin şu hakları vardır:

- Yaşam ve kişisel bütünlük hakkı; Abhazya Cumhuriyeti yasaları uyarınca gerekli olan ve bu yasalara uygun prosedürler istisna olmak üzere; hiçbir Repatriant keyfi olarak tutuklanamaz veya göz altına alınamaz veya özgürlüğünden mahrum bırakılamaz;

- Özel hayata karşı keyfi ve hukuk dışı girişimlere karşı korunma hakkı;

- Konut ve haberleşme dokunulmazlığı hakkı;

- Kanun önünde eşit olma ve Abhazya Mahkemeleri’nde ücretsiz tercüman hizmeti alma hakkı;

- Eş seçme, evlenme ve aile kurma hakkı;

- Düşünce, fikir, vicdan ve din özgürlüğü hakkı. Abhazya Cumhuriyeti’nde bir kimsenin dinini veya inancını ifade etme özgürlüğü yalnızca kamu güvenliği ve düzenini, genel sağlık veya ahlakı ya da Abhazya Cumhuriyeti topraklarındaki diğer insanların temel hak ve

özgürlüklerini koruma gerekçesiyle Abhazya Cumhuriyeti yasalarıyla sınırlanabilir;

- Kendi dil, kültür ve geleneklerini korumak hakkı;

- Tarihi Abhaz soyadlarını geri alma hakkı;

- Ana dilde eğitim hakkı ;

- Abhazya Cumhuriyeti'ndeki kültürel yaşama dahil olma hakkı;

- Eğitim hakkı;

- Önceki ikamet ülkesinde edindiği uzmanlık alanında çalışma hakkı;

- Abhazya Cumhuriyeti'ni serbestçe terk etme hakkı;

- Abhazya Cumhuriyeti sınırları içinde serbestçe dolaşım ve dilediği yerde yerleşme hakkı – bu hak Abhazya Cumhuriyeti yasaları ile sınırlanabilir;

- Abhazya Cumhuriyeti yasalarının ve makamlarının himayesinden diğer Abhazya Cumhuriyeti vatandaşları ile eşit derecede yararlanma hakkı.

- Abhazya Cumhuriyeti makamlarına başvuru (dilekçe verme) hakkı;

- Abhaz Medeni Kanunu uyarınca Abhazya Cumhuriyeti sınırları içinde menkul ve gayrı menkul mal edinme hakkı.

Abhazya Cumhuriyeti'nde sürekli ikamet eden Repatriantlar şu haklardan da yararlanırlar:

- Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uygun olmak üzere serbestçe barışçı toplantı hakkı;

- Güvenli çalışma koşulları, herhangi bir ayrım olmaksızın eşit değerdeki iş için eşit ücret ve tazminat hakkı;

- Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak, sendikalara ve diğer meslek örgütlerine veya tercih ettikleri örgüte ve onların etkinliklerine katılma hakkı;

- Abhazya Cumhuriyeti mevzuatına uygun olarak sağlığını koruma, tıbbi bakım, sosyal refah, sosyal hizmetler, eğitim ve dinlenme hakkı.

Madde 3. Repatriantların Yükümlülükleri

Repatriantlar Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uymakla ve Abhazya Cumhuriyeti'ndeki gelenek ve göreneklere saygılı olmakla yükümlüdür.

Madde 4. Repatriant Statüsünün Kazanılması

Repatriantlık statüsü:

Başvuru ile;

Sadeleştirilmiş bir usulle kazanılır.

Başvuruların yapılış biçimi, dilekçelerin niteliği, eklenmesi gereken evraklarla ilgili prosedür Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından saptanır.

(Statünün kazanılması ile ilgili) başvurular ve dilekçeler, kanunen onu vermeye yetkili kişiler tarafından yapılır.

Repatriantlık sürecini standardize etmek amacıyla Geri Dönüş Devlet Komitesince, bu yasa uyarınca Repatriant statüsü elde eden kişiler için, Repatriant kimlik belgesi tanzim edilir.

Bu tasa uyarınca elde edilen Repatriantlık statüsü, bu statüyü kazanan kişiyle beraber sadece aile üyelerine (eş ve 18 yaşının altındaki küçük çocuklar) uygulanır (ama) miras alınamaz.

Madde 5. Repatriant Statüsü Kazanmanın Yöntemi

Repatriant olarak kayıt edilebilmek için, Rus-Kafkas ve Rus-Türk Savaşları'nın veya 19. yüzyılda vuku bulan diğer olayların neticesinde Abhazların (Abazaların) tarihsel vatanlarını terk etmek zorunda kalanların doğrudan soyundan gelen etnik Abhazlardan (Abazalardan) olmak gerekmektedir.

Repatriant Statüsünü elde edebilmek için aşağıdaki dokümanların ibraz edilmesi gerekmektedir.

-Repatriant statüsü için başvuru dilekçesi,

-Doğum belgesi sureti (nüfus kağıdı),

-Pasaport fotokopisi,

-Başvuru sahibinin Abhaz etnik kimliğini ve tarihsel Abhaz topraklarını terk etmeye zorlananların doğrudan soyundan geldiğini kanıtlayan ve ilgili devlet ya da menşe ülkedeki Abhaz toplumunun kültürel yetkilileri tarafından düzenlenen yazılı belge ya da aynı menşe ülkeden gelen ve artık Abhaz vatandaşlığını kazanmış olan iki kişinin yazılı (imzalı) şehadeti.

Tüm belgeler Abhazca veya Rusça olarak tanzim edilmiş olmalıdır. Eğer orijinal belge bir başka üçüncü dilde tanzim edilmişse, bu belgenin bir kopyası, resmi olarak tercüme edilmek ve onaylanmak suretiyle oluşturulacak Abhazca veya Rusça yeni belge suretine (müstenidat olarak) eklenecektir.

Usulüne göre tanzim edilerek tevdi edilen belgeler Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından teslim alınır. Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi belgelerin alındığı tarihten itibaren bir ay içinde konu hakkında karar verir.

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi repatriantlık başvurusu hakkında menfi karar verirse, başvuru sahibinin bu karara karşı ilgili mahkeme nezlinde itiraz etme hakkı vardır.

Madde 6. Repatriantlık Statüsünün Basitleştirilmiş Usulle Kazanılması

Basitleştirilmiş usulde, Abhazya Cumhuriyeti'nde daha önceden repatriant statüsü almış bir kişinin üçüncü kuşağa kadar aile üyeleri (anne, baba, yetişkin çocukları, torunları, kardeşleri, dedesi) olanlar doğrudan repatriantlık statüsünü alırlar.

Repatriantlık statüsünü basitleştirilmiş usulle almak için şu belgelere ihtiyaç vardır:

-Repatriant statüsü için başvuru dilekçesi,

-Daha önce repatriantlık statüsü kazanmış kişi ile yakınlığı kanıtlayan belge sureti,

-Daha önce repatriantlık statüsü kazanmış yakını olunan kişinin repatriantlığını kanıtlayan belgenin sureti.

-Pasaport fotokopisi.

Tüm belgeler Abhazca veya Rusça olarak tanzim edilmiş olmalıdır.

Eğer orijinal belge bir başka üçüncü dilde tanzim edilmişse, bu belgenin bir kopyası, resmi olarak tercüme edilmek ve onaylanmak suretiyle oluşturulacak Abhazca veya Rusça yeni belge suretine (müstenidat olarak) eklenecektir.

Usulüne göre tanzim edilerek tevdi edilen belgeler Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi tarafından teslim alınır. Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi belgelerin alındığı tarihten itibaren bir hafta içinde konu hakkında karar verir.

İkamet ettikleri ülkelerde savaş ortamı, etnik veya başka nedenli çatışma içinde kalan ve bu nedenle yaşamları, sağlıkları, politik, sosyal veya diğer hak ve özgürlükleri tehdit altına giren veya ırksal, etnik, dini, dilsel, veya başka nedenlerle zulüm tehlikesine maruz kalan soydaşlarımız da basitleştirilmiş usulle repatriantlık statüsü almaya uygundurlar. Bu durumdaki soydaşlarımız repatriant statüsü kazanmak için başvurularını Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi'ne iletirler.

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi kendisine iletilen bu tür başvurulara ilişkin bilgileri araştırarak, söz konusu belgelerin kendisine ulaştığı tarihten itibaren iki hafta içinde konu hakkında karar verir.

Madde 7. Repatriant Statüsünün Geçerlilik Süresi

Bu kanunla kazanılan repatriantlık statüsü, kazanıldığı tarihten itibaren 5 (beş) yıl için geçerlidir.

Madde 8. Repatriant statüsü kazanan kişinin Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını elde etmesi

Repatriantlar "Abhazya Cumhuriyeti Vatandaşlık Kanunu" tarafından öngörülen şekilde Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanabilir.

Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı, repatriantlık statüsü ile elde edilen yararları geçersizleştirmez.

Madde 9. Abhazya Cumhuriyeti'nde Repatriantların Yasal Mülk Edinmesi

Abhazya Cumhuriyeti'nde repatriantların mülkiyet hakkı vatandaşlarla eşittir ve aynı derecede himaye görür.

Repatriantlar Abhazya Cumhuriyetinde yasal olarak mülk edinilmesi mümkün olan her türlü mülke sahip olabilirler. Abhazya sınırları dahilinde repatriantların sahip oldukları gerçek mülkiyet haklarının kullanımına veya bu mülkiyet haklarından vazgeçmelerine ilişkin hiçbir kısıtlama getirilemez.

Repatriantlar Abhazya Cumhuriyeti'ne ait malların özelleştirilmesine katılma ve katıldıklarında da Abhazya Cumhuriyeti vatandaşları ile eşit muamele görme hakkına sahiptir.

Repatriantların, Abhazya Cumhuriyeti topraklarında mülkleri ile ilgili tasarrufları neticesinde elde ettikleri gelirleri, Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak, Abhazya Cumhuriyeti toprakları dışına transfer etme hakları vardır.

Madde 10. Repatriantlara Dair Vergi Teşvikleri

Repatriantlar, Abhazya Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak, vergi avantajlarından yararlanabilir.

Madde 11. Repatriantların Mülklerinin Hukuki Statülerinin Garantisi

Abhazya Cumhuriyeti'nde Repatriantlar için aşağıdaki mülkiyet garantileri tesis edilmiştir:

Kamulaştırmaya ve el koymaya karşı garantiler;

Repatriantların yasal statülerini olumsuz etkileyebilecek yasal düzenlemelerin (sonradan) benimsenmesine dair garantiler;

Abhazya devlet yetkililerinin eylem (veya eylemsizlikleriyle) repatriantların yasal statüsünü ihlal etmesine karşı garantiler.

Madde 12. Kamulaştırmaya ve el koymaya karşı garantiler

Repatriantların Abhazya Cumhuriyeti'ndeki mülkiyeti, kamulaştırma ve el koymaya konu olamaz meğer ki çok istisnai hallerde kamu yararı ve ulusal güvenlik için alınması zorunlu önlemlerin tatbiki amacıyla Abhazya Cumhuriyeti yasalarında açıkça belirtilmiş haller söz konusu olmasın.

Kamulaştırma ve el koyma usulü Abhazya Cumhuriyeti kanunları tarafından saptanır.

(Repatriantın mülkü hakkında) kamulaştırılma veya el koyma kararı verilmesi durumunda repatrianta rayiç bedel üzerinden hesaplanarak yeterli miktarda ve hızlı şekilde tazminat ödenir. Repatrianta ödenecek tazminatın miktarı, kamulaştırılan veya el koyulan mülkiyetin kamulaştırılma veya el koyma kararının alındığı tarihteki gerçek değerini karşılamalıdır. (Repatrianta ödenen bu) tazminatın yurt dışına transferi, (benzer para transferleri için geçerli olan) ilgili vergi yükümlülüklerinden muaftır.

Abhazya Cumhuriyeti yetkililerinin kamulaştırma ve el koyma kararlarına karşı Abhazya mahkemelerinde dava yolu açıktır. Repatriantların mülklerinin kamulaştırılması veya bu mülklere el konulmasına karşı açılan davalarda, dava dilekçesinin mahkemeye verilmesinden sonra en geç yedi gün içinde dava görülmeye başlanmak zorundadır.

Madde 13. Repatriantların Yasal Statülerini Olumsuz Etkileyebilecek Yasal Düzenlemelerin (sonradan) Benimsenmesine Karşı Garantiler

İşbu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra, eğer Abhazya Cumhuriyeti'nde repatriantların mülklerine tatbik edildiğinde, bu mülklerin yasal statüsünde olumsuz yönde değişikliklere yol açabilecek yeni bir kanun yasalaşırsa, bu (yeni) kanunun yasalaştığı tarihte repatriant statüsünü kazanmış kişiler için, onların durumunu olumsuz yönde etkileyebilecek bu yeni kanun geçerli olmayacaktır.

Bu bölümde ifade edilen (ileriye dönük güvence) kamu güvenliği ve düzeninin, insan yaşamı, sağlığı ile doğal çevrenin, Abhazya'nın kültürel ve tarihi mirasının korunması, tüketicinin korunması ve vergilendirme ile ilgili hususlarda ortaya çıkabilecek durumlara teşmil edilemez.

Madde 14. Abhazya Devlet Yetkililerinin Eylem (veya Eylemsizlikleriyle) Repatriantların Yasal Statüsünü İhlal Etmesine Karşı Garantiler

Repatriantlar, Abhazya devlet organlarının veya onların görevlilerinin eylemlerinin (ya da eylemsizliğinin) yol açtığı zarar için tazminat talep etme hakkına sahiptirler. Bu taleplere ilişkin tazminat talepleri Abhazya Cumhuriyeti mahkemelerinde yapılacak yargılama neticesinde hükme bağlanır.

Madde 15. Repatriantları Teşvik Etmek için (Uygulanacak) Devlet Politikası

Abhazya Cumhuriyeti repatriantlara hukuki, mali ve sair diğer yardımlarda bulunacaktır.

Bu amaçla Abhazya Cumhuriyeti, repatriantlara devlet yardımının ana yönelimlerini saptayan, uzun vadeli bir hükümet geri dönüş programı geliştirmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile uygun bulunan devletin bu konuyla ilgili programının ana yönelimleri, repatriantlara destek için yapılacak yıllık programlarda, (ilki) bu yılın 1 Mart tarihini geçmeyecek şekilde, ayrıntılandırılacaktır.

Abhazya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ile şehir ve bölge yönetimlerinin başkanlarının yürüteceği uzun vadeli devlet geri dönüş programı ve yıllık bazda oluşturulmuş (kısa vadeli) programlar şu hususları içermelidir.

Repatriantların istihdamı - gerekirse kendilerine yeni beceriler kazandırılması veya yeni meslekler edindirilmesi;

Masrafları Abhazya Cumhuriyeti Devletince karşılanmak üzere repatriantlara konut için arazi tahsisi;

Repatriantların ikameti için geçici ve kalıcı konutların temini;

(Repatriantların) refahı ve sağlığı ile ilgili hususlar;

(Repatriantların) önceki ikamet ülkelerinde ifa ettikleri mesleklerini, aldıkları eğitimi ispatlamaya yarayan sertifika, diploma ve benzeri belgelerin (denkliğinin) tanınması;

Eğitim olanaklarının sağlanması;

Masrafları Abhazya Cumhuriyeti Devleti tarafından karşılanmak üzere (repatriantlara) Abhazca öğretecek merkezlerin kurulması.

Bütçe haricinde (de) geri dönüş fonları oluşturmak ve (bu şekilde) devletin geri dönüş programının yürütebilmesi için para biriktirilmesi, Devletin geri dönüş programını yürütmekle görevli yetkililerden, (bu görevin ifasında) ihmali veya kusuru görülenler ilgili Abhazya Cumhuriyeti yasaları uyarınca disiplin soruşturmasına uğratılacaktır.

Madde 16. Geri Dönüş Fonu.

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi'nin, devletin geri dönüş programını yürütmesine destek olmak için, bütçe harici olmak üzere bir geri dönüş fonu oluşturulmuştur.

Bu fon Abhazya Cumhuriyeti mevzuatı uyarınca yaratılmıştır (ve yine bu mevzuata uygun olarak) faaliyet gösterecektir.

Bu fonun temel amacı Abhazya Cumhuriyetine gelen repatriantlara doğrudan yardımın yanı sıra devletin geri dönüş programına da katkıda bulunmaktır.

Fonun idari düzenlemesine dair esaslar Abhazya Bakanlar Kurulu tarafından saptanacaktır.

Madde 17. Repatriant Statüsünün Kaybedilmesinin Koşulları

Repatriant statüsü şu hallerde ortadan kalkar:

Kişinin kendi isteği ile;

Kişinin vefatıyla;

Repatriantlık için (kanunda) öngörülen sürenin dolmasıyla.

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi kararı ile de repatriant statüsü sahibi bir kişinin bu statüsü ortadan kaldırılabilir:

a) (Kişi) Abhazya Cumhuriyeti'nin anayasal düzenini ortadan kaldırmaya çalışmaya yönelik eylemlerde bulunursa;

b) (Kişi) Abhazya Cumhuriyeti'nin anayasal düzeni ile bağdaşmayacak siyasi ve diğer organizasyonların üyesi ise;

c) veya Abhazya Cumhuriyeti yaslarınca öngörülebilecek bir başka nedenle;

Abhazya Cumhuriyeti Geri Dönüş Devlet Komitesi'nin repatriant statüsü sahibi bir kişinin bu statüsü ortadan kaldırılmasına dair kararına karşı Abhazya Cumhuriyeti Mahkemeleri'nde dava yolu açıktır.

Abhazya Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

1 Haziran 1998

Abhazya Cumhuriyeti Devlet Başkanı

V. G. Ardzinba (tarafından onaylanmıştır)

5 Haziran 1998

№ 426-s-X III

EK II-Abhazya Cumhuriyeti Anayasası

Abhazya Yüksek Meclisinin de 26.11.1994 Tarihli oturumunda kabul edilmiş ve 3 Ekim 1999 Tarihinde yapılan Halkoylaması ile kabul edilen değişikliklerle birlikte 3 Ekim 1999 tarihinde kabul edilmiştir.

Biz Abhazya halkı, kendi kaderini tayin hakkımızı kullanarak, ulusal refahı ve iç barışı artırmak, insan hak ve özgürlüklerine saygıyı, sivil barış ve uyumu temin etmek amacıyla, Abhazya Cumhuriyeti Anayasasını ilan ediyoruz.

BİRİNCİ KISIM

ANAYASAL SİSTEMİN GENEL İLKELERİ

MADDE 1 – Abhazya (Apsnı) Cumhuriyeti Devleti, tarihi olarak bir milletin kendi kaderini tayin hakkına dayalı olarak kurulmuş ve hukuka uygun hareket eden bağımsız, demokratik bir devlettir.

“Abhazya Cumhuriyeti” ve “Apsnı” ifadeleri aynı anlamda kullanılmıştır.

MADDE 2 – Demokrasi, Abhazya Cumhuriyetinde devlet otoritesinin temelidir.

Abhazya Cumhuriyetinde bağımsızlığın sahibi ve devlet otoritesinin tek kaynağı halkı, yani Abhazya Cumhuriyeti yurttaşlarıdır. Halk yetkisini doğrudan veya temsilcileri aracılığı ile kullanır.

MADDE 3 – Abhazya Cumhuriyeti, uluslararası hukukun bir üyesi olarak, diğer devletlerle antlaşma temeline dayalı ilişkiler kurar. Antlaşmaların kuruluşu, kabul edilişi, onaylanışı ve feshine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir.

MADDE 4 – Abhazya Cumhuriyeti tarihi olarak Sadz, Bzyp, Guma, Dal-Tsabal, Abzhywa, Samyrzakan olup bugün Gagra, Gudauta, Sohum, Gulrypsh, Oçamçira, Tkwarçal ve Gal olan ve içlerinde Gagra, Gudauta, Yeni Afon, Sohum, Oçamçira, Tkwarçal ve Gal şehirlerinin bulunduğu bölgelerden oluşur.

Abhazya Cumhuriyetinin toprakları bölünemez, dokunulamaz ve devredilemez.

MADDE 5 – Abhazya Cumhuriyeti'nde topraklar ve diğer ulusal kaynaklar halkın malıdır ve yaşama hakkı temelinde ve Abhazya Cumhuriyeti yurttaşlarının gelişmesi için kullanılır ve korunur.

Doğal kaynakların mülkiyet, kullanım ve tasarruf konuları Abhazya Cumhuriyetinin kanunları ile belirlenir.

MADDE 6 – Abhazya Cumhuriyetinin resmi dili Abhazca'dır. Rus dili de Abhazca'nın yanında hükümetin halkın ve diğer kuruluşların dili olarak tanınır. Devlet, Abhazya'da yaşayan bütün etnik grupların dillerini özgürce kullanmalarını garanti eder.

MADDE 7 – Devlet, otoritesini, güçler ayrılığı ilkesine dayalı olarak, yasama, yürütme ve yargı güçleri aracılığı ile kullanır. Yasama, yürütme ve yargı güçleri bağımsızdır.

MADDE 8 – Abhazya Cumhuriyetinde, yerel yönetimler kendi yetki alanlarında bağımsız olarak tanınır ve garanti edilir. Bu yerel yönetimler, devlet yönetiminin bir parçası değildir.

MADDE 9 – Bu Anayasa hükümleri, diğer yasalar karşısında üstündür. Kanunlar ve Abhazya Cumhuriyeti'nde kabul edilen diğer yasal metinler Anayasaya uygun olmalıdır.

MADDE 10 – Abhazya Cumhuriyetinin kendi simgeleri vardır: Devletin Bayrağı, ulusal amblem ve ulusal marş. Bu simgelerin tanımı anayasal hukukça belirlenir.

Abhazya Cumhuriyetinin başkenti Sohum (Akwa)dır.

İKİNCİ KISIM

YURTTAŞLARIN İNSAN HAKLARI VE ÖZGÜRLÜKLERİ

MADDE 11 – Abhazya Cumhuriyeti, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, uluslararası ekonomik, sosyal, kültürel, sivil ve siyasal haklar antlaşmaları ile evrensel olarak kabul edilmiş diğer uluslararası belgeleri tanır ve garanti eder.

MADDE 12 – Temel haklar ve özgürlükler insanların doğumla kazandığı haklardır. Herkes özgür doğar. Herkes kanun ve mahkemeler önünde ırk, milliyet, cinsiyet, dil, köken, zenginlik, ikametgah, din, inanç, ideoloji veya başka herhangi bir husus göz önüne alınmaksızın eşittir.

MADDE 13 – Dokunulamaz insan hak ve özgürlükleri, yaşama hakkı, özgürlüğü ve bağımsızlığı ile, özel mülk edinme hakkıdır.

MADDE 14 – Herkes, özel hayat, kişisel ve aile hayatının masuniyetine ve kişi onurunu korunması özgürlüğüne ve din, inanç, vicdan, konuşma ve inanç özgürlüğüne sahiptir.

MADDE 15 – Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

MADDE 16 – Herkes, yer değiştirme ve ikametgahını değiştirme hakkına, her türlü haberleşme iletişim hürriyetine ve masuniyetine sahiptir.

MADDE 17 – Herkes, dernek kurma ve barışçı toplantı, kampanya, yürüyüş ve gösteri yapma özgürlüğüne sahiptir.

MADDE 18 – Amaçları ve eylemleri, anayasal düzenin zorla değiştirilmesine, güvenliğin zedelenmesine, silahlı gruplar oluşturmaya, sosyal, ırksal etnik ve dinsel uyumsuzluk yaratılmasına dayanan hükümet dışı dernek, parti ve hareketlerin kurulması yasaktır.

MADDE 19 – Herkes, ev sahibi olmaya, ekonomik özgürlüğe, çalışma özgürlüğüne, eğitim ve tatil hakkına, tıbbi bakım ve yardım alma hakkına sahiptir.

MADDE 20 – Kişini evi dokunulmazdır. Hiç kimse, yasa ile tanımlanan haller ve bir mahkeme kararına dayanan haller dışında, rızası dışında birinin evine girmek hakkına sahip değildir.

MADDE 21 – Herkesin kişi hak ve özgürlükleri devletin ve yasaların koruması altındadır.

MADDE 22 – Abhazya Cumhuriyetinde, masumiyet karinesi geçerlidir. Suçluluğu kanun kuvvetinde bir mahkeme kararı ile sabit oluncaya kadar bütün sanıklar masum kabul edilir. Sanık masumiyetini kanıtlamaya zorlanamaz.

MADDE 23 – Tutuklanan veya yakalanan herkes, yakalama veya tutuklama anından itibaren bir avukat yardımından yararlanma ve bir avukat olmaksızın ifade vermemek hakkına sahiptir.

MADDE 24 – Hiç kimse, daha önce yargılandığı ve suçlu bulunduğu bir eylem için ikinci kez yargılanamaz.

MADDE 25 – Yeni bir suç kabul eden veya mevcut cezayı ağırlaştıran kanunlar geriye yürümez.

MADDE 26 – Herkes, devlet organları veya memurlarının haksız eylemlerinden dolayı uğradığı zararın tazminini isteme hakkına sahiptir.

MADDE 27 – Abhazya Cumhuriyetinin hiçbir yurttaşı, yurttaşlık hakkından mahrum edilemez, başka bir ülkeye sürülemez veya iade edilemez.

Abhazya Cumhuriyeti, yurttaşlarının sınırlarının ötesinde de korunmasını garanti eder.

MADDE 28 – 18 yaşını dolduran her Abhazya Cumhuriyeti vatandaşı, bu Anayasada ve diğer Abhazya kanunlarında belirtilen bütün haklardan yararlanmaya ve bütün yükümlülükleri yerine getirmeye ehildir.

MADDE 29 – Bütün yurttaşlar ve Abhazya'da oturan herkes yasalarla belirlenen vergileri ödemekle yükümlüdür.

MADDE 30 – Abhazya Cumhuriyeti topraklarında bulunan herkes bu anayasaya ve kanunlarına uymak zorundadır.

MADDE 31 – Herkes diğerlerinin hak ve özgürlüklerine saygı göstermek zorundadır.

MADDE 32 – Herkes çevreyi korumak ve saygı göstermek zorundadır.

MADDE 33 – Anavatanın korunması, bütün Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlarının görevi ve sorumluluğudur.

MADDE 34 – Bazı hakların bu Anayasada sayılmış olması, evrensel olarak tanınmış uluslararası belgelerde yer alan diğer hakların reddedildiği veya zayıflatıldığı anlamına gelmez.

MADDE 35 – Abhazya Cumhuriyetinde, insan hak ve özgürlüklerinin kaldıran veya zayıflatan bir kanun kabul edilemez ve ilan edilemez. Bu haklar sadece, anayasal düzenin korunması için zorunlu olduğu hallerde, güvenlik ve kamu düzenini korunması, sağlık ve ahlakın korunması için ve doğal afetler ile olağanüstü hallerde ve savaş zamanında anayasa hukuku ile sınırlanabilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

YASAMA YETKİSİ

MADDE 36 – Bu Anayasada belirtilen bütün yasama yetkisi, Halk Meclisi olan Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu tarafından kullanılır.

MADDE 37 – Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu, milletvekili olarak anılan 35 seçilmiş üyeden oluşur.

Parlamento seçimleri genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla yapılır.

Milletvekillerinin görev süresi beş yıldır. Milletvekillerinin seçim usulleri anayasa hukuku ile belirlenir.

MADDE 38 – 25 yaşına ulaşan ve oy verme hakkına sahip olan her Abhazya Cumhuriyeti yurttaşı milletvekili olarak seçilme hakkına sahiptir.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanlığı veya Bakanlar Kurulu üyeliği veya devlet organlarında veya yargı kurumlarında görevli olmak ve öğretmenlik, bilimsel araştırma ve sanatsal amaçlar dışında ücretli bir işte çalışıyor olmak, Abhazya Cumhuriyeti Parlamento üyeliği ile bağdaşmaz.

Çalışmaları için milletvekillerine Abhazya Cumhuriyeti tarafından bir ücret ödenir.

MADDE 39 – Milletvekilleri, görev süreleri boyunca kişisel dokunulmazlıktan yararlanırlar. Suç yerinde yakalanmadıkları sürece yakalanamaz veya tutuklanamazlar ve diğerlerinin güvenliğini garanti etmek amacı ile kanunla belirlenen haller dışında ifadeleri alınamaz. Milletvekilinin dokunulmazlığın kaldırılması, Parlamentonun yetkisindedir.

MADDE 40 – Milletvekillerine emir ve talimat verilemez.

MADDE 41 – Yeni seçilmiş olan Parlamento, Abhazya Cumhuriyeti Başkanı tarafından, seçimden itibaren bir ay içinde toplantıya çağrılır.

MADDE 42 – Parlamento, kendi üyeleri içinden bir sözcü, sözcü vekili ile diğer görevlileri seçer ve parlamento komisyonları ve komitelerini oluşturur.

Sözcü, Parlamento oturumlarına başkanlık eder, milletvekillerine görevleri sırasında yardımcı olur, gerekli bilgileri temin eder ve Parlamento kararlarını imzalar.

Sözcü seçilmeden önce, yeni seçilen Parlamentonun başkanlığı en yaşlı üye tarafından yürütülür.

MADDE 43 – Yeni seçilen Parlamento göreve başladığı anda eski Parlamentonun görevi sona erer.

Parlamento yılda en az iki kez toplanır. (İlkbahar ve sonbahar oturumları).

Parlamentonun çalışma kuralları yönetmelikle düzenlenir.

MADDE 44 – Parlamentonun alacağı her karar bir karar yeterlilik sayısı gerektirir. Anayasada başka türlü belirtilmediği hallerde, kanunların oylanması için basit çoğunluk gereklidir. Anayasal Kanunların kabulünde ve özel çoğunluğun gerektiği hallerde milletvekillerinin üçte ikisinin oyu gereklidir.

MADDE 45 – Parlamentodan geçen kanunlar Abhazya Cumhuriyeti Başkanına sunulur. Kanunun Başkan tarafından imzalanması halinde, Parlamentodan geçtiği tarihten sonra on beş gün içinde yayınlanır. Kanunlar, kanunda başka bir tarih belirtilmediği sürece, yayınlandıkları andan itibaren yürürlüğe girer.

Kanunun Başkan tarafından onaylanmaması halinde, Başkanın itirazları ile birlikte Parlamentoya geri gönderilir. Kanunun Parlamentoda ikinci kez incelenmesinden ve nitelikli çoğunluk tarafından onaylanması halinde Başkan, kanunu onaylamak ve ilan etmek zorundadır.

Kanun Başkan tarafından sunuluşundan itibaren 10 gün içinde geri gönderilmediği takdirde Başkan tarafından imzalanmış gibi kanunlaşır. Tasarı, Parlamentonun toplanmamış olması nedeni ile geri gönderilememiş ise, kanunlaşmış sayılmaz.

MADDE 46 – Abhazya Cumhuriyeti içinde, Parlamentoya Kanun tasarısı sunma hakkı, milletvekillerine, Başkana ve Yüksek Mahkemeye ve Abhazya Cumhuriyeti Genel Savcısına aittir.

MADDE 47 – Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu,

1. Abhazya Cumhuriyeti Anayasasını ve kanunlarını onaylar,

2. İdari ve bölgesel birimlerin değişikliklerine karar verir,

3. Başkanın ülkenin durumu, iç ve dış politikanın genel görünümü ve devlet politikası ile uygula usulleri hakkında Başkanın konuşmasına ev sahipliği eder,

4. Devlet bütçesini görüşür ve onaylar, ve bunun yürütülmesini denetler,

5. Ceza Kanununu, Ceza Usul Kanunu, Toplu iş Kanunu, medeni kanun, medeni usul kanunu, tahkim ve diğer kanunları ile yargı sistemi kovuşturmaya ilişkin kanunları onaylar ve kabul eder,

6. Abhazya Cumhuriyeti Anayasası ve kanunlarının yorumlar,

7. Abhazya Cumhuriyetinin devlet madalyaları, onur unvanları ve ordu rütbelerini belirler,

8. Abhazya Cumhuriyeti'nin taraf olduğu Devletlerarası antlaşmaları ve sözleşmeleri onaylar veya reddeder,

9. Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosunun Başkanını ve vekilini seçer,

10. Başkanın aday göstermesi üzerine, Genel Savcıyı, Merkez Başkanı, ve diğer görevlileri kanun gereğince atar ve görevden alır,

11. Bir bakan hakkında verilen güvensizlik oyu üzerine karar verir,

12. Abhazya Cumhuriyeti Balkanının, görevden alınması amacıyla yargılanmasına karar verir,

13. Af ilan eder.

14. Savaş ilan edilmesine ve barış imzalanmasına karar verir,

15. Abhazya Cumhuriyeti milletvekillerinin dokunulmazlıkları hakkında karar verir.

16. Olağanüstü hal ve savaş ilan edilmesi hakkındaki kararın yasallığını denetler.

17. Abhazya Cumhuriyeti Anayasası tarafından verilen diğer görevleri yerine getirir.

KISIM 4

YÜRÜTME

MADDE 48 – Abhazya Cumhuriyeti yürütme yetkisi Başkana aittir.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı Hükümetin Başkanıdır.

MADDE 49 – Başkanlık seçimi, genel, doğrudan, eşit ve gizli oy esasına göre yapılır. Görev süresi beş yıldır.

Abhazya Cumhuriyeti yurttaşı olan Abhaz kökenliler, ve 35 yaşını dolduran ve 65 yaşını geçmemiş olup oy kullanma hakkına sahip olan herkes Başkanlık seçimine katılabilir.

Başkan art arda üçüncü kez seçilemez.

MADDE 50 – Başkan, yemin ettiği andan itibaren göreve başlar ve döneminin sona ermesi üzerine yeni Başkanın yemin etmesi ile görevi sona erer.

Abhazya Cumhuriyetinin Başkanlık seçiminin usulü ve kuralları Anayasa hukuku ile düzenlenir.

MADDE 51 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı göreve başlaması ile birlikte, parlamentoda, yüksek mahkeme üyeleri huzurunda yemin eder ve bu Parlamento tarafından onaylanır.

MADDE 52 – Başkanın, görev süresi boyunca, siyasi partiler ile sivil toplum örgütlerindeki üyelikleri askıya alınır.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, milletvekili olamaz ve diğer devlet organlarında, sivil toplum örgütleri veya ticari işletmelerde görev alamaz.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, Abhazya Cumhuriyetinin belirlediği ücreti belirlenen zamanlarda ödenir.

MADDE 53 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı;

1. İnsan hak ve özgürlüklerinin ve Abhazya Cumhuriyeti Anayasası ve kanunlarının ve uluslararası yükümlülüklerinin gözetilmesini garanti eder.

2. İç ve dış politikanın temel niteliklerini belirler,

3. Uluslararası ilişkilerde devleti resmi olarak temsil eder,

4. Uluslararası belgeler ve devletlerarası anlaşmaları imzalar,

5. Abhazya Cumhuriyeti'nin güvenliği ve toprak bütünlüğünü korumak için gereken önlemleri alır, kanun tarafından belirlenen güvenlik kurulunu kurar ve başkanlık eder,

6. Abhazya Cumhuriyetinin askeri doktrinini onaylar,

7. Abhazya Cumhuriyetinin silahlı kuvvetlerine komuta eder ve yönetir,

8. Abhazya Cumhuriyetinin yabancı devletlerdeki ve uluslararası kurumlardaki diplomatik temsilcilerini atar ve geri çağırır,

9. Hükümet, ekonomi, sosyal, kültürel ve ulusal refah alanlarındaki programları onaylar,

10. Mali politika ve kredi politikasının ve bilim, eğitim, kültür, sağlık, çevre korunması ve sosyal refah alanlarındaki politikaların Abhazya Cumhuriyeti topraklarında uygulanmasını garanti eder,

11. Vatandaşlık verilmesi, mülkiyet, bütçe ve mali sistem, vergilendirme, çevre korunması ve devlet memurluğu hakkındaki yasal düzenlemeler arasındaki tutarlılığı garanti eder,

12. Parlamento oturumlarına katılabilir ve istediği takdirde söz alabilir,

13. Daha sonra Parlamento tarafından onaylanmak üzere, yurttaşlarının güvenliğini sağlamak üzere kanuna uygun olarak olağanüstü hal ve savaş hali ilan eder,

14. Yetkileri gereğince, Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosuna Merkez Bankası başkanı, genel savcı ve diğer görevler için aday gösterir ve bunların görevden alınması için Parlamentoya teklifte bulunur,

15. Parlamento seçim tarihini belirler,

16. Abhazya Cumhuriyetinin şehir ve bölgelerinde yürütme yetkisi başkanını atar ve görevden alır,

17. Yürütme birimlerinin çalışma usullerini ve yapısal örgütlenmelerini değerlendirir,

18. Bakanların ve birimlerin, şehir ve bölgelerde yerel birimlerin, yerel idari birimlerin, yerel hükümet organlarının Abhazya Cumhuriyeti Anayasasına ve yasalarına aykırı emir, talimat ve yönetmelikleri iptal eder,

19. Parlamentonun veya yüksek mahkemenin isteği üzerine veya re'sen kanun tarafından belirlenen kural ve usullere uygun olarak referanduma gidilmesine karar verir,

20. Ülkedeki durum, devlet iç ve dış politikasının genel nitelikleri hakkında Parlamentoya yıllık raporlar sunar, devlet bütçe tasarısını sunar ve devlet bütçesinin yürütülmesini rapor eder.

21. Parlamentonun olağanüstü toplantıya çağırabilir,

22. Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı konusundaki sorunları yasaya uygun olarak çözümler,

23. Af ilan eder,

24. Abhazya Cumhuriyetinin devlet madalyaları, onur ünvanları ve ordu ve özel rütbelerini verir,

25. Standartları, ölçü ve ağırlık birimlerini belirler,

26. Abhazya Cumhuriyeti Anayasası ve yasaların kendisine verdiği diğer görevleri yerine getirir,

MADDE 54 – Abhazya Cumhuriyeti Başkan yardımcısı, Başkan ile aynı anda seçilir. Başkan yardımcılığı adaylığı, Başkan adayı tarafından önerilir.

Abhazya Cumhuriyeti yurttaşı olan ve 35 yaşını dolduran ve 65 yaşını geçmemiş olup oy kullanma hakkına sahip olan herkes Başkan yardımcılığına aday gösterilebilir.

Başkan yardımcısı, görev süresi boyunca, siyasi partiler ile sivil toplum örgütlerindeki üyelikleri askıya alınır.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, milletvekili olamaz ve diğer devlet organlarında, sivil toplum örgütleri veya ticari işletmelerde görev alamaz.

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, Abhazya Cumhuriyetinin belirlediği ücreti belirlenen zamanlarda ödenir.

MADDE 55 – Abhazya Cumhuriyeti Başkan yardımcısı, Başkanın direktiflerine göre verdiği görevleri yerine getirir, Başkanın yokluğunda veya görevini yerine getirememesi hallerinde Başkana vekalet eder.

MADDE 56 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, yürütme erkini ülke genelinde genel anlamda yönetmek üzere, Abhazya Cumhuriyeti Bakanlar kuruluna başkanlık eder.

Bakanlar kurulunu Abhazya Cumhuriyeti Başkanı belirler ve ona karşı sorumlu olurlar.

Bakanlar Kurulu, Başbakan, Başbakan vekili, bakanlar ve kanunda belirlenen diğer görevlilerden oluşur.

MADDE 57 – Abhazya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun, bireysel olarak veya toplu olarak istifa etme hakkı vardır.

İstifa, kabul veya reddetme hakkına sahip olan Abhazya Cumhuriyeti Başkanına sunulur.

MADDE 58 – Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu, bir bakana olan güvensizliğini, bu konudaki kararı kesin olan Abhazya Cumhuriyeti Başkanına sunabilir.

Abhazya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun kuruluşu ve çalışma usulleri Anayasa hukuku ile belirlenir.

MADDE 59 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanına verilen yetkiler, anayasal sistemin değiştirilmesi veya yasal olarak seçimle gelen diğer kurumların işlevlerini iptal etmek veya askıya almak amacıyla kullanılamaz.

MADDE 60 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, yasaların verdiği yetkiler çerçevesinde, bütün Abhazya topraklarında geçerli olmak üzere emir ve kararnameler yayınlayabilir.

MADDE 61 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanının, Anayasaya ve yasalara uygun olmayan kararları, Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi tarafından iptal edilebilir.

MADDE 62 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, olağanüstü hallerde, doğal afet veya savaş halinde, Abhazya Cumhuriyetini aynı anda haberdar etmek koşulu ile kanun kuvvetinde emredici kararnameler yayınlayabilir.

MADDE 63 – Başkanın yasal dokunulmazlığı vardır. Onur ve haysiyeti yasalar tarafından korunur.

MADDE 64 – Başkan, yemini ihlal etmesi veya Anayasayı veya Abhazya Cumhuriyeti yasalarını ihlal etmesi halinde görevden alınabilir. Böyle bir karar, Yüksek Mahkemenin kararı üzerine, Parlamentonun üçte ikilik oyu ile gizli oylama sonucunda alınabilir.

MADDE 65 – Abhazya Cumhuriyeti Başkanı, herhangi bir zamanda istifa edebilir. İstifası, Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu tarafından onaylanmalıdır. Bu karar üçte ikilik bir çoğunlukla alınır.

MADDE 66 – Başkanın görevden alınması, ölmesi, istifa etmesi veya görevini yerine getiremeyecek durumda olması halinde, sorumlulukları Başkan Yardımcısı tarafından yerine getirilir. Başkanın ve Başkan

Yardımcısını aynı anda görevden alınması, ölmesi, istifa etmesi veya görevini yerine getiremeyecek durumda olması halinde, sorumlulukları Abhazya Cumhuriyeti Başbakanı tarafından yerine getirilir. bunlardan hiçbirinin Başkanlık görevini üstelenmeyecek durumda olması halinde bu görevler Parlamento Başkanı tarafından devralınır.

MADDE 67 – Görevi devralan Başkanın yetkileri, Başkanın görevini yerine getirememe sebepleri ortadan kalkıncaya veya yeni bir Başkan seçilinceye kadar devam eder.

Yeni Başkanın seçimi üç ay içinde gerçekleştirilir.

Görevi devralan Başkanın, referanduma başvurma veya Abhazya Cumhuriyeti Anayasası hükümlerinde veya maddelerinde değişiklik önerme hakkı yoktur.

BEŞİNCİ KISIM

YARGI YETKİSİ

MADDE 68 – Abhazya Cumhuriyetinde yargı yetkisi sadece mahkemeler aracılığı ile kullanılır. Ekonomik uyuşmazlıklar Tahkim Mahkemeleri tarafından çözülür. Abhazya Cumhuriyetinde yargı sistemi Anayasa tarafından belirlenir.

MADDE 69 – Abhazya Cumhuriyeti yurttaşları, 27 yaşında olmak, yüksek öğrenim görmüş olmak ve yasal alanda beş yıllık deneyim sahibi olmak koşulu ile hakim olarak atanabilirler.

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Mahkeme Başkanı ve üyeleri ile, alt mahkemeler ve Tahkim Mahkemesinin hakimleri, Başkanın aday göstermesi ile Parlamento tarafından seçilir.

MADDE 70 – Devlet organlarında veya herhangi bir işte ücretli olarak çalışmak, öğretmenlik, bilimsel araştırma ve sanatsal amaçlar dışında ücretli bir işte çalışıyor olmak dışında, Hakimlik görevi ile bağdaşmaz.

Çalışmaları için hakimlere belirlenen zamanda Abhazya Cumhuriyeti tarafından bir ücret ödenir.

MADDE 71 – Hakimler beş yıllık bir süre için seçilir. Hakimler, dokunulmaz ve bağımsızdır ve sadece Abhazya Cumhuriyeti Anayasası ile yasalarına bağlıdır.

Kanunla belirtilen usul dışında hakimler aleyhine ceza soruşturması yürütülemez. Hakimlerin görev süresi, sadece bu usul çerçevesinde yasalarla belirtilen sebeplere dayanılarak kısıtlanabilir veya askıya alınabilir.

MADDE 72 – Mahkemelerdeki bütün oturumlar, yasada belirlenen haller dışında kamuya açık olur. Yargılama usulü, her iki tarafın da eşit haklara sahip olduğu itham sistemine dayanır.

MADDE 73 – Abhazya Cumhuriyeti Yüksek mahkemesi, en yüksek yargı kurumudur.

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek mahkemesini görevleri;

1. Başkan, Parlamento ve diğer devlet organları ile yerel yönetimlerin aldığı bütün kararların anayasaya uygunluğunu denetlemek,

2. Devlet ile yerel yönetimler arasındaki uyuşmazlıkları karara bağlamak,

3. Seçimler ve seçim usulü hakkındaki uyuşmazlıkları karara bağlamak,

4. Anayasa hakkındaki herhangi bir anlaşmazlığı çözmek veya bu konudaki görüşünü açıklamak

5. Cezai, hukuk ve idari davalarda yasal prosedürü yerine getirmek

6. Abhazya Cumhuriyeti mahkemelerinde verilen bütün kararların yasallığını denetlemek

7. Bütün mahkemelere yasal prosedür ile ilgili konularda açıklama sağlamaktır.

MADDE 74 – Abhazya Cumhuriyeti Mahkemeleri kararlarını Abhazya Cumhuriyeti adına verir.

MADDE 75 – Abhazya Cumhuriyeti Genel Savcısı ve buna bağlı savcılar cezai soruşturmaların yasallığını denetler, mahkeme prosedüründe savcıya yardımcı olur,

Cumhuriyetin ve onun yurttaşlarının çıkarlarını korumak için dava açar, devlet kurumlarının ve yerel hükümetler ile memurların yasadışı karar ve eylemlerine karşı dava açar.

Abhazya Cumhuriyetinde soruşturma kurumları bir tek sisteme bağlıdır ve görevlerini bağımsız olarak hiçbir hükümet organına bağlı olmaksızın yerine getirir.

MADDE 76 – Abhazya Cumhuriyeti Genel Savcısı Başkanın önerisi ile Parlamento tarafından atanır ve görevden alınır

Diğer savcılar Abhazya Cumhuriyeti Genel Savcısı tarafından atanır.

MADDE 77 – Savcılık ofislerinin yetkileri , kuruluşu ve işlevleri kanunla belirlenir.

KISIM 6

YEREL YÖNETİM

MADDE 78 – Yerel yönetimler bölgelerde şehirlerde ve diğer yerleşim birimlerinde kurulur.

MADDE 79 – Yerel yönetim yurttaşlar tarafından yerel yönetimin seçimle gelen kurumlarına isteklerini direkt olarak ifade edilmesi yoluyla yerine getirilir.

Abhazya Cumhuriyetinin şehir ve bölgelerindeki yürütme birimleri Abhazya Cumhuriyeti Başkanı tarafından yerel yönetim kurumları üyeleri arasından seçilir.

Yerel kurumların kuruluşu, yapısı ve yetkileri kanunla belirlenir.

MADDE 80 – Yerel yönetimler yerel bütçeyi, yerel vergi ve harçları uygular; belediye malvarlığının sahipliğini, kullanım ve idaresini belirler; kamu düzeninin korunmasını sağlar; kendi iç yapılarını belirler ve ekonomik sosyal ve diğer konularda görevlerine giren ve diğer devlet organlarına devredilmemiş görevleri yerine getirir.

MADDE 81 – devlet kurumları yerel yönetimlerin Anayasa ve yasalarla belirlenmiş haklarını kısıtlayamaz. Yerel yönetimlerin yasal eylemlerine müdahale kabul edilemez.

MADDE 82 – Yerel yönetimler görevlerini özgür ve engellenmeksizin yerine getirilmesini sağlamak için yasal yollara başvurma hakkına sahiptir.

KISIM 7

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE GÖZDEN GEÇİRME USULÜ

MADDE 83 – Abhazya Cumhuriyeti anayasasında değişiklik yapılması önerisi, Abhazya cumhuriyeti başkanı, Parlamento, Yüksek Mahkeme ve Abhazya Cumhuriyeti Genel Savcısı tarafından yapılabilir.

MADDE 84 – Abhazya Cumhuriyeti Anayasası değişiklikleri milletvekili toplam sayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilebilir.

Abhazya Cumhuriyeti Anayasası'nın Yürürlüğe Girmesi Hakkında Kanun

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Konseyi aşağıdaki şekilde karar vermiştir:

1. Abhazya Cumhuriyeti Anayasası yeni bir Abhazya Cumhuriyeti başkanının seçilmesinden sonra yürürlüğe girecek olan 44. madde dışında kabul edildiği gün yürürlüğe girer.

2. Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar Cumhuriyet toprakları içinde yürürlükte bulunan kanunlar ve diğer kararnameler anayasaya aykırı olmadıkça uygulanmaya devam eder.

3. Anayasasının yürürlüğe girdiği günden başlamak üzere Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Konseyi ve onun görevlileri Abhazya Cumhuriyeti anayasasına göre aşağıdaki şekilde anılır:

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Konseyi – Halk Meclisi – Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu;

Yüksek Konsey Başkanı - Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu Başkanı;

Abhazya Cumhuriyeti Başkanı birinci vekili – Başkan yardımcısı;

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Konseyi Başkan vekilleri - Parlamento başkan vekilleri;

Yüksek konsey komisyonları - Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu Komisyonları

4. Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu görevlerini yeni bir Parlamento seçilinceye kadar anayasaya uygun olarak yerine getirir. Parlamento kararlarını milletvekillerinin çoğunluğunun oyu ile alır.

5. Abhazya Cumhuriyetinin ilk başkanı ve başkan vekili cumhuriyetin parlamentosu tarafından seçilir.

6. Abhazya Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu ve bütün diğer görevdeki kurumlar bu anayasaya göre kurulan diğer kurumlar göreve başlayıncaya kadar göreve devam eder.

7. Bu anayasaya göre yeni Abhazya Cumhuriyeti Parlamentosu seçimleri ilgili kanuna göre 1995 yılında yapılır.

8. Abhazya Cumhuriyeti Anayasası yürürlüğe girdiğinde kendilerinin seçilmiş oldukları görev süreleri doluncaya kadar bütün mahkemeler görevlerine devam eder. Boş kadrolar bu anayasaya göre doldurulur.

9. bu kanun yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Vladislav Ardzınba

Abhazya Cumhuriyeti Yüksek Konseyi Başkanı

Sohum 26 Kasım 1994 no 188- c

EK III- Repatriantlara yapılan maddi desteklere ilişkin usuller (*)

Abhazya Cumhuriyeti mevzuatına 01/06/1998 tarihinde temel yasa olarak eklenen ve böylelikle Abhaz Anayasası'nın bir parçası halini alan "Repatriantlara Dair Yasa" uyarınca repatriantlara, repatriant statüsüne kayıt tarihinden itibaren 5 yıl süresince aşağıda belirtilen durumlarda ve miktarlarda, maddi yardım yapılır.

1. a. Abhazya'ya yerleşmek amacıyla (Geri Dönüş Devlet Komitesi'nin davetiyle) yeni gelenlere ilk ihtiyaçları karşılaması amacı ile 20000 (yirmi bin) rubleye kadar maddi yardım.

b. Repatriant yada ailesinden biri hastalandığında, hastalığın ağırlığına göre ve hastaneden belge getirdiğinde 20000 rubleye kadar maddi yardım.

(Bir kez yapılmaktadır)

c. Repatriant yakını vefat etmesi durumunda yurt dışına gitmek zorunda kaldıysa yapılan yardım: Kişi başı, Türkiye'ye gidecek olanlara 250 $, Suriye'ye yada Ürdün'e gidecek olanlara 400$.

d. Repatriant evlendiğinde, düğün masrafı olarak 30000 ruble.

e. Cenaze masrafı 20000 ruble.

2. Çocuk yardımı:

İlk çocuk için - 10000 ruble İkinci çocuk için - 20000 ruble Üçüncü ve sonraki çocuklar için - 30000 ruble

3. Devlet kreşlerinde ve okullarda okuyan çocukların okul ücreti, Öğrenci Belgesi gösterildiğinde tamamen karşılanır. Özel okulların ücretleri ve Abhaz Devlet Üniversitesindeki hazırlık kurslarının masraflarımın yarısı, öğrenci belgesi ibraz edildiğinde karşılanır.

4. Abhazya Kurtuluş Savaşı'na (1992-1993) katılanlara, "Kahramanlık Madalyası" ve diğer madalyaları alanlara, savaştan sakat kalanlara kurtuluşun yıldönümü tarihlerinde ortalama maaş miktarında ödül verilir.

Not:

1. Repatriant statüsünden çıkanlardan maddi sıkıntı çeken kişiler bir kereye mahsus maddi yardım yapılır ama bu yardım ancak Abhazya Cumhuriyeti bakanlar kurulu izni üzerine aşağıdaki durumlarda yapılır:

a. Çok çocuk ailelere (yılda bir kez 5000 ruble)

b. Kaza durumunda.

c. Bu madde 1-deki "c" ve "d" şartları repatriant statüsü kaybeden kişiler için de geçerlidir.

2. Bu evraktaki madde 1 punto "d" ve "e" sorularda kararları Geri Dönüş Fonu Yönetim Kurulu Başkanı ve Fon müdürü, fon yönetim kurulu onayı ile alınır.

3. Birinci maddenin "a", "b" ve madde 4 deki sorularda Geri Dönüş Fonu Yönetim kurulu kararları alır.

Repatriantlara maddi yardım etme düzeni 19 mart 2010 tarihinde, protokol 06,

Geri Dönüş Fonu Yönetim kurulu tarafından kabul edildi.

Geri Dönüş Fonu Yönetim Kurulu Başkanı
Z.K Adleyba.

Yönetim Kurulu Üyeleri

• D.M Smir.

• R.E Avidzba.

• R.C Aşkarua.

• V.V.Delba

• T. Hvatis

• A.R.Marşan

(*) Bu bilgiler Abhazya Geri Dönüş Devlet Komitesi'nin kamunun bilgisine açık şu linkinden derlenmiştir ve olası değişiklikler için kontrol edilmelidir: **http://apsadgil.org/information**

NOTLAR: ………………………………………………………………..

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

……………………………………………………………………………

…………………………………………………………………………..